

Iktatószám: 24-2/2023.

Abonyi Montágh Imre Egységes Gyógypedagógiai
Módszertani Intézmény, Óvoda és Általános Iskola

OM azonosító: 038547
Cím: 2740 Abony, Bicskei u. 2.
E-mail: montaghimre.abony@cegleditk.hu
Tel: 06-30/320-0196 (igazgató)
06-30/397-3116 (titkárság)
06-30/397-3304 (óvodai csoport)

Az Abonyi Montágh Imre Egységes
Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény,
Óvoda és Általános Iskola

Pedagógiai Programja 2023.

Készítette és jóváhagyta:

Nagy Andrea
igazgató

Abony, 2023. augusztus 29.

Az intézmény Pedagógiai Programja a fenntartó egyetértésével 2023. szeptember 01-jén
hatályba lép.

tanterületi igazgató

Cegléd, 2023. augusztus 31.

Tartalom

Az intézmény bemutatása	6
1. Az intézmény önmeghatározása.....	6
2. Az intézmény felépítése	7
3. Az intézmény története	8
3.1 Iskolánk rövid története	8
3.2 Az óvoda története	9
3.3 A módszertani intézmény története.....	10
4. Az iskola korábbi és jelenlegi eredményei.....	12
5. Tárgyi feltételek	13
5.1 Az iskolai tagozat tárgyi feltételei	13
5.2 Az óvodai csoport tárgyi feltételei	13
5.3 Az utazó gyógypedagógusi hálózat tárgyi feltételei	13
6. Személyi feltételek.....	14
6.1 Személyi feltételek munkaviszony alapján	14
6.2 Személyi feltételek végzettség alapján.....	15
7. Az intézmény kapcsolatai	17
7.1 Szakmai kapcsolatok.....	17
7.2 Kapcsolatrendszer működtetése	18
7.3 Szülők, tanulók, pedagógusok együttműködésének formái.....	19
7.4 Együttműködés a különböző területeken dolgozó pedagógusok, szakemberek között	20
NEVELÉSI PROGRAM	23
Az Általános Iskola Nevelési Programja	24
1. Alapelvek, célok, feladatok, eszközök, eljárások	25
1.1. Pedagógiai alapelvek, értékek	25
1.2. Célok	33
1.3 Feladatok.....	44
1.4 Nevelő-oktató munkánk eszköz-és eljárásrendszere.....	60
2. Az oktató-nevelő munka sikerkritériumai.....	63
3. Követelményrendszer.....	63
3.1 A tanulókkal szemben támasztott követelmények	63
3.2 A nevelőtestület számára támasztott követelmények.....	63
3.3 A napközi és a tanulószoba működésével kapcsolatos elvárások.....	64
3.4 A pedagógusok intézményi feladatai, az osztályfőnökök feladatai	64
4. Beilleszkedési és magatartási zavarok	66
4.1 Beilleszkedési és magatartási zavar értelmezése az értelmi fogyatékos gyermekek, tanulók esetében.....	66
4.2 A beilleszkedési és magatartási zavarok okai	66
4.3 A beilleszkedési és magatartási zavarok megjelenési formái, jellemzői, tünetei	67
4.4 Fejlesztési lehetőségek	68
5. A pedagógiai és egészségügyi célú rehabilitáció és rehabilitáció	70
5.1 A rehabilitációs foglalkozás célja	70
5.2 A tanulásban akadályozott tanulók rehabilitációja.....	71
5.3 Az értelmileg akadályozott tanulók rehabilitációja.....	73
5.4 Az értelmi fogyatékos autista tanulók rehabilitációja	76
6. A tehetség, képesség kibontakozását segítő tevékenység.....	81
6.1 Alapelvek	81
6.2 Szakköreink.....	81
6.3 Versenyeink.....	81

7. A gyermek- és ifjúságvédelemmel kapcsolatos feladatok	82
7.1 Pedagógusaink kötelessége és felelőssége	82
7.2 Gyermekvédelmi felelősök kötelessége és felelőssége.....	82
7.3 A gyermek- és ifjúságvédelemmel kapcsolatos feladatok beillesztése a munkatervbe	82
7.4 Tevékenység meghatározása	83
7.5 A prevenció	84
7.6 Kapcsolatrendszer működtetése	84
7.7 Pénzbeli és természetbeni erőforrások felkutatása.....	85
8. Tanulási kudarcnak kitett tanulók felzárkóztatását segítő programok	85
8.1 A problémák – hiányok diagnosztizálása.....	85
8.2 A program időtartama	85
8.3 A program elkészítésének módja	86
8.4 A tanulási kudarc jellemző területei, tünetei.....	86
9. A szociális hátrányok enyhítését segítő tevékenység.....	88
9.1 Meghatározás	88
9.2 A fejlesztés céljai, feladatai.....	89
10. A tanulói kulcskompetenciák fejlesztése	91
10.1 A NAT által meghatározott kulcskompetenciák, tudástartalmak	91
10.2 A kulcskompetenciák fejlesztése	91
10.3 A kulcskompetenciák megjelenése intézményünk oktatási – nevelési – fejlesztési rendszerében.....	92
10.4 Kompetenciaalapú oktatás	101
10.5 A kulcskompetenciák és nevelési hatékonyság.....	102
11. Kiemelt fejlesztési feladatok	103
11.1 Az erkölcsi nevelés	104
11.2 Nemzeti öntudat, hazafias nevelés	104
11.3 Állampolgárságra, demokráciára nevelés	105
11.4 Az önismeret és a társas kultúra fejlesztése	105
11.5 A családi életre nevelés	105
11.6 A testi és lelki egészségre nevelés	106
11.7 Felelősségvállalás másokért, önkéntesség	106
11.8 Fenntarthatóság, környezettudatosság.....	106
11.9 Pályaorientáció.....	106
11.10 Gazdasági és pénzügyi nevelés	107
11.11 Médiatudatosságra nevelés.....	107
11.12 A tanulás tanítása	107
12. Az iskola egészségnevelési programja, az egészségfejlesztéssel kapcsolatos feladatok	108
12.1 Célok és feladatok.....	108
12.2 Rosszullétek és balesetek az iskolában	110
12.3 A szülők bevonása.....	113
12.4 Az egészséges táplálkozás elvei.....	113
12.5 Témakörök	114
12.6 Rendszeres testmozgásra való igény kialakítása.....	116
12.7 A koordinációs képességek fejlesztésének szakaszai	117
12.8 A kondicionális képességek	117
12.9 Szűrővizsgálatok, ellenőrzések	119
12.10 Mentálhigiéné.....	121
12.11 Drogprevenció, kábítószer-fogyasztás	121
12.12 A szexuális magatartás.....	121
12.13 Kapcsolattartás az iskolaorvossal és a védőnővel.....	123
12.14 A digitális technológia, a digitális eszközök hatása gyerekekre	123
12.15 A különleges gondoskodást, gondozást igénylő gyerekeink	124

12.16 A gyermekbántalmazás	125
12.17 Személyi higiéniére nevelés az iskolában	126
12.18 Egészségfejlesztés az integráltan foglalkoztatott értelmileg akadályozott illetve értelmi fogyatékos autista tanulók esetében	128
12.19 A mindennapos testedzés formái	130
12.20 Értékelés	131
13. Környezeti nevelési program	132
13.1 Bevezetés, alapelveink	132
13.2 Iskolánk környezeti nevelési tevékenysége	133
13.3 Környezeti nevelés a tanórákon	135
13.4 Környezeti nevelés a tanórákon kívül	137
13.5 Módszerek	138
13.6 Előélet, hagyományok	139
14. A fogyasztóvédelemmel összefüggő iskolai feladatok	139
14.1 Jogi háttér	139
14.2 A fogyasztóvédelmi oktatás célja	140
14.3 A fogyasztóvédelmi oktatás tartalmi elemei	140
14.4 A fogyasztóvédelmi oktatás szinterei	142
ÓVODAI NEVELÉSI PROGRAM	144
1. Bevezető	146
2. Gyógypedagógiai nevelés indokoltsága	147
3. Általános elvek a NAT alapján	148
4. Nevelési, fejlesztési célok és azok sajátosságai	149
5. Érvényességi rendelkezés	152
6. Az óvodai nevelés területei	152
6.1 Foglalkozási formák a gyógypedagógiai óvodában	153
6.2 Kiegészítő terápiák	153
6.3 A foglalkozások heti rendszeressége	154
6.4 Szokások kialakítása	154
6.5 A közösségi élet szokásainak megalapozása	156
6.6 Munka jellegű tevékenységek	157
6.7 Hagyományok kialakítása	157
6.8 Képességfejlesztés a célzott foglalkoztatásokban	158
6.9 Mozgásfejlesztés	162
6.10 Elvárások az óvodáskor végén	168
6.11 Értelmi fejlődésükben közép súlyos fokban sérült gyermekek nevelése	170
6.12 Egyéni fejlesztés	186
6.13 Zenei nevelés alapjai	192
6.14 Kiegészítő speciális terápiák	194
7. Szervezeti és időkeretek	197
8. Ellenőrzés, értékelés	200
9. Személyi ellátottság	201
10. Tárgyi feltételek	201
11. Kapcsolatok	201
12. Záró gondolatok	204
AZ UTAZÓ GYÓGYPEDAGÓGUSI SZOLGÁLAT NEVELÉSI PROGRAMJA	213
1. Utazó gyógypedagógusi szolgálat	213
2. Az utazó gyógypedagógus feladata	215
HELYI TANTERV	218
Általános iskola helyi tanterve	220
1. Az iskola egyes évfolyamain tanított tantárgyak	220

1.1 Tantárgyi rendszer és óraszámok (az enyhe értelmi fogyatékos) tanulásban akadályozott tanulók iskolái számára	220
1.2 Értelmileg akadályozott tanulók tantárgyi rendszere struktúrája és a hozzájuk tartozó óraszámok	226
1.3 Pervazív fejlődési zavarban szenvedő tanulók tantárgyi rendszere	227
2. Az alapképzést kiegészítő foglalkozások szerepe képzési rendszerünkben	228
2.1 Tanulásban akadályozott gyermekek tagozata	229
2.2 Az értelmileg akadályozott tanulók esetében	230
2.3 Pervazív fejlődési zavarban szenvedő értelmi fogyatékos tanulók esetében	230
3. A tanulók értékelésének rendje	231
3.1 Az értékelés célja, feladata, alapelvei, funkciói, formái	231
3.2 Az iskola magasabb évfolyamára lépés, továbbhaladás feltételei	236
3.3 Évfolyamisméltetés rendje	236
3.4 Az iskolai írásbeli beszámoltatások rendje, formái, korlátai, a tanulók tudásának értékelésben betöltött szerepe, súlya	237
3.5 A tanuló magatartása, szorgalma értékelésének és minősítésének követelményei, formái	238
3.6 Jutalmazások, büntetések	240
3.7 Tanulásban akadályozott tanulók értékelési rendje	241
3.8 Értelmileg akadályozott tanulók értékelési rendje	247
3.9 Tanulásban és értelmileg akadályozott, autista tanulók értékelésének rendje	252
4. Az otthoni (napközis és tanulószobai) felkészüléshez előírt szóbeli és írásbeli feladatok meghatározásának elvei és korlátai	257
5. Diagnosztizáló vizsga	259
6. Az alkalmazható tankönyvek, tanulmányi segédletek és taneszközök kiválasztásának elvei	260
7. Csoportbontások és más foglalkozások szervezésének elvei	262
8. Tanulók fizikai állapotának mérése	262
ZÁRÓ RENDELKEZÉSEK	266
A Pedagógiai Programmal kapcsolatos egyéb intézkedések	267
I. A Pedagógiai Program érvényességi ideje	267
II. A Pedagógiai Program értékelése, felülvizsgálata	267
III. A Pedagógiai Program módosítása	267
IV. A Pedagógiai Program nyilvánosságra hozatalának rendje	267
V. A Pedagógiai Program legitimációja	267
MELLÉKLETEK	286
1. sz. melléklet - A pedagógiai program végrehajtásához szükséges nevelő-oktató munkát segítő eszközök és felszerelések jegyzéke	286
2. sz. melléklet - Az enyhén értelmi fogyatékos (tanulásban akadályozott) tanulók helyi tanterve 1-8. évfolyam	286
3. sz. melléklet – Középsúlyos fokban értelmi fogyatékos (értelmileg akadályozott) tanulók helyi tanterve 1-8. évfolyam	286
1. számú függelék – Kiegészítés a Komplex Alapprogrammal	270

Az intézmény bemutatása

1. Az intézmény önmeghatározása

Az intézmény hivatalos elnevezése:

Abonyi Montágh Imre Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény,
Óvoda és Általános Iskola
OM azonosító: 038547

Az intézmény címe:

Székhely: 2740 Abony, Bicskei u. 2.
Telephely: Tószegi út 58/A

Telefon:

06-30/397-3116

E-mail cím:

montaghimre.abony@cegleditk.hu

Honlapcím:

montagh.cegleditk.hu

2. Az intézmény felépítése

Intézményünk több átalakulás és szervezetfejlesztés után a következőképpen működik:

- **Általános iskola**

Iskolai tagozatunkon a következő fogyatékosági csoportokba tartozó tanulók oktatása, nevelése, fejlesztése történik:

- tanulásban akadályozott tanulók
- értelmileg akadályozott tanulók
- értelmi fogyatékos, autizmus spektrumzavarral élő tanulók

- **Óvodai csoport**

Enyhe fokban értelmi fogyatékos (tanulásban akadályozott), közép súlyos értelmi fogyatékos (értelmileg akadályozott) és értelmi fogyatékos autizmus spektrumzavarral élő gyermekek óvodai ellátása.

- **Utazó gyógypedagógusi szolgálat**

Integráltan oktatott SNI tanulók fejlesztése

3. Az intézmény története

3.1 Iskolánk rövid története

Abony nagyközségben az 1950-es években megnőtt az értelmi fogyatékos (imbecillis-debilis) – jelenlegi terminológia szerint tanulásban, ill. értelmileg akadályozott (sajátos nevelési igényű – SNI) gyerekek létszáma. A Szelei úti Általános Iskola közvetítésével a szülők kérték ezeknek a gyerekeknek a felvételét a Pest megyéhez tartozó, Csobánkán működő Gyógypedagógiai Intézetbe. Az akkori, ottani igazgató Koncz Dezső, aki egyben a Pest Megyei Kisegítő Iskolák Megyei Főfelügyelője volt, javasolta, hogy Abonyban a Szelei úti Általános Iskola létesítsen kisegítő tagozatot egy tanulócsoporttal.

1957-58-as tanévben Polgár Lajosné tanítónő – aki évekig első osztályt tanított – vállalta az értelmi fogyatékos tanulók nevelését-oktatását. 14 különböző korú tanuló, 4 osztályból összevontan képezte az első csoportot. A Kölcsey úti tagiskolában lévő két tanteremből egyet átadott erre a célra az általános iskola.

1964-ben emelkedett a tanulók létszáma, ezért egy tanulócsoporttal bővült a kisegítő tagozat.

A létszám további emelkedése miatt 1971-ben újabb csoportok létesültek. Ezek a Szelei úti Általános Iskola udvarán lévő régi, külön épületben nyertek elhelyezést. Ebben a tanévben már délutáni napközis foglalkozásra is adódott lehetőség. Az étkeztetés az általános iskola napközis ebédlőjében történt. A Nagyközségi Tanács hozzájárult ahhoz, hogy önálló Kisegítő Iskola létesüljön. A Bicskei út 2. sz. alatti tagiskolát megkapták erre a célra. Az önállósítás után szakképzett igazgatót kapott az iskola Dr. Vass János személyében, aki 1974 januárjában a Gyógypedagógiai Főiskola tanára lett. 1974. január 1-jén Dévay Jánosné neveztek ki az igazgatói teendőik ellátására.

1977. január 1-től az új igazgató Fehér Jánosné. Közben 1979-ben a Nagyközségi Tanács a kisegítő iskolát 246 ezer forinttal támogatta, mely társadalmi összefogással, egy emeletes épülettel gazdagodott. A tanulói létszám 70-80 fő között változott. Az oktatás mellett nagy hangsúlyt kapott a nevelés, amely a kulturális élet, a sport terén és a szülői munkaközösség bevonásával egyre szélesebb körben bontakozott ki. Ehhez kapcsolódott a továbbra is színes úttörőmozgalmi tevékenység. Az iskola tanulói eljutottak a megyei szintű versenyekre, rendezvényekre, nyári táborozásokon vettek részt. 1983-ban megszűnt az iskola önállósága, mert a tanulók létszáma erőteljesen lecsökkent. Így nem volt gazdaságos az önálló iskolát fenntartani. Ismét a Szelei úti, illetve akkor már Somogyi Imre nevét viselő általános iskolához csatolták vissza. Az intézmény 1988. február 1-én újból önálló iskola lett, Dr. Vass János vezetésével.

1992. január 1-én megszűnt a Kisegítő Iskola név, az intézmény azóta Montágh Imre Általános Iskola néven működik tovább, az enyhén fogyatékos gyerekek nevelési és oktatási feladatainak ellátása

céljából. Ekkor új szervezeti feltételekkel kezdődött meg a munka. Kilenc tanulócsoport mellett egy napközis és négy tanulószobai csoport működött. Ezzel sikerült biztosítani azt, hogy az iskola teljes tanulólétszáma egész napos pedagógiai ellátást kapjon.

Ekkor a tantestület 16 fős létszámából 3 fő gyógypedagógus, 5 tanár, 4 tanító és 4 fő képesítés nélküli nevelő volt.

1993. október 1-jén megalakult a speciális óvodai csoport hat autista, három Down szindrómás és két halmozottan fogyatékos gyermek ellátásával.

1995. november 17-én András István vette át az igazgatói feladatokat ellátását, az önkormányzat felkérésére. Céljai közül egyik legfontosabbnak tekintette újra szakképzett pedagógusokkal dolgozni, akik értik, elfogadják a másságot, az értelmi fogyatékoságot. Nyitott, gyermekcentrikus oktatási intézményt alakított ki a tantestülettel egyetértésben.

2005-ben az az iskola szervezete változott, Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézménnyé alakult. Logopédia, gyógytestnevelés ill. gyógypedagógiai tanácsadás, fejlesztés kistérségi ellátását vállaltuk fel.

András István távozását követően, 2007. november 1-től előbb, mint megbízott igazgató, 2008-tól napjainkig pedig kinevezett vezetőként Nagy Andrea látja el az igazgatói teendőket.

2007-ben iskolánk fennállásának 50. évfordulójáról ünnepélyes keretek között emlékeztünk meg, melynek során iskolánk névadója, Montágh Imre tiszteletére emléktáblát avattunk.

2013. január 1-jétől fenntartónk a Klebelsberg Intézményfenntartó Központ, az eltelt időszakban a működtetői feladatokat is átvette. Intézményünk neve Abonyi Montágh Imre Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény, Óvoda és Általános Iskola lett. A jogszabályi háttér változása miatt a szakszolgálati feladatokat a Pest Megyei Pedagógiai Szakszolgálat látja el. Az EGYMI keretében utazó gyógypedagógiai szolgálatot működtetünk, melynek feladata az integráltan tanuló SNI gyermekek fejlesztése.

3.2 Az óvoda története

A városunkban élő óvodás korú – különböző fokban sérült értelmi fogyatékos gyermekek nem részesültek semmilyen ellátásban, mivel sem az akkori törvényi keretek, sem a sérülésük súlyosabb foka nem tette ezt lehetővé.

Az integráció több esetben megvalósíthatatlan volt. 1993-ban gyermekorvosok, védőnők segítségével felmérték a speciális fejlesztésre szoruló gyermekeket és családtagjaikat. Az I. sz. Óvoda vezetőjével, Győri Lászlónéval pályázatot írtak óvónőink a csoport létrehozására. A pályázaton elnyert pénzből és teljes mértékű önkormányzati támogatásból a Tószegi úti Óvoda részleges átalakításával 1993. október 1-jén 10 gyermek és 4 felnőtt létszámmal kezdte meg működését a speciális óvodai csoport.

Szervezetileg az óvoda egy csoportjaként, majd 1996-tól a Montágh Imre Általános Iskola óvodai csoportjaként és szakmai felügyeletével látják el munkájukat. A működésükhöz szükséges fejlesztő-terápiás eszközöket, játékokat pályázatok segítségével sikerült szerezték be.

3.3 A módszertani intézmény története

2005 nyarán a Montágh Imre Speciális Általános Iskola és Óvoda szervezeti átalakuláson ment át és a neve is megváltozott.

A változás oka:

Az Európai Unióhoz csatlakozás új oktatáspolitikai törekvéseket eredményezett, melyekhez kapcsolódóan megváltoztak a törvényi szabályozások.

Ez a tény rákényszerítette az összes szegregáltan működő speciális általános iskolát helyzetének átgondolására és a változtatás irányába való elmozdulásra, elsősorban a csökkenő tanuló létszám miatt.

A törvényi szabályozók a SNI terminológia bevezetésével és az integrációs törekvésekkel új kihívás elé állították a többségi általános iskolákat és egyúttal lehetőségeket kínáltak a szegregált intézményeknek az átalakulásra - a SNI tanulók további esélyegyenlőségének további megsegítése érdekében.

Lehetőség nyílt egységes gyógypedagógiai módszertani intézménnyé alakulásra.

Az új intézménytípus különböző foglalkoztatási formák megvalósítását teszi lehetővé. Mi a logopédia ill. a gyógytestnevelés városi szintű ellátását, valamint a gyógypedagógiai tanácsadás keretében történő segítségadást vállaltuk fel. Gyógypedagógusaink a két általános iskola között osztották meg a rendelkezésre álló óráikat, két gyógypedagógiai asszisztensünk pedig heti 20 órában segítette a sajátos nevelési igényű tanulókat a többségi általános iskolákban.

A logopédia rövid története

Abonyban az első főfoglalkozású logopédus a Somogyi iskola pedagógusaként 1983-tól kezdte meg működését. Előtte településünk Ceglédhez tartozott. Az 1983-84-es tanévben a Somogyi iskolában ambuláns módon történtek a foglalkozások, de következő tanévtől a három óvoda és a két általános iskola biztosította a foglalkoztató helyiségeket. A 90-es évektől további két logopédus kapcsolódott be a munkába, de csak másodállásban.

2005-től Módszertani Intézménnyé alakult a Montágh Iskola, a logopédiai közösség létszáma 5 főre emelkedett, amely már minőségi javulást jelentett a kistérségi ellátás tekintetében is. Így Újszilvás, Kőröstetetlen és még Cegléd beszédhibás gyermekei is jobb ellátásban részesülhettek.

Logopédusaink szűrték és fogadták a terápiára szoruló jelentkezőket, magas szakmai színvonalon kezelték a beszédhibákat. A súlyos, problémás (SNI) gyermekeket is felvállalták és számukra külön fejlesztő-foglalkozásokat szerveztek egyéni terápia keretében.

A törvényi háttér változása miatt 2013-ban a szakszolgálati feladatok a Pest Megyei Pedagógiai Szakszolgálathoz kerültek, intézményünk ettől kezdve utazó gyógypedagógusi hálózatot működtet, ill. telephelye a Pest Megyei Pedagógiai Szakszolgálatnak.

4. Az iskola korábbi és jelenlegi eredményei

Az iskola tanulói az 1980-as éveket megelőzően egyáltalán nem, vagy csak ritkán vettek részt kulturális és sportrendezvényeken. A '80-as évektől aztán egyre gyakrabban szerepeltek a tanulásban akadályozott tanulók számára rendezett tanulmányi, sport és kulturális rendezvényeken. Sőt, hosszú idő óta iskolánk szervezésében került megrendezésre több alkalommal a megyei asztalitenisz és labdarúgó döntő.

Az eredményesség tekintetében 1996 után beszélhetünk kiemelkedő teljesítményekről. Iskolai csapatunk számos alkalommal bejutott a tanulásban akadályozott tanulók számára rendezett komplex tanulmányi verseny országos döntőjébe, ahol a legjobb helyezést 2014-ben érték el a gyerekek, amikor megelőzve számos nagy múltú, tekintélyes intézményt, első helyezettnek hirdettek bennünket.

Az iskolánkban zajló aktív sportéletnek köszönhetően, tanulóink iskolai, városi, megyei és országos sportrendezvények, versenyek „mindennapos” résztvevői. Számos kiváló eredményt tudhatnak magukénak. Az 1984-es első diákolimpiai aranyérmét számos hasonló követte. Tanulóink atlétikában, labdarúgásban megyei, országos rendezvényeken diadalmaskodtak ellenfeleikkel szemben, számos érmet, oklevelet, kitüntetést szerezve. A sikersportágak közé tartozó asztaliteniszben is kimagasló eredményeket tudhat magáénak intézményünk. Siklódi Sándor és Siklódi Márton 2011-ben harmadik helyezést értek el az Országos Diákolimpián, Balogh Krisztián pedig 2012-ben magyar bajnok lett ugyanebben a sportágban. 2013-ban Országos Diákolimpián több érmet szerezünk. 2014-ben Balogh Krisztián és Suki Béla játszották a döntőt és hozták el az arany, ill. az ezüstérmét is iskolánk számára.

Iskolánk tanulói a város kulturális életében is aktívan részt vettek és vesznek mind a mai napig. Szavalóversenyek, mesemondóversenyek, ünnepi megemlékezések állandó szereplői. Számos díjat, elismerést szereztek intézményünk számára, többek között Húsvét, Pünkösöd és más jeles napok alkalmából kiírt pályázatokon, versenyeken, városi rendezvényeken. Minden évben műsorral tisztelgünk iskolánk névadójának emléke előtt, megemlékezünk nemzetünk sorsfordító eseményeiről. Bensőséges hangulatban ünnepeljük anyák napját és Karácsonyt. Az abonyi református temetőben található honvéd sírok rendbetételét harmadik éve végzik tanulóink önkéntes alapon.

Komoly eredménynek tekinthető, hogy iskolánkából kikerült diákok döntő többsége a nálunk megszerzett alapokra támaszkodva eredményesen folytatja tanulmányait, szakmát szerez és hasznos tagjává válhat társadalmunknak.

5. Tárgyi feltételek

5.1 Az iskolai tagozat tárgyi feltételei

Iskolánk a város központjától és az ott elhelyezkedő iskoláktól távol, a 40. sz. út mellett található. Az oktatás helyszínéül szolgáló 3 épület állapota, mérete és felszereltsége megfelel a követelményeknek. Az egyik épület 2005-ben TEKI pályázat révén teljesen megújult, a másik két épületet folyamatosan karbantartjuk, szépítjük. 2014 nyarán működtetőnk felújította az ebédlő épület teljes tetőszerkezetét. Intézményünk 8 osztályteremmel, 1 óvodai teremmel, informatikai szaktanteremmel, klubszobával, tornaszobával, ebédlővel, tálaló konyhával rendelkezik.

Az iskola átlagos szinten rendelkezik az oktatáshoz szükséges eszközökkel. A műszerpark korszerű, de az informatika tantárgy eredményes tanításához jelentős fejlesztések szükségesek. A nehéz gazdasági helyzet, a folyamatos megszorítások ellenére biztosítottak a feltételek a színvonalas munkához. Komoly gondot csupán az udvar állapota jelent, sem balesetvédelmi, sem esztétikai szempontból nem felel meg a kor követelményeinek.

Munkánk során folyamatosan arra törekszünk, hogy lehetőségeinkhez mérten diákjainknak kellemes környezetet, a szülőknek vonzó, pozitív iskolaképet nyújtsunk.

5.2 Az óvodai csoport tárgyi feltételei

Óvodai csoportunk a város egyik többségi óvodájának egyik csoportjában kapott helyet. Jelenleg a hely szűkös, de eszközökkel jól felszerelt. Szükség lenne további bővítésre.

A csoport játszóudvara korszerűsítése szorul.

5.3 Az utazó gyógypedagógusi hálózat tárgyi feltételei

Az utazó gyógypedagógusi hálózat pedagógusai utaznak a befogadó intézmények között, legtöbb esetben eszközeiket szállítják. A fejlesztő eszközök száma, minősége megfelelő, folyamatosan élünk a pályázati lehetőségekkel.

6. Személyi feltételek

6.1 Személyi feltételek munkaviszony alapján

Az intézmény személyi feltételei, a fenntartó által meghatározottak szerint:

- engedélyezett álláshelyek száma: 16,5 fő

Ebből pedagógus: gyógypedagógus (óvoda) – 2 fő
gyógypedagógus (iskola) – 12 fő
utazó gyógypedagógus - 2,5

nevelő-oktató munkát segítők száma: 8 fő

6.2 Személyi feltételek végzettség alapján

Iskolánk tantestületének és nevelést-oktatást segítő dolgozóinak adatai a 2023/2024. tanévben

Sorsz.	Név	Hol végzett	Szakképesítés	of	beosztás	tanított tantárgy
1.	Pedagógus 1.	Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Tanárképző Főiskola	oligofrénpedagógia -logopédia szakos gyógypedagógiai tanár	5.	igazgató	matematika, természettudomány
2	Pedagógus 2.	Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Tanárképző Főiskola	oligofrénpedagógia -pszicopedagógia szakos gyógypedagógiai tanár	6.	igazgató helyettes	magyar nyelv és irodalom, életvitel, digitális kultúra, vizuális kultúra
3.	Pedagógus 3.	Eszterházy Károly Tanárképző Főiskola	biológia-földrajz szakos tanár		DÖK vezető	etika, természettudomány, ének, tömegsport
4.	Pedagógus 4.	ELTE Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Főiskola	gyógypedagógus tanulásban akadályozottak szakirányon	1-2.	munkaközös ség-vezető	matematika, magyar nyelv és irodalom, vizuális kultúra
5.	Pedagógus 6.	Kaposvári egyetem Csokonai Vitéz Mihály Pedagógiai Főiskolai Kar; Tessedik Sámuel Főiskola	óvodapedagógus gyógypedagógus tanulásban akadályozottak szakirányon			óvodai foglalkozás
6.	Pedagógus 7.	Eszterházy Károly Tanárképző Főiskola ELTE Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Főiskola	orosz-történelem szakos tanár gyógypedagógus tanulásban akadályozottak szakirányon gyógypedagógus logopédia szakirányon	7-8.		magyar nyelv és irodalom, történelem, hon-és népismeret, rehabilitáció, rehabilitáció vizuális kultúra, digitális kultúra

7.	Pedagógus 8.	Mozgássérültek Pető András Nevelőképző és Nevelőintézete	konduktor gyógypedagógus értelmileg akadályozottak pedagógiája szakirányon			óvodai foglalkozás,
8.	Pedagógus 9.	Eszterházy Károly katolikus Egyetem	gyógypedagógus logopédia és pszichopedagógia szakirányon	3-4.		magyar nyelv és irodalom környezetismeret testnevelés vizuális kultúra rehabilitáció, rehabilitáció
9.	Pedagógus 10.	Eszterházy Károly katolikus Egyetem	gyógypedagógus logopédia és pszichopedagógia szakirányon			technika és tervezés, matematika, testnevelés, digitális kultúra, vizuális kultúra, természetismeret rehabilitáció, rehabilitáció
10.	Pedagógus 12.	Pécsi Tudományegyetem	testnevelő tanár			testnevelés

	megbízási szerződés	em Természettudományi kar				
11.	Pedagógus 13. megbízási szerződés	Eszterházy Károly Tanárképző Főiskola	magyar-angol szakos tanár			angol
14.	Nevelést- oktatást segítő 1.	Pannon Kincstár Kft.	felsőfokú gyógypedagógiai asszisztens			
15.	Nevelést- oktatást segítő munkatárs 2.	Hajnóczy József Gimnázium és Humán Szakközépiskola	felsőfokú gyógypedagógiai asszisztens			
16.	Nevelést- oktatást segítő munkatárs 3.	Nemzeti Szakképzési Intézet	felsőfokú gyógypedagógiai asszisztens			
17.	Nevelést- oktatást segítő munkatárs 4.	Alsófokú Oktatási és Szakértői Bt.	felsőfokú gyógypedagógiai asszisztens			
18.	Nevelést- oktatást segítő munkatárs 6.	Török János Egészségügyi Szakiskola	általános ápolónő és általános asszisztens			
19.	Nevelést- oktatást segítő 7.	Kasza Szakképzési Központ Bt	gyógypedagógiai segítő munkatárs			
20.	Nevelést- oktatást segítő munkatárs 8.	Kasza Szakképzési Központ Bt.	felsőfokú gyógypedagógiai asszisztens			
21.	Nevelést- oktatást segítő munkatárs 8.	BEST-WORK Oktató és Szolgáltató Kft.	gyógypedagógiai segítő munkatárs			

A pedagógusok egyéb képzettsége megtekinthető az iskola honlapján.

7. Az intézmény kapcsolatai

Kiegyensúlyozott kapcsolatot tart fenn intézményünk a működésében közvetlenül érintett szervezetekkel, intézményekkel, elsősorban a fenntartóval: a fenntartói és működtetési feladatokért felelős **Ceglédi Tankerületi Központtal**.

7.1 Szakmai kapcsolatok

A megyében működő hasonló típusú általános iskolák, egyéb szervezetek:

- Losontzi István EGYMI, Szakiskola, Készségfejlesztő Iskola és Kollégium Cegléd
- Gödöllői Montágh Imre Általános Iskola, Szakiskola és Készségfejlesztő Iskola
- Gyömrői Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény, Általános Iskola, Szakiskola, Készségfejlesztő Iskola, Kollégium és Fejlesztő Nevelés - Oktatást Végző Iskola
- Pest Vármegyei Pedagógiai Szakszolgálat Szentendrei Tagintézménye
- Dalmady Győző Óvoda, Általános Iskola és EGYMI, Nagykőrös
- Szakmai szervezetek (MAGYE, ÉFOÉSZ)
- Pest Vármegyei Pedagógiai Szakszolgálat Székhely Intézménye, Cegléd
- ELTE Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Tanárképző Főiskola - szakmai útmutatás, képzés
- Nemzeti Erőforrás Minisztériuma - szakmai fórumok szervezése, pedagógusok továbbképzése, tájékoztatás.

Köznevelési intézmények:

- Abony város oktatási intézményei (kiemelten az integrációban résztvevő óvodák és iskolák):
- Somogyi Imre Ált. Isk. Abony - tanulók át, ill. visszahelyezése, vélemény megkérés, közös kulturális és sportrendezvények szervezése, lebonyolítása.
- Gyulai Gaál Miklós Ált. Isk. és Alapfokú Művészetoktatási Intézmény - SNI tanulók fejlesztése
- Lakásotthonok - átmeneti nevelt tanulók előmenetelének biztosítása, beiskolázása.
- Losontzi István Szakiskola és Diákotthon Cegléd- továbbtanulók beiskolázása.
- Sipos Orbán Szakiskola Szolnok - továbbtanulás, beiskolázás.

Nem köznevelési intézmények:

- Abonyi Lajos Művelődési Ház és Könyvtár - a tanulók könyvtár- és múzeumlátogatásainak biztosítása. Kiállítóhely biztosítása.

- Sportcsarnok és Intézményei – gyermekek sportolási lehetőségeinek biztosítása.
- Ceglédi Többcélú Kistérségi Társulás Humán Szolgáltató Központ
- Egészségügyi intézmények - a gyermekek egészségügyi ellátásának biztosítása, szakvélemény megkérése szükség szerint, tanulók beiskolázás előtti vizsgálata.
- Rendőrség- iskolarendőri szolgálat

7.2 Kapcsolatrendszer működtetése

Rendszeres megbeszélések az igazgató és/vagy helyettesei, gyermekvédelmi felelős, munkaközösség vezető, osztályfőnökök és az intézmények képviselői között.

- Iskolánk első számú partnere fenntartónk, a Ceglédi Tankerületi Központ.
- Gyermekjóléti szolgálat, akikkel együttműködünk a veszélyeztetett, hátrányos helyzetű tanulók problémáinak megoldása érdekében.
- CTKT Humán Szolgáltató Központtól pszichológus segítségét kérjük a tanulási és magatartási problémák esetében.
- Gyámhatóság: olyan problémás esetekben fordulunk hozzájuk, amikor a szülők és az iskola közötti többszöri megbeszélés sem vezet eredményre és a kiskorú tanuló veszélyeztetett.

Szülői értekezletek alkalmával, fogadóórákon a szülők egyéni problémáikkal megkereshetnek bennünket.

- Faliújság működtetése, melyen a fontosabb helyi rendeletek, gyermekvédelmi információk olvashatók. Elérhetőségek megjelenítése.
- Kapcsolattartás az iskolaorvossal és a védőnővel, akiket esetenként a prevenció munkába is bevonunk.
- Kapcsolattartás a helyi rendőrőrssel, iskolarendőri szolgálat.

Partnereink számára minden évben az Esélyegyenlőség napján, május 5-én szakmai fórumot rendezünk, ahol ismertetjük az intézményünket érintő törvényi háttér változásait, lehetővé tesszük számukra, hogy kérdéseiket feltegyék, ill. alkalmat biztosítunk a személyes konzultációra (EGYMI fórum).

Évente egy tanítás nélküli munkanap programja a szakmai fejlődés és kapcsolatteremtés célját szolgáló tantestületi konzultáció valamelyik hasonló típusú oktatási intézménnyel.

7.3 Szülők, tanulók, pedagógusok együttműködésének formái

Együttműködés a tanulókkal

A tanulókat az iskola életéről, az őket érintő valamennyi kérdésről az iskola vezetője, a diákönkormányzat felelős vezetője és az osztályfőnökök tájékoztatják.

A nevelőtestület és a tanulók közötti együttműködést a magasabb jogszabályban meghatározottak alapján a DÖK szervezeti és működési szabályzatában található együttműködési megállapodás tartalmazza.

- A tanulók és a tanulóközösségek érdekeinek képviselőjére, a tanulók tanórán kívüli, szabadidős tevékenységének segítésére az iskolában diákönkormányzat működik. Működésének feltételei megtalálhatóak a Házirendben.
- A Diákönkormányzat feladata, hogy a tanulók kéréseit, ötleteit az iskola felé hatékonyabban közvetíthessék, jogaikra és kötelezettségeikre ráirányítsák a diákok figyelmét, az iskola programjaiban részt vegyenek (szervezzék, előkészítsék, lebonyolítsák), valamint megismerjék és gyakorolják a Szervezeti Működés Szabályait.
- Az értelmi fogyatékos tanulóink érdekképviselői munkájához elengedhetetlen a diákönkormányzatot segítő pedagógus személye, aki szervező, koordináló tevékenységével segíti a diákönkormányzat működését.
- Az együttműködés az iskolai közösségen belül lehetőséget teremt a tanulók önirányító, önellenőrző tevékenységére, ezen keresztül személyiség-fejlesztésükre.
- Biztosítja a tanulók véleménynyilvánítási, egyetértési és döntési jogát, választási lehetőségét, szerepvállalást az intézményi döntési folyamatokban.
- Felelősségvállalásra, iskolai hagyományok ápolására nevel.

Formái:

- az osztályfőnökök folyamatosan az osztályfőnöki órákon,
- a szaktanárok a tanulók előmeneteléről szóban vagy írásban,
- a tanulók kérdéseiket, véleményüket szóban vagy írásban, egyénileg illetve választott képviselőik útján közölhetik az igazgatóval, tantestülettel.

Együttműködés a szülőkkel

- A szülők magasabb jogszabályban meghatározottak szerint gyakorolhatják jogaikat, kötelezettségeiket.

- Fogadóóra a szülők és pedagógusok közötti személyes kapcsolattartás, segítségnyújtás a tanulók fejlesztéséhez, egészséges életmódra neveléséhez, a szabadidő hasznos eltöltéséhez.
- Szülői értekezletek keretében folyamatos kapcsolattartás, a szülők tájékoztatása a tanulók fejlődéséről, az intézménnyel kapcsolatos kérdésekről.
- Nyílt tanítási nap, melyen a szülő betekintést nyer nevelő-oktató munka mindennapjaiba, megismeri a tanítási órák lefolyását, tájékozódik gyermeke és az osztályközösség iskolai életéről.
- Napi kapcsolat a sérült gyermekek képességeinek fejlesztésére.
- Írásbeli tájékoztatás a tanulók tanulmányaival, magatartásával kapcsolatos kérdésekről – a következő tanév költségeiről.
- Családlátogatás során a gyermekek családi hátterének megismerése, tanácsadás a tanulók optimális fejlesztése, lelki egészségének védelme érdekében.
- Segítségnyújtás, a megfelelő szervezetet megkeresve, átmeneti vagy tartós családi problémák, anyagi gondok kezeléséhez.
- Figyelemfelhívás, szükség esetén a szülők kötelezettségeire, a gyermekek védelme érdekében. Eredménytelenség esetén a szükséges intézkedések megtétele.
- Szülők bevonása, tudatos felvilágosítása a tanulók továbbtanulási lehetőségeiről, pályaválasztásáról.
- Segítségnyújtás a családoknak a másság elfogadásához.

A szülői értekezletek, fogadóórák, nyílt tanítási napok időpontját az iskola munkaterve évenként határozza meg.

A szülők kérdéseiket, véleményüket, javaslataikat szóban vagy írásban, egyénileg ill. választott képviselőik útján közölhetik az iskola igazgatójával, nevelőtestületével.

7.4 Együttműködés a különböző területeken dolgozó pedagógusok, szakemberek között

- Folyamatos információcsere az osztályfőnök, a szaktanár és a napközis nevelő között:
 - a tanulmányi munkára vonatkozóan,
 - a tanulóra vonatkozóan,
 - különböző iskolai programokra vonatkozóan.
- A pedagógiai munkát segítők (gyógypedagógiai asszisztensek) együttműködése a pedagógusokkal:
 - a tanórai munkában,

- szabadidős tevékenységekben.
- Pedagógusok együttműködése az iskola egyéb szakembereivel (iskolaorvos, védőnő)

A szülő, a tanuló és a pedagógus együttműködésének formái, továbbfejlesztésének lehetőségei

A szülői ház és az iskola kapcsolatát, az iskola nevelő-oktató munkájához fűződő remények, elvárások kezelése érzékeny terület. Tanulóink egy jelentős részének családi háttere nem jeleníti meg az elfogadott, tradicionális erkölcsi normákat, az érdekérvényesítés, a kapcsolattartás átlagosan művelt technikái legtöbbször hiányosak. A szükséges együttműködés kialakításánál és folyamatos fenntartásánál a gyógypedagógusnak ezt a deficitet állandóan kezelni kell.

A szülők, a tanulók, a tanárok együttműködésének formáit elsősorban a közös pedagógiai feladatokra kell építeni.

A szülők és a pedagógusok együttműködésének formái:

- Szülői értekezletek, fogadóórák, nyílt napok,
- Személyes beszélgetések, családlátogatás.
- Szülők részvétele iskolai rendezvényeken, tanulmányi kirándulásokon

A közös munka fontos területe mentálhigiénés feladat:

- a családi gondok feltérképezése,
- a válások következményeinek enyhítése,
- az illem és viselkedési szabályokban, a normakövetésben azonos nevezőre kerülni,
- a szexuális felvilágosítás,
- az egészséges életmódra nevelés,
- reális pályaválasztási perspektíva kialakítása,
- közös nevező kialakítása a dohányzás, a drog területén,
- TV műsorok célzott válogatása,
- figyelmeztetés a játéktermek veszélyeire,
- baráti kör helyes megválasztása
- internet biztonságos használata.

A tanulók és a pedagógusok együttműködésének formái az iskolai munka mindennapjaiban testesülnek meg. Iskolatípusunkban kiemelt szerepet kap a személyiségfejlesztés, ill. az

egyéni foglalkozás elve, amely érvényesülhet tanítási órákon, kiscsoportos vagy egyéni fejlesztő foglalkozásokon.

Sajátos együttműködési formák: a napközi, a tanulószoba és a szakkörök, a diáksportkör, az integrációs foglalkozások, a hittan, a tanulmányi kirándulások, a tanulmányi és kulturális rendezvények, komplex versenyek és a sportversenyek, táborozások.

A szülő, a tanuló és a pedagógus együttműködésének formái, továbbfejlesztésének lehetőségei

- Írásos értékelések, tájékoztatók megfelelő formáinak kidolgozása.
- Tájékoztató előadások szervezése szülők számára azokról a lehetőségekről, amellyel az iskola segítséget tud nyújtani.
- Iskolaújság, faliújság fejlesztése
- Folyamatos lehetőség biztosítása a szülők vélemény nyilvánítására.

NEVELÉSI PROGRAM

2023.

Az Általános Iskola Nevelési Programja

Az intézményi működés törvényi háttere:

- A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény
- a fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségük biztosításáról szóló 1998. évi XXVI. törvény
- az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló módosított 2003. évi CXXXV. törvény
- a Nemzeti alaptanterv kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról szóló 110/2012. (VI. 4.) Korm. rendelet módosításáról szóló 5/2020. (I. 31.) Korm. rendelet
- 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról
- a Sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelvei,
- Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók iskolai fejlesztésének irányelvei,
- A középsúlyos értelmi fogyatékos tanulók iskolai nevelésének irányelvei,
- Az autizmus spektrumzavarral küzdő tanulók iskolai nevelésének irányelvei (https://www.oktatas.hu/pub_bin/dload/kozoktatas/kerettanterv/SNI_iranyelvek.docx)
- Kerettantervek a sajátos nevelési igényű tanulókat oktató nevelési-oktatási intézmények számára (https://www.oktatas.hu/kozneveles/kerettantervek/2020_nat/kerettantervek_sni_tanulok)

Felvétel, átvétel előzményei, feltételei: tanulóink a Pest Vármegyei Megyei Pedagógiai Szakszolgálat Székhely Intézmény szakértői véleménye alapján kerülnek felvételre intézményünkbe.

1. Alapelvek, célok, feladatok, eszközök, eljárások

1.1. Pedagógiai alapelvek, értékek

1.1.1 A 2020-as Nemzeti Alaptanterv előírása szerinti nevelési alapelvek, értékek

A hazánk Alaptörvényében megfogalmazott feladatokat szem előtt tartva és A nemzeti köznevelésről szóló törvényben foglalt célok elérése érdekében, a törvény elveinek és szabályozásának megfelelően **a NAT a köznevelés feladatát alapvetően a nemzeti műveltség, a hazai nemzetiségek kultúrájának átadásában, megőrzésében, az egyetemes kultúra közvetítésében, az erkölcsi érzék és a szellemi-érzelmi fogékonyság elmélyítésében jelöli meg.**

A köznevelés feladata továbbá a tanuláshoz és a munkához szükséges képességek, készségek, ismeretek, attitűdök együttes fejlesztése, az egyéni és csoportos teljesítmény ösztönzése, a közjóra való törekvés megalapozása, a nemzeti, közösségi összetartozás és a hazafiság megerősítése.

Célja továbbá, hogy a családdal együttműködve cselekvő elkötelezettségre neveljen az igazság és az igazságosság, a jó és a szép iránt, fejlessze a harmonikus személyiség kibontakoztatásához szükséges szellemi, érzelmi, erkölcsi, társas és testi képességeket. Ezáltal járul hozzá ahhoz, hogy a felnövekvő nemzedék

- a haza felelős polgárává válják;
- kifejlődjék benne a hazafiság érzelemvilága;
- reális önismeretre és szilárd erkölcsi ítélőképességre tegyen szert;
- megtalálja helyét a családban, a szűkebb és tágabb közösségekben, valamint a munka világában;
- törekedjék tartalmas és tartós kapcsolatok kialakítására;
- legyen képes felelős döntések meghozatalára a maga és a gondjaira bízottak sorsát illetően;
- váljék képessé az önálló tájékozódásra, véleményformálásra és cselekvésre;
- ismerje meg és értse meg a természeti, társadalmi, kulturális jelenségeket, folyamatokat;
- tartsa értéknek és feladatnak a kultúra és az élővilág változatosságának megőrzését.

A nevelési-oktatási folyamatnak és az oktatásnak mindenkor összhangban kell lennie hazánk Alaptörvényével, a jogállam rendjével, az élet és az emberi méltóság tiszteletének elvével, valamint az ezzel összefüggő lelkiismereti és vallásszabadsággal, továbbá a Föld, az ember, a természet és a kultúra védelmét szolgáló nemzetközi egyezményekkel.

Fejlesztési területek – nevelési célok

A fejlesztési területek – nevelési célok áthatják a pedagógiai folyamat egészét, s így közös értékeket jelenítenek meg. A célok elérése érdekében a pedagógiai folyamatban egyaránt jelen kell lennie az ismeretszerzés, a gyakoroltatás-cselekedtetés mellett a példák érzelmi hatásának is.

Az erkölcsi nevelés

Nemzeti öntudat, hazafias nevelés

Állampolgárságra, demokráciára nevelés

Az önismeret és a társas kultúra fejlesztése

A családi életre nevelés

A testi és lelki egészségre nevelés

Felelősségvállalás másokért, önkéntesség

Fenntarthatóság, környezettudatosság

Pályaorientáció

Gazdasági és pénzügyi nevelés

Médiatudatosságra nevelés

A tanulás tanítása

Az eredményes tanulás segítésének elvei:

Tanulási környezet

A tanulók tanulási tevékenységekben való aktív részvétele kulcsfontosságú, ezért ennek előmozdítása érdekében a pedagógusoknak mindvégig a tevékenységközpontú tanulásszervezési formákat kívánatos előnyben részesíteniük. A tanulás társas természetéből adódó előnyök, a

differentiált egyéni munka adta lehetőségek kihasználása, valamint a párban vagy csoportban végzett kutatásalapú, felfedező, tevékeny és jól szervezett, együttműködő tanulás támogatása szintén hozzájárul a korszerű tanulási környezet megteremtéséhez.

Fontos, hogy a tanulóval szemben támasztott elvárások egyértelműek legyenek, az azokhoz igazodó mérési stratégiákkal együtt, és már a tanulási folyamat elején ismertté váljanak.

Egyénre szabott tanulási lehetőségek

Az iskola a tanulók tanulmányi előmenetelét a képességeiknek megfelelő, egyénre szabott tanulási lehetőségek biztosításával tudja a leghatékonyabban támogatni.

Fontos alapelv, hogy a tanulók közti különbözőségeket az iskola a különféle környezeti feltételek és az egyénenként eltérő idegrendszeri érés, valamint az egyéni képességek kölcsönhatása eredményének tekintse. E szemlélet gyakorlatban történő alkalmazásához olyan fejlesztési célokat kell kijelölni, amelyek nemcsak a tanulótól várnak illeszkedést a tanulási környezethez, hanem a tanulási környezettől is alkalmazkodást igényelnek a tanuló egyedi jellemzőihez.

Képesség-kibontakoztatás támogatása

A sajátos nevelési igényű tanulók nevelésének-oktatásának elvei

A sajátos nevelési igényű tanulók esetében is a NAT - ban meghatározott egységes fejlesztési feladatokat kell alapul venni. A nevelési-oktatási folyamatot a tanulók lehetőségeihez, korlátaihoz és speciális igényeihez igazodva elsősorban a következő elvek szerint kell megszervezni:

- a feladatok megvalósításához hosszabb időszavakat, tágabb kereteket kell megjelölni ott, ahol erre szükség van;
- igény szerint sajátos, a fogyatékkal összeegyeztethető tartalmakat, követelményeket kell kialakítani és teljesíteni;
- szükség esetén a tanuló számára legmegfelelőbb alternatív kommunikációs módszerek és eszközök, siket tanulóknál a magyar jelnyelv elsajátításának, alkalmazásának beépítése a nevelés, oktatás folyamatába;
- az iskolák segítő megkülönböztetéssel, egyénileg is támogassák a tanulókat, elsősorban az önmagukhoz mért fejlődésüket értékelve; az egyes fogyatékkal élő tanulókkal

összefüggő feladatokról a *Sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának tantervi irányelve* és a *vizsgaszabályzatok* adnak eligazítást.

1.1.2 Intézményünk pedagógiai alapelvei, értékrendje

Közösen megfogalmazott alapelveink a következők:

A beiskolázás szempontjából az intézmény zárt, az egyéb oktatási intézményekkel való kapcsolata, az új pedagógiai programok iránti érdeklődése, szülőkkel való kapcsolatát tekintve viszont nyitott.

Gyermekközpontú, humán beállítottságú és a gyakorlatiasság, a mindennapi életben való felhasználhatóság az elérendő oktatási-nevelési célunk, amelyek a normakövetésre épülnek, de teret engednek a kreativitásnak is.

A teljes lakosság köréből a Pest Megyei Pedagógiai Szakszolgálat Székhely intézménye által vizsgált és felzárkóztatásra javasolt gyermekek érdekében aktív cselekedtető módszereket alkalmazunk.

Az iskolai mottóban megfogalmazott „Együtt Egymásért” fogalompár jegyében együttműködést alakítunk ki tanuló-tanuló, tanuló-tanár, tanár-tanár, tanár-szülő, iskola-intézmények, iskola-társadalmi szervezetek között.

A nevelésközpontú oktatás elvei:

- a céltudatosság elve
- a pozitívumok megerősítésének elve
- az interiorizált aktivitás elve
- a közösségi és egyéni oktatás egységének elve
- az oktatási hatásrendszer egységének elve
- a fogyatékoság különleges gondozási igényének elve
- az egész személyiség komplex ismeretének elve
- az egész személyiség komplex fejlesztése
- a tevékenységbe ágyazott ismeretszerzés elve
- a rendszeresség elve
- a fokozatosság elve
- a szemléletesség elve

- integráció és esélyegyenlőség elősegítése

Az iskola és az élet kapcsolatának elve:

a tudományosság elve

a rendszeresség elve

a fokozatosság elve

a tevékenységbe ágyazott ismeretszerzése elve

az érthetőség elve

a szemléletesség elve

a koncentráció elve

a tudás tartósságának elve.

1.1.3 További alapelveink

A következő pedagógiai alapelvek megvalósítására törekszünk:

- a sérült személyiség fejlesztése gyógypedagógiai eszközökkel,
- a tanulók egyéni képességeinek, eltérő fejlődési ütemének figyelembevétele az oktatás és nevelés folyamatában,
- egységes nevelési elvárásokkal a követelmények biztonságossá tétele,
- támasz és segítségnyújtás a tanulási folyamatokban, az emberi törekvésekben,
- a speciális nevelési szükségletek kielégítése a nevelés-oktatás minden területén.
- a tanuló személyiségi jogainak tiszteletben tartása

Az iskola filozófiáját alapvetően meghatározzák a Nemzeti Köznevelésről szóló törvény megfelelő paragrafusai, a gyógypedagógiai irányelvek, társadalmi elvárások, melyek egyúttal szabályozzák is az iskola működését.

„A Sajátos Nevelési Igényű tanulók iskolai oktatásának irányelve” szabályozó dokumentum, amely tartalmazza az enyhén értelmi fogyatékos tanulók jellemzését.

Ennek alapján:

- a kognitív funkciók fejlődése lelassult,
- eltérő fejlődést mutat, ill. sérült,
- a téri orientáció,

- a mozgáskoordináció,
- a finommotorika,
- a kommunikáció (különösen a beszéd, kifejezőkészség, olvasás – írás),
- a szociális alkalmazkodás (jellemző az erős befolyásolhatóság),
- a tanulási képesség,
- a pszichikus funkciók (érezékelés, észlelés, figyelem, emlékezet, képzelet, gondolkodási műveletek, érzelmi-akarati élet, motiváció, viselkedés, magatartás, cselekvés),
- gyakori a halmozott fogyatékoság (értelmi-mozgás, értelmi-látás, értelmi-hallás, értelmi-szociális alkalmazkodás, stb.).

Ezek a deficitiek meghatározzák feladatainkat.

A fentiek ismeretében célunk az, hogy a sérült funkciókat a jól bevált gyógypedagógiai speciális nevelési – oktatási módszerekkel olyan szintre fejlesszük, amelyek megalapozzák

- a társadalmi beilleszkedést,
- a zavarmentes kommunikációt,
- kritikus élethelyzetekben a segítségkérés képességét,
- a negatív irányú befolyásolás elutasítását,
- a hasznos munkavégzést,
- az önálló életvezetésre törekvést,
- a harmonikus családi életet,
- az általános műveltség megszerzését,
- igényt az önművelésre, az egészséges életre, az otthon, a környezet szépítésére, védelmére,
- a tájékozódás igényét a szűkebb és tágabb környezetben (lakóközösség, kerület, város, a haza, a világ dolgairól),
- a reális önértékelést,
- a jogok és kötelességek megismerését a gyermeki ill. a felnőtt életben,
- az egészséges nemzettudat kialakulását, nemzeti hagyományaink, nyelvünk tiszteletét, más népek, szokásaik elfogadását.

A megvalósítás érdekében a gyógypedagógiai módszerek tárházából ki kell emelnünk az életkor, a pszichés sajátosságok, az egészségi állapot, a szociális háttér figyelembevételével a következő módszereket:

- a tárgyi cselekedtetést,

- az érzékszervi tapasztalást,
- az ismerttől az ismeretlen felé haladást,
- az egyéni, vagy kiscsoportos fejlesztést,
- a differenciálást,
- a helyes motiválást,
- a megértés fejlesztését algoritmusos lépésekre bontásával,
- a pszichikus funkciók korrekcióját,
- a kognitív funkciók korrekcióját,
- az önálló tanulási képesség kialakítását,
- a kommunikáció bármely formájának sajátos korrekcióját,
- az öröm, a játékosság, a humor, a mozgás – mint gyermeki szükséglet kielégítését,
- a tanulói teljesítmény állandó értékelését és javítását,
- a viselkedési normák gyakorlására minden lehetőség kihasználását,
- az önállóság fejlesztését különböző élethelyzetekben,
- a szabálytudat kialakítását (játékban, sportban),
- az önuralom kialakítását, a kudarc elviselésének képességét, a konfliktusok feloldási módjait,
- a valóság megismertetését oly módon, hogy segítse az egész személyiség fejlesztését
- a környezettudatos életmód elsajátítását,
- az egészséges életmódra nevelést.

A sérült személyiség fejlesztését egységes folyamatként értelmezzük, nemcsak a sérült funkciókat, hanem a gyermek egész személyiségét fejlesztjük.

A fejlesztési folyamatban a következő alapelveket érvényesítjük:

Aktivizáció elve:

- melynek alapján a tanulót a nevelési – oktatási folyamat aktív részesévé tesszük.

Differenciáció és individualizáció elve:

- minden gyermeket önmagához képest fejlesztünk és ebben a folyamatban jelentős szerepet kap a dicséret, a pozitív megerősítés.

Motiváció elve:

- olyan pedagógiai helyzetet alakítunk ki, melyben a megismerés igénye, a tanulásra motiválás történik.

Az iskolánkban tanító gyógypedagógusok, pedagógusok mindennapi pedagógiai nevelő-oktató munkájában az alább felsorolt alapelveket szeretnénk érvényre juttatni, melyek a Nemzeti Alaptantervben, a Sajátos Nevelési Igényű tanulók iskolai oktatásának irányelvében megfogalmazott elvek alapján a következők:

Intézményünk egész pedagógiai tevékenységét áthatják a közös értékek, ill. az azok alapján megfogalmazott, imént felsorolt alapelvek.

Értékrend

Az iskola a sajátos nevelési igényből eredő jellegzetes fejlődésbeli különbségek alapján hosszabb időbeli lehetőséget biztosít tanulóinak számára a pszichikus funkciók teljesítéséhez. Ezáltal nagyobb esélyt nyújt az alapvető kultúrtechnikák eszközszintű elsajátítására. Megfelelő motiváltság mellett, ismétlődő tanulási folyamatban, állandó aktivitásban egyre önállóbb tanulási tevékenységre készíteti a tanulókat. Az oktatás egész idejére az egész személyiségfejlesztés fontos feladatként jelenik meg.

A képességfejlesztésben hangsúlyosan szerepet kap a közvetlen érzéki tapasztalatokon, a tárgyi cselekvéses megismerésen és a céltudatosan kiválasztott tevékenységeken alapuló oktatás. A magasabb évfolyamokon a tanítás-tanulás folyamatában előtérbe kerül a verbális szint, de a tanulók fejlettségének megfelelően differenciáltabb módon jelen van a manipulációs és a képi szint is.

A NAT műveltségi területeinek oktatásával lehetőséget biztosít az enyhe értelmi fogyatékos – sajátos nevelési igényű – tanulók személyiségének kibontakoztatására, valamint szellemi és fizikai tehetségének és képességeinek a lehetőségek legtágabb határainak kifejlesztésére.

A NAT közös követelményei – hon- és népismeret, kapcsolódás Európához és a nagyvilághoz, környezeti nevelés, kommunikációs kultúra, testi és lelki egészség, tanulás, pályaeorientáció – áthatják az iskola nevelés-oktatás valamennyi területét, és ezáltal megszabják a közoktatásban résztvevő tanulóifjúság ismereteit, attitűdjét önmagához, szűkebb és tágabb környezetéhez.

Az általános fejlesztési követelményeknek az iskolai képzés végére (10. évfolyam végén a NAT alpműveltségi vizsgán való megfelelés) kell a tanulóknak eleget tenni. A részletes követelményeknek az egyes pedagógiai szakaszok végén a megfelelő teljesítmények elérésével tehetnek eleget a tanulók.

1.2. Célok

Az enyhe fokban értelmi fogyatékos gyermekek harmonikus személyiséggé fejlesztése, társadalmi szocializációjának elősegítése, felkészítésük a felnőtt életre. A közép súlyos fogyatékos tanulók nevelő-oktató munkájában alkalmazott elvek és célok sok területen megegyeznek az egész iskolára érvényes elvekkel, de tartalmaznak speciális elemeket is. Megegyeznek abban, hogy a gyógypedagógiai tevékenységet a sérült személyiség fejlesztésével egységes folyamatként értelmezzük.

Minél súlyosabb fokban sérült az intellektus, annál kiterjedtebb a személyiség egészének sérülése, a fejlesztés lehetősége egyre korlátozottabb. Itt a különböző gyógypedagógiai tevékenységformák differenciáltabban valósulnak meg, mint az enyhe fokban sérült tanulóknál.

1.2.1 Tanulásban akadályozott tanulók oktatásának-nevelésének céljai

A NAT alkalmazása az enyhe értelmi fogyatékos tanulók nevelése-oktatása során

Tanulási és nevelési célok

Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók esetében a nevelési és tanulási célok megegyeznek a NAT-ban leírtakkal, de azok mélysége, kialakíthatóságuk időigénye, módja az egyéni sajátosságokhoz igazodóan módosul.

– Testi és lelki egészségre nevelés

Az egészséges és tudatos életmód kialakítása, a káros szenvedélyek kialakulásának megelőzése kiemelt feladat. Az erőnlétnek és a fizikai állóképességnek – mint a munkavégzés alapvető feltételének – kiemelt szerepe van a tanulók társadalmi beilleszkedésében. Ennek érdekében nagy hangsúlyt kell helyezni a szabad mozgás, a sport és a rekreáció lehetőségeire. Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók számára érdemes támogatást nyújtani a kortárskapcsolatok kialakításában. A konfliktusok megoldásához a pedagógus modellálása és a konfliktuskezelési technikák tanítása/begyakoroltatása is szükséges. A célok elérése érdekében fontos a tanulók családjával keresni az együttműködési lehetőségeket.

– Önismeret és a társas kultúra fejlesztése

A megfelelő önértékelés, a tanuló saját személyiségének megismerése nagy jelentőséggel bír, mivel a társas kapcsolatok alakításában, a társadalmi beilleszkedésben elengedhetetlenül szükséges a reális énkép, a megfelelő önismeret. Ehhez a mindennapokban fontos a folyamatos visszajelzés, a belső kontroll erősítése, az önbizalom fejlesztése.

- Felelősségvállalás másokért, önkéntesség, erkölcsi nevelés, családi életre nevelés

A kooperatív csoportmunka segíti megtapasztalni az alkalmazott szabályokat, később pedig hozzájárul a munkavállalás során szükséges együttműködési készségek fejlődéséhez. Az enyhe értelmi fogyatékos tanuló a szükséges támogatással fokozatosan képessé válik a felelősségteljes döntések meghozatalára.

- Médiatudatosságra nevelés

A tanulók az egyéni sajátosságaiknak megfelelően legyenek képesek a társadalmi érintkezést szolgáló információk megtalálására, értelmezésére, közvetítésére és alkotására. Ismerjék fel a hiteles, megbízható és fontos információkat. A pedagógus választékos kommunikációval segíti ezt a folyamatot, valamint fejleszti digitális kompetenciáit, és rendszeresen használ digitális eszközöket a nevelés-oktatás folyamatában, amelyeket a tanulók pszichológiai jellemzőinek megfelelően válogat és gyűjt össze.

- A tanulás tanítása, pályaorientáció

Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók nevelését ellátó intézmények biztosítják azokat az információkat és tapasztalatokat, amelyek a tanulók egyéni sajátosságainak megfelelően támogatják az életpálya-tervezést és a pályaorientációt. Fontos az egyénre szabott motiválás, az egyéni tanulási módok biztosítása, az élményt adó tanulási szokások kialakítása. Az életkori sajátosságokhoz illeszkedve törekedni kell a tanulók saját tudásáról való reális ismeretek kialakítására, valamint a növekvő felelősségvállalásra a saját tanulásukért. Az egész életen át tartó tanulásra való felkészítés fontos a társadalmi integráció és a munkaerőpiacra történő sikeres belépés szempontjából.

- Nemzeti öntudat, hazafias nevelés

Az emberiség és hazánk múltjának és jelenének megjelenítésén, megértetésén keresztül képessé kell tenni a tanulókat a társadalom megismerésére, a társadalomban elfoglalható helyük reális felismerésére, a társadalmi színtereken való eligazodásra. Ki kell hogy alakuljon a tanuló attitűdje, viszonya önmagához, szűkebb és tágabb környezetéhez, a történelmi múlthoz. Fontos felkészíteni a felnőttlét és a tágabb környezet közügyeinek megismerésére, az állampolgári jogok és kötelezettségek érvényesítésére. Az iskolai szintéren belül ajánlott lehetőséget adni a demokratikus jogok gyakorlására (diákönkormányzat).

- A fenntarthatóság, környezettudatosság

Elengedhetetlenül szükséges a személyes megtapasztalás, a környezeti ártalmak és az emberi élet szükségleteinek összefüggéseire való rávilágítás, a helyes szokásrend kialakítása. Ehhez fontos a környezet adott szempontok alapján történő megfigyelése, a következtetések közös levonása, az egyéni felelősség tudatosítása. A szorosan vett természeti környezet ápolása, gondozása mindennapi feladatként kell, hogy jelentkezzen.

Az iskola célkitűzései között első helyen szerepel az enyhe értelmi fogyatékos/ tanulásban akadályozott tanulók képességfejlesztése, a rehabilitáció, a rehabilitáció, az általános műveltség megalapozása életkoruknak és egyéni képességeiknek megfelelően.

Olyan iskola megteremtésére törekszünk, ahol a gyermekek elsajátíthatják a társadalmi beilleszkedéshez szükséges ismereteket, ahol jól és biztonságban érzik magukat, és ahol az értékeket, ismereteket fogyatékoságuknak megfelelő színvonalon sajátíthatják el.

Nevelő-oktató munkánk során érvényesülő céljaink:

- képességfejlesztés egyéni és kiscsoportos formában,
- az integrálható tanulók visszahelyezése a többségi általános iskolába
- a differenciált szükségletekhez igazodó segítségnyújtás a képességek fejlesztése során,
- a hiányosan működő képességek korrekciója valamennyi területen és osztályfokon,
- a terápiás eszközök, eljárások alkalmazása a tartós tanulási akadályozottságot, magatartási zavart mutató tanulók fejlesztésében,
- az eredményes társadalmi beilleszkedés feltételeinek megteremtése, az új helyzetekhez való alkalmazkodás kiépítése,
- az önálló életvezetési technikák elsajátítása, gyakorlása,
- a tanulók felkészítése a továbbtanulásra, a továbbképzésre,
- a környezetvédő technikák elsajátítása, gyakorlása,
- a személyiség gazdagítása az önfogadással, a mások elfogadásával, a toleráns magatartással,
- az általános emberi értékek, a társadalmi normák elsajátítása, azonosulás ezekkel az értékekkel,
- a szülőföld szeretetének, a hagyományok tiszteletének kiépítése.

1.2.2 Értelmileg akadályozottak oktatásának-nevelésének céljai

Oktatási, nevelési célok – részcélok, az elérés útjai a NAT alapján

A célok meghatározása

Mint minden esetben, az értelmileg akadályozott tanulók nevelésének-oktatásának célja is a minél önállóbb, harmonikus életvezetésű felnőtté válás. Általánosságban ez az egyéni képességek, adottságok maximális feltárását, aktiválását jelenti a lehető legjobb adaptáció és önállóság érdekében. Ennek alapja a gyengébb és/vagy sajátos rajzolatú kognitív képességek, a szociális és kommunikációs adottságok fejlesztése a korrekció és kompenzáció elvének figyelembevételével. Alapjaiban, elveiben nincs

különbség a NAT-ban meghatározott főbb célkitűzésekben, de a megvalósulás mikéntjét, a konkrét lehetőségeket az egyéni képességek és az ezekhez igazodó differenciálás határozza meg.

A tanulók adottságai miatt sajátos elemeket is tartalmaz az ehhez vezető út. Tanulóink várható életformája egész életen át valamilyen támogató közösségi szolgáltatáshoz kapcsolódik. Ahhoz, hogy ezeken a kereteken belül a lehető legönállóbb, az adott társadalmi berendezkedésben elfogadott normák szerinti teljes életet élhessenek, több szempontot is kiemelten kell kezelnünk. Az oktatás terén a megszerzett tudás várható hasznosulása, praktikus előnye, valamint a minél szélesebb körű tájékozódás, az azonos ismeretanyaghoz való hozzáférés joga együttesen kell, hogy érvényesüljön. A nevelésben egyaránt fontos szempont a társadalmi konszenzuson alapuló normákhoz, írott és íratlan szabályokhoz való alkalmazkodás, a társas érintkezésekben az együttműködő, alkalmazkodni képes személyiség tulajdonságainak erősítése, valamint a tanuló saját életével kapcsolatos döntéseiben való aktív részvétel, az önrendelkezés, érdekérvényesítés képességének fejlesztése.

A jellemző kognitív akadályok miatt külön kiemelt fejlesztési feladat az épp elsajátított ismeretek gyakorlati alkalmazása, változó feltételek közötti gyakorlása.

A tanítás tervezése, így a megfelelő módszer, szemléltetőeszköz, fogalomhasználat stb. kiválasztása során egyszerre kell tekintettel lenni az egyes tanulók aktuális állapotára, azaz aktuális kognitív, szociális és emocionális fejlettségi szintjére, valamint a biológiai korára.

Az értelmileg akadályozott gyermekek tanulási folyamatainak jellemzőit szem előtt tartva igyekszünk életszerű, gyakorlatias, többoldalú, tapasztalati úton történő oktatást és nevelést nyújtani – így számukra örömteli légkört és sikerélményt biztosítani, valamint kiegészítő pedagógiai szolgáltatásokat nyújtani. Az ismeretek megszerzése sajátos fejlesztő, korrekciós habilitációs, rehabilitációs és terápiás célú pedagógiai eljárások alkalmazásával történik, mely a sérülés függvényében nagyobb méretű időbeli kiterjesztést tesz szükségessé (egyéni ütemezés).

A középsúlyos értelmi fogyatékos tanulók oktatásának – nevelésének legalapvetőbb célja a szociális beilleszkedés megvalósítása.

Iskolai teljesítményüket jól megalapozza az időben elkezdett, szakszerű korai fejlesztés, óvodai nevelés és iskolai életmódra történő felkészítés.

A gyermekek iskolai tagozatunkra történő felvételének időpontjára el kell érni, hogy

- beszéddel, vagy nonverbális jelekkel lehetőség legyen a kapcsolatteremtésre és felfedezhetőek legyenek a kommunikációs készség minimális jelei,
- képes legyen részt venni szociabilitásának, alkalmazkodásának megfelelően csoportos foglalkoztatásban, csoporttársa közelségét elviselje, ne legyen ön- és közveszélyes

magatartása,

- bevonható legyen játéktevékenységbe,
- legyen együttműködő önkiszolgálásban,
- képes legyen fizikai hely- és helyzetváltoztatásra,
- ne jelentsenek rá veszélyt csoporttársai társuló betegsége miatt (pl.: retinaleválás veszélye, súlyos, gyógyszeresen nem jól beállított epilepszia, stb.)
- legyen együttműködő a szervi eredetű okból megmaradó esetleges inkontinencia esetén a teendőkben.

Az iskolai képzés teljes időtartama alatt arra kell törekedni, hogy az értelmileg akadályozott tanuló személyisége a képzés végére minél harmonikusabban és teljesebben kibontakozzon, képes legyen a társadalom által elfogadott normák szerint, saját igényeit megvalósítva kiegyensúlyozott, boldog életet élni, felkészült legyen a minél teljesebb társadalmi integrációra.

Az értelmileg akadályozott tanulók oktatásának követendő szempontja:

Az életkori csoportok megtartása mellett a tanulók egyéni haladási üteméhez igazodó, az önmagához mért fejlődést értékelő, sikerélményt biztosító, a reális életlehetőségeket folyamatosan szem előtt tartó oktatás, nevelés, képzés megvalósítása.

Az iskolai képzés során elérni kívánt célok az egyéni bánásmód elvét alkalmazva:

- biztosítani a személyiség harmonikus fejlődését,
- megvalósítani a hiányosan működő képességek korrekcióját,
- csökkenteni a hátrányokat egyénre szabott terápiás eszközök, eljárások alkalmazásával.

1.2.3 Értelmi fogyatékos, autizmus spektrum zavarral küzdő tanulók oktatásának-nevelésének céljai

A NAT nevelési céljai, tanulási területei esetükben is alkalmazhatók, a sérülés típusának megfelelő adaptációval. A NAT szakaszaihoz rendelt tanulási célok elérésére szükség esetén hosszabb időtartamot kell biztosítani, egyes, az alábbiakban részletezett tartalmak hangsúlyosabban jelennek meg. A többlettartalmakat, mint az önismeretet, társas viselkedést, a spontán, funkcionális kommunikációt, egészségnevelést és munkakészségeket speciális rehabilitációs tantárgyként javasolt tanítani. A kerettantervek adaptálása szempontjából az autizmus súlyosságát, a szociális adaptáció szintjét, az intelligenciát és a nyelvi képességeket egyaránt figyelembe kell venni.

Mivel az autizmus spektrumzavar az értelmi képességek bármely szintjén jelen lehet, a többségi iskolák kerettantervét, valamint az enyhe értelmi fogyatékos tanulók számára és a közép súlyos értelmi fogyatékos tanulók számára készült kerettantervet egyaránt adaptálni szükséges autizmusra.

Az adaptáció szükségessége a tanulási célokkal kapcsolatos elvárásokra is vonatkozik. Az autizmussal, valamint az autizmussal és intellektuális képességzavarral is diagnosztizált tanulóktól nem várható el az autizmusban nem érintett kortársakkal azonos teljesítmény.

A tananyagot mennyiségi és minőségi szempontból módosítani és redukálni kell a tanulók speciális szükségletei szerint. Az egyes tanítási területekre vonatkozó sajátos eltéréseket a helyi tantervben és az egyéni fejlesztési tervekben kell rögzíteni. A tananyag elsajátításához speciális módszerek és eszközök használata szükséges.

A tanulókat egyéni szükségleteiknek megfelelően mentesíteni kell a tananyagrészek vagy tantárgyak minősítése és értékelése alól.

Az autizmus spektrumzavarral küzdő tanulók nevelése során meghatározónak kell tekinteni azt a tényt, hogy minden más gyermekhez hasonlóan fejlődő, sajátos személyiségek. Személyiségfejlődésüket azonban a genetikai adottságok, a normál érés törvényszerűségei és a környezeti hatások mellett nagyban befolyásolja az autizmus, mely az egész személyiséget átható fejlődési zavar, és egész életen át tartó sérülés. Az autizmus súlyossága, a tünetek sokfélesége és kombinációja, a gyermek értelmi szintje és egyéb képességei, a gyermek személyisége, a spontán érés folyamata: alapvetően ezek a tényezők határozzák meg milyen is valójában a gyermek.

Nevelésük - oktatásuk során elsődleges célnak tekintjük a lehetőségek maximumát kihasználva a személyiség minél harmonikusabb, sokoldalúbb támogatását, kibontakoztatását.

A nevelési-oktatási célokat a tanulók szükségletei és a helyi igények együttesen határozzák meg.

- A legáltalánosabb távlati cél az egyéni képességek, fejlettségek mellett elérhető legjobb felnőttkori szociális adaptáció és önállóság feltételeinek a megteremtése.
- Ennek alapja a szociális, kommunikációs és egyéb kognitív készségek hiányának specifikus módszerekkel való kompenzálása, a fejlődésben elmaradt készségek rehabilitációs, normalizációs célú fejlesztése, a másodlagos sérülések megelőzése és/vagy kezelése, a mindennapi gyakorlati készségek és az adaptált tananyag speciális módszerek segítségével való tanítása.
- A testi egészség megóvása, az erőnlét, állóképesség, ügyesség egyénre szabott fejlesztése.
- Általános emberi értékek, társadalmi elvárások, szülőföldünk kultúrája, hagyományai, képességszintnek megfelelő ismeretével a felnőttkori szociális adaptáció segítése.
- Fontos, hogy a tanuló élvezze az iskolában töltött időt, érezze jól magát.

Az autizmus spektrumzavarral küzdő tanulók fejlesztési céljai hierarchikus rendben helyezkednek el abból a szempontból, hogy mennyire szükségesek a szociális adaptáció kialakításához (az egyén fejlettségi szintjén). Kiemelt cél annak elérése, hogy a tanuló képessé váljon a család életébe való beilleszkedésre.

Távlati célja az egyéni képességek, fejlettség szintjén elérhető legjobb felnőttkori szociális adaptáció és önállóság feltételeinek megteremtése. Ennek alapja a szociális, kommunikációs és egyéb kognitív készségek hiányának specifikus módszerekkel való kompenzálása, fejlesztése. A tanulók értelmi képességének és színvonalának függvényében lehetővé válhat valamely tananyag speciális feldolgozása és átadási módja.

A tanulók nagy részénél nem alkalmazható a NAT követelményrendszere. Számukra a műveltségi területek helyett fejlesztési területek kijelölésére kerül sor.

Iskolánk autizmussal élő tanulóit minden olyan iskolai rendezvényhez csatlakoznak, ill. részt vesznek, amelybe képességeik alapján bevonhatók.

Kiemelkedően fontosnak tartjuk, hogy tanulóink képességeik szerint, minél magasabb szinten legyenek képesek közvetlen-, és társadalmi környezetükbe beilleszkedni:

- önkiszolgálás, önellátás fejlesztése – az öltözködés, tisztálkodás, étkezés, stb. mellett háztartási munkákban való részvétel (mosogatás, takarítás, rendrakás, vásárlás, egyszerű ételek készítése, személyi adatok ismerete, leírása, stb.), segítségnyújtás a rászorulóknak (cipőfűzés, kötés, öltözködés), közlekedési ismeretek, tájékozódás szűkebb és tágabb környezetében;
- kommunikációs készség fejlesztése – a környezettel való kapcsolatfelvétel verbálisan vagy gesztikulációval; egyéni szükségletek, igények jelzése, verbális megfogalmazása;
- társas kapcsolatok kialakítása – családtagok, rokonság, iskolai közösség ismerete, családi és társadalmi ünnepek ismerete, megemlékezés módja, szokások;
- viselkedéskultúra kialakítása: játék, utazás, színházlátogatás, stb. színterein;

Tanulóink fejlesztése egyéni és csoportos formában zajlik. Az egyéni foglalkozások alkalmával maximálisan figyelembe vesszük a gyermek fejlettségi szintjét, képességeit, haladási tempóját.

A csoportos foglalkozások során lehetőség nyílik, a másik elfogadására, figyelembevételére, a másikra figyelés képességére, a sorra kerülés kivárására, kommunikáció fejlesztésére.

Az iskolán kívül szervezett programjainkon pedig: a váratlan szituációkhoz való alkalmazkodó készség kialakítására, viselkedési minták begyakorlására, a megszokott napirendtől való eltérés elfogadására.

Tanulóinkat változatos programok szervezésével igyekszünk minél több élményhez juttatni

Az osztályokban családi légkört alakítottunk ki. A tanulóinkkal való foglalkozás során maximálisan figyelembe vesszük személyiségüket, egyéni adottságaikat és erre építve differenciált módon folyik az oktató-nevelő munkánk.

1.2.4 A napköziotthon, tanulószoba célja

Az általános iskola szerves része. Működése során az általános iskola nevelési és oktatási céljait szolgálja a maga sajátos eszközzel. Az iskola munkatervével együtt készülnek a napközis és a tanulószobás foglalkozási tervek.

1.2.5 Kiemelt célok

Tanulásban, ill. értelmileg akadályozott tanulóink önálló életvitelre, eredményes szocializációra történő pályaválasztásra, a szakma elsajátítására való felkészítés, s egyben a felnőtt társadalomba való sikeres beilleszkedés elősegítése.

A fogyatékból eredő hátrányok megelőzése, csökkentése, kompenzálása, a képességek kibontakoztatása, társadalmi beilleszkedésük sérülésspecifikus szempontú támogatása.

A hátrányos szociokulturális környezetből érkezett tanulók felzárkóztatása, beilleszkedési, magatartási és tanulási nehézségeiknek a leküzdése.

Célok részletes kifejtése:

- Az alapkészségek kialakítása és fejlesztése, az általános műveltség megalapozása, elemeinek gazdagítása, a tanulási akadályozottság és fejlettség figyelembevételével.
- Minden tanulónak a sérülésspecifikusság szerint, őt megillető fejlesztés, speciális terápia, egészségügyi és pedagógiai rehabilitációs és rehabilitációs foglalkozások biztosítása
- Önálló tanulási képességfejlesztés, sokoldalú tevékenységek biztosításával.
- Az egészséges életmóddal kapcsolatos ismeretek és szokások, az önellátás, a szocializációs technikák elsajátíttatása a környezettel való harmonikus együttéléshez.
- Reális önismeret kialakítására való törekvés, a másság elfogadtatása.

- Az egyetemes emberi értékek: a humánus, a szeretet, a jószág, a megértés, a nemzethez való kötődés, a másik emberrel való törődés, a kulturált emberré válás eszményének továbbadása, a tanulók fejlettségi szintjének megfelelően. A környezeti, természeti és ember-alkotta értékek felismerésére és megőrzésére nevelés. A durvaság elutasítása a viselkedésben és a kommunikációban, valamint az igénytelenség visszaszorítása.
- Humánus légkör megteremtése az intézményben, érzelemgazdag, emberi kapcsolatok kialakítása a társakkal és a felnőttekkel. A társadalom által elvárt magatartási, viselkedési szabályok elfogadtatása.
- Differenciált, a tanulók egyéni adottságaihoz, tanulási ritmusához alkalmazkodó, rehabilitációs tanulási technikák kiválasztása és alkalmazása, a kitartó munkához való helyes viszony kialakítása.
- Nemzeti kultúránk nagy múltú értékeinek, a szülőföldünk, népünk gyökereink megismertetése, tisztelete, kötődések és azonosulások kiépítése
- Az állóképesség, az erőnlét fokozása, testi erő, ügyesség, kitartás és akarat fejlesztése.
- A kisebbségi létből fakadó előítéletek kezelése a tanulók fejlettségi szintjének megfelelően

1.2.6 Nevelési-oktatási célok életkori szakaszokhoz rendelve

Tanulóink képességei igen eltérőek, ezért különböző terápiákat, differenciált eljárásokat, tartalmakat és oktatásszervezési eljárásokat alkalmazunk.

A képességfejlesztésben nagy jelentőséget tulajdonítunk a közvetlen érzéki tapasztalatszerzésnek, a tárgyakkal végzett cselekvéses megismerésnek.

Iskolai nevelésünk a gyermeki, személyiség komplex fejlesztése törekszik, ezért az adott gyermek képességeihez igazodva, ha úgy szükséges hosszabb időt szánunk a kultúrtechnikák eszközszintű elsajátítására, és nagyobb hangsúlyt fektetünk a tanulási, magatartási és viselkedési szokások következetes kialakulására és megerősítésére.

Kisiskolás kor:

- az óvodás létből az iskolai életformára történő zökkenőmentes átvezetés,
- az iskolai élet, a társas kapcsolatok szokásrendjének pontos elsajátítása,
- a feladat- és szabálytudat erősítése,
- az érdeklődés, az aktivitás, a tevékenység iránti igény felkeltése, ébrentartása,
- a saját fejlődési ütem elfogadása, önismeret alapozása,
- a közösségi tudat erősítése, az érzelmi élet gazdagítása,

- az alapvető kultúrtechnikák elsajátítása, a kommunikáció fejlesztése,
- a játék megszerettetése a tanulási helyzetekben, a szabályjátékok, a didaktikai játékok örömeinek megélése, a kortárs csoport felfedezése,
- gazdag élményanyag biztosítása az ismeretszerzéshez, a képesség, a tartós figyelem, a megtartó emlékezet fejlesztéséhez,
- a személyiség értelmi, érzelmi, akarat oldalának erősítése,
- a kulturális, a szociális háttérből adódó hátrányok csökkentése felzárkóztatás, törekvés a nem fogyatékos gyermekek iskolai csoportjaiba történő visszavezetésre,
- társas kapcsolatok erősítése az iskolán kívül is,
- törekvés a pozitív tulajdonságok felfedezésére, tudatosításukra, a megerősítésre és fejlesztésre – önmaga és a csoporttársak felé is.

Fiatalkor:

- az önismeret erősítése, reális kép kialakítása önmagáról, lehetőségeiről, korlátairól,
- az önképviselés, megnyilatkozás, véleménynyilvánítás elsajátítása,
- ismeretszerzés a továbbtanulási lehetőségekről, pályaválasztásról,
- az általános műveltség elemeinek gazdagítása, ismeretek szélesítése, strukturálódása, megerősítése,
- az önálló életvitel, a társadalmi beilleszkedés módjának, lehetőségeinek megismerése, gyakorlása,
- felkészítés a társadalmi szerepre, a magánélet szerepeire, a konfliktusmentes kapcsolatépítésre, szocializációra,
- az önálló tanulás elsajátítása, a megismerés módszereinek, műveleteinek elsajátítása, gyakorlott alkalmazása,
- egészségmegőrző, környezetóvó attitűd kialakítása,
- a jól működő képességek fokozott fejlesztése, a sérült képességek korrigálása, kompenzálása,
- a személyiség érzelmi, akarat oldalának stabilizálása,
- a cselekvőképesség, a tartós munkavégzés, az erőfeszítés és kitartás növelése,
- az egyéni különbségek, a másság elfogadása a kortárs csoportban, közösségekben,
- a kulturális, szociális hátrányok folyamatos kompenzálása, korrigálása, visszavezetés a nem fogyatékos fiatalok korcsoportjaiba, a befogadás, az elfogadás erősítése a szülőkkel, a családdal közösen.

Serdülőkor:

Ebben a szakaszban már az alkalmazási szintig eljuttatjuk a tanulókat. Célunk, hogy az elsajátított normák, viselkedési szabályok, szokások már belsővé vált algoritmus szintjén működjenek. Ehhez kapnak indíttatást, megfelelő terepet, alkalmat, helyzeteket. A szituációk széles körét felkínálva kívánjuk eljuttatni a tanulókat az együttélési normák, az írott és íratlan szabályok megismeréséig, értelmezéséig és azok elfogadásáig, alkalmazásáig. A serdülőkorban nagyobb figyelmet fordítunk az érzelmi élet gazdagítására, a barátságokra, tartós kapcsolatokra, az egymás problémáinak kezelésére, a közösségi atmoszférára. A személyiségfejlődés problémás eseteiben a tanuló egyéni és csoportos program szerint személyiség-fejlesztési tréningben részesül (önismereti tréning, drámapedagógia, stb.).

A normaelfogadás mindenkor együtt jár a másság, a más kultúrából hozott értékek megerősítésével, tolerálásával. Mindez addig nyer elfogadást, amíg annak tartalma, vagy módja nem károsítja a tanulót vagy az intézményi életet. Iskolánk nyitott a különféle vallási, közösségi normák, elvek terén, amíg ez a többi tanuló munkáját, erkölcsi fejlődését nem károsítja, vagy az érintett tanuló ellenében nem hat.

A belsővé válást elősegíti a közösség minősítő ereje, hatása, a társak véleménye, megítélése, az önértékelés, a következetes visszajelzés, megerősítés vagy korrekció. Az intézmény az eredményeit csak valamennyi pedagógusnak, pedagógiai segítőnek, munkatársának egységes elvek szerinti együttműködéseként érheti el. Ebben a folyamatban meghatározó a családi háttér megnyerése, támogató megerősítése.

A tevékenységek, a megélt, átélt szituációk széles körét kínáljuk korrekciós és terápiás jelleggel. Ehhez térben és időben olyan helyszíneket rendelünk, amely a széleskörű társadalmi gyakorlat megtapasztalását jelenti, és a felnőtt életben, a társas kapcsolatokban modellként szolgálhat. E célból bővül az iskolai élet valamennyi színterét érintő, a tanulók által hozott döntések, véleményezések, állásfoglalások, érvelések lehetősége. Aktív részvételükre számítunk az életüket, a közösségüket érintő tervezésben, szervezésben, kivitelezésben.

Bevonjuk a serdülőket az ügyeletes tevékenységbe, gondozói munkába, táborok szervezésébe, kulturális rendezvények kiválasztásába, saját és társaik tetteinek megítélésébe, az iskolai normák megfogalmazásába.

A célok teljesítésnek konkrét formái a helyi tantervben, a tantárgyak tanterveiben és értékelési egységeiben jelennek meg évfolyamokra lebontott formában.

1.3 Feladatok

1.3.1 A tanulásban akadályozott tanulók oktatásának-nevelésének feladatai

Az alapfokú képzés első szakasza (alsó tagozat 1-4. évfolyam)

Az enyhe értelmi fogyatékos gyermekek számára az óvoda–iskola átmenet megkönnyítésének lehetséges útja például az egyéni előrehaladású nevelés és oktatás vagy az egyes évfolyamok követelményeinek teljesítéséhez egy tanítási évnél hosszabb idő megjelölésének lehetősége.

Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók számára az 1–4. évfolyamon a tanuláshoz nélkülözhetetlen pszichés funkciók fejlesztésére helyeződik a hangsúly. A tanulók között meglévő eltérések differenciált eljárások, tartalmak és oktatásszervezési megoldások alkalmazását teszik szükségessé. A képességfejlesztésben hangsúlyos szerepük van a közvetlen érzéketi tapasztalatoknak, a tárgyi cselekvéses megismerésnek, a céltudatosan kiválasztott tevékenységnek. A tanuló fejlesztésének hosszú folyamatában az aktuális igényeknek megfelelően kell módosítani a pedagógiai folyamatot. Az iskolába lépéskor a tanulók átlagosan 5-10 percet képesek koncentrálni, ezért a tanóra felépítésénél erre figyelemmel kell lenni. Várhatóan a 4. évfolyam végére sem tudnak egy teljes tanórát koncentráltan végigdolgozni. A tanulók iskolakészültsége eltérő, ezért a tanulási feladatok jellege, összetettsége és a megvalósításhoz szükséges idő különbözik. Az alsó tagozat 1. évfolyamán javasolt – a Nemzeti alaptanterv által biztosított lehetőséggel élve – egy évfolyam tananyagának elsajátítására egy tanévnél hosszabb időtartamot tervezni. Érdemes élni az előkészítő szakasz meghosszabbításával is. A nagyobb időkeret nagyobb esélyt nyújt az alapvető kultúrtechnikák eszközszintű elsajátítására, amennyiben megfelelő motiváltság mellett, ismétlődő tanulási folyamatban, állandó aktivitásban, egyre önállóbb tanulási tevékenységekre készíti a tanulókat. A nevelésnek az egész személyiség fejlesztésére kell törekednie.

Az alapfokú képzés második szakasza (felső tagozat: 5–8. évfolyam)

Kiemelt feladat az alsó tagozat módszertanának további alkalmazása, hogy lehetővé váljon az alkalmazható tudás megszerzése. Fontos, hogy a tanulás iránti motiváció az enyhe értelmi fogyatékos tanulók esetében – megfelelő tanulási környezetben – hosszabb ideig megmarad, mint a többségi tanulóknál, így erre még felső tagozatban is lehet építeni. A felső tagozaton a tanulók fejlesztése elsődlegesen a megismerési módszerek további fejlesztésére, a szemléletes képi gondolkodás nyomán kialakuló képzetekre, ismeretekre, az elsajátított tanulási szokásokra épül. Hangsúlyosabbá válik továbbá az önálló tanulási tevékenység. A tanulás-tanítás folyamatában előtérbe kerül a verbális szint, de a tanulók fejlettségének megfelelően differenciált módon jelen van a manipulációs és a képi szint is. Ezek a gondolkodásbeli szintkülönbségek egyéni fejlettségtől függően az értékelési területek és szintek (kognitív, affektív, pszichomotoros) megválasztását is befolyásolhatják.

További feladatok

- az alapdokumentumok által szabályozott ismeretanyag elsajátítása az évfolyamok, osztályfokok, tantárgyi sajátosságok, egyéni különbségek figyelembevételével,
- az általános műveltség megalapozása az életkor, a tanulási akadályozottság, a fejlettség figyelembevételével,
- a mentális képességek fejlesztése a megismerő funkciók egyénre szabott terápiás jellegű korrekciójával,
- az ismeretek tartalmának, mélységének mindenkori aktualizálása a tanulócsoporthoz és az egyének kondícióinak megfelelően,
- a módszerek és tevékenységi formák optimális megválasztása a mindenkori pedagógiai tevékenység kívánalmainak megfelelően,
- a tanulók szociális képességeinek, viselkedésének, magatartásának formálása a konfliktus mentes társadalmi beilleszkedés érdekében,
- a probléma megoldó gondolkodás fejlesztése
- a környezet szeretete és védelme, a környezettel való harmonikus együttélés, a komfortérzet megteremtése céljából,
- az alapvető tanulási képességek fejlesztése az ismeretek megszerzése, a továbbtanulás érdekében,
- az állóképesség, az erőnlét fokozása, a kitartás az akarat fejlesztése,
- az önmaga és társai másságának felismerése és elfogadása,
- az általános emberi értékek megismertetése, elfogadása, azonosulás a fejlettségnek megfelelően
- az önálló tanulás képességének fejlesztése, egyénre szabott tanulási módszerek és technikák kiépítése,
- a testi és lelki egészség megóvása,
- értékeink és kultúránk, a szülőföldünk és népünk, gyökereink megismertetése, kötődések, azonosulások kiépítése,
- a jól működő képességek tudatos fejlesztése, értékeik, adottságaik megismerése, önbecsülésük erősítése,
- a munkaerő piac megváltozott feltételeihez való alkalmazkodás képességének kialakítása.

1.3.2 Az értelmileg akadályozott tanulók oktatásának- nevelésének feladatai

- az épen maradt részképességek feltárása és fejlesztése,
- a tanulói aktivitás serkentése, folyamatos motiváció,
- a gyakorlatorientált képzés megvalósítása,
- a szocializációs képességek kiemelt fejlesztése,
- az életvezetési technikák elsajátítása, gyakorlása,
- a személyiség gazdagítása önfogadással, mások elfogadásával, toleráns magatartással,
- az eredményes társadalmi integráció feltételeinek megteremtése.

A felsorolt feladatokhoz olyan iskolai légkört kell teremteni, amelyben mind a tanuló, mind a felnőtt jól érzi magát, ahol az emberi és társas kapcsolatok a kölcsönös tiszteleten alapulnak, ahol minden tanuló teljes értékű emberként élheti meg önmagát, a másságot elfogadva.

1.3.3 Az értelmi fogyatékos, autizmus spektrumzavarral küzdő tanulók oktatásának- nevelésének feladatai

- a) Az autizmusspecifikus nevelés-oktatás alapja a tanuló egyéni szükségleteinek megértése, figyelembevétele.
- b) Az autizmus spektrumán komprehenzív, fejlődési-viselkedéses-oktatási és kognitív-viselkedéses megközelítést alkalmazó módszertanok egyénre szabott alkalmazása szükséges. A minden fejlődési területre kiterjedő komprehenzív megközelítés ötvözi a fejlődési és viselkedéses megközelítést. A fejlődési megközelítés a gyermek által már elért, vagy kialakulóban lévő, elérhető fejlődési szint egyéni felmérését követően a következő fejlődési szintet célozza, míg a viselkedéses megközelítés a korszerű tanuláseméleten alapszik. A viselkedéses megközelítés alapja a viselkedés funkcionális analízise, mely a viselkedést pontosan leírja, részletesen elemzi, és feltárja annak okait, mozgatórugóit. E mellett a viselkedéses megközelítés viselkedéses tanítási technikák, eljárások alkalmazását is jelenti. Néhány példa a viselkedéses tanítási technikákra: láncolás, formázás, a viselkedések megerősítése, modellezés. A kognitív-viselkedéses megközelítésen alapuló módszerek adaptív gondolkodási és viselkedési stratégiákat tanítanak.
- c) A szokatlan viselkedések, tünetek enyhülhetnek vagy felerősödhetnek, a tanulási teljesítmények javulhatnak vagy romolhatnak attól függően, hogy az oktatási környezet egyénre szabott adaptálása milyen minőségben valósul meg.

- d) A tanuló sérülésspecifikus támogatása a rehabilitációs-rehabilitációs órákon és az iskolai élet minden színterén, valamennyi tanórai és tanórán kívüli helyzetben megvalósul, mivel a szociális interakciók, a kommunikáció értését és használatát kívánó helyzetek átszövik az iskolai életet.
- e) Az autizmus spektrumzavarral küzdő tanulót fogadó köznevelési intézmény valamennyi közösségét (munkatársak, szülői közösség, kortárs közösség) informálni kell az autizmussal kapcsolatos alaptényekről és a támogatás alapvető stratégiáiról.
- f) Az iskolai élet minden területére ki kell terjeszteni a támogatás alapvető stratégiáit, módszereit (pl. egyénre szabott motivációs rendszer, strukturált környezet, vizuális környezeti támpontok, zavaró környezeti ingerekkel szembeni védelem, a beszédet kiegészítő vagy helyettesítő augmentatív-alternatív kommunikációs eszközök, pl. írott, képes vagy tárgyi szimbólumok).
- g) Az egyéni fejlesztési terv megvalósítása érdekében a tanuló nevelésében-oktatásában részt vevő valamennyi szakembernek tájékozottnak kell lennie annak tartalmáról. Az egyéni fejlesztési terv megvalósulását az autizmus spektrum pedagógiája szakirányt végzett gyógypedagógus koordinálja a tanuló és a szülők folyamatos bevonásával.
- h) A családdal való folyamatos együttműködés a sikeresség egyik alapfeltétele. Célja a család terheinek csökkentése, a kölcsönös információnyújtás, a módszerek otthoni és intézményi alkalmazása közötti folyamatosság biztosítása, a tanultak általánosításának elősegítése.
- i) Törekedni kell arra, hogy a tanuló pozitív tapasztalatokat szerezzen a közösségben való részvételről. Ennek érdekében alapelv a tanuló teljesítményének, erőfeszítésének értékelése, a rendszeres pozitív visszajelzések biztosítása.
- j) A nem vagy alig beszélő tanulók esetében biztosítani kell az egyénre szabott augmentatív-alternatív kommunikációs rendszer használatát. Az AAK alternatív kifejezés arra utal, hogy a hangzó beszéddel nem kommunikáló és/vagy kommunikációjában súlyosan akadályozott személy számára a hagyományos kifejezési módok (beszéd, írás) helyett más megoldásokat kell keresni, ami az egyszerű reflexektől a nyelvi szintű alkalmazásig terjedhet. Az augmentatív kommunikáció az érthető beszéd hiánya következtében súlyosan károsodott kommunikációs funkció átmeneti vagy tartós pótlására szolgáló kommunikációs rendszerek csoportja. Lényege, hogy a beszéd helyett a sajátos nevelési igényű tanuló nonverbális úton fejezi ki magát, felhasználva mindazt a lehetőséget, amelyet a hangjelzések, gesztusok, manuális rendszerek és/vagy a betűket, rajzokat, jelképeket, fotókat, tárgyakat stb. tartalmazó kommunikációs eszközök, valamint hangadó gépek (kommunikátorok) biztosítanak. Minden augmentatív kommunikációs rendszer több, egyénre szabott, térben és időben eltérő használhatóságú kommunikációs eszközökből áll, amelyek tartalmazzák a kommunikációs hatékonyságot növelő

valamennyi üzenethordozót, segédeszközt, stratégiát és technikát. Az augmentatív kommunikáció hatékony használata megteremti a társadalmi integrációt, az önkifejezést, az intellektuális, érzelmi és szociális fejlődés lehetőségeit.

- k) A legáltalánosabb távlati cél az egyéni képességek, fejlettség szintjén elérhető legjobb felnőttkori életminőség, a szociális adaptáció és önállóság feltételeinek megteremtése: ennek alapja a szociális-kommunikációs nehézségek, a viselkedésszervezés és a gondolkodás sérülésének speciális módszerekkel történő kompenzálása és a meglévő készségek fejlesztése.
- l) A tananyag kiválasztásának legfontosabb szempontja a tanultak egész életen át történő megfelelő alkalmazhatósága, különös tekintettel a következő területekre: önkiszolgálás és önellátás, spontán kommunikáció, tanulás, munkavégzés, szabadidő, társas kapcsolatok, közösségi élet, felnőttkorban funkcionális tantárgyi készségek (pl. pénzhasználat valódi élethelyzetben, menetrend elolvasása és értelmezése, az írás kommunikációs célú használata).
- m) A tanuló túlterheltségének elkerülése érdekében az információkat szűrni kell, mert a tipikusan fejlődő gyermek által spontán, ösztönösen elsajátított nagy mennyiségű információ és készség az autizmus spektrumzavarral küzdő gyermek számára nehéz tananyagot jelent.
- n) A hiányzó készségeket pótló, helyettesítő kompenzációs-habilitációs kezelés a fejlődési elmaradás, a másodlagos (pl. viselkedés-) problémák leküzdése érdekében. A fogyatékos készségek kompenzálása különös jelentőségű a tanulási, szociális és munkahelyzetekbe való beilleszkedés és viselkedés elsajátításához.
- o) Az iskolai és a mindennapi gyakorlati életre felkészítő tananyag speciális módszerek segítségével történő elsajátítása szükséges.
- p) A jellegzetes gondolkodási nehézségek, rugalmatlanság miatt – a továbblépés előtt – külön kiemelt fejlesztési feladat az elsajátított ismeretek alkalmazásának, általánosításának tanítása, az ismeretek folyamatos használata a fenntartás biztosítására, valamint a változatos problémamegoldási módszerek tanítása.
- q) A fejlesztési célokat a fenti szempontok alapján fontossági sorrendben kell értelmezni, és e szerint kell az egyéni fejlesztési tervekbe illeszteni.
- r) A tanulók fejlesztési céljai hierarchikus rendben helyezkednek el abból a szempontból, hogy mennyire szükségesek a gyermek szociális alkalmazkodása és önszabályozása kialakításához (az egyéni fejlettségének szintjén). A típusos egyenetlen fejlődés azt jelenti, hogy a hiányzó vagy elmaradó készségek spontán fejlődésére nem építhetünk: minden egyes hiányzó részfunkció, illetve korábbi fejlődési szakaszból hiányzó alapozó funkció fejlesztését be kell

illeszteniük ebbe a hierarchiába. Pl. a veszélyeztető viselkedések kezelése más, elfogadható viselkedések kialakításával a célok hierarchikus rendjében így alakul:

- az ön- (esetleg köz)veszélyes viselkedések kezelése,
- a családi életet akadályozó viselkedések kezelése,
- a taníthatóság és a csoportba való beilleszkedés kialakítása,
- az iskolán kívüli környezethez való adaptív viselkedés kialakítása.

Az autizmus spektrumzavarral küzdő tanulók fejlesztési céljai hierarchikus rendben helyezkednek el abból a szempontból, hogy mennyire szükségesek a szociális adaptáció kialakításához (az egyén fejlettségi szintjén). Kiemelt cél annak elérése, hogy a tanuló képessé váljon a család életébe való beilleszkedésre.

További feladatok

- A nevelés-oktatás feladata a sérülésből következő fejlődési hiányok, elmaradások kompenzálása a következő területeken:
 - elemi pszichoszomatikus funkciók
 - szenzomotoros készségek
 - szociális készségek
 - kommunikációs készségek
 - kognitív készségek
- A sérülésből adódó szükségletekhez adaptált környezet megteremtése.
- A biztonságérzet kialakítása a tanuló szükségletének megfelelően és a család igényének messzemenő figyelembevételével.
- Egyéni fejlesztési tervek kialakítása a tanuló szükségletének megfelelően és a család igényének messzemenő figyelembevételével.
- A deviáns fejlődés menetből következő zavaró vagy veszélyes viselkedési formák megelőzése és kezelése.
- A gyermek alkalmazkodását segítő viselkedésformák kialakítása a családi, iskolai és iskolánk kívüli környezetben.
- Az elsajátított ismeretek, készségek bővítése, szinten tartása, általánosítása.
- A felnőttkori adaptációt elősegítve munkára felkészítés.

A napköziotthon, tanulószoba feladata

A napköziotthon sajátos funkciójának megfelelően a főbb feladatok: a nyugodt és eredményes felkészülés biztosítása, ugyanakkor a rászoruló tanulmányi tevékenységének segítése.

Kiemelt feladat az otthoni körülmények miatt elmaradt tanulók felzárkóztatása, a gyengébb gyermekek rendszeres segítése.

A tanórán kívüli személyiségfejlesztést legszélesebb körben a napközi otthon foglalkozásain valósítjuk meg.

Az egyéni képességeket figyelembe vevő differenciált tanulásszervezéssel fokozatosan önálló tanulásra szoktatjuk tanulóinkat.

A szabadidő hasznos eltöltésére változatos tevékenységeket szervezünk, melynek tervezésekor figyelembe vesszük a tanulói igényeket is.

A tanulószobai foglalkozások elsősorban a másnapra történő felkészülést, egyéni fejlesztést célozzák meg. A tanuló ezt követően bekapcsolódhat a szakköri, sportköri foglalkozásokba.

A tanulószobák heti programja a foglalkozási tervben rögzítettek alapján valósulhat meg. A tanuláson kívül szerepel a mindennapos testnevelés keretében szervezett mozgásforma (sportverseny, körjáték, séta, labdajáték, stb.) Kedvelt foglalkozási forma a havonta egy alkalommal megrendezett Klubnapközi, ahol különböző foglalkozási formákkal forgó rendszerben várják a pedagógusok a tanulókat.

A napközis foglalkozások az alsó tagozatos gyermek számára a játék, a tapasztalatszerzés, az örömszerzés színtere. Meghatározó tevékenység a játék, mellyel a közös, együttes élményszerzést és tevékenységet biztosítjuk. A különféle készségfejlesztő játékokat a hiányosan működő funkciók javítására, korrigálására alkalmazzuk.

A délutáni időszakban van lehetőség az érdeklődési köröknek megfelelő iskolai szakkörökben, sportkörökben, egyéb folyamatos és időnkénti rendezvényeken részt venni.

A napközis foglalkozásokon bőven kínálkozik lehetőség a tanulók személyiségének fejlesztésére:

- értelmi képességek fejlesztése,
- érzelmi nevelés,
- szokások kialakítása az egészségnevelés területén (étkezés, öltözködés),
- kulturált kommunikáció és viselkedés szabályainak elsajátítása, szokássá válása,
- a közösséghez tartozás érzésének kialakítása, erősítése,
- praktikus ismeretekkel átadása, ami megkönnyíti a beilleszkedést a kortárs csoportba.

1.3.4 Alapfeladatok prioritási rendje

- Anyanyelvi nevelés, kommunikációs készség fejlesztése:
 - beszédhibák javítása
 - beszédfejlesztés
 - kommunikációs technikák elsajátítása, a művészetek, kommunikációs eszközként való felhasználása.
- Életvitel – önismeret, alkalmazkodni tudás – erkölcsi értékek megismertetése, elsajátítása.
- Gondolkodási, tanulási képességek fejlesztése az ismeretek megszerzése érdekében. A felzárkóztatás kereteinek mindenkor biztosítása.

- Fegyelemre nevelés, erőfeszítések vállalása, monotónia tűrés.
- Motorikus koordináció fejlesztése, sportolási lehetőség biztosítása.
- Munkára nevelés, törekvés a továbbtanulásra, reális tervek, adottságok alapján.
- A testi és lelki egészség megóvása.
- Környezetvédelmi nevelés, a környezettel való harmonikus együttélés igényének a kialakítása.
- Napközis, szabadidős tevékenység biztosítása. Szociális háttérből adódó hátrányok csökkentése.

1.3.5 Tanulóink személyiségfejlesztésével kapcsolatos pedagógiai célok és feladatok

Iskolánk feladata speciális tevékenység, amely a fogyatékos gyermekekre irányul, akinek fejlődésmenete, személyiség szerkezete eltér a „normálistól” és ezért fejlesztésük sérülés specifikus feltételeket igényel. A személyiség fejlesztés folyamatában a sérült funkciókat is korrigálni kell pl.:

- az érzékelést,
- az észlelést,
- a figyelmet,
- az emlékezetet,
- a képzeletet,
- a gondolkodási műveleteket,
- az érzelmi – akarati életet,
- a magatartást,
- a cselekvést,
- az analízist – szintézist.

Célunk, hogy a sérült funkciókat a jól bevált gyógypedagógiai, speciális nevelési és oktatási módszerekkel olyan szintre fejlesszük, hogy a gyermek sokoldalú, harmonikus személyiséggé válhasson, megfelelhessen a társadalmi elvárásoknak.

Feladatainkat az életkori szakaszoknak megfelelően határoztuk meg.

Kisiskoláskor:

- Az iskolai élet, a társas kapcsolatok szokásrendjének pontos elsajátítása,
- A feladat és szabálytudat megerősítése,
- Az érdeklődés, az aktivitás, a tevékenység iránti igény felkeltése és ébrentartása,
- A közösségi tudat erősítése, az érzelmi élet gazdagítása,

- Az alapvető kultúrtechnikák elsajátítása, a kommunikáció fejlesztése,
- A játék megszerettetése, a szabályjátékok, didaktikai játékok örömeinek megélése, a kortárs csoport felfedezése,
- Gazdag élményanyag biztosítása az ismeretszerzéshez, a képességfejlesztéshez, a tartós emlékezethez,
- A személyiség értelmi, érzelmi, akarati oldalának erősítése,
- A kulturális, a szociális háttérből adódó hátrányok csökkentése, felzárkóztatás,
- Törekvés a pozitív tulajdonságok felfedezésére, tudatosításukra, a megerősítésre és fejlesztésre – önmaga és a csoporttársak felé is.

Serdülőkor:

- Az önismeret erősítése, reális kép kialakítása önmagáról, lehetőségeiről, korlátairól.
- Az önképviselés, a megnyilatkozás, a véleménynyilvánítás elsajátítása.
- Ismeretszerzés a továbbtanulási lehetőségekről, a pályaválasztásról.
- Az általános műveltség elemeinek gazdagítása, ismeretek szélesítése, strukturálódása, megerősítése.
- Az önálló életvitel, a társadalmi beilleszkedés módjainak, lehetőségeinek megismerése, gyakorlása.
- Felkészítés a társadalmi szerepekre, a magánélet szerepeire, a konfliktusmentes kapcsolatépítésre, szocializációra.
- Az önálló tanulás elsajátítása, a megismerés módszereinek, műveleteinek gyakorlott alkalmazása.
- Egészségmegőrző, környezetóvó attitűd kialakítása.
- A jól működő képességek fokozott fejlesztése, a sérült képességek korrigálása, kompenzálása.
- A személyiség érzelmi, akarati oldalának stabilizálása.
- A cselekvőképesség, a tartós munkavégzés, az erőfeszítés és kitartás kedvező feltételeinek megteremtése.
- A kulturális, szociális hátrányok folyamatos leküzdése.

A személyiségfejlesztés eszközei és módszerei

Felhasználható eszközrendszer:

- egyénre szabott feladatok,
- irányított beszélgetés,

- szituációs játékok,
- pozitív megerősítés, dicséret,
- feladattartás motiválása,
- sikerélményhez juttatás,
- beszédkésztség fejlesztés,
- minél több interakció kezdeményezése a személyiségfejlesztés érdekében,
- sokféle ingerközlés és mintanyújtás,
- értékelő funkciók nevelési helyzetekben.

Módszerek:

- Sindelar program,
- Szenzomotoros tréning,
- Autizmus terápia,
- Kommunikáció oktatása.

Tanórán kívüli fejlesztési területek:

- A Pest Megyei Pedagógiai Szakszolgálat Ceglédi tagintézménye által nyújtott speciális logopédiai terápiák, gyógytestnevelés ellátás.
- Sport és művészeti nevelés szakköri formában: agyagozás, szövés, tánc, rajz, mozgásfejlesztés.
- Készség és képességfejlesztő szakkörök.
- Boldogságórák a pozitív pszichológia módszereivel.

Boldogságórák

A program kiemelt küldetése, hogy a pozitív pszichológia eredményeire építve adjon ötleteket és módszertani segítséget a boldogságra való képesség fejlesztéséhez az iskolás korosztály számára.

Tudományosan bizonyított, hogy a Boldogságórák hozzájárulnak a gyermekek pozitív lelki fejlődéséhez és belső jóllétéhez.

Egyre több országban sikerrel alkalmazzák a Boldogságórákat, amelyeken a diákok csoportosan és egyénileg ismerik meg a boldogság fő összetevőit. Mindeközben olyan gyakorlatok elvégzésére inspirálják őket, amelyek – a boldogságkutatók tapasztalatai alapján – hozzájárulnak a gyerekek boldogság szintjének növekedéséhez. Magyarországon a Jobb Veled a Világ Alapítvány szervezésében a Boldogság Intézet szakmai csapata egy teljes programot dolgozott ki a diákok boldogságra való tanítására. Számos vizsgálat bizonyítja, hogy a Boldogságórák csökkentik a tanulók szorongását,

miközben erősíti önbizalmukat. Így nemcsak kiegyensúlyozottabbá válnak a gyerekek, de az iskolában is jobban teljesítenek.

A boldogságórák célja

A Boldogságórák célja nem az, hogy problémamentes életmodellt állítson a fiatalok elé, hanem hogy vezérfonalat adjon az iskolásoknak, hogy könnyebben nézzenek szembe a kihívásokkal, képesek legyenek megbirkózni a problémákkal, valamint lehetőséget ad a testi-lelki egészségmegtartás tényezőinek tanulmányozására.

A teljes Boldogságóra program 10 egymásra épülő témából áll, amelyek fokról fokra ismertetik meg a boldogság különböző összetevőit, feltételeit. Az egyes témakörök sorrendben:

1. Boldogságfokozó hála
2. Optimizmus gyakorlása
3. Kapcsolatok ápolása
4. Boldogító jócselekedetek
5. Célok kitűzése és elérése
6. Megküzdési stratégiák
7. Apró örömök élvezete
8. Megbocsátás
9. Testmozgás
10. Fenntartható boldogság

1.3.6 Közösségfejlesztéssel kapcsolatos feladatok, intézményi hagyományok

A nevelési folyamatnak kiemelkedően fontos része a közösségfejlesztés. Az iskolánkban folyó közösségfejlesztő folyamat célja olyan harmonikus személyiségű tanulók nevelése-oktatása, akik képesek lesznek a társadalomba való beilleszkedésre, s ott kiegyensúlyozott életet tudnak élni. Célunk továbbá hátrányos helyzetű tanulóink esélyegyenlőségének biztosítása különböző programok szervezésével.

A közösségfejlesztés színterei:

- pedagógusok közössége
- tanulók közössége
- szülők közössége

Pedagógus közösség:

Ebben a fejlesztési folyamatban a pedagógusok munkája meghatározó. Az azonos nevelési ráhatás érdekében a következő összejöveteleket tartjuk:

- nevelőtestületi értekezletek (tanévnnyitó, félévi, tanévzáró)
- nevelési értekezletek (őszi, tavaszi)
- rendkívüli munkaértekezlet (szükség esetén).

Hagyományok

A tanulói közösség partnerként való kezelésére a pedagógiai program 7.4 pontjában és a Házirend „A tanulói jogok és kötelességek” című fejezetében találunk utalást.

Új tanulók fogadása

- A nyolcadik osztályos tanulók köszöntik az új elsősöket

Tanulmányi munkához kötődő hagyományok

- nyílt napok
- tanulmányi verseny (iskolai, megyei, országos)
- Salgóházyai táborozás
- Egészségnevelés és sportnapok

Ünnepélyek, rendezvények

- nemzeti ünnepeinkről műsorokkal emlékezünk meg (az Aradi Vértanúk Emléknapja, az 1956-os forradalom és szabadságharc évfordulója, Mindenszentek, az 1848-as forradalom-és szabadságharc évfordulója, a trianoni békeszerződés évfordulója, a kommunista diktatúrák áldozatainak emléknapja.)
- iskolánk névadója
- Mikulás ünnepség
- Karácsonyi ünnepély
- Farsangi karnevál
- Ki mit tud?
- Anyák napja
- Madarak és Fák napja

- Egészségnevelési és sportnapok
- Ballagás
- Tanévnyitó, tanévzáró ünnepélyek
- EGYMI fórum
- Jótékonyági bál

Sport- ill. szabadidős programok

- Megyei (országos) Asztalitenisz Verseny
- Labdaügyességi verseny
- Kapkodd a lábad!
- Karácsonyi, ill. tanévzáró ebéd az alkalmazottakkal
- atlétika versenyek
- labdarúgó versenyek

Osztályközösség:

Egy tanulócsoporthoz tagjaiból áll, rendkívül jelentős a közösség-fejlesztő szerepe.

Osztályszinten történik a születés és névnapok megünneplése, valamint:

- tanuló párok kialakítása,
- tradicionális ünnepek egyéni ajándékozással (Karácsony, Mikulás, Húsvét, nőnap),
- versenyekben való részvétel (tisztasági, sport, kulturális, papírgyűjtés stb.),
- osztálykirándulások,
- táborozás Salgóbanán.

Iskolánkban szakköri közösségek is léteznek, ahová a tanulók érdeklődésük szerint lépnek be.

Szülői közösség

Sikeresek csak akkor lehetünk, ha a szülői közösséggel együttműködve dolgozunk. A szülői háznak az iskola felé talán az a legfontosabb feladata, hogy segítséget nyújtson a gyerekeknek az iskolai értékek elfogadásában. Ha a gyerek nem teszi magáévá ezeket az értékeket és az osztályközösségben is sikertelen, előbb utóbb olyan játszótéri, utcai ún. informális csoporthoz csapódik, amely befogadja őt. Ez a választás gyakran helytelen értékeket közvetít, és valószínűség szerint meghatározza a gyermek egész jövőjét negatív irányban.

Ha a családokkal azonos elvárásokat tudunk kialakítani, ez az azonosság biztonságérzetet ad.

Az azonos követelmények kialakítására szolgálnak a következő összejevetelek:

- szülői értekezletek
- családlátogatások
- nyílt napok
- évnyitó, évzáró
- továbbtanulási értekezlet
- a szülők iskolai rendezvényeken való részvétele.

1.3.7 A tanulók felvételével, átvételével kapcsolatos kérelmekre vonatkozó szabályok

A tanulói jogviszony, óvodai elhelyezés létrejöttét a Nkt.45-46.§-a és a 20/2012. EMMI rendelet részletesen szabályozza.

Intézményünk kijelölt köznevelési egység, a gyermekek, tanulók a Pest Megyei Pedagógiai Szakszolgálat Székhely Intézményének Szakértői javaslata alapján kerülnek iskolánkba.

Óvodásaink és iskolás tanulóink sajátos nevelési igényű gyermekek. Felvételüket a Nemzeti köznevelésről szóló törvényben meghatározott feltételek alapján végezzük.

A gyermekek, tanulók beíratásakor szükség van a születési anyakönyvi kivonatra, a lakcímkártyára, az érvényes szakértői javaslatra, valamint a TAJ számra.

Ha a gyermeket az óvodába, iskolába – szakértői vélemény, vagy jegyzői határozat megléte ellenére - nem írárták be, az intézmény igazgatója értesíti a gyermek lakóhelye, ennek hiányában a tartózkodási helye szerint illetékes jegyzőt.

Az illetékes jegyző értesítése akkor is kötelező az intézmény számára, ha olyan gyermeket/tanulót vett fel, vagy vett át, akinek lakóhelye/tartózkodási helye nem a nevelési – oktatási intézmény székhelyén van.

Ha a tanuló egyéni adottsága, sajátos helyzete indokolja, és a tanuló fejlődése, tanulmányainak eredményes folytatása és befejezése szempontjából előnyös, a tankötelezettség teljesítése céljából határozott időre egyéni munkarend kérelmezhető. A szülő, nagykorú tanuló esetén a tanuló a kérelmet a tanévet megelőző június 15-éig nyújthatja be a felmentést engedélyező szervhez. Ezen időpontot követően csak abban az esetben nyújtható be kérelem, ha a tankötelezettség iskolába járással történő teljesítését megakadályozó körülmény merül fel. Jogszabályban meghatározott esetben az egyéni munkarendet biztosítani kell. (2011.évi CXC. tv. 45.§ (5))

A felmentést engedélyező szerv dönt arról, hogy a tanuló a tankötelezettségének egyéni munkarend keretében tehet eleget. Az eljárás során a felmentést engedélyező szerv megkeresheti a gyámhatóságot, a gyermekjóléti szolgálatot, az iskolaigazgatót, gyermekvédelmi gondoskodásban részesülő tanuló esetén a gyermekvédelmi gyámot. (2011.évi CXC. tv. 45.§ (6))

Óvodai elhelyezés önkéntes jelentkezéssel és gyámhatósági kötelezéssel is lehetséges.

1.3.8 A választható tantárgyak, pedagógusok közül történő választás szabályai

Az igazgató minden tanév április 15-ig tájékoztatja a tanulókat és a szülőket a választható tantárgyakról, foglalkozásokról. Május 20-ig történik a szabadon választható órákon, illetve foglalkozásokon való részvétel felmérése. Ugyanaddig a határidőig történik a hit-és erkölcsstan/etika foglalkozásokon való részvételi szándék felmérése.

1.3.9 Esélyegyenlőséget szolgáló intézkedések

- óvoda-iskola átmenet biztosítása
- osztályba/csoportba sorolás elvei

- differenciált oktatás, fejlesztés
- eredményességi mutatók alapján (lemorzsolódás, továbbtanulás) – egyéni intézményi fejlesztések
- pályorientáció erősítése - utánkövetés, együttműködés a középiskolákkal
- szabadidős programokon való részvétel
- többségi rendezvényeken részvétel
- tanórákon kiemelt figyelem
- támogatási lehetőségek igénybevétele
- pályázati lehetőségek kihasználása
- egyéni foglalkozások szervezése

1.4 Nevelő-oktató munkánk eszköz-és eljárásrendszere

A nevelés-oktatás eljárásrendszerén elsődlegesen az alkalmazott módszerek körét értjük.

1.4.1 Az alkalmazott módszer kiválasztásának alapelvei

- A módszert mindenkor a pedagógiai célhoz, a célrendszerhez, a tartalomhoz igazítjuk.
- A módszer megválasztása igazodjon a tanuló fejlettségéhez, állapotához, szükségletéhez.
- Vegyük figyelembe a tanuló életkori sajátosságait, előzetes tudását, norma és szokásrendjét, a többségtől eltérő kultúrát.
- A módszert az adott helyzethez, szituációhoz is igazítsuk.
- A tanuló egyediségéhez, sérüléséhez leginkább illő módszerkombinációkat alkalmazzuk.
- A sérült gyermek személyiségét figyelve, a választott módszerek elsődlegesen ösztönzőek, pozitív megerősítést szolgálóak legyenek.
- A módszerek kiválasztásában vegyük figyelembe, hogy az értelmi fogyatékos gyermekek/tanulók esetében a tapasztalatszerzésnek, a követendő mintaadásnak, a modellnyújtásnak, a gyakorlásnak, a megerősítésnek, a szerepjátékoknak, fejlesztő beszélgetéseknek jelen kell lenni a tanítás-tanulás, a nevelés egész folyamatában.

Hasonlóan központi szerepet kell biztosítani a tevékenységek megszervezésének, a tevékenységhez kötődő módszerek alkalmazásának:

- A megbízások, a feladatok teljesítésének, a szabályok, a szokások követésének, gyakorlásának, az ellenőrzés és értékelés tevékenységeinek, az önállóság kialakításának, az egészséges életmód

szokásrendszerének, az önálló életvezetés tevékenységeinek gyakorlásának, az alkotóképesség kibontakozásának.

1.4.2 A magatartás, a viselkedés, az attitűdformálás ösztönző módszerei

- A helyeslés, a biztatás, az elismerés szóban és írásban, a dicséret.

Irányultsága:

- a szorgalom elismerése,
- a pozitív magatartási formák megerősítése,
- a tanuló kitartásának, akaratának elismerése (eredmények, versenyek, helyezések),
- a közösségért végzett munka értékeinek felmutatása.

Formái:

- a szóbeli, írásbeli dicséret, oklevél, jutalom (tárgyi, könyv, színház, mozi, kirándulás).

1.4.3 A tanulmányi munkára, a tanulási motívumokra ható ösztönző módszerek

- a helyeslés kifejezése szóban és írásban,
- az elismerés kifejezése az osztály előtt, az iskolatársak, a szülők előtt szóban és írásban,
- dicséret az osztály, az iskolatársak előtt szóban és írásban.

Formái:

- osztályfőnöki, szaktanári, igazgatói dicséret üzenő füzetbe, ellenőrzőbe, osztálynaplóba, bizonyítványba,
- jutalom – tárgyi, könyv, oklevél

A kényszerítő módszerek alkalmazása elkerülendő.

Csak előzetes mérlegelés alapján hozható reális döntés nehéz fegyelmezési helyzetre vonatkozóan, amely lehet: felszólítás, figyelmeztetés, követésre való felszólítás, intés, rovás.

A mérlegelés alapvető elem, hogy a kirótt nevelő-módszer megfelelő értelmezést nyerjen, a jóvátétel elérhető tartalmú és idejű legyen.

1.4.4 Tanórán kívüli külföldi és belföldi utazással járó programok

A kiemelkedő teljesítményt nyújtó tanulók tanulmányi kiránduláson, táborozáson vehetnek részt.

Teendők az iskola által szervezett, utazással járó programokkal kapcsolatban

A tanórán kívüli, személyszállítással egybekötött programokon a résztvevők biztonságos utaztatása érdekében a szervezéssel vagy a szállítással foglalkozó cégektől minden esetben előzetes írást nyilatkozatot kell kérni. Ebben szerepelnie kell, hogy a szolgáltatás személyi és tárgyi feltételei megfelelnek a hatályos előírásoknak. Továbbá az érintett gépjármű megfelelő állapotban van és rendelkezik az érvényes okmányokkal.

Amennyiben a gépjárművel történő utaztatás nem fejeződik be 23 óráig, azt a személyszállítást végző sofőrök pihenése érdekében meg kell szakítani. Az éjjel 23 óra és hajnali 4 óra közötti időszámban a sofőröknek egy szálláshelyen pihenőt kell tartaniuk, ugyanott, ahol a diákokat is elszállásolják erre az időre.

Az intézmény vezetője minden esetben rendelkezzen megfelelő információval:

- az utazásban résztvevőkről (pontos és teljes körű utas lista 2 példányban, amelyen szerepelnek a törvényes képviselők elérhetőségei);
- az utazás helyszíneiről;
- a kísérők számáról és képesítéséről.

A kísérő pedagógusok a hatályos szabályozás szerint felelősek a vonatkozó rendelkezések betartásáért. Az önként jelentkező kísérők, illetve egyéb személyek a pedagógus-kíséretet nem helyettesíthetik.

Az utazás megszervezésének rendje:

A szervezők részletes programtervet készítenek, amelyet ki kell egészíteni a teljes körű, pontos utas listával, amelynek tartalmaznia kell a törvényes képviselők elérhetőségét is, valamint az utazás helyszínét (helyszíneit).

A kirándulás szervezésekor különös figyelmet kell fordítani az alábbiakra:

- autóbusz műszaki állapota,
- az autóbusz befogadó képessége és a valós létszám,
- az autóbusz biztonsági berendezései (biztonsági öv használata),
- szülők/gondviselő/gyám írásbeli hozzájárulása,
- megfelelő utasbiztosítás megléte.

2. Az oktató-nevelő munka sikerkritériumai

- Sikeres a munkánk akkor, ha tanulóinkat megfelelő, sérülés specifikus nevelési és oktatási módszerekkel eljuttatjuk képességeik legmagasabb fokára a társadalomba való beilleszkedésük érdekében.
- Minél több tanulóink tanuljon tovább, legyen képes önálló munkavégzésre. Ezt a folyamatot végzett tanulóink életútjának nyomon követésével igyekszünk figyelemmel kísérni.
- Leljék örömeiket a tanulók az iskolai munkában.
- Személyre szóló, differenciált foglalkoztatás jellemezze oktató-nevelő munkánkat.
- Minden enyhe fokban sérült tanuló jusson el az értő olvasás fokára.
- A tanulók ismereteiket az alkalmazás szintjén tudják hasznosítani.

3. Követelményrendszer

A tanulókkal, a nevelőtestülettel kapcsolatos, valamint az iskola speciális területein támasztott követelményeket a Szervezeti és Működési Szabályzat, valamint az iskola Házi rendje tartalmazza. A Pedagógiai programban csak a legfontosabb szempontokra utalunk.

3.1 A tanulókkal szemben támasztott követelmények

- a tanulók első számú kötelessége a képesség struktúrájának, haladási ütemének megfelelő tanulás,
- tartsák be a Házi rend magatartás, szorgalom és viselkedéskultúrával kapcsolatos elvárásait,
- viselkedésüket jellemezze egymás megbecsülése, a felnőttek iránti tisztelet, udvariasság, trágárságtól mentes beszéd,
- öltözködésük legyen mértéktartó. Ezek betartásáért az osztályfőnökök és az iskola minden pedagógusa is felelős.

3.2 A nevelőtestület számára támasztott követelmények

- legyenek jártasak szakterületük új eredményeiben, gyógypedagógiai nevelő – oktató munkájuk során igyekezzenek minél több értéket közvetíteni,
- munkájukban legyenek igényesek, pontosak, az SZMSZ-ben foglaltakat tartsák be,

- nevelő munkájukat a gyermekcentrikusság, a tolerancia, az egyéni bánásmód jellemezze,
- működjenek együtt a szülőkkel és az iskola egész kapcsolatrendszerével,
- jellemezze munkájukat a kollegialitás, egymás segítése, megbecsülése.

3.3 A napközi és a tanulószoba működésével kapcsolatos elvárások

- társadalmi és szociális igényeket elégít ki,
- segítse elő a fogyatékos tanuló képességének és haladási ütemének megfelelő fejlesztését, különös tekintettel az egyénre szabott tanulásirányításra,
- a napközi és a tanulószoba segítse elő a helyes szokásrend kialakítását, elemi higiénés szabályok gyakorlását,
- kultúrtechnikák fokozatos kialakítását, gazdagítását.

3.4 A pedagógusok intézményi feladatai, az osztályfőnökök feladatai

A pedagógusok helyi intézményi feladatai

- a tanítási órákra való felkészülés,
- a tanulók dolgozatainak javítása,
- a tanulók munkájának rendszeres értékelése,
- a megtartott tanítási órák dokumentálása, az elmaradó és a helyettesített órák vezetése,
- különbözeti, osztályozó-és javítóvizsgák lebonyolítása,
- kísérletek összeállítása, dolgozatok, tanulmányi versenyek összeállítása és értékelése,
- a tanulmányi versenyek lebonyolítása,
- tehetséggondozás, a tanulók fejlesztésével kapcsolatos feladatok,
- felügyelet a vizsgákon, tanulmányi versenyeken, iskolai méréseken,
- iskolai kulturális, és sportprogramok szervezése,
- osztályfőnöki, munkaközösség-vezetői, diákönkormányzatot segítő feladatok ellátása,
- az ifjúságvédelemmel kapcsolatos feladatok ellátása,
- szülői értekezletek, fogadóórák megtartása,
- részvétel nevelőtestületi értekezleteken, megbeszéléseken,
- részvétel a munkáltató által elrendelt továbbképzéseken,
- a tanulók felügyelete óráközi szünetekben és ebédeléskor,
- tanulmányi kirándulások, iskolai ünnepségek és rendezvények megszervezése,

- A tanórán kívüli belföldi és külföldi tanulmányi kirándulások során a kísérő pedagógusok a hatályos szabályozás szerint felelősek a vonatkozó rendelkezések betartásáért. Az önként jelentkező kísérők, illetve egyéb személyek a pedagógus-kíséretet nem helyettesíthetik.
- iskolai ünnepségeken és iskolai rendezvényeken való részvétel,
- tanítás nélküli munkanapon az igazgató által elrendelt szakmai jellegű munkavégzés,
- iskolai dokumentumok készítésében, felülvizsgálatában való közreműködés,
- szertárrendezés, a szakleltárak és szaktantermek rendben tartása,
- osztálytermek rendben tartása és dekorációjának kialakítása.

Az osztályfőnököt – az igazgatóhelyetttel és a munkaközösségvezetővel konzultálva – az igazgató bízza meg minden tanév júniusában, elsősorban a felmenő rendszer elvét figyelembe véve.

Az osztályfőnök feladatai és hatásköre

- Az iskola pedagógiai programjának szellemében neveli osztályának tanulóit, munkája során maximális tekintettel van a személyiségfejlődés jegyeire.
- Együttműködik az osztály diákbizottságával, segíti a tanulóközösség kialakulását.
- Segíti és koordinálja az osztályban tanító pedagógusok munkáját. Kapcsolatot tart az osztály szülői munkaközösségével.
- Figyelemmel kíséri a tanulók tanulmányi előmenetelét, az osztály fegyelmi helyzetét.
- Minősíti a tanulók magatartását, szorgalmát, minősítési javaslatát a nevelőtestület elé terjeszti.
- Szülői értekezletet tart.
- Ellátja az osztályával kapcsolatos ügyviteli teendőket: digitális napló vezetése, ellenőrzése, félévi és év végi statisztikai adatok szolgáltatása, bizonyítványok megírása, továbbtanulással kapcsolatos adminisztráció elvégzése, hiányzások igazolása.
- Segíti és nyomon követi osztálya kötelező orvosi vizsgálatát.
- Kiemelt figyelmet fordít az osztályban végzendő ifjúságvédelmi feladatokra, kapcsolatot tart az ezzel a feladattal megbízott személlyel.
- Tanulóit rendszeresen tájékoztatja az iskola előtt álló feladatokról, azok megoldására mozgósít, közreműködik a tanórán kívüli tevékenységek szervezésében.
- Javaslatot tesz a tanulók jutalmazására, büntetésére, segélyezésére.
- Részt vesz a nevelőtestület munkájában, segíti a közös feladatok megoldását.
- Rendkívüli esetekben órát látogat az osztályában.

4. Beilleszkedési és magatartási zavarok

4.1 Beilleszkedési és magatartási zavar értelmezése az értelmi fogyatékos gyermekek, tanulók esetében

Az értelmi fogyatékos gyermekeknél nemcsak izoláltan az intellektusról vagy annak defektusáról van szó, hanem messze túl az értelmi funkciók zavarán, az *egész személyiség* sérüléséről is. Míg az ép személyiséget a harmonikus fejlődés jellemzi, addig a sérült egyén személyisége diszharmonikus.

A beilleszkedési és magatartási zavaros gyermekek azok, akiknek magatartása nem megfelelő, jelentősen eltér az adott korban megkívánható, helyes magatartástól és az általánosan használt pedagógiai módszerekkel nem lehet náluk eredményt elérni.

Az alkalmazkodási nehézségek megjelölésére több kifejezés is szolgál. Használatos pl. a: beilleszkedési zavar, magatartási rendellenesség, nehezen nevelhetőség, inadaptált magatartás, érzelmi zavar, stb.

4.2 A beilleszkedési és magatartási zavarok okai

- A sérült személyiségből eredő okok

Genetikai okok pl: kromoszómaeltérés, genetikailag determinált kedvezőtlen alkat, stb.

A fogyatékoság súlyossága nem feltétlenül korrelál a személyiségzavarral.

A szomatikus jegyek gyakran utalnak a sérülést létrehozó genetikai okokra (pl.: Down kór) és ezzel együtt a velejáró személyiség károsodásra is.

- Aktuális környezeti tényezőkben rejlő okok

Család (A gyermeki személyiség fejlődésében 0 – 7 éves korig a családi környezetnek domináns szerepe van.)

Leggyakoribb okok:

- elhanyagoló családi nevelés
- kényeztető családi nevelés
- túlzott szigor
- nem kívánt gyermek
- diszharmonikus családi légkör
- csonka család
- szülők negatív személyiségvonásai

- a gyermek önállósági vágyának elnyomása
- negatív szociokulturális háttér
- deviancia a családban – pl. bűnözői háttér

Óvoda, iskola

- a nevelő – gyermek közötti viszony nem megfelelő (pl. tekintélyelvű pedagógia)
- a képességekhez túlzott követelményrendszer
- nem megfelelő nevelési és fejlesztési módszerek
- a nem megfelelő iskolatípusba történő beiskolázás
- teljesítménykudarok
- túlkorosság miatt kialakult iskolakerülés
- tanulási motiváció részleges vagy teljes hiánya

Másodlagos sérülések

A másodlagos sérülés az alapsérülés következményeiből fakad, ill. a sérülésre való ráébredésből. Pl.: nehezen beszélő gyereket nem érti meg a környezete, ez ugyanúgy agressziót vagy depressziót válthat ki, mint ahogy a mozgásában gátolt gyermek sem tud együtt játszani az épekkel.

4.3 A beilleszkedési és magatartási zavarok megjelenési formái, jellemzői, tünetei

A beilleszkedési és magatartási zavarok tünetei és megjelenési formái igen sokfélék lehetnek, csakúgy azok mértéke, súlyossága igen változatos képet mutat. Leggyakoribb jellegzetességek pl.: idegesség, figyelmetlenség, alvási zavarok, enuresis, defekáció, hibás automatizmusok (tic-ek), beszédzavarok, étvágytalanság, hisztéria, féltékenység, gátoltság, agresszió, csekély teherbíró képesség, fejfájás, dac, csökkent értékűségi érzés, túlértékelés, szemtelen magatartás, regresszió, csökkent frusztráció tűrés, hyperaktivitás, kleptománia stb.

Intézményi szinten a legjellemzőbb megjelenési formák:

- deviancia
- asszocialitás, agresszivitás
- kriminalisztikus személyiségjegyek megjelenése
- introvertált személyiség kialakulása
- extrovertált személyiség kialakulása

- tanulási nehézségek kialakulása
- kialakuló gyűlölködés miatt kapcsolat kialakítási nehézségek
- kényszeres cselekvések megjelenése
- egészségügyi problémák kialakulása

A beilleszkedési és magatartási elvárások többnyire alkalmazkodnak a fogyatékoság minőségéhez és súlyosságához. A súlyosabb fogyatékosok között nem több a problematikus gyermek, mint a kevésbé súlyosak között, mivel a társadalmi elvárások alkalmazkodnak a sérülés mértékéhez. Az enyhe fokban értelmi sérültek - akikkel szemben maradéktalanul elvárjuk az épek társadalmába való beilleszkedésüket – nehéz helyzetbe kerülnek. Mint már említettük az értelmi sérülés gyakran párosulhat személyiségkárosodással, így az enyhe fokban értelmi sérültek akaratuktól függetlenül nem tudnak megfelelni a társadalmi elvárásoknak.

Az oktatás fontosságát figyelembe véve még több energiát kell fordítani a személyiségfejlesztésre és az utógondozásra.

4.4 Fejlesztési lehetőségek

Ha a károsodások felismerése minél korábban megtörténik, s a szakszerű gondozás, fejlesztés, nevelés azonnal megkezdődik, a személyiség sérülése a károsodás súlyossági fokától függően megelőzhető, enyhíthető, de legalábbis nagymértékben kedvezően befolyásolható.

Legfontosabb fejlesztési célok, területek

- önismeret
- önértékelés
- akaraterő
- frusztrációtűrés
- problémamegoldó gondolkodás
- közösségi viselkedés
- empátiás érzék fejlesztése
- kötelességtudat
- felelősségtudat

Osztálykereten belül használható és használandó módszerek

- elfogadó nevelői attitűd
- személyes kötődés kialakulása
- pozitív tulajdonságok megerősítése
- dicséret, ösztönzés, jutalmazás
- a sikerélményeken keresztül szoktatás az örömteli munkavégzésre
- egyéni bánásmód
- differenciált oktatás
- szokásrend kialakítása
- önértékelési tevékenység folyamatos végeztetése a tanulókkal
- szociális készségfejlesztés
- kapcsolattartás a családdal, családlátogatások működtetése, beszélgetés a szülőkkel

Az osztálykeretekben meg nem oldható problémákban segítséget nyújthat:

- logopédia terápia a beszédhibák kezelése mellett a másodlagos sérülések megelőzésében, csökkentésében segít;
- szakkörök;
- sportfoglalkozások.

Továbbá szükség esetén az intézmények közti együttműködés vezethet eredményre.

Iskolánknak az alábbi intézmények nyújthatnak segítséget:

- Humán Szolgáltató Központ
- Gyermekjóléti Szolgálat
- Eötvös Lóránt Tudományegyetem Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Tanárképző Főiskolai Kar
- Pest Megyei Pedagógiai Szakszolgálat Székhely Intézmény (Cegléd)
- Abony Város Önkormányzat
- Cigány Kisebbségi Önkormányzat
- nevelőszülői hálózatok
- lakásotthonok
- egészségügyi intézmények
- rendőrség

A fejlesztés hatékonyságához és eredményességéhez elengedhetetlen a gyermek minél alaposabb megismerése. Ennek pedagógiai módszerei:

- a családdal való kapcsolat kialakítása, családlátogatás működtetése, szülővel való beszélgetés
- anamnézis, iratanyag megismerése
- a gyerek tevékenységének elemzése, értékelése
- a gyermek megnyilvánulásainak elemzése, értékelése
- egyéni beszélgetés
- iskolán kívüli programok látogatása

A személyiségfejlesztéssel együtt pedagógiai cél a közösségfejlesztés is. Ennek formája az állandósult éves program megvalósítása, a hagyományok ápolása, a közös programok szervezése.

A közösségfejlesztés nélkülözhetetlen eleme az identitástudat, a roma származásúak helye, élete, kultúrája intézményünkben, de ugyanilyen fontosnak tartjuk a fogyatékoság tényének kezelését és a tanulók lehetőségeinek feltárását.

Az ünnepélyek megrendezése kapcsán a nevelési - oktatási folyamatban kiemelten erősíteni kell a nemzeti tudatot.

Az akadályozottság és a fogyatékoság figyelembevételével az önállóságra nevelés érdekében szükséges, hogy a gyerekek már az első osztálytól gyakorolják az önkiszolgáló tevékenységeket. Ez mindig életkornak és fejlettségnek megfelelően, folyamatosan kell, hogy történjék, ezért a gyerekek képességüknek megfelelő feladatot kell, hogy kapjanak.

5. A pedagógiai és egészségügyi célú habilitáció és rehabilitáció

Célja, hogy az iskolai fejlesztés során jelentősen csökkentse a fogyatékoságból eredő szomatikus és pszichés hátrányokat, elősegítse a szociális ér érést. A fejlesztés alapja a pedagógiai diagnózis.

5.1 A rehabilitációs foglalkozás célja

- meglévő képességekre építés
- eredményes személyiségfejlesztés
- képességek, készségek terápiás fejlesztése

- az érzékelés, észlelés,
- figyelem,
- emlékezet ,
- koncentráció,
- grafomotoros ügyesség ,
- vizuomotoros koordináció fejlesztése
- bazális stimuláció
- logopédiai fejlesztés, valamint a
- művészeti foglalkozások során a
 - dráma
 - zene
 - tánc
 - ábrázolás személyiségformáló erejének kihasználása
- mozgásállapot javítása
- pszichés funkciók fejlesztése,
- önkiszolgálás, önállóság fejlesztése.

5.2 A tanulásban akadályozott tanulók habilitációja, rehabilitációja

1-4. évfolyam

Az 1-4. évfolyamon a habilitáció, rehabilitáció kiemelt célja a pszichés funkciók fejlesztése. A tanulók közötti eltérések szükségessé teszik a differenciáló eljárások, tartalmak, eltérő oktatásszervezés és különböző terápiák alkalmazását.

A képesség fejlesztésben hangsúlyos szerepük van:

- mozgás,
- észlelés, érzékelés,
- tájékozódás,
- figyelem,
- emlékezet,
- gondolkodás,
- beszéd fejlesztésének.

Mindezek fejlesztése konkrét érzéki tapasztalások, cselekvésbe ágyazott tevékenységek formájában, folyamatos manipulációkban valósul meg.

A tanuláshoz szükséges készségek, képességek kiemelt fejlesztésével lehetővé válik a kultúrtechnikák eszközszintű elsajátítása. Az állandó, aktív ismétlődő tanulási folyamatában a tanulóink egyre közelebb kerülnek az önálló tanulási tevékenységekhez.

Alkalmazott módszerek, terápiák

- Gyógypedagógiai módszerek,
- Diszlexia, diszgráfia megelőző módszerek,
- Diszlexia, diszgráfia reedukációs módszerek,
- Diszkalkulia megelőző módszerek,
- Diszkalkulia terápia,
- Gósy beszédészlelés, beszédértés terápia,
- Alapozó terápia,
- Sindelar terápia.
- TSMT terápia

Mozgásfejlesztés

A nagymozgások fejlesztésének célja a testtudat, testérzékelés, a vesztibuláris, egyensúlyozó rendszer, mozgáskoordináció, a téri tájékozódás fejlesztése, a két testfél mozgásának összerendezése, a célirányos mozgásformák kialakítása.

A finommotorika fejlesztésének célja, a mindennapi helyzetekhez, taneszközökhöz játékszituációkhoz, alkotótevékenységekhez, írásmozgáshoz és egyéb finommozgáshoz kapcsolódó mozgások fejlesztése (kar, kéz, ujjak, ajakmozgások fejlesztése). Szem-kéz koordináció, grafomotoros készség fejlesztése.

E szakaszban fontos az alapvető tanulási, magatartási és viselkedési szokások következetes kialakítása és megerősítése.

5-8. évfolyam

Az 5-8. évfolyamon a tanulóink megismerő, pszichés funkcióinak fejlesztése továbbra is fontos feladat. Az 1-4. évfolyamon szemléletes, képi gondolkodás nyomán kialakult képzetekre, ismeretekre alapozva fokozatosan igyekszünk eljuttatni tanulóinkat az elvontabb, logikusabb gondolkodás szintjére.

A tanítás-tanulás folyamatában előtérbe kerül az önálló tanulási tevékenysége és a verbális szint, de a tanulók fejlettségi szintjéhez igazodva differenciált módon jelen van a manipulációs és a képi szint is, illetve a tantárgyi tudásban való elmaradások felzárkóztatása.

Fontos a tanulási képességek fejlesztése.

Gondolkodási képességek fejlesztése

Az újonnan szerzett és már meglévő ismeretek közötti kapcsolat kialakítása, a lényeges jegyek kiemelése, összehasonlítások, eltérések, különbségek megfogalmazása, differenciálása, a relációkban való gondolkodás.

A verbális szint megerősítése, gyakorlása feladatokon, műveleteken, feladat- és műveletrendszerben (az általános, a különös, a fölé-, mellérendeltség, egyidejűség, a szempontváltás, a megfelelő gyűjtőfogalomba való besorolás).

Tanulási képességek fejlesztése

A szándékos tanulás, az önálló, a meghatározott célra irányuló tanulás kialakítása, önálló tanulási módszerek, technikák gyakorlása, az önellenőrzés formái, a koncentráció a tanulás idején, a zavaró ingerek kiszűrése, a kudarc, a nehézség leküzdése, újrakezdés, próbálgatás, ismétlés.

Kommunikációs képességek fejlesztése

Az összefüggő beszéd megerősítése, javítása sokféle kommunikációs helyzetben, valóságos nyelvi készségek kialakítása konkrét tanulási folyamatban, a nyelvi megnyilatkozások tartalmi – formai alakítása, gyakorlati információközlések szóban, írásban, szövegértelmezés az olvasottak alapján, szövegalkotás szóban, írásban, grammatikai gyakorlatok, a helyesírási hibák elemzése, okfeltárás (hiányos szabályismeret, a gyakorlás, az automatizáltság hiánya, beszédhiba következménye), az okokra irányuló fejlesztő feladatrendszer.

5.3 Az értelmileg akadályozott tanulók habilitációja, rehabilitációja

A középsúlyosan értelmi fogyatékosokkal végzett pedagógiai munka teljes tartalmában rehabilitációs foglalkozásnak minősül. Ezen túlmenően szükség van arra, hogy lehetőleg egyéni, vagy kiscsoportos formában tudatos speciális egyéni fejlesztést is alkalmazzunk tanulóink oktatása során. Ezt a célt szolgálják az órarendi rehabilitációs foglalkozások.

A középsúlyos értelmi fogyatékos tanulók habilitációs és rehabilitációs foglalkozásainak célja, hogy az iskolai fejlesztéshez, tanórai foglalkozásokhoz szervesen kapcsolódva jelentősen csökkentse a fogyatékoságból eredő, szomatikus és pszichés hátrányokat, elősegítse a szociális érést.

A habilitációs és rehabilitációs tevékenységek tervezését előzze meg pedagógiai diagnózis elkészítése. A folyamatos diagnosztizálás segítse a fejlesztéshez szükséges tartalmak, eszközök, módszerek megtalálását, az egyéni fejlesztési program kidolgozását. A habilitáció és rehabilitáció kijelölt

szakaszai iránymutatók, a szakaszhatárok a tanulók életkorának és fejlettségi szintjének megfelelően átjárhatóak. Ezeknek a foglalkozásoknak a feladatai ajánlások a tevékenységi formák megszervezéséhez.

A középúlyos értelmi fogyatékos tanuló személyiségfejlődését jelentősen módosítja a kommunikáció, a beszéd fejlődésének sajátos útja, a megismerő funkciók késleltetettsége, a lassú tanulási tempó, a figyelem ingadozása, az alacsony fokú terhelhetőség. Mindezek konkrétan megfigyelhető és mérhető fejlődésbeli elmaradást okoznak ép kortársaikhoz viszonyítva. A nevelhetőség szempontjából nagyon eltérő egyéni adottságok miatt fejlesztésükben egyénenként is eltérő nevelési, oktatási igények és szükségletek jelentkeznek.

Az oktató-nevelő munka céljai, feladatai

- Egyéni képességeik figyelembevételével bővüljenek tanulóink ismeretei, kiemelten a NAT és a kerettanterv által meghatározott ismereti területeken
- Egyéni képességeik figyelembevételével bővüljenek a tanulók ismeretei a tantervi szabályozáson túl, a napi tevékenységekhez, a környezethez való alkalmazkodáshoz szükséges ismeretek területén.
- Egyéni képességeikhez mérten jussanak magasabb szintű ismeretekhez a tanulók a társadalmi integrációban, az alkalmazkodásban.
- Alakuljon ki, és kerüljön az egyéni adottság alapján elérhető lehető legmagasabb szintre a tanulók munkához, önkiszolgáláshoz való viszonya.
- Ismerjék meg a szabadidő eltöltésének hasznos módjait és szeressék meg azokat, lehetőségeik szerint illesszék be életvezetésükbe.
- Tanulják meg és alkalmazzák a társadalmi érintkezés alapvető szabályait.
- Vegyék ki részüket saját ellátásukban önmaguk és környezetük rendben tartásában, gondozásában, egyéni képességeiknek megfelelő mértékben.
- Ismerjék meg önmagukat és igyekezzenek egészségesen élni, testüket gondozni, karban tartani, ápolni.
- Ismerjék meg környezetüket, és kerüljék el a veszélyeket.
- Tanulmányaik befejezése után, egyéni adottságaik és állapotuk figyelembevételével, a lehető legkisebb külső segítséget és gondozást igényeljük, illetve könnyítsék meg ápolójuk, gondozójuk feladatát.
- Védett munkahelyen, részben felügyelet mellett legyenek képesek egyszerű betanított munkát végezni.

- Legyenek képesek környezetükkel kulturált kommunikációra. Értsék a környezet fontosabb közléseit és jelzéseit, és tudjanak erre megfelelően reagálni.

Optimális fejlesztést csak az egész életre szóló védő-irányító, de az önálló személyiséget is kibontakoztató nevelés biztosíthat, amely törekszik képességeik maximumának elérésére. A gyógypedagógiai nevelésnek támaszkodnia kell a tanulók pozitív tulajdonságaira, érzelmi kötődéseik gazdagságára. A képességelőnyök folyamatos fejlesztésének, aktivizálásának valamennyi nevelési helyzetben érvényesülnie kell.

A nevelés, oktatás során figyelemmel kell lenni az alábbiakra

- Az ismeretszerzés, a feldolgozás és alkalmazás során vezetésre, segítségre, folyamatos irányításra van szükség. A szenzoros és mozgásos közlések befogadására fogékonyabbak a tanulók, ezért képi szemléletes rávezetéssel, cselekvésbe ágyazott ismeretszerzéssel eredményesebb a fejlesztés.
- Tanulásukban, ismeretszerzésük tervezésénél számolni kell a rövid idejű odafordulással, tevékenységi kedvvel, a figyelemkoncentráció zavarával, a verbális tanulás nehezítettségével.
- A tanulási tempó, a bevézés jelentős változása, a tanulási helyzetekhez való kötődés, a bizonytalan megőrzés, a pontatlan felidézés igényli a fejlesztés idejének növelését, a sok – és eltérő helyzetekben végzett – gyakorlást.
- A szociális képességek területén jelentkező akadályozottságok (pl. a normakövetés képességének zavara, kooperatív készségek hiánya, a gátlások, az önfegyelem hiánya, kommunikációs zavarok) korrekcióját a fejlesztés, nevelés során folyamatosan szem előtt kell tartani.
- A fejlesztést nehezítő külső tényezők (helytelen szülői magatartás, a diszharmonikus személyiségfejlődés következményeként fellépő magatartászavar stb.) esetén különös hangsúlyt kell helyezni az egyéni megsegítésre.
- Az értelmi fogyatékosághoz társuló egyéb fogyatékoságok, betegségek (pl. érzékszervek működési zavarai, mozgászavar, epilepszia) jelentős mértékben befolyásolják az egész személyiség fejlődését. A pedagógiai folyamat során tág teret kell biztosítani a hátrányok kezelésére, az egyéni bánásmódra.
- A nagymértékű egyéni különbségek miatt a tanulócsoportok összetétele rendkívül heterogén. Ez a pedagógiai helyzet csak a tanulók képességeihez igazodó egyéni fejlesztési programokkal, pedagógiai többlétszolgáltatásokkal (habilitációs, rehabilitációs foglalkozások, gyógytorna logopédia, különféle terápiák) oldható meg optimálisan.

Eljárások, módszerek

- Differenciált csoportszervezés
- Egyéni fejlesztés
- Csoportmunka kiscsoportban
- Differenciálás feladatokban
- Csoportbontás
- Terápiás foglalkozások
- Rehabilitációs eljárások
- Gyógypedagógiai szakmai rehabilitáció
- Rehabilitációs sportfoglalkozások
- Művészeti foglalkozások
- Dramatikus programok, intézményen kívüli szereplés
- Rehabilitációs munkafoglalkozás
- Kirándulások

5.4 Az értelmi fogyatékos autista tanulók habilitációja, rehabilitációja

A fejlesztés területei

- Szociális készségek
- A kommunikációs készségek fejlesztése
- Kognitív készségek fejlesztése
- A szenzomotoros készségek fejlesztése
- Elemi pszichoszomatikus funkciók

A kulcskompetenciák fejlesztése

Anyanyelvi kompetencia: a fejlesztés fő célterülete a kommunikáció, mint a kapcsolatteremtés és fenntartás, valamint az információcsere eszköze. Az alapvető probléma nem a beszéd hiánya vagy fejlődési zavara, hanem a kommunikációs szándék, illetve a kommunikációs funkció megértésének sérülése. Minden autizmussal élő gyermeknél - függetlenül verbális képességeik színvonalától - elsődleges cél az egyén képességszintjének megfelelő kommunikatív kompetencia megteremtése. A cél eléréséhez szükséges lehet alternatív kommunikációs eszközrendszerek alkalmazására.

A fejlesztés alapvető területei egyéni felmérés és tervezés alapján:

Beszéd előtti csecsemőkori kommunikáció elemeinek tanítása.

- Szociális kapcsolatteremtés elemeinek tanítása.
- Beszéd vagy - beszéd kialakulásának hiányában - alternatív vizuális eszközzel történő kommunikáció használatának tanítása.
- Tanítási helyzetben szükséges elemi szociális viselkedés kialakítása.
- Augmentatív kommunikációs eszközök használatának tanítása napi rutinokban.

Matematikai kompetencia: Kiemelkedő jelentőségű a megismerési képességek fejlesztése, az önellenőrzés tanítása, az ismeretek önálló, gyakorlati alkalmazásának segítése, a problémamegoldás menetének tanítása. Különös hangsúlyt kap az oktatás szemléletes és konkrét jellege, a cselekvéses tanulás alkalmazása.

Természettudományos kompetencia: az autizmussal élő tanulók jellegzetesen sajátos speciális ismeretszerzési nehézségei miatt a tanítás során nem számíthatunk a gyermekek előzetes megfigyeléseire, élményeire, ezért a közvetlen tapasztalásra nagy hangsúlyt kell fektetni.

Digitális kompetencia: Az informatikai eszközök lehetőséget nyújtanak az élő nyelv és a szociális közvetítés helyettesítésére, a kölcsönös kommunikáció segítésére, az önálló ismeretszerzésre. A későbbi munkavállalás szempontjából is szerepe lehet az informatikának, mivel számos autizmussal élő tanuló mutat érdeklődést e terület iránt.

Hatékony, önálló tanulás: az autizmussal élő tanulók esetében minden esetben egyénileg azonosítjuk a hatékony és önálló tanuláshoz szükséges feltételek meglétét, majd a felmérés alapján egyéni fejlesztési célokat tűzünk ki. A szükséges feltételek közül a sérülés természete miatt általában számolni kell a gyenge, vagy sérült a motivációval, az általánosítás és a rugalmas problémamegoldó gondolkodás sérülésével, valamint azzal, hogy a tanulás társas aspektusai különösen nagy nehézséget jelenthetnek autizmusban. Az önállóság és hatékonyság tanításának egyik fontos módszertani eszköze az élő nyelv és a szociális közvetítés helyettesítése, kiegészítése egyénre szabott vizuális környezeti támpontokkal. Az informatikai eszközök egyénre szabott alkalmazása szintén elősegíti e kompetencia fejlődését.

Szociális és állampolgári kompetencia: Előtérbe kerül az önismeret és a közvetlen szociális környezet megismerése, a társas viselkedés elemi szabályainak ismerete, betartása. A történelmi időszemléletet, képzelőerőt, valamint az elvont, szociális jelentést hordozó fogalmak megértését kívánó tartalmak elsajátítása általában nehézséget jelent.

Kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia: Az autizmusban azonosított kognitív sérülések jellege miatt (végrehajtó működések zavara, naiv tudatelméleti sérülés) e kompetencia fejlesztésekor általában nagyon sokféle képesség, készség célzott, egyénre szabott, intenzív fejlesztésére van szükség. A szükséges képességek többsége (pl. tervezés, szervezés, irányítás, hatékony kommunikáció, csapatmunka, kreativitás) az autizmussal élő tanulók esetében sérült, illetve hiányozhat, ezért a valamennyi tantárgy, fejlesztő program kiemelten foglalkozik fejlesztésükkel, ill. a hiányok kompenzálásával.

Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség: A műveltségi területen megjelenő valamennyi fejlesztési feladat fontos terápiás lehetőséget jelent. A művészeti tevékenységek a szabadidő tartalmas eltöltésében is jelentős szerepet játszanak.

Kiemelt fejlesztési feladatok

Énkép, önismeret: az autizmussal élő tanulók fejlesztésében hangsúlyos szerepet kap a saját személyiség, a külső és belső tulajdonságok megismertetése, a saját viselkedés kontrolljának, a kooperációnak, szociális normáknak direkt tanítása, mivel azok intuitív megértésére, spontán elsajátítására korlátozottan számíthatunk. A sikerélményeket biztosító, a gyermek érdeklődését és motivációját fenntartó oktatási környezet kialakítása kulcsszerepet játszik a reális önértékelés és pozitív énkép kialakításában.

Hon-és népismeret: kiemelkedően fontos a közvetlen társadalmi és természeti környezet ismerete, az azokkal való harmonikus kapcsolat. Az autizmussal élő tanulók elsősorban saját, közvetlen élményeiken keresztül, esetleg speciális érdeklődési körüknek megfelelően ismerhetik meg nemzeti kultúránk értékeit. Ezen a területen rendkívül nagy egyéni különbségekre számíthatunk. A történelmi időszemléletet, képzelőerőt, valamint elvont, szociális jelentést hordozó fogalmak megértését kívánó tartalmak elsajátítása általában nehézséget jelent.

Európai azonosságtudat-egyetemes kultúra: az autizmussal élő tanulók számára közvetlen, látható, megtapasztalható élmények (pl. művészi alkotások, ismeretterjesztő filmek) segítségével nyújthatunk ismereteket e téren. A sajátos érdeklődési körök (pl. térképek, közlekedési eszközök, különféle adatok, tények gyűjtése) számos tanulót közelebb visznek a terület ismeretanyagához.

Aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés: az autizmussal élő tanulók nevelésének-oktatásának alapvető célja, hogy olyan gondolkodási, szociális-kommunikációs készségeket alakítsunk ki, melyek lehetővé teszik az egyén részvételét szűkebb és tágabb társas környezetében. A részvétel módja és

mértéke nagy egyéni eltéréseket mutat: a tanulók túlnyomó többsége jelentős támogatást igényel abban, hogy jogait gyakorolja, társadalmilag elfogadott viselkedésmódokat tanúsítson, alkalmazkodjon a társadalom írott és íratlan szabályaihoz.

Gazdasági nevelés: ezen a területen az autizmussal élő tanulók esetében a pénz értékével és a takarékosággal kapcsolatos alapvető ismeretek megszerzése kulcsfontosságú, ezért ezek az ismeretek több tantárgyban, különböző évfolyamokon visszatérően, fokozatosan bővülő tartalommal jelennek meg. Az alapvető gazdasági összefüggések megértése, illetve azok kamatoztatásának lehetősége az egyén mindennapi életében nagy egyéni eltéréseket mutat.

Környezettudatosságra nevelés: a környezet célzott megfigyelése, felfedezése a pedagógus aktív közreműködése nélkül elképzelhetetlen. A fejlesztés a közvetlen, mindennapi élettel kapcsolatos tapasztalatokon alapul. Elsődleges a helyes szokásrend és a személyes biztonságra való törekvés kialakítása.

A tanulás tanítása: az autizmus számos speciális kognitív nehézséggel és a kommunikáció sérülésével jár együtt. A tanulási folyamatban az élő nyelv és a szociális közvetítés megnehezíti, míg a vizuális információhordozók alkalmazása segíti a világ megismerését. Az állandósághoz való ragaszkodás oldása, valamint az egyén motivációs lehetőségeinek ismerete kulcsfontosságú a tanulás szempontjából.

Testi-lelki egészség: ez a feladat kiemelt helyet foglal el az autizmussal élő tanulók oktatásában, nevelésében és átszövi az iskolai élet minden aspektusát.

Lelki egészség: énkép, önismeret fejlesztése. A siker és kompetencia élmény megéléséhez szükséges feltételek megteremtése. Az autizmushoz gyakran kapcsolódó járulékos problémák megelőzése, kezelése, megküzdési stratégiák tanítása. (pl. idegesség, szorongás, depresszió). Pozitív, reális önértékelés kialakulásának elősegítése.

Testi egészség: a helyes étkezési, alvási, önápolási szokások, a rendszeres mozgás iránti igény kialakítása elsődleges fontosságú. A helyes szokásrend kialakításakor alapozhatunk a tanulók merev, szabálytartó viselkedésére. A megfelelő szexuális viselkedés kialakításában a családok számára hatékony segítséget kell nyújtania az iskolának. A viselkedésproblémák megelőzése és hatékony kezelése kiküszöbölheti a gyógyszeres kezelést, ami igen fontos az egészség megőrzése szempontjából.

A testi egészség megóvása, az erőnlét, az állóképesség és az ügyesség egyénre szabott fejlesztése mellett a legfontosabb fejlesztési feladatok általában a következők:

- a testséma ismeretének kialakítása,
- a testmozgások célszerű összehangolásának tanítása különféle terekben és aktivitásokban,
- a különböző társas helyzetekben való megfelelő mozgásformák kialakítása,
- annak tanítása, hogy a gyermek saját ellenőrzése alatt tudja tartani mozgásos sztereotípiáit.

Felkészülés a felnőtt lét szerepeire: az egyén által elérhető legnagyobb fokú önállóság és a megfelelő életminőség megteremtése minden esetben kiemelkedően fontos. Ennek szintjei nagy egyéni eltéréseket mutatnak. A pályorientáció során a munkaképességek mellett a szociális-kommunikációs fejlettséget és a munkaviselkedés színvonalát is figyelembe kell venni. Fontos cél, hogy a tanuló lehetőség szerint a speciális érdeklődési köréhez kapcsolódó szakmát választhasson.

Az egységes alapokra épülő differenciálás megjelenése:

- A tanulóhoz optimálisan alkalmazkodó differenciálás.
- Autizmus-specifikus tanulásszervezési módok.
- A digitalizáció kiemelt szerepe az oktatásban.

A tanulási esélyegyenlőség segítésének elveinek megjelenése:

- Egyéni felmérés és fejlesztés, adaptív tanulásszervezési eljárások.
- Egyénre szabott követelmények.

6. A tehetség, képesség kibontakozását segítő tevékenység

6.1 Alapelvek

Tanulási nehézségekkel, sérült személyiséggel, esetleg testi rendellenességgel küzdő tanulóinknak ép társaiknál is nagyobb szükségük van olyan tevékenységek gyakorlására, melyre fogékonyak, amely iránt érdeklődnek, és amelynek eredményei kiváltják környezetük elismerését.

Sajátos nevelést igénylő tanulóink esetében a tehetség az osztályszintnél magasabb kvalitást jelez.

Az osztályfőnök, a napközi-vezető, csoportvezető, szaktanár jelzi a szülő felé a tehetséggondozás lehetőségeit iskolánkban.

Szinterei intézményünkben: a szakkörökön, tantárgyi versenyeken, kulturális versenyeken, sportrendezvényeken, -versenyeken, kiállításokon való részvétel.

Intézményünkben több szakkör működik, amely a verbális, vizuális, manuális, mozgásos területeket érintve lehetőséget nyújt jobbképességű tanulóink tovább fejlesztésére, illetve a valódi tehetség gondozására. A szakköri munka segíti tanulóink helyes pályaorientációját is.

A gyermekek kiválasztását és a megfelelő szakkörre, versenyre irányítását a szülők egyetértésével az osztálytanítók, szakkörvezetők együttműködve végzik.

Szakköreinkben kevésbé tehetséges, de nagyon érdeklődő gyermekek is részt vehetnek a szülő kérésére is.

6.2 Szakköreink

- kézműves szakkör
- tömegsport
- asztalitenisz

6.3 Versenyeink

- házi tanulmányi verseny,
- szavalóverseny
- tantárgyi vetélkedők,
- vers-és prózamondó verseny,
- sportversenyek,
- környezetismereti, egészségnevelési vetélkedők.

Képességfejlesztésre és tehetséggondozásra a szakkörön kívül a tanórák és a napközi is lehetőséget adnak; sport, kulturális és technikai foglalkozások keretében. Működtetésükhöz az intézmény megfelelő eszközökkel rendelkezik, illetve folyamatosan fejleszti eszköztárát.

7. A gyermek- és ifjúságvédelemmel kapcsolatos feladatok

Iskolánk gyermekvédelmi tevékenysége szorosan ráépül sajátos nevelési igényű tanulóink mindennapi nevelési feladataira, illetve kiegészül az 1997. évi Gyermekvédelemről szóló XXXI. törvényben, illetve az 2011. évi CXCV. Köznevelésről szóló törvényben meghatározott gyermekvédelmi elvekkkel.

Intézményi koncepciónk lényege: a gyermek és ifjúságvédelmi tevékenység fogja át az iskolai élet valamennyi területét. Fogékonnyá tesszük diákjainkat az egészséges életmódra, környezetük szeretetére, fejlesztjük problémamegoldó készségüket és önbecsülésüket.

7.1 Pedagógusaink kötelessége és felelőssége

Minden pedagógusnak kötelessége a gyermekek jogainak, kötelezettségeinek szem előtt tartása, a gyermekvédelmi felelősökkel való együttműködés, a hatékony gyermekvédelmi tevékenység és a jelzőrendszer működtetése érdekében. Különös tekintettel a gyermek életében beállt változások jelzésére pl.: magatartásproblémák, erőszakra utaló jelek, hiányzás, elköltözés, szülők válása, krízishelyzete, stb.

7.2 Gyermekvédelmi felelősök kötelessége és felelőssége

A gyermek testi-, lelki-, érzelmi-, értelmi fejlődését gátló tényezők feltárása, kezelése. Amennyiben a probléma iskolán belül alkalmazott (pedagógiai, gyermekvédelmi, pszichológiai) módszerekkel nem oldható meg, úgy annak jelzése a Gyermekjóléti Szolgálat, illetve más arra hivatott intézmény felé.

Segítő tevékenysége megnyilvánul a tanárok, diákok, és a szülők felé. Feladatában kiemelt szerepet kap a gyermeki jogok és kötelezettségek védelme, a családok támogatása.

7.3 A gyermek- és ifjúságvédelemmel kapcsolatos feladatok beillesztése a munkatervbe

Célunk a gyermekvédelem helyi nevelési tervének programba emelése, a tevékenységek, eljárások, felelőségek és ellenőrzési pontok meghatározása.

A munkaterv elkészítésekor figyelmünket arra irányítottuk, hogy a gyermekvédelem preventív, lényegét hordozó és minden aspektusában gyermeket védő programmá váljon.

A gyermekvédelmi felelős mintegy összefogója, koordinátora a gyermekvédelmi munkának.

7.4 Tevékenység meghatározása

Veszélyeztetett tanulóink felmérése, nyilvántartása, statisztikai jelentések készítése félévenként. A félévek zárásakor az osztályfőnökökkel a súlyos magatartási-, tanulási zavarral küzdő, szociálisan hátrányos helyzetű tanulók problémáinak megvitatása, felmérés készítése. Megfelelő intézkedések megtétele.

A felmérés során, az ad hoc jelentkező problémák kezelése:

- Kapcsolat felvétele a családokkal

Célja: tájékozódás, a fennálló helyzet okának meghatározása, s a lehetséges segítségnyújtási alternatíva kiválasztása.

- személyes beszélgetés, családlátogatás, szülőknek szóló felvilágosítás, tanácsadás.
- szükség esetén környezettanulmány.

- Szociális-, és/vagy gyermekvédelmi, pszichológiai szolgáltatások közvetítése

- Szóbeli vagy írásbeli javaslat kedvezményes étkeztetés igénybevételére
- Segélyezésre történő javaslat (rendszeres-, rendkívüli gyermekvédelmi támogatás, átmeneti segély, ápolási díj, szociális segély, lakásfenntartási támogatás, Utazási kedvezmény)
- Gyermekjóléti szolgáltatás, vagy Családsegítő Szolgálat önkéntes igénybevétele
- Karitatív szervezetekkel való kapcsolatfelvétel

- Pszichológiai szolgálathoz való irányítás (iskolapszichológus, Gyermekjóléti Szolgálat pszichológusa)

- Jelzés Gyermekjóléti Szolgálat felé

Amennyiben a probléma iskolán belül alkalmazott (pedagógiai, gyermekvédelmi, pszichológiai) módszerekkel nem oldható meg, írásbeli jelzés küldése a megfelelő intézménynek. (Gyermekjóléti Szolgálat, Családsegítő Szolgálat, Kormányhivatal, Jegyző, Helyi önkormányzat szociális ügyosztálya, Rendőrség, Védőnő, Gyermekorvos, Gyámhatóság)

Esetmegbeszéléseken az intézmény képviselője.

7.5 A prevenció

Mentálhigiénés tevékenység: intézményünk mindennapos működéséből ered a fogyatékoság elfogadását segítő foglalkozások szervezésének támogatása, mely tanulóink társadalmi integrációját hivatott szolgálni.

- Hatékony konfliktuskezelés elsajátíttatását célzó programok szervezése (drámajáték)
- Egészséges életmódra nevelés:
- Tisztálkodás, táplálkozás, szexuális felvilágosítás...)
- Szenvedélybetegségek megelőzése:
- Drog (kávé, cigaretta, alkohol, kábítószer) prevenciós programok szervezése. Addiktológusok, rendőrségi szakemberek bevonása.
- Bűnmegelőző előadások szervezése

7.6 Kapcsolatrendszer működtetése

- Rendszeres megbeszélések az intézmény vezetőjével, és/vagy helyettesével, gyermekvédelmi felelősökkel, munkaközösség vezetővel, osztályfőnökökkel.
- Iskolánk első számú partnere a tankerületi központ, az önkormányzat, ezen belül a szervezetnek a szociális ellátásokkal vagy a gyámhivatal típusú tevékenységekkel foglalkozó egységei.
- Gyermekjóléti szolgálat, akikkel együttműködünk a veszélyeztetett, hátrányos helyzetű tanulók problémáinak megoldása érdekében.
- Gyámhatóság: Olyan problémás esetekben fordulunk hozzájuk, amikor a szülők és az iskola közötti többszöri megbeszélés sem vezet eredményre és a kiskorú tanuló veszélyeztetett.

A gyermekvédelmi felelős szülői értekezletek alkalmával ügyeletet tart, a szülők egyéni problémáikkal megkereshetik.

- Faliújság működtetése, melyen a fontosabb helyi rendeletek, gyermekvédelmi információk olvashatók. Elérhetőségek megjelenítése.
- Kapcsolattartás iskolaorvos és védőnővel, akiket esetenként a prevenciós munkába is bevonunk.

7.7 Pénzbeli és természetbeni erőforrások felkutatása

Pályázatok

- mentálhigiénés programok finanszírozására
- segélyezésekre: (karácsonyi-, üdülési-, étkezési támogatások)
- prevenciós programokra (drog, alkohol, dohány)
- adományok kérése: szükség szerint (ruha, bútor, szemüveg stb.)

8. Tanulási kudarcnak kitett tanulók felzárkóztatását segítő programok

Felzárkóztatási programot készítünk minden olyan tanulónak, aki a

- fogyatékoságából adódóan
- hátrányos helyzete miatt
- hiányzásai miatt (tartós betegség, családi problémák) nem tud együtt haladni társaival, előreláthatóan lemaradhat a tananyagban. Az egymásra épülő hiányok miatt sorozatos kudarcok érhetik, mely negatív irányba változtathatják meg a személyiségét.

Szükség van az oktatás-nevelés folyamatának egyes pontjain való szakszerű beavatkozásra. A kudarcokat elkerülendő személyre szóló fejlesztő felzárkóztató, rehabilitációs, terápiás foglalkozásokra irányítjuk a rászoruló tanulókat.

8.1 A problémák – hiányok diagnosztizálása

- A szakértői javaslat alapján,
- gyógypedagógus – pszichológus véleménye alapján,
- szummatív és diagnosztikus mérések alapján,
- szülői vélemény és családi háttér felmérése alapján történik.

8.2 A program időtartama

A fejlesztési program időtartama szólhat teljes tanévre, vagy lehet időszakos a probléma milyenségétől függően. Történhet:

- órakeretben, differenciált foglalkoztatás keretében,
- rehabilitációs órákon
- tanulószobákon, napköziben.

8.3 A program elkészítésének módja

- a probléma feltárása,
- célok és eszközök megfogalmazása, tervezése
- az aktuális tudásra épülő feladatok elkészítése

8.4 A tanulási kudarc jellemző területei, tünetei

A kudarccokat megélt, frusztrált gyerekeknél különböző területeken ismerhetők fel a tünetek:

- olvasás – írászavarok
- beszédzavarok
- magatartási és beilleszkedési zavarok
- egyéb területen jelentkező zavarok (dominancia-zavarok, testséma kialakulatlanság, ügyetlen finommozgás, rossz tér és időbeli tájékozódás, ritmus, látási, hallási zavarok.

Olvasás-írászavar tünetei:

- magatartászavarok,
- agresszivitás,
- kompenzáció,
- visszahúzódás,
- fejletlen ritmusérzék,
- dominancia-zavar,
- mozgászavar,
- ügyetlen finommotorika,
- szenzomotoros integráció zavara,
- rossz téri- idői tájékozódás,
- szerialitás zavara,
- vizuális észlelés zavara.

Terápia:

Két fontos része van: a gyenge vagy zavart funkciók részben, vagy teljes felszámolása és maga az olvasás tanítása. Olvasási módszerünk: analizáló – szintetizáló olvasás tanítási módszer.

Számolási zavar területei: a gyermek matematikai képességei elmaradnak az intelligenciájuk alapján elérhető képességektől.

Az észlelés és az érzékelés sérülése:

- a gondolkodás terén
- a figyelem területén
- az emlékezet területén
- a beszédértés területén.

A számolás zavar terápiaja: általános készségfejlesztés, gondolkodást segítő, beszédértő, cselekedtető feladatsorok, amely nélkül a számfogalom nem, vagy csak bizonytalanul alakul ki.

Megkésett, vagy akadályozott beszédfejlődés terápiaja

Célja a beszédindítás: a gyermektől az adott sérülést figyelembe véve – elvárható legmagasabb szintű kommunikáció elsajátítása.

Legfontosabb lépések:

- kontaktus felvétel,
- figyelemfejlesztés,
- beszédfejlesztés, nyelvi kommunikációs hibák javítása.

(E terápiákat logopédus irányításával az egyes osztályokban dolgozó gyógypedagógusok végzik napi vagy heti rendszerességgel.)

Gyógytestnevelés:

A gyógytestnevelési feladatok ellátása az orvosi diagnózis alapján erre rászoruló gyermekek részére szól, szakképzett gyógytestnevelő feladata. Iskolánk gyermekorvosa minden tanév elején egyénenként minden gyermeket alaposan és szakszerűen megvizsgál, a fejlesztési igényeket továbbítjuk a Pest Megyei Pedagógiai Szakszolgálat Ceglédi Tagintézménye részére.

TSMT (tervezett szenzomotoros tréning)

Alkalmazza az óvoda és az iskola, valamint a módszertani intézmény is azoknál a gyermekeknél, akiknek diffúz fejlődési rendellenessége, figyelemzavara és az ehhez társuló, nehezen irányítható magatartása nem tesz lehetővé más, hagyományos megközelítési módot.

A terápia lépései, a fejlesztés területei:

- vesztibuláris és taktilis rendszer normalizálása,
- primitív poszturális reflexek integrációja,
- egyensúlyi reakciók fejlesztése,
- szemmozgások normalizálása,
- test két oldala közötti integráció kialakítása,
- vizuális forma és térérzékelés fejlesztése erre kiképzett mozgásterapeuta vezetésével.

Sinderal-féle komplex fejlesztő módszer

Részképesség gyengeségek terápiája a vizsgáló eljárás és gyakorlóprogram egymásra épülésével, az erre rászoruló gyermekek részére kiképzett gyógypedagógus vezetésével.

Kommunikáció oktatás

- lásd a gyógypedagógiai óvoda programjában!

9. A szociális hátrányok enyhítését segítő tevékenység

9.1 Meghatározás

A szociális hátrányok enyhítését segítő tevékenység egyik legfontosabb színtere az iskola. Átfogja és befolyásolja a tanulók egész tevékenységét: a közösségi – közéleti tevékenységet, a munkát és a szabadidő eltöltését. Mindez megköveteli az iskola nyitottságát, társadalmi kapcsolatainak szélesítését. Az iskolán kívüli nevelési tényezők koordinálását, hatásrendszerük tudatos felhasználását, a művelődési önművelődési igény és a képességek megalapozását, sokoldalú fejlesztését.

A társadalom nevelő – formáló hatása nem épülhet be spontán módon a nevelési folyamat egészébe. Az iskola feladata, hogy feltérképezze, szelektálja, segítséget nyújtson a nagy mennyiségű információ feldolgozásához, rendszerezéséhez.

A jó hatásrendszer kialakításának feltétele az iskola és közvetlen társadalmi környezete, a lehetőségek és az adottságok reális ismerete, számbavétele. Arra kell törekedni, hogy a gyermeket érő valamennyi nevelési hatás egységes rendszerré váljon, megfelelő irányítás mellett.

Minden fogyatékosnak joga van a teljes emberi élethez. A tanulók fogyatékoságukból fakadóan speciális gondoskodást igényelnek biológiai, pszichológiai és szociális szempontból is messzemenőig figyelembe véve életkori sajátosságaikat, nevelhetőségüket. Annak eléréséhez, hogy tanulóink boldog, kiegyensúlyozott emberek legyenek, fő feladatunk képessé tenni őket arra, hogy hasznos tagjaivá váljanak a társadalomnak.

Mielőtt a terápiát megkezdenénk, tisztázni kell, hogy melyek a szociális hátrányok.

Ezek a következők:

- primitív háttér, szülők italozó életmódja,
- nem működő család, csonka család, rossz családi modell,
- rossz anyagi háttér
- magányos gyermek, elhanyagoltság.

9.2 A fejlesztés céljai, feladatai

A fentiek ismeretében célunk, hogy a sérült funkciókat olyan szintre fejlesszük, melyek megalapozzák:

- a társadalmi beilleszkedést,
- zavarmentes kommunikációt,
- kritikus élethelyzetekben a segítségkérés képességét,
- a negatív irányú befolyásolás elutasítását,
- a reális önértékelés képességének kialakulását,
- a hasznos munkavégzést,
- az önálló, harmonikus életvezetésre, családi életre való törekvést,
- igény az önművelésre, egészséges életre, az otthon, a környezet szépítésére, védelmére.

Feladatok:

- egyéni, segítő beszélgetések, melyek során megismerjük tanulóinkat és családi háttérüket,
- tárgyi cselekedtetés,
- érzékszervi tapasztalás,

- egyéni v. kiscsoportos fejlesztés,
- helyes motiválás, sikerélményhez juttatás,
- pszichikus funkciók korrekciója
- kognitív funkciók korrekciója,
 - megértés fejlesztése,
 - önálló tanulási képességek kialakítása,
 - a kommunikáció különböző területeinek fejlesztése,
 - önértékelés,
- felzárkóztató, ill. tehetséggondozó programok szervezése,
- drog- és bűnmegelőzési program,
- felvilágosító munka a szociális juttatások lehetőségeiről szülői értekezleteken, családlátogatásokon,
- motiválás arra, hogy a gyermek tanulószobai v. napközis ellátásban részesüljön,
- kapcsolatfelvétel a Humán szolgáltató központtal.

Az életvitel valamennyi területének a feltárása: egészségesebb életmódra nevelés, környezeti kultúra, szokásrend kialakítása. Udvarias viselkedés, magatartásformák elsajátítása. Az együttműködési – tolerancia – közösségi tudat kialakítása, a másság elfogadása.

Színterei: komplex nevelés, fejlesztés osztályfőnöki (közösségi nevelés) órán, séták, kirándulások, múzeumlátogatás, színházlátogatás, kézműves foglalkozások, környezetvédelmi és drogrevenációs programok keretében.

Ezen módszereken belül a gyermek önállóságának fejlődése megköveteli, hogy a családon kívül is saját lábára álljon. Engedni és gyakoroltatni kell, hogy a gyermek személyével kapcsolatos dolgokban maga döntsön, mert csak így várható el, hogy az élet minden területén önálló, döntéshozatalra képes, megfelelő értékrendű felnőtté váljon.

10. A tanulói kulcskompetenciák fejlesztése

10.1 A NAT által meghatározott kulcskompetenciák, tudástartalmak

A Nemzeti Alaptanterv az Európai Unió által ajánlott kulcskompetenciákból kiindulva, arra építve, de a hazai sajátosságokat figyelembe véve az alábbiak szerint határozza meg a tanulási területeken átívelő általános kompetenciákat, továbbá azokat, amelyek jellemzői, hogy egyetlen tanulási területhez sem köthetők kizárólagosan, hanem változó mértékben és összetételben épülnek a megszerzett tudásra, fejlődnek a tanulási-tanítási folyamatban.

- 1. A tanulás kompetenciái
- 2. A kommunikációs kompetenciák (anyanyelvi és idegen nyelvi)
- 3. A digitális kompetenciák
- 4. A matematikai, gondolkodási kompetenciák
- 5. A személyes és társas kapcsolati kompetenciák
- 6. A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái
- 7. Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák

10.2 A kulcskompetenciák fejlesztése

A kulcskompetencia az ismeretek, készségek és attitűdök transzferábilis, többfunkciós egysége, amellyel mindenkinek rendelkeznie kell ahhoz, hogy személyiségét kiteljesíthesse és fejleszthesse, be tudjon illeszkedni a társadalomba, és foglalkoztatható legyen. A kulcskompetenciákat, a kötelező oktatás illetve képzés időszaka alatt kell elsajátítani. A későbbiekben, az egész életen át tartó tanulás során mindenféle tanulás alapját ezek a kompetenciák képezik.

A kulcskompetenciák fejlesztésének célja

- A gondolkodás fejlesztése
- A megismerési képességek fejlesztése
- A személyes értékek tudatosítása, a tanulást segítő érzelmi és motivációs tényezők megerősítése

10.3 A kulcskompetenciák megjelenése intézményünk oktatási – nevelési – fejlesztési rendszerében

10.3.1 Alapkompetenciák a tanulásban akadályozott tanulóknál

A NAT - ban alapvető célként meghatározott kiemelt kompetenciaterületek fejlesztése az enyhe értelmi fogyatékos tanulók integrált (inkluzív) és a gyógypedagógiai intézményekben megvalósuló nevelési formáiban egyaránt fontos nevelési-oktatási elvárásként jelenik meg. Ennek biztosítása elengedhetetlen a társadalmi integráció szempontjából, s különös hangsúlyt kap az önálló életvezetés, a munka világába való beilleszkedés érdekében.

Alapkompetenciák

Az alapkompetenciák teszik lehetővé a többi kompetenciaterület fejlesztését. Ezáltal a tanulók használható tudáshoz jutnak, ami kiemelten fontos az enyhe értelmi fogyatékos tanulók esetében is. Az írás, olvasás, számolás, a térben és időben való tájékozódás, valamint az IKT-eszközök alapszintű használata lehetővé teszi, hogy az enyhe értelmi fogyatékos tanuló képes legyen önálló ismeretszerzésre. Fontos a tanuló pozitív viszonyulásának kialakítása a feladatokhoz és az élethelyzetekhez. Ezen feltételek megteremtése az egész nevelési folyamaton végighúzódik.

A tanulás kompetenciái

A hatékony, önálló tanuláshoz alapvető készségekkel, képességekkel kell rendelkezni, amit az alapkompetenciák biztosítanak. A tanulót támogatni kell abban, hogy megtalálja saját érdeklődési körét, hogy minél több tanulási technikát megismerjen, és ezek alapján képessé váljon majd saját tanulási stratégia kialakítására. Segíteni kell a tanulót abban, hogy lehetősége legyen a metakogníció (gondolkodásról való gondolkodás) gyakorlására, tudatos alkalmazására, a tanulóhoz való pozitív viszony kialakítására.

A kommunikációs kompetenciák (anyanyelvi és idegen nyelvi)

Az anyanyelv elsajátításának folyamatában az enyhe értelmi fogyatékos tanulók esetében a közlés és befogadás szóbeli ágát javasolt a középpontba állítani. Az anyanyelv elsajátítása során – a tanulók egyéni sajátosságaihoz való igazodás mellett – alapelv, hogy esetükben a nyelvsajátítás lényegi módja nem az elszigetelt nyelvi jelenségek oktatása, hanem az a folyamat, amelyben az ember nyelvileg fogalmazza meg a valóságra vonatkozó ítéleteit. Az anyanyelv tanításában csak az a fejlesztő tevékenység hozhatja meg a kívánt eredményt, amely (az egyén képességének és beszédállapotának

figyelembevételével) a beszédnek, mint összetett folyamatnak a fejlesztésére irányul, s a „nyelvet” funkcióinak (kifejező, informáló, felhívó) megfelelően, elemi formáiban (közlés, megbeszélés, rábeszélés) és alaptípusaiban (élőbeszéd, írott beszéd) gyakoroltatja és alkalmaztatja.

Az idegen nyelvi kommunikáció, mint kiemelt kompetenciaterület az enyhe értelmi fogyatékos tanulók nevelésében egyénileg differenciált tananyagstruktúrát igényel. A hallási észlelés, a figyelem, az emlékezet fokozott fejlesztése mellett a célokat a tanulók szükségletei határozzák meg. A sikeres kommunikáció érdekében szükség van a nagyobb időkeretre, a folyamatos gyakorlásra, a játékos helyzetekben történő megvalósításra, a helyzetgyakorlatokra.

Törekedni kell a digitális technológia kínálta eszközök, lehetőségek kommunikációs célú alkalmazására.

A digitális kompetenciák

A digitális kompetenciák elsajátítása, felhasználói szintű alkalmazása az esélyegyenlőség megteremtése és a minél önállóbb életvitel támogatása szempontjából is kiemelkedő jelentőségű. Az online zaklatás gyakori megjelenése miatt a tanulóknak ismerniük kell a biztonságos eszközhasználatot, valamint a digitális tartalmak létrehozásával kapcsolatos etikai szabályokat is. A munka, a szabadidő és a tanulás egész életen át ívelő folyamatai során a digitális eszközök használata, az így megszerzett információk feldolgozása és alkalmazása is a digitális kompetenciákat igényli. A tanulók számára fontos a megbízható információk, az online biztonság, a digitális eszközök társadalmilag elfogadott formáinak alkalmazása a kommunikáció során, illetve azok alapvető szabályainak ismerete a társadalomban való részvétel érdekében.

A matematikai, gondolkodási kompetenciák

A matematikai kompetencia fejlesztése során lehetőség nyílik a problémamegoldó gondolkodás, valamint a kognitív képességek fejlesztésére. A matematikai kompetencia fejlesztésével az enyhe értelmi fogyatékos tanuló képessé válik a környező világ mennyiségi és térbeli viszonyainak felfedezésére, valamint a tapasztalatok útján megszerzett tudás praktikus felhasználására a mindennapi élet különböző területein. Ez úgy érhető el, hogy a tanulás-tanítás folyamatában döntően a mindennapok során létrejött helyzetekben ismertetjük meg a matematikai tartalmakat. Kiemelten fontos a konkrét cselekvéssel összekapcsolt, a konkrét élethelyzetekhez kötött tapasztalatszerzés és matematikai tevékenység, a szabálytudat és a stratégiahasználat kialakítása, valamint a mindennapokban használható tudás biztosítása.

A természettudományos kompetencia fejlesztése során az enyhe értelmi fogyatékos tanulóknál a gyakorlati jellegű természettudományi műveltség kialakítása, a mindennapi életben előforduló

természettudományos jelenségek körében a felhasználói tájékozottság elérése, az egységes természettudományos világgép kialakítása a feladat.

Fontos a mindennapi életet érintő, konkrét tényeken, tapasztalatokon alapuló egyszerű következtetések levonásának és az erre alapozott döntéshozatalnak a tanítása.

A személyes és társas kapcsolati kompetenciák

A tanulókat támogatni kell a társas kapcsolatok kialakításában és fenntartásában, ehhez elengedhetetlen a pozitív énkép és az emberi kapcsolatokban való eligazodás képessége. Az eltérő képességeknek megfelelően fel kell készíteni a tanulókat a változó társadalmi-gazdasági helyzet adta kihívásokra (változó egyéni szerepkör, érdekérvényesítés, tulajdonviszonyok). A tanulóknak ismereteket kell szerezniük a célszerű gazdálkodás, a pénzhasználat és a fogyasztás, valamint – az egyéni képességeket figyelembe véve – a rövidebb és hosszabb távú élethelyzetek tervezése kapcsán.

Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók felkészülnek a közügyekben való aktív részvételre. A társadalmi részvétel és felelősségvállalás kompetenciái fejlesztése során – a tanulók gyógypedagógiai-pszichológiai jellemzőit figyelembe véve – a tartalmakat sajátélményű tevékenységek formájában gyakoroltatva kell biztosítani. Az önismeret, a kapcsolatteremtés, kapcsolattartás képességének fejlesztése elősegíti a harmonikus közösségi beilleszkedést, a felelős társadalmi részvételt.

A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái

Az eredetiség és ötletgazdagság, a divergens gondolkodás, a kíváncsiság és az alkotókedv nem csak az intellektuális tényezők függvénye, ezen a területen nagy szerepe van a motivációnak és az érzelmeknek is. Fontos a sok érzékszervi, megfigyelési, manipulatív tevékenységre épülő tapasztalatszerzés, a nyitottság, az értékítélet kialakítása.

Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák

A munkavállalói és innovációs kompetenciákhoz szükséges ismeretek, képességek és attitűdök alakítása, formálása a tanulók egyéni sajátosságait figyelembe véve lehetséges. A tanulási-tanítási folyamatban az enyhe értelmi fogyatékos tanuló minden esetben saját cselekedeteinek tükrében ismerje fel lehetőségeit, próbálja elérni céljait. A munkavégzésre való szocializálás, a munkavállalói magatartás kialakítása, a tanulók élettervezésének elősegítése, az önálló életvezetés megalapozása a társadalmi beilleszkedés fontos eleme.

10.3.2 Alapkompetenciák az értelmileg akadályozott tanulóknál

Az értelmileg akadályozott tanulók egyénileg nagyon eltérő képességprofilja miatt a Nat kulcskompetenciáinak fejlesztése is egyéni, individualizált módon valósulhat meg. Mindazonáltal a fejlesztésnek vannak olyan átfogó elemei, amelyeknek egységesen érvényesülniük kell.

Kiindulási alap a kognitív fejlesztés, amely meghatározza a többi területen való sikerességet is. Ugyanakkor nem szabad megfeledkezni arról sem, hogy az egyes kompetenciaterületek nem elszigetelten, hanem kölcsönhatásban jelennek meg és fejlődnek.

Alapkompetenciák

Az értelmileg akadályozott tanulók nevelését, oktatását, a köznevelésben eltöltött egész idejét áthatja az alapkompetenciák fejlesztése. Abban az esetben, ha ezen kompetenciák valamelyike nem vagy nehezen fejleszthető a szokásosnak tekinthető célkitűzések mentén (pl. verbális önkifejezés, szövegértő olvasás), az egyén képességeihez igazodó korrekciós-terápiás támogatásra van szükség (pl. kiemelten sok közvetlen tapasztalatszerzés, augmentatív kommunikáció). Ahol a speciális módszerek sem vezetnek eredményre, kompenzációt kell biztosítani (pl. alternatív kommunikáció, képes napirend, speciális markírozás, vagyis az egyén számára jól értelmezhető és követhető vizuális jelzések, piktogramok, iránymutatók, vezetőcsíkok elhelyezése, felfestése a téri tájékozódáshoz – lásd még 2.1 „Nevelési és oktatási alapelvek”). Elengedhetetlen a korábban részletezett személyre szabott, egyéni felméréseken alapuló tanulási utak meghatározása és tágabb időkeretbe helyezése.

A tanulás kompetenciái

A Nat-ban meghatározott kapcsolódó ismeret, készség és attitűd kialakulása részlegesen várható el értelmi akadályozottság esetén. Ez távlati, ideális célkitűzésként értelmezhető, és a fejlesztést kis lépésekre, részcélokra kell bontani, az egyes tanulók képességstruktúrájához igazodva (v.ö. önállósági szintek, differenciálás leírásával). Különös figyelmet kell fordítani a motiváció kialakítására, illetve fenntartására, az én-tudatosságra, a saját értékek és lehetőségek felismerésének fejlesztésére. Elsődleges cél a szűkebb, majd tágabb környezetben való eligazodás, a közösségi részvétel különféle szerepköreire való felkészülés, a minél önállóbb életvitel kialakítása.

A kommunikációs kompetenciák (anyanyelvi és idegen nyelvi)

A kommunikációs kompetenciák fejlesztése általános, tág értelmezésben megfeleltethető a Nat vonatkozó célkitűzéseinek. Nélkülözhetetlen az információ befogadásához, az elemi gondolkodási műveletek hatékony működéséhez. Elsődleges a kommunikációs szándék felkeltése/fenntartása, a kommunikációs csatornák hatékony alkalmazása mind a megértés és információszerzés, mind az önkifejezés tekintetében. Mivel a társas helyzetek, kapcsolatok alapja, a szociális készségek fejlesztése

szempontjából is kiemelten fejlesztendő terület. A más nyelvekkel való ismerkedés opcionális, sok értelmileg akadályozott tanuló esetében nem megvalósítható. Néhányan azonban rendelkezhetnek a szükséges alapképességekkel, és általános adottságaikhoz képest jó nyelvelsajátítási képességük lehet.

A digitális kompetenciák

A digitális kompetenciák alapjaiban megfeleltethetők a Nat elvárásainak. A készség szintben, illetve a támogatási szükségletben lehetnek jelentős egyéni eltérések. A hamis információk kiszűrése, valamint a lehetséges visszaélések elkerülése érdekében fokozottan figyelmet kell fordítani a „gyanús”, „bizonytalan” internetes tartalmak felismerésére, a megfelelő kapcsolati személytől való segítségkérésre, a támogatott döntéshozatal gyakorlására. A verbális kommunikációra képtelen tanulók esetén helyettesítő/kiegészítő jelleggel egyaránt alkalmazunk különféle IKT-eszközöket.

A matematikai, gondolkodási kompetenciák

A gondolkodás kompetenciái megfelelően adaptálva jól értelmezhetők az értelmileg akadályozott tanulókra is. Különös figyelmet kell fordítani a meglévő képességek fejlesztésére, a látókör szélesítésére (v.ö. 1. A közepsúlyos értelmi fogyatékos tanuló), az elemi kritikai érzék, óvatosság alakítására, miközben meg kell tartani / ki kell alakítani a környezet iránti nyitottságot, kíváncsiságot is. Alapcél az egyszerű logikai összefüggések felismerése, az ismeretek minél rugalmasabb, eltérő kontextusokban való hatékony előhívása és alkalmazása.

A személyes és társas kapcsolati kompetenciák

Az értelmileg akadályozott ember számára kiemelten fontos terület, mivel nagy valószínűséggel hosszú távon, egész életen át valamilyen közösségi ellátásban fog részesülni. Az egyéni és közösségi javakat szolgáló tevékenységek, készségek gyakorlása a személyes jóllétnek is egyik alappillére. A saját személyiség, a külső és belső tulajdonságok ismerete, a viselkedésszabályozás alapjai, az együttműködési készség (ki)alakítása, a társas kapcsolatok szabályrendszerének megismerése kiemelten fejlesztendő. Cél a harmonikus, reális önértékeléssel, pozitív énképpel rendelkező személyiség kibontakoztatása. Fontos a helyes önellátási-önkiszolgálási szokások (beleértve a napirend, az egészséges életmód), a tanuló önmaga és környezete iránti igényesség kialakítása. Kiemelten fontos, hogy a tanuló érdeklődéséhez, igényeihez mérten megfelelő nemi és szexuális nevelést biztosítsunk, mint az önazonosság, én-tudatosság integráns része. Mint minden nevelésben, kisebb korban a szokások kialakítása van inkább előtérben, de az értelmileg akadályozott tanulóknál is fontos, hogy fokozatosan megtanulják az önálló felelősségvállalást. Ennek kardinális kérdése, hogy a tanuló felismerje a lehetőségek és lehetséges következmények közötti összefüggéseket, tudja, hogy mit jelent a következmények vállalása, és felismerje, hogy mikor van szüksége segítségre a lehetséges

következmények feltárásában (támogatott döntéshozatalra való felkészítés). Ez leginkább konkrét élethelyzetekhez, eseményekhez kötötten valósulhat meg.

A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái

A NAT leírásában foglaltak megvalósulásában nagyobb szerep jut az érzelmi alapú megközelítésnek. A kreativitás, az alkotótevékenység sok értelmileg akadályozott ember számára az önkifejezés alapvető eszköze. Ennek elemei épülnek be a felnőttkori foglalkozásterápiás tevékenységekbe is. Sok esetben ez a szabadidő tartalmas eltöltésének egyik módja lehet. Külön figyelmet kell szentelni e téren a kiemelkedően teljesítő tanulók tehetséggondozására.

Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák

A vonatkozó kompetenciák megfelelően adaptált értelmezésben megfeleltethetők a NAT leírásának. Elsődleges a pályaorientáció: adjuk meg a lehetőséget, hogy a tanuló különféle területeken próbálja ki magát. Ezáltal felszínre kerülhetnek erősségei, egyben érdeklődésének megfelelő elfoglaltságot végezhet. Fejlesztendő területek a kitartás, a munkafegyelem, az adott tevékenység jelentőségének belátása, a munkavállalói szerepkörhöz igazodó viselkedési normák gyakorlása. Ettől elválaszthatatlan, hogy a tanuló tisztában legyen az alapvető jogokkal, amelyek munkavállalóként megilletik. A különféle eszközök, nyersanyagok, munkafolyamatok célirányos megismertetése is szükséges. Tudatossá kell tenni a különbséget a precíz teljesítményelvárás és a kreativitás, az alternatív megoldások lehetőségei között.

10.3.3 A kulcskompetenciák fejlesztése autizmus spektrumzavarral küzdő tanulóknál

Alapkompetenciák

Az autizmus spektrumzavarral küzdő tanulók esetében az alapkompetenciák fejlesztésekor is igen nagy egyéni eltérésekkel kell számolni, nem csupán a tipikus kortársakhoz képest, hanem a célcsoporton belül is.

Az alapkompetenciák megszerzése és megszilárdulása jellemzően tágabb időkeretben valósul meg, mint a tipikus kortársak esetében. Az alapkompetenciák fejlesztése is az egyéni felmérésen alapuló egyéni fejlesztési terv szerint történik.

A beszéd, olvasás, írás, szövegalkotás, mennyiségekkel, számokkal, idővel kapcsolatos ismeretek elsajátítása gyakran mechanikus, ezért feltétlenül szükséges a megszerzett ismereteket valós élethelyzetekben alkalmazni. Az írott és beszélt nyelv funkcionális használatának elsajátítása kulcsfontosságú, annak spontán fejlődése nem elvárható.

A szociális kommunikáció és a rugalmas gondolkodás minőségi sérülése akadályozza a nyelv és beszéd rugalmas, funkcionális használatát, az absztrakt szimbólumok rugalmas kezelését. A pozitív attitűd kialakításához sikerélményt nyújtó, egyénre szabott tanulási helyzetek kialakítása szükséges.

A tanulás kompetenciái

Az autizmus spektrumzavarral küzdő tanulók esetében minden esetben egyénileg azonosítjuk a hatékony és önálló tanuláshoz szükséges feltételek meglétét, majd a felmérés alapján egyéni fejlesztési célokat tűzünk ki. A szükséges feltételek közül a sérülés természete miatt általában számolni kell a gyenge vagy sérült motivációval, az énkép, önismeret hiányával, töredékességével. A tanulás tanítása során alapvető fontosságú arra alapozni, hogy a tanuló mely ismeretek, tudások, képességek birtokában van, illetve milyen kialakulóban lévő készségekre építhetünk. Az önállóság elősegítésének egyik fontos módszertani eszköze az élő nyelv és a szociális közvetítés helyettesítése, kiegészítése egyénre szabott vizuális környezeti támpontokkal. Az informatikai eszközök egyénre szabott alkalmazása ugyancsak elősegíti a fejlődést.

A NAT - tal meghatározott ismeretek e területen is az egyéni képességektől függően sajátíthatók el. A munkavállaláshoz szükséges képességek fejlesztése prioritást kap az érintett tanulók iskolai nevelésoktatása során. Az autizmussal élő tanulók között lehetnek olyan, az autizmus mellett értelmi fogyatékossgal is küzdő gyermekek, akik nem vagy kortársaiknál jóval később sajátítják el az írást, olvasást, számolást, ill. az IKT-eszközök használatát. Az értelmi és nyelvi képességektől függetlenül hiányozhatnak a hatékony és önálló tanulás egyes feltételei: a tartós, irányítható figyelem, a motiváció, a tanulás céljának, jelentőségének megértése. Hiányozhatnak a csoportos helyzetben való tanulás kognitív és viselkedéses feltételei, ezért szükség lehet az új ismeretek egyéni helyzetben való tanítására. A tanulás iránti pozitív attitűd gyakran csak a saját érdeklődési kör esetében jelenik meg, egyébként számolnunk kell az újdonságokkal szembeni ellenállásra.

A kommunikációs kompetenciák (anyanyelvi és idegen nyelvi)

A fejlesztés fő célterülete a kommunikáció, mint a kapcsolatteremtés és fenntartás, valamint az információcsere eszköze. Az alapvető probléma nem a beszéd hiánya vagy fejlődési zavara, hanem a kommunikációs szándék, illetve a kommunikációs funkciók megértésének sérülése. Minden autisztikus gyermeknél – függetlenül verbális képességeik színvonalától – elsődleges cél az egyén képességszintjének megfelelő kommunikatív kompetencia megteremtése. A cél eléréséhez szükség lehet alternatív kommunikációs eszközrendszerek alkalmazására.

Az autizmus spektrumzavarral küzdő gyermekek esetében a kommunikációs képességek fejlődése és a nyelvelsajátítás folyamata minőségileg eltér a tipikusan fejlődő kortársakétól. A fejlődési zavar kihat a szókincs, jelentés, nyelvtan és nyelvi funkciók elsajátítására, rugalmas alkalmazására. Hiányozhatnak

vagy sérülhetnek azok a képességek, melyek lehetővé teszik a helyzetnek megfelelő személyközi kommunikációt és a nyelvi úton történő ismeretszerzést. Különösen nehezített az élő nyelv és szociális közvetítés útján való tanulás. A kommunikációs képességek sérülése és a kompenzáció lehetősége egyénenként mérendő fel, a fejlődési zavar spektrum jellege, az egyéni képességek és tünetek nagyfokú változatossága miatt.

A digitális kompetenciák

Az IKT-eszközök lehetőséget nyújtanak az élő nyelv és a szociális közvetítés helyettesítésére, a kölcsönös kommunikáció segítésére, az önálló ismeretszerzésre. A későbbi munkavállalás szempontjából is szerepe lehet az informatikának, mivel számos tanuló mutat érdeklődést e terület iránt.

Az IKT alkalmazása egyedülálló lehetőséget jelent az autizmussal élő tanulók számára, a kommunikációs akadálymentesítés, a tanulás és későbbi munkalehetőségek tekintetében egyaránt, sokan közülük pedig kifejezetten tehetségesek az IKT alkalmazásában. Az érintett tanulók esetében azonban kiemelten fontos a lehetséges veszélyek megelőzése. Fokozottan veszélyeztetettek azzal kapcsolatban, hogy függővé váljanak a számítógép és az internet használata során. Szociális-kommunikációs sérülésük miatt nehézséget jelenthet számukra az IKT interaktív használattal összefüggő veszélyeinek felismerése, elkerülése, valamint a rendelkezésre álló információk közötti kritikus válogatás.

A matematikai, gondolkodási kompetenciák

A kvantitatív és kvalitatív adatok összegyűjtése, rendszerezése, az információk különböző logikai eljárásokkal történő átalakítása, értelmezése és elemzése az autizmus spektrumzavarral küzdő tanulók erőssége lehet. Nehézséget jelenthet ugyanakkor az adatok értelmezése, a rugalmas problémamegoldás és az információk alkalmazása a mindennapi életben.

A személyes és társas kapcsolati kompetenciák

A személyes és társas kompetenciák explicit tanítása az autizmusspecifikus fejlesztés kulcsterülete. A sikerélményeket biztosító, a tanuló érdeklődését és motivációját fenntartó oktatási környezet kialakítása kulcsszerepet játszik a reális önértékelés és pozitív énkép kialakításában.

Hangsúlyos szerepet kap a saját személyiség, a külső és belső tulajdonságok megismertetése, a saját viselkedés kontrolljának, a kooperációnak, a szociális normáknak a direkt tanítása, mivel azok intuitív megértésére, spontán elsajátítására korlátozottan számíthatunk. Elsődleges az érzelmi biztonság

megteremtése, a pozitív, reális énkép és önértékelés támogatása, a fejlődési zavarral gyakran együtt járó szorongás megelőzése, oldása.

A helyes étkezési, alvási, önápolási szokások, a rendszeres mozgás iránti igény kialakítása szintén prioritást kap az egyéni fejlesztési tervben.

A saját testtel, szexualitással, nemiséggel és emberi kapcsolatokkal összefüggő ismeretek, viselkedési normák direkt tanítása ugyancsak prioritást kell hogy élvezzen, mivel a szociális megértés sérülése e területet speciálisan nehezíti.

Előtérbe kerül az önismeret és a közvetlen szociális környezet megismerése, a társas viselkedés szabályainak direkt tanítása, ismerete, betartása. A történelmi időszemléletet, képzelőerőt, valamint az elvont, szociális jelentést hordozó fogalmak megértését kívánó tartalmak elsajátítása általában nehézséget jelent.

A szociális és állampolgári kompetencia körébe tartozó ismeretek, képességek és attitűdök teljes körű elsajátítása mélyebb szociális megértést feltételez. Mivel az autizmus spektrumzavarok lényegi jellemzője a szociális megértés sérülése, az érintett tanulók esetében elsősorban a tények, ismeretek, együttélési szabályok elsajátítása kap prioritást.

A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái

A NAT - tal meghatározott ismeret, készség és attitűd az egyéni képességektől függően sajátítható el. A művészetek sokoldalúan segíthetik az autizmusspecifikus egyéni fejlesztést. A művészeti tevékenységek a szabadidő tartalmas eltöltésében is jelentős szerepet játszanak. Az autizmus spektrumzavarral küzdő tanulók között lehetnek kiemelkedő zenei, rajz- vagy egyéb művészeti tehetséggel bíró gyermekek.

Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák

Az autizmusban azonosított kognitív sérülések jellege miatt (végrehajtó működések zavara, naiv tudatelméleti sérülés) e kompetencia fejlesztésekor általában sokféle képesség, készség célzott, egyénre szabott, intenzív fejlesztésére van szükség. A szükséges képességek többsége (pl. tervezés, szervezés, irányítás, hatékony kommunikáció, csapatmunka, kreativitás) az autizmussal élő tanulók esetében sérült, illetve hiányozhat.

A NAT által meghatározott ismeretek, képességek, attitűdök az egyéni képességektől függően sajátíthatók el. A képességek terén a típusos nehézségek mellett szintén nagy egyéni különbségek mutatkoznak az autizmus spektrumán. A felnőttkori munkavállalásra való felkészítés, az egyén erősségeihez illeszkedő foglalkozások körének meghatározása prioritást kap.

10.4 Kompetenciaalapú oktatás

2005. júliusban a foglalkoztatáspolitikai és Munkaügyi Minisztérium pályázatot hirdetett „Felkészítés a kompetencia alapú oktatásra” címmel. Sorszám: HEFOP/2005/3.1.3.

Iskolánk nyert a pályázaton.

A pályázati program célkitűzése volt az egész életen át tartó tanulás megalapozása, illetve az ehhez szükséges pedagógiai kultúra kiépítése, azaz a ma jellemző frontális és zömmel lexikális ismeretközlő eljárások helyett áttérés az iskolarendszer egészére kiterjedő kompetencia-alapú nevelési-oktatási módszertanra.

A módszertani változást a digitális kultúra oktatási eszközrendszerének alkalmazása kell, hogy kísérje. Különösen nagy fontosságú a kisiskolás korban elsajátított alapképességek és készségek, továbbá kulcskompetenciák fejlesztése, mert ezek a későbbi sikeres tanulás és munkába állás feltételeiként szolgálnak.

2006. október 1-jétől négy kompetencia területen – szövegértési-szövegalkotási, matematikai-logikai, szociális, óvodai – kezdődött a programcsomagok bevezetése, óvodai csoportban, 1., 5. és 7. évfolyamon felmenő rendszerben, a következő felbontásban:

Szövegértés-szövegalkotási:

- 5. és 7. évfolyamon (magyar nyelv- és irodalom órákon heti 5 ill. 4 órában – A modul)
- Természetismeret 5. és 7. évfolyam – B modul
- Történelem 5. és 7. évfolyam – B modul

Matematikai-logikai:

- 7. évfolyam matematika (heti 4 óra A modul)
- 5. évfolyam – B modul
- 1. évfolyam – B modul

Szociális kompetencia:

- 1., 5. és 7. évfolyam – B modul

Óvodai kompetencia

Új eljárásokat, pedagógiai eszközrendszert adaptáltunk és alkalmaztunk, melyet beillesztettünk Pedagógiai Programunkba.

A projekt időtartama 24 hónap volt, 2008. január 31-én sikeresen befejeződött.

Fenntartási kötelezettség: 2013. január 31-ig állt fenn, de a módszert alkalmazzuk.

10.5 A kulcskompetenciák és nevelési hatékonyság

Az iskolai nevelés hatékonyságának növelése szempontjából nagy lehetőségeket rejt magában a kulcskompetenciák folyamatos és tervszerű fejlesztése. Kulcskompetenciáknak tekinthetők mindenekelőtt a társadalmi és természeti környezetben való egyéni, hétköznapi tájékozódást, az ismeretek alkalmazását, más ismeretekkel való összekapcsolását segítő képességek. A kulcskompetenciák mindig az autonóm személyiség kifejlődését,

kibontakozását segítik, komplex tudást jelenítenek meg, amelyet jól szervezett ismeretekre és alapkészségekre lehet ráépíteni. A képességfejlesztést össze kell kapcsolni a fejlődést befolyásoló érzelmi, motivációs tényezők megerősítésével, például a pozitív önkép kialakításával, a megismerés örömeinek felfedeztetésével, a gyermekek együttműködését igénylő tevékenységek szervezésével. Célunk, hogy a tanórai és tanórán kívüli tevékenységekkel elősegítsük a kulcskompetenciák kialakítását és megerősítését, kidolgozzuk a különböző műveltségterületekhez a kulcskompetenciák kialakításának módszereit, amelyek révén és segítségével az ismeretszerzés és a kulcskompetenciák fejlődése egymást erősítő, integrált folyamattá válhat.

Célunk, hogy az ismeretszerzés, a készség- és képességfejlesztés, valamint a hatékony megismerési folyamathoz nélkülözhetetlen értelmi, érzelmi és motivációs tényezők fejlesztése együttesen történhessen meg. Ehhez a változó életkorokhoz szabott, élményszerű - élményszerző - módszerek alkalmazására van szükség.

11. Kiemelt fejlesztési feladatok

A Nemzeti alaptanterv kiemelt fejlesztési feladatai a kulcskompetenciákra épülnek. Összekötik a műveltségterületek bevezetőit és fejlesztési feladatait.

A NAT a köznevelés feladatát alapvetően a nemzeti műveltség, a hazai nemzetiségek kultúrájának átadásában, megőrzésében, az egyetemes kultúra közvetítésében, az erkölcsi érzék és a szellemi-érzelmi fogékonyság elmélyítésében jelöli meg.

Fejlesztési területek – nevelési célok a NAT alapján

A fejlesztési területek – nevelési célok áthatják a pedagógiai folyamat egészét, s így közös értékeket jelenítenek meg. A célok elérése érdekében a pedagógiai folyamatban egyaránt jelen kell lennie az ismeretszerzés, a gyakoroltatás-cselekedtetés mellett a példák érzelmi hatásának is.

E területek – összhangban a kulcskompetenciák alapját adó képességekkel, készségekkel, az oktatás és nevelés során megszerzett ismeretekkel, és a tudásszerzést segítő attitűdökkel – egyesítik a hagyományos értékeket és a XXI. század elején megjelent új társadalmi igényeket.

A nevelési célok a következőképpen érvényesülnek a tartalmi szabályozás különböző szintjein, és valósulnak meg a köznevelés folyamatában:

- beépülnek az egyes műveltségi területek, illetve tantárgyak fejlesztési követelményeibe, tartalmaiba;

- tantárgyak részterületeivé válhatnak, vagy önálló tantárgyként jelenhetnek meg az iskola helyi tanterve szerint;
- alsó tagozaton tematizálják a tanítói munkát, a felsőbb évfolyamokon pedig elsősorban az osztályfőnöki (közösségi nevelés) órák témaköreit;
- témákat, fejlesztési helyzeteket körvonalaznak a nem tanórai keretek között folyó, egyéb iskolai foglalkozások, programok számára.

11.1 Az erkölcsi nevelés

A köznevelés alapvető célja a tanulók erkölcsi érzékének fejlesztése, a cselekedeteikért és azok következményeiért viselt felelősségtudatuk elmélyítése, igazságérzetük kibontakoztatása, közösségi beilleszkedésük elősegítése, az önálló gondolkodásra és a majdani önálló, felelős életvitelre történő felkészülésük segítése. Az erkölcsi nevelés legyen életszerű: készítsen fel az elkerülhetetlen értékkonfliktusokra, segítsen választ találni a tanulók erkölcsi és életvezetési problémáira. Az erkölcsi nevelés lehetőséget nyújt az emberi lét és az embert körülvevő világ lényegi kérdéseinek különböző megközelítési módokat felölelő megértésére, megvitatására. Az iskolai közösség élete, tanárainak példamutatása támogatja a tanulók életében olyan nélkülözhetetlen készségek megalapozását és fejlesztését, mint a kötelességtudat, a munka megbecsülése, a mértéktartás, az együttérzés, a segítőkészség, a tisztelet és a tisztesség, a korrupció elleni fellépés, a türelem, a megértés, az elfogadás. A tanulást elősegítő beállítódások kialakítása – az önfegyelemtől a képzelőtehetségen át intellektuális érdeklődésük felkeltéséig – hatással lesz egész felnőtt életükre, és elősegíti helytállásukat a munka világában is.

11.2 Nemzeti öntudat, hazafias nevelés

A tanulók ismerjék meg nemzeti, népi kultúránk értékeit, hagyományait. Tanulmányozzák a jeles magyar történelmi személyiségek, tudósok, feltalálók, művészek, írók, költők, sportolók munkásságát. Sajátítsák el azokat az ismereteket, gyakorolják azokat az egyéni és közösségi tevékenységeket, amelyek megalapozzák az otthon, a lakóhely, a szülőföld, a haza és népei megismerését, megbecsülését. Alakuljon ki bennük a közösséghez tartozás, a hazaszeretet érzése, és az a felismerés, hogy szükség esetén Magyarország védelme minden állampolgár kötelessége. Európa a magyarság tágabb hazája, ezért magyarságtudatukat megőrizve ismerjék meg történelmét, sokszínű kultúráját. Tájékozódjanak az egyetemes emberi civilizáció kiemelkedő eredményeiről, nehézségeiről és az ezeket kezelő nemzetközi együttműködési formákról.

11.3 Állampolgárságra, demokráciára nevelés

A demokratikus jogállam, a jog uralmára épülő közélet működésének alapja az állampolgári részvétel, amely erősíti a nemzeti öntudatot és kohéziót, összhangot teremt az egyéni célok és a közjó között. Ezt a cselekvő állampolgári magatartást a törvénytisztelet, az együttélés szabályainak betartása, az emberi méltóság és az emberi jogok tisztelete, az erőszakmentesség, a méltányosság jellemzi. Az iskola megteremti annak lehetőségét, hogy a tanulók megismerjék a főbb állampolgári jogokat és kötelezettségeket, és ennek keretében biztosítja a honvédelmi nevelést. A részvétel a közügyekben megkívánja a kreatív, önálló mérlegelő gondolkodás, az elemzőképesség és a vitakultúra fejlesztését. A felelősség, az önálló cselekvés, a megbízhatóság, a kölcsönös elfogadás elsajátítását hatékonyan támogatják a tanulók tevékeny részvételére építő tanítás- és tanulásszervezési eljárások.

11.4 Az önismeret és a társas kultúra fejlesztése

Az önismeret – mint a személyes tapasztalatok és a megszerzett ismeretek tudatosításán alapuló, fejlődő és fejleszthető képesség – a társas kapcsolati kultúra alapja. Elő kell segíteni a tanuló kedvező szellemi fejlődését, készségeinek optimális alakulását, tudásának és kompetenciáinak kifejezésre jutását, s valamennyi tudásterület megfelelő kiművelését. Hozzá kell segíteni, hogy képessé váljék érzelmeinek hiteles kifejezésére, a mások helyzetébe történő beleélés képességének az empátiának a fejlődésére, valamint a kölcsönös elfogadásra. Ahhoz, hogy az oktatási és nevelési folyamatban résztvevő tanulók, az elsajátított készségekre és tudásra támaszkodva énképükben is gazdagodjanak, a tanítás-tanulás egész folyamatában támogatást igényelnek ahhoz, hogy tudatosuljon, a saját/egyéni fejlődésüket, sorsukat és életpályájukat maguk tudják alakítani. A megalapozott önismeret hozzájárul a kulturált egyéni és közösségi élethez, mások megértéséhez és tiszteletéhez, a szeretetteljes emberi kapcsolatok kialakításához.

11.5 A családi életre nevelés

A család kiemelkedő jelentőségű a gyerekek, fiatalok erkölcsi érzékének, szeretetkapcsolatainak, önismeretének, testi és lelki egészségének alakításában. A szűkebb és tágabb környezet változásai, az értékrendben jelentkező áttrendeződések, a családok egy részének működésében bekövetkező zavarok szükségessé teszik a családi életre nevelés beemelését a köznevelés területére. A köznevelési intézményeknek ezért kitüntetett feladata a harmonikus családi minták közvetítése, a családi közösségek megbecsülése. A felkészítés a családi életre segítséget nyújt a gyermekeknek és fiataloknak a felelős párkapcsolatok kialakításában, ismereteket közvetít a családi életükben felmerülő konfliktusok kezeléséről. Az iskolának foglalkoznia kell a szexuális kultúra kérdéseivel is.

11.6 A testi és lelki egészségre nevelés

Az egészséges életmódra nevelés hozzásegít az egészséges testi és lelki állapot örömteli megéléséhez. A pedagógusok ösztönözzék a tanulókat arra, hogy legyen igényük a helyes táplálkozásra, a mozgásra, a stresszkezelés módszereinek alkalmazására. Legyenek képesek lelki egyensúlyuk megóvására, társas viselkedésük szabályozására, a konfliktusok kezelésére. Az iskola feladata, hogy a családdal együttműködve felkészítse a tanulókat az önállóságra, a betegség-megelőzésre, továbbá a szabályok betartására a közlekedésben, a testi higiénében, a veszélyes körülmények és anyagok felismerésében, a váratlan helyzetek kezelésében. A pedagógusok motiválják és segítsék a tanulókat a káros függőségekhez vezető szokások kialakulásának megelőzésében.

11.7 Felelősségvállalás másokért, önkéntesség

A Nat ösztönzi a személyiség fejlesztését, kibontakozását segítő nevelést-oktatást: célul tűzi ki a hátrányos helyzetű vagy fogyatékkal élő emberek iránti szociális érzékenység, segítő magatartás kialakítását a tanulóknál úgy, hogy saját élményű tanuláson keresztül ismerik meg ezeknek a csoportoknak a sajátos igényeit, élethelyzetét. A segítő magatartás számos olyan képességet igényel és fejleszt is egyúttal (együttérzés, együttműködés, problémamegoldás, önkéntes feladatvállalás és -megvalósítás), amelyek gyakorlása elengedhetetlen a tudatos, felelős állampolgári létezéshez.

11.8 Fenntarthatóság, környezettudatosság

A felnövekvő nemzedéknek ismernie és becsülnie kell az életformák gazdag változatosságát a természetben és a kultúrában. Meg kell tanulnia, hogy az erőforrásokat tudatosan, takarékosan és felelősségteljesen, megújulási képességeikre tekintettel használja. Cél, hogy a természet és a környezet ismeretén és szeretetén alapuló környezetkímélő, értékvédő, a fenntarthatóság mellett elkötelezett magatartás váljék meghatározóvá a tanulók számára. Az intézménynek fel kell készítenie őket a környezettel kapcsolatos állampolgári kötelességek és jogok gyakorlására. Törekedni kell arra, hogy a tanulók megismerjék azokat a gazdasági és társadalmi folyamatokat, amelyek változásokat, válságokat idézhetnek elő, továbbá kapcsolódjanak be közvetlen és tágabb környezetük értékeinek, sokszínűségének megőrzésébe, gyarapításába.

11.9 Pályaorientáció

Az iskolának – a tanulók életkorához igazodva és a lehetőségekhez képest – átfogó képet kell nyújtania a munka világáról. Ennek érdekében olyan feltételeket, tevékenységeket kell biztosítani, amelyek révén a diákok kipróbálhatják képességeiket, elmélyülhetnek az érdeklődésüknek megfelelő területeken, megtalálhatják hivatásukat, kiválaszthatják a nekik megfelelő foglalkozást és pályát, valamint képessé válnak arra, hogy ehhez megtegyék a szükséges erőfeszítéseket.

Ezért fejleszteni kell bennük a segítséssel, az együttműködéssel, a vezetéssel és a versengéssel kapcsolatos magatartásmódokat és azok kezelését.

11.10 Gazdasági és pénzügyi nevelés

A felnövekvő nemzedéknek hasznosítható ismeretekkel kell rendelkeznie a világgazdaság, a nemzetgazdaság, a vállalkozások és a háztartások életét meghatározó gazdasági-pénzügyi intézményekről és folyamatokról. Cél, hogy a tanulók ismerjék fel saját felelősségüket az értékteremtő munka, a javakkal való ésszerű gazdálkodás, a pénz világa és a fogyasztás területén. Tudják mérlegelni döntéseik közvetlen és közvetett következményeit és kockázatát. Lássák világosan rövid és hosszú távú céljaik, valamint az erőforrások kapcsolatát, az egyéni és közösségi érdekek összefüggését, egymásrataltságát. Ennek érdekében a köznevelési intézmény biztosítja a pénzügyi rendszer alapismereteire vonatkozó pénzügyi szabályok, a banki tranzakciókkal kapcsolatos minimális ismeretek és a fogyasztóvédelmi jogok tanítását.

11.11 Médiatudatosságra nevelés

Cél, hogy a tanulók a mediatiszt, globális nyilvánosság felelős résztvevőivé váljanak: értsék az új és a hagyományos médiumok nyelvét. A médiatudatosságra nevelés az értelmező, kritikai beállítódás kialakítása és tevékenység-központúsága révén felkészít a demokrácia részvételi kultúrájára és a médiumoktól is befolyásolt mindennapi élet értelmes és értékelvű megszervezésére, tudatos alakítására. A tanulók megismerkednek a média működésével és hatásmechanizmusával, a média és a társadalom közötti kölcsönös kapcsolatokkal, a valóságos és a virtuális, a nyilvános és a bizalmas érintkezés megkülönböztetésének módjával, valamint e különbségek és az említett médiajellemzők jogi és etikai jelentőségével.

11.12 A tanulás tanítása

A tanulás tanítása az iskola alapvető feladata. Minden pedagógus teendője, hogy felkeltse az érdeklődést az iránt, amit tanít, és útbaigazítást adjon a tananyag elsajátításával, szerkezetével, hozzáféréssel kapcsolatban. Meg kell tanítania, hogyan alkalmazható a megfigyelés és a tervezett kísérlet módszere; hogyan használhatók a könyvtári és más információforrások; hogyan mozgósíthatók az előzetes ismeretek és tapasztalatok; melyek az egyénre szabott tanulási módszerek; miként működhetnek együtt a tanulók csoportban; hogyan rögzíthetők és hívhatók elő pontosan, szó szerint például szövegek, meghatározások, képletek. Olyan tudást kell kialakítani, amelyet a tanulók új helyzetekben is képesek alkalmazni, a változatok sokoldalú áttekintésével és értékelésével. A tanulás tanításának elengedhetetlen része a tanulás eredményességének, a tanuló testi és szellemi teljesítményeinek lehetőség szerinti növelése és a tudás minőségének értékelése.

12. Az iskola egészségnevelési programja, az egészségfejlesztéssel kapcsolatos feladatok

12.1 Célok és feladatok

Kiemelt feladat a 7. évfolyam számára az újraélesztés tanítása.

Az egészségtan oktatásának alapelvei, a tantárgy tematikája: 7-8. osztályban a biológia tantárgy tematikájába kell beépíteni az egészségügyi témákat, az egészséggel kapcsolatos ismereteket. A tantárgy ugyanis bőséges alkalmat kínál arra, hogy az oktató munka kapcsán az egészséggel, az egészséges életmóddal kapcsolatos ismeretek elhangozzanak. Alapelv, hogy a tantárgyat pedagógusoknak kell oktatniuk, akik rész vehetnek felkészítő tanfolyamokon, így az oktatás műveltségtartalmának egészségügyi műveltségtartalommal történő kiegészítése megtörténik. A NAT megállapítja a nevelő- és oktatómunka előírt követelményeit. A tartalmakat és a követelményeket átfogó műveltségi területek és részterületek keretében fogalmazza meg. (pl.: háztartásban, társadalmi ismeretek, technika, természetismeret).

Témák:

- humánbiológiai ismeretek,
- személyi higiénés ismeretek,
- az ember és környezete kölcsönhatásának ismerete,
- az egészséges táplálkozás,
- rendszeres testmozgás,
- a partnerkapcsolatok nem és korszpecifikus fejlesztése, (szexualitás, fogamzásgátlás, fogamzás, terhesség, nemi betegségek)
- egészség, betegség fogalma (testi-lelki változások)

Az egészségkárosító magatartások megelőzése érdekében:

- alkohol, dohányzás, bódulatkeltő anyagokkal szembeni elutasító magatartás kialakítása,
- balesetmegelőző ismeretek, alapvető ápolási ismeretek,
- erőszakos magatartásmódok elutasítására történő motiválás.

Osztályfőnöki (közösségi nevelés) órákon, tanórán kívüli foglalkozásokon, vagy éppen egy tanár kérésére a gyermekek egészségügyi oktatásában az iskolaorvost vagy a védőnőt is felkérhetjük. Arra kell törekedni, hogy az egészség, mint elfogadott érték épüljön be az iskola mindennapjaiba, az iskolai

élet összes részletébe, beleértve az étkezést, a tanrendet, az óráközi szüneteket, a testi nevelés gyakorlatát, a bioritmust, a relaxáció igényét a tanórák között. A nevelési gyakorlatnak fejlesztenie kell a tanulók felelősségérzetét önmaguk, mások és környezetük iránt, növelje felelősségüket döntéseikben. Ez a kialakult magatartás jelentené az egészségtan oktatásának igazi sikerét.

Az iskolaorvos és a védőnő szerepe nagyon fontos, hisz ismereteiket be tudjuk építeni a napi tevékenységbe. Nap, mint nap azonban a pedagógusok állnak a diákok mellett, így az egészségügyi szakembereknek meg kell osztani ismereteiket a tanárokkal, hisz rajtuk keresztül és segítségükkel tehetnek meg mindent az iskola gyermekeinek egészségéért.

A védőnő lehetőséget és felkérést kap több egészséggel kapcsolatos óra tartására, de a felelősség továbbra is a pedagógusé. Segítséget kérhetünk a szükséges ismeretek elsajátításában, a gyermekek egyedi, egészséggel kapcsolatos problémák megoldásában. A sajátos lehetőségek a közös megoldásokra az alábbiak:

- Az életmód és betegségek összefüggéseinek pontos ismerete.
- Az egyes tanulók egészségi állapotának ismerete, melynek alapján „diagnózis” készülhet az iskoláról (pl.: obesitas, krónikus légúti betegségek, anaemiások, stb. aránya, az okok megkeresése).
- Környezet egészségügyi tevékenységet is kell folytatni a fizikai körülményeken kívül (pl.: tanterem-világítás, tisztasága, udvar, tornaterem, étkezés, balesetveszély, stb.) az iskola pszichoszociális jellemzőire. Erre leginkább a tanulók hangulata, lelki állapota, pszichoszomatikus panaszai utalhatnak.

Az iskola tanulóinak egészségének javításában segítségre vannak még:

- a nevelési tanácsadói lehetőségek
- pszichológiai, pszichiátriai konzultációs lehetőségek
- ifjúsági nőgondozás (gyermek- és serdülőkori nőgyógyászat)
- iskolahigiénés szolgálat
- egészségvédő programok (pl.: táplálkozással kapcsolatos szórólapok)
- a serdülőkor és pubertáskori változások ismerete, ami különösen fontos, mert az életnek ez a periódusa alapvető a felnőttkori egészség és az egészséget befolyásoló magatartás szempontjából

Az egészségnevelést célzottan, iskolánkkal kapcsolatos ismereteinkre támaszkodva kell végeznünk.

- Szociális és kulturális körülményekhez kell alkalmazkodni.

- Célkitűzéseink akkor reálisak, ha felméréseket végzünk a szocio-kulturális háttérről. (Tanítványaink többsége hátrányos helyzetű, szociálisan deprivált környezetben él.)
- Az egészséges életmódra nevelésben a tanítónak kulcsszerepe van.
- Az iskolaorvos és a védőnő a szűrővizsgálatok eredményeit, a védőoltások és a betegellátás lehetőségeit kihasználva felhívja a figyelmet pl.: több mozgásra, a mozgás minőségére, a helyes táplálkozásra.
- Meg kell tanítani a gyermekeket a felnőtté nevelés érdekében az e.ü.-i szolgáltatások helyes és célszerű igénybevételére. (Az a gyermek, akinek a fogai épségét ellenőrzik akkor is, ha nincs panasza, természetes lesz, hogy felnőttként is rendszeresen ellenőriztesse egészségi állapotát.)
- Az esélyegyenlőség az egészségügyi ellátáson belül a rendszeresen végzett vizsgálatokkal lehetőséget teremt.
- Az alapvető elsősegély-nyújtási és betegellátási ismeretek során a gyermekek és a tanárok is bizonyos fokú egészségügyi önellátást is megtanulnak.
- A fogyatékos, vagy a krónikus betegségben szenvedő tanulók számára nagyon fontos az egészséges életmódra való nevelés. Speciális diéta, mozgás, inzulin-adagolás a kortárs közösség empátiája, fontos terápiás és preventív feladatot, hisz a többi tanuló is megtanulhatja a türelmet, a toleranciát, a másságot, ami a felnőtt életben a másokért való felelősség kialakítását is szolgálja. Az iskolaorvos, a védőnő és a pedagógus példaadó magatartása is formálja az egészségügyről kialakuló képet a gyermekekben.

12.2 Rosszullétek és balesetek az iskolában

Az iskolai balesetek zöme sérülés, de előfordulhat áramütés, a legritkább esetben mérgezés is.

Veszélyhelyzetek kialakulhatnak:

- óraközi szünetek,
- testnevelés óra,
- technika óra,
- iskolai sportversenyek,
- ünnepségek alkalmával.

Fontos szabály: legyen biztosítva az elsősegélynyújtásban jártas pedagógus, elérhető legyen az iskolaorvos, a védőnő. Általános szabályok: feljegyzés készítése arról, hogy mikor, milyen helyzetben következett be a baleset, ill. hol, és milyen állapotban találtuk a sérültet.

Teendők:

- a további veszély elhárítása,
- a sérült gyerek megnyugtatósa,
- a sérült gyerek fájdalomcsillapítása,
- súlyos sérülés esetén mentő is igénybe vehető, (az elsődleges ellátást végző személy, kísérő iratot kell, hogy készítsen, személyi adatok, a baleset időpontja, az ellátás rövid leírása, a kapott gyógyszerek).

A sérültet nem szabad magára hagyni amíg a mentők meg nem érkeznek. A sérültet be kell takarni.

A nevelési-oktatási intézmény igazgatója a 14 évnél fiatalabb 1-es típusú diabéteszsel élő gyermek, tanuló részére abban az időtartamban, amikor az óvoda, és az általános iskola felügyelete alatt áll, a gyermek, tanuló szülőjének, más törvényes képviselőjének kérelmére, a gyermekkori diabétesz gondozásával foglalkozó egészségügyi intézmények szakmai iránymutatása alapján a Köznevelési törvény 62.§ (1b)–(1e) bekezdés szerinti speciális ellátást biztosítja.

12.2.1 Baleseti ellátás, az elsősegélynyújtás alapismeretei

- egy személy ellátása,
- néhány sérült személy ellátása,
- tömeges baleset történt, annak ellátása

Egy sérült személy esetében:

- a sérülés súlyosságának megállapítása,
- alapvető életfunkciók (keringés, légzés, reflex) megítélése,
- a tudatállapot megítélése.

Ellátás:

- szabad légutak biztosítása,
- vérzéscsillapítás,
- égés esetén az égett terület hűtése, befedése,
- törés, nyílt sebek ellátása
- fájdalomcsillapítás
- szállítás.

Eszméletlen sérült ellátása:

- az aspiratio veszélyének elhárítása miatt a stabil oldalfekvő helyzet biztosítása,
- tilos a fej mozgatása,
- a felső kar a fej alatt hajlítva legyen,
- az alsó lábszár behajlítva, a felső nyújtva helyezkedjen el.

Több személy sérülése, vagy tömeges baleset esetén mentőt kell hívni! Újraélesztést csak a jó szaktudással rendelkezőknek szabad végezni. Kisebb sérüléseket elláthatunk, de mélyreható sebek kezelése már nem az iskola feladata.

Ha ütés éri a fejet, és a sérült 10 másodpercen belül nem tud felállni, kórházba kell küldeni. Szakorvosi ellátás akkor is fontos, ha fáj a feje.

Nyaki sérülésnél a fejet tilos mozgatni! Intézetbe szállításig biztosítani kell a nyak mozdulatlanságát!

Hasra esésnél a hasi katasztrófa és a gerincsérülés elkerülése miatt szintén mozdulatlanságot kell biztosítani az intézetbe szállításig. Mentő figyelmét erre fel kell hívni.

Fogak sérülése esetén fogászati, vagy szájsebészeti ellátásra van szükség. A letört fogdarabot 20 percig őrizni kell.

Törések és ficamok esetén röntgenvizsgálatra, sebészeti szakellátásra van szükség.

Égés és forrázás esetén (a kirándulásokon, nyársalás-bográcsozás esetén fordulhat elő) az égett területet hideg, folyó víz alá kell tartani, kb. 15 percig kell engedni a vizet a sérült testére. Nagyobb égett felület esetén mentőalakulatot kell hívni.

Áramütés esetén az áramkörből kell kiszabadítani a sérültet. Értesíteni kell a mentőket.

Vegyszer, gyógyszermérgezés esetén azonnali orvosi segítséget kell hívni.

Ételmérgezés gyomortáji görcsök, hányinger, hányás, hasmenés esetén a teendő

- a beteg lefektetése, elkülönítése,
- folyadékbevitel biztosítása
- szakorvosi ellátásra irányítás

Fontos a balesetek megelőzése:

- sportoláskor az edzésnek rendszeresnek, fokozatosnak kell lenni,
- elengedhetetlen a fegyelmezett magatartás, a szabályok betartása,
- sportterületek megfelelő karbantartása, ellenőrzése,
- kirándulásra 2 felnőttnél kevesebb személy nem kísérheti a gyerekeket.

12.3 A szülők bevonása

A szülőket meg kell kérni, hogy gyermekük fejlődését nyomon kövessék, figyelemmel kísérik. 12-14 éves korban már hozzá kell szokni a gondolathoz, hogy a gyermekek egyre inkább függetlenné válnak. Ételeiket pl. a szülők készítik el, de a gyerekeket engedni kell, hogy saját döntésük alapján válogathassanak az ételek között. Az iskolában a helyes táplálkozásra nevetünk, de nagyon fontos, hogy a tanárok minél több információt juttassanak el a családhoz. Így teremthetjük meg a lehetőségét annak, hogy részt vehessenek gyermekek helyes táplálásában.

Figyelembe kell venni a következőket:

- a szülőknek meg kell kapni a szükséges információkat,
- nyílt kommunikáció fenntartására kell bátorítani a szülőket,
- tisztában kell lenniük pl.: a táplálkozás és az egészség kapcsolatával,
- lehet, hogy bátorításra van szükségük ahhoz, hogy döntési szabadságot engedjenek a gyermeknek,
- javasoljuk a szülőknek, hogy a család programjának összeállításában vegyék igénybe gyermekük segítségét,
- lehet, hogy bátorításra van szükségük ahhoz, hogy döntési szabadságot engedjenek a gyermeknek,
- javasoljuk a szülőknek, hogy a család programjának összeállításában vegyék igénybe gyermekük segítségét.

A gyerekeknek csak akkor lehet napirendje, akkor lehet érzéke az időbeosztáshoz, ha otthon a családnak is van és ha meghagyják az önállóságát arra, hogy maga ossza be az idejét. Osztályfőnöki (közösségi nevelés) órákon lehetőség van napirendet készítésére.

12.4 Az egészséges táplálkozás elvei

A táplálkozási szokások gyermekkorban alakulnak ki, ekkor ismeri meg a gyermek az ételeket, a helyes ételválasztást, formálódik az ízlése, rögzülnek a táplálkozási minták, kialakul a helyes étkezési mód, az étkezés biztonságos higiénés és kulturált szintje, az egész életre szóló táplálkozási magatartás. Kulcsfontosságú szerepe van tehát a gyermek környezetében élő felnőtteknek. Hiszen az ő viselkedésük a minta, a gyermek ezt utánozza, ezt veszi át.

A szervezet zavartalan működéséhez, az életfolyamatok fenntartásához energiára van szükség. A felvett energia az alapvető életműködések fenntartására használdik fel.

Az energiaszükségletet befolyásolja a gyermek neme, kora, tápláltsági állapota, életmódja, aktivitása, még az időjárás is. Energiahordozó tápanyagok az állati és növényi-57-fehérjék, ezek kombinációi, telített és telítetlen zsírsavak - ezek is lehetnek növényi és állati eredetűek. A szénhidrátok, nagyon fontosak a fejlődő szervezet számára, ám a túlzott fogyasztástól óvni kell gyermekeinket. Az élelmi rostok, vagy diétásrostok nem emészthetőek, de nagyon fontos táplálkozás élettani szerepük van. Ezek túlzott bevitele sem ajánlatos a szervezetbe. A vitaminok a szervezet fiziológias működéséhez nélkülözhetetlen szerves vegyületek. A zsírban oldódó vitaminok raktározódnak a szervezetben, a vízben oldódó vitaminok nem. Az ásványi anyagok is nélkülözhetetlenek a szervezet számára.

A folyadékszükséglet kielégítésének egyenletesen kell történnie. Az ideális étkezés napi ötszöri alkalom. Úgy kell az étrendet összeállítani, hogy fedezze a napi energiaszükségletet, a vitaminokat, a sókat, változatos legyen, megfelelő mennyiségben és arányban kerüljön a gyerekhez a kb. 50 féle tápanyag, amely a fejlődéshez, a növekedéshez, az egészség megőrzéséhez szükséges. A természetismereti és a háztartástani órákon meg kell ismertetni a gyerekekkel a vegyes táplálkozás fontosságát. Gyakorolni kell az étkezés higiéniáját. (pl. tojás, nyers hús tárolásának szabályait, a megfőzött ételek tárolását, rá kell szoktatni a gyerekeket a kézmosás szabályaira, a családban legyen mindenkinek külön törölközője, az iskolai kézmosás szabályait szigorúan be kell tartani, így elkerülhetjük a fertőzéseket).

Konyhatechnikai ajánlásokat megbeszélhetünk szülőkkel, gyerekekkel egyaránt, így az élelmiszerek tápanyagvesztését csökkenthetjük. A tanulókat mindig kulturált étkezésre neveljük, az evőeszközök és a szalvéta helyes használatára is meg kell őket tanítani.

Az ételallergiára a tanév első napján rá kell kérdeni, első osztályosoknál már a beíratáskor, és ezt a neve mellett jelölni kell. (Csak szakorvos által kiállított igazolást fogadunk el.)

Az ízléses terítésre is megtanítjuk a tanulókat, és ezt naponta gyakorolják a különböző étkezéseknél.

12.5 Témakörök

Táplálkozás és az egészség

- A táplálkozás fontossága.
- A táplálkozással kapcsolatos betegségek.
- Egészséges étkezési szokások.
- Az elérhető élelmiszerek.
- Egyél sokféle ételt.
- Vigyázz a testsúlyodra!

- Vendégszeretet.
- Zsiradékban, telített zsírsavban és koleszterinben szegény étrendet válassz!
- Olyan étrendet válassz, amiben nagyon sok a zöldség, a gyümölcs és a gabonatermék!
- Cukrot csak mértékkel fogyassz!
- Sót és nátriumot csak kis mértékkel fogyassz!
- Az étrended te vagy!

Tanítási módszerek:

- Előadás: a szükséges tudásanyag, információ bevezetése.
- Vita: eszmecsere, mely elmélyíti a tudást.
- Ötletek: gondolkodásra serkent, sokféle megoldásra buzdít.
- Strukturált feladatok: előre megtervezett feladatok, melyek gyakran élethelyzeteket utánoznak. Az önismeret fejlesztését szolgálják, magabiztosságot, döntési képességet fejlesztenek.
- Komplex Alapprogram módszerei
- Küldjünk a szülőknek rendszeresen értesítést arról, hogy az egészséggel kapcsolatban milyen tananyagot tanítunk.
- Szülői értekezleteken ismertetjük a szülőkkel programjainkat.
- Meghívjuk őket nyílt tanítási órákra.

Szerepjáték:

A gyerekek szabadon eljátszhatnak egy-egy játékot, szerepet válaszként a megadott szituációkra. Minden egyes játék egy-két perces esélyt nyújt arra, hogy a tanulók eljátsszák a különböző lehetséges variációkat. Mivel nem saját magukat „adják elő”, ez egy rendkívül biztonságos módja a problémás élethelyzetek „kipróbálásának”. A szerepjáték a legkisebb kockázat nélkül segít a diákoknak felfedezni érzéseiket, gondolataikat, cselekedeteik mozgatórugóit. Önkéntesen vállalkoznak, a tanár csak ezután segít a feladat végrehajtásában. A diákok nyugodtan „kiléphetnek” szerepükből és elmesélhetik, hogy mire is gondoltak. Lehetnek „súgók” is, amikor megakadnak. Szerepet is cserélhetnek társaikkal, így több perspektívából is szemügyre vehetik a problémát. A szerepjáték kifogyhatatlan lehetőséget biztosít a vitának, és szórakoztató is.

12.6 Rendszeres testmozgásra való igény kialakítása

Az iskolai testnevelés és sport feladata, hogy a gyermekek pszichoszomatikus fejlettségéhez és érdeklődéséhez igazodó játékos mozgástevékenységgel olyan egészséges, testileg-lelkileg kiegyensúlyozott, nagy fizikai, szellemi munkabíró felnőtteket neveljen, akik rendelkeznek a mindennapi életben is nélkülözhetetlen, sokrétű erőnléti képességekkel és mozgáskészségekkel. Olyan életstílust kell megtanulni, begyakorolni, amely később is igényként jelentkezik a rendszeres mozgásra, testedzésre.

A gyerekek sportolás közben átélik a mozgás, a versengés örömét. A mi iskolánkban tanuló sérült gyerekek képesség szerinti, differenciált terhelésével el lehet érni a mozgás örömeztetését, kikapcsolódást, szórakozást jelentsen számukra egy-egy verseny. Egészségileg, testileg hátrányos helyzetben levő tanulóink gyakran vesznek részt ép gyermekekkel közös versenyeken, ahol nagyon jó eredményeket érnek el. Így érzik, hogy személyiségüket tiszteletben tartják, és ép társaikkal egyenrangúnak érezhetik magukat.

A motorikus szomatikus fejlődés a gyermekfejlődés legfontosabb területe. A motorikus fejlődés, fejlesztés legfőbb tényezői:

- a biológiai fejlődés /érés
- sokoldalú általános és speciális képzés

A motorikus képességek színvonalát befolyásoló tényezők:

- az adottságok (öröklött fiziológiai, biológiai, testi adottságok)
- gyakorlás

A biológiai fejlődés-érés eltérő üteme miatt az egyes életkorokban a testi neveléssel más és más képesség vagy tulajdonság fejlesztési lehetősége kerül előtérbe. Rendszeres testedzésre minden életkorban szükség van, de a megfelelő mozgás kiválasztásánál mindig figyelembe kell venni az adottságokat.

Kisiskoláskorban (6-14 év) a fizikai felkészítést játékos és utánozó foglalkozásokkal biztosítjuk. A természetes mozgásokra épülő játékok tanítása, gyakoroltatása sokoldalú mozgástapasztalatot biztosít az ügyesség fejlesztéséhez. Elsősorban a mozgatórendszer, a keringési-légzési rendszer fejlesztése a cél, valamint törekedni kell a test arányos fejlesztésére is.

- 10-12 éves korban a koordinációs-képességek fejlesztése a feladat. El lehet kezdeni a különböző sportágak elemeinek oktatását is.

- 12-14 éves korban már ötvözhető a játékoság és a tudatosság. Már tudják vállalni a nehezebb edzésmunkát is.

Valamennyi sportág technikai alapelemeinek az oktatása is elkezdődhet, de még mindig a koordinációs képességek fejlesztése a legfontosabb (labdajátékok, küzdősportok, technikai és taktikai elemeinek szakszerű edzését is el lehet kezdeni.)

12.7 A koordinációs képességek fejlesztésének szakaszai

	koordinációs képességek		életkori szakaszai	
	kiváló	jó	kiváló	jó
Mozgástanulási képességek	7-9	10-11	15	16-18
Mozgásszabályozási képességek	7-10		11-12	14-18
Hallási és látási ingerekre való reagálás	7	8-9	10	
Ritmusképesség	7-8	9-10		11-12
Tájékozódási képesség		7-11		12-14
Egyensúlyozási képesség	9	10-11		12-13

12.8 A kondicionális képességek

Állóképesség: a szervezetnek a fáradással szembeni ellenálló képessége a hosszan tartó erőfelfejtések alatt.

Állóképes az az ember, aki viszonylag magas intenzitással, hosszú ideig tud munkát végezni úgy, hogy a munka intenzitása nem csökken. Ehhez a teljesítményhez jól edzett szívre, tüdőre, fejlett mellkasi izomzatra van szükség. Az állóképesség nagymértékben edzhető, fejleszthető, de a legnagyobb szakértelmet igényli valamennyi testi képesség fejlesztése közül.

A terhelés intenzitása legegyszerűbben a szívverés számával mérhető. A pulzusértékek jegyzése fontos a terhelés megkezdése előtt, a terhelés befejezése után 1. 2. 3. 5. és 10. percekben.

Erre a tanulókat is meg lehet tanítani, hisz az állóképességi fejlesztőprogramok tervezésekor ezt mindig figyelembe kell venni.

Az oxigénadósság elviselésének képessége edzhető a gyermekeknél is.

10-14 éves korban az állóképességi teljesítmény a lányoknál csökken, de kipihenő képességük közelít a fiúkéhoz.

Figyelemmel kell lenni a kezdők edzésére, akik nem sportoltak rendszeresen. Ilyenkor a kocogás, futás alkalmával is a szervezet közepes megterhelésekor igen magas pulzusszámot regisztrálhatunk. Ezért a kezdőknel az edzés 10-15 percnél nem lehet több a futást és a gyaloglást felváltva kell végezni 30-45 percig. Ha néhány edzést követően már 45 percig tartó futásra is képes, az már jó teljesítménynek számít. A következő tervezési fok az, hogy 45 perc alatt hány kilométert tud futni.

Általában 3 edzéssel, 4-6 hét után a szervezet alkalmazkodik, a szívverések száma a futó iramának megfelelően emelkedik, vagy csökken. Amikor 35-40 perces futóiramban mellett a szívverésszám viszonylag állandó marad, akkor térhetünk át a pulzus-számhoz igazodó terhelés szabályozására.

Haladók edzésénél egyéni szintek beállítására van szükség.

A haladók edzése:

5-6. osztálytól kezdve vehetnek részt 45 percig tartó edzéseken. Az állóképességi teljesítményeknek határt szabnak az alacsony teherbírású kötő- és támasztószövetek. A fokozatos terhelést mindig be kell tartani.

A kimerültséget meg lehet állapítani Mellkastáji fájdalmak, enyhe hányinger, szédülés, fulladás, az izomkoordináció megromlása. Ha e tünetek közül bármelyik is jelentkezik, az edzést, a foglalkozást azonnal abba kell hagyni.

- Az edzés befejezése után 5 perccel feltétlenül pulzust kell mérni, ha a pulzusszám a percenként 120-t meghaladja, túlságosan nagy volt a terhelés. A foglalkozás után 10 perc múlva újra pulzust kell mérni, megfelelő terhelés mellett a pulzusszám nem haladhatja meg a percenkénti 100-at.
- Abban az esetben, ha 10 perc pihenés után a légzés még mindig gyorsabb a szokásosnál, bizonyos, hogy az edzés túl nagy intenzitású volt.
- Erő – egy izomcsoport kifejtő képessége. Izomerőre van szükség hosszan tartó álláshoz, üléshez, járáshoz, futáshoz, ugráshoz, dobáshoz, toláshoz, emeléshez, cipekedéshez.
- Az izomzat erejének fejlesztése rendkívül fontos a megfelelő fizikai fitness szerint elérése érdekében, hisz ez elsődlegesen fontos a testtartásban, a mindennapi élet követelményeiben.
- A sérülések elkerülése érdekében az erőgyakorlatokat módszeresen kell felépíteni, hogy elkerüljük a súlyos károsodásokat. (kötőszövetek, csontok, szalagok).

12.9 Szűrővizsgálatok, ellenőrzések

A betegségek megelőzésére és a korai felismerésre szolgálnak. Az egészséges populáció szűrése a szomatikus, a pszichoszomatikus és a mentális területekre terjed ki. A gyermekek fejlődésének folyamatos követése a cél.

Iskolafogászat - az ép fogazatnak a rágásban, a helyes hangképzésben és a jó megjelenésben van fontos szerepe. A tejfogak jelentősége fontos, hisz a fogváltás után növekvő állandó fogak nemcsak egyszerű helycserét jelentenek, hanem a fogak számbeli növekedését is. Az ép tejfogsor épsége a maradó fogakat épségét is megalapozza.

A fogak betegségei:

- fogszuvasodás,
- fogágy-betegségek

A lepedékek megjelenése figyelmeztet arra, hogy nincs rendszeres fogápolás. (Ezt egy fogpiskálóval is könnyen megmutathatjuk a gyerekeknek).

Gondos szájápolásra kell szoktatni tanítványainkat (a súlyosabb csoportokban ezt rendszeresen meg kell mutatni és ellenőrizni), valamint rágásra kell őket szoktatni (p. a súlyos, középsúlyos értelmi sérült gyermekek hosszú ideig pépes ételt kapnak), és minél ritkább édességfogyasztásra kell nevelni őket. Ebbe a feladatba feltétlenül be kell vonni a szülőket is, de az iskolában is kell lenni 2 db fogkefének, fogkrémnek, pohárnak is, hogy étkezés után tudjanak a gyerekek fogat mosni.

A fogazati rendellenességet a felismerés után kezelni kell. Az előírt fogszabályozó-készülék viselésére kell ösztönöznünk a gyerekeket, a száj-higiénére még nagyobb gondot kell fordítani. Iskolákban főleg fiúknál gyakran fordul elő fogbaleset. A letört fogdarabot nedves környezetben lehetőleg szájban kell tartani, de nem szabad fertőtleníteni és fogorvoshoz kell vinni a gyereket.

A pedagógus feladatai, lehetőségei:

- Az iskolai fogmosás feltételeinek megteremtése.
- A gyermek táplálkozási szokásait előnyösen befolyásolja.

Segítsen kialakítani a gyermekben a száj tisztántartásának igényét.

- A fogvédő fluorid-tabletta előírás szerinti adagolása.
- A csoportos fogászati vizsgálat és kezelés elősegítése.
- Annak figyelemmel kísérése, hogy a visszarendelt gyerek jár-e a kezelésre.
- Szülők tájékoztatása a fogorvos utasításairól: Mit kérjünk a szülőktől?
- 3 havonta 2 jó fogkefével lássa el a gyereket.
- Fluortartalmú fogkrémet vegyen, borsónyit adagoljon a fogkefére.
- Követelje meg az étkezések utáni fogmosást otthon is.

- Segítsen gyermekének a fogmosásban.
- Ügyeljen arra, hogy fogmosás után már ne egyen.
- Gyermek étrendjében csökkentse az édességet, növelje a gyümölcs és zöldségféléket.
- Édességet csak fő étkezés alkalmával kapjon a gyerek, s utána mindig mosson fogat.
- Szörpök, édes italok helyett igyon vizet, zsebpénzén gyümölcsöt vegyen.
- Kirándulásra ne süteményt, édességet, szörpöt csomagoljon, hanem szendvicset, gyümölcsöt, vizet.
- Ugyanezt kérjük tízóráira is.
- Fogorvosi javaslatra kérjen fogvédő fluorid-tartalmú tablettát gyermeke számára.
- Isk. fogászatra hozzon a gyerek zsebkendőt, fogkefét, magán-orvosi kezelésről igazolást. (A vizsgálat a magánorvos által kezelt gyerekek is kötelező).
- A visszarendelt gyerek az adott időpontban érkezzen meg a kezelésre.
- Vigye el gyermekét fogorvoshoz akkor is félévenként, ha nincs panasza.

Beiskolázási vizsgálatok (iskolakezdés előtt)

- a szülők bizalmának megnyerése,
- a család megismerése,
- a család empátikus elfogadása,
- a meglévő betegségek (pl. epilepsia) gyógyszeres kezelésének kontrollja.

Év eleji feladatok:

- A problémás gyerekeknél a problémák valódi okának feltárása. (pl. túlmozgás, szótlanság, agresszió stb.)
- Az iskolai problémákat háritó, elutasító szülők szembesítése a problémákkal, a gyermek érdekében a segítség megszervezése, az empátia kialakítása.
- Ki kell deríteni a gyermek fáradtságának okát (pl.: nem aludta ki magát, nem reggelizett, betegség okozza stb.)
- A közösségbe kerülés újabb nehézségei: az épületben levő törzsbaktériumok okozhatnak betegségeket (pl.: vírusfertőzés okozta hasmenés).
- A diétát a napközi konyhája nem tudja tartani.
- Szorongás.

12.10 Mentálhigiéné

Az iskola nagy hatásfokú, kiemelten fontos intézmény a mentálhigiéné szempontjából. A család mellett elsődleges szocializáló és korrekciós intézmény. Az iskolai mentálhigiéné a családi szocializáció során belsővé vált iránytű segítségével, arra építve befolyásolja a cselekvést, és az egyén környezethez való alkalmazkodását segíti, miközben a személyiségszerkezetbe nem avatkozik.

12.11 Drogprevenció, kábítószer-fogyasztás

A drog megjelenésének veszélyeztető, ijesztő hatásai országszerte ismertek. Tanítványaink mentális sérülése, önkontroll-hiánya, befolyásolhatósága, a családi háttér labilitása miatt a leginkább veszélyeztetettek körébe tartoznak.

Kiemelt feladatként jelöljük minden tanév elején a munkaterveinkben a drog-prevenciós nevelést. Szakemberek segítségével előadásokat, foglalkozásokat szervezünk tanítványaink számára. Felhívjuk a szülők figyelmét a kábítószeres hatásokra és következményeire. Természettudomány órákon és osztályfőnöki (közösségi nevelés) órákon kiemelten foglalkozunk a stimulánsok idegrendszer működésének káros befolyásával. A tanárok szervezett keretek között foglalkoznak a kábítószer használatra utaló jelek ismeretével szakemberek irányításával. Gyakorlatunkba bevonjuk a az iskolai védőnőt, kérjük a rendőrség által felkínált drogprevenciós előadásokkal.

12.12 A szexuális magatartás

A serdülőkori szexuális magatartás a felnőtt ember reprodukciójának egész folyamatát, a reprodukció egészét meghatározzák. A fejlett országokban a szexuális élet általában a középső és késő serdülőkorban kezdődik. Általában jellemző a késői házasságkötés, az alacsony születésszám, a serdülők szexuális aktivitásának élénkülése, és az első közösülés mind fiatalabb korban való történése.

A serdülőkorúak teherbeesésének növelő tényezői

- Nagyon fiatal korban elkezdett szexuális élet.
- Szegénység, egyszülős, alacsonyan iskolázott család.
- Az anya korai férjhezmenetele, vagy terhesség megszakítása fiatal korában.
- Kulturális tényezők.

Sokkal kisebb a teherbeesés esélye annak a serdülőnek, aki

- jól tanul, és tovább akar tanulni,
- stabil párkapcsolata van,
- édesanyjával, tanárával meg tudja beszélni a fogamzásgátlással kapcsolatos problémákat.

Teherbe esés szempontjából a szexuális élet elkezdését követő év a legkritikusabb. A serdülőkori terhességek komoly egészségi, magánéleti és társadalmi következményekkel járnak. A 15 éves fiúk és lányok között más az arány a szexuális aktivitás arányában. (a fiúk aránya magasabb.) Fontos tudni, hogy a serdülők 37 %-ban nem védekeznek. Fontos, hogy megfelelően informált-e a tanuló a kondom, ill. a tablettá használatáról. A kondom vásárlása kellemetlen élmény (pedig ez a leginkább javasolható), a védekezési szokásokat erősen befolyásolja. A tablettá szedése mindenképpen orvosi-kontrollhoz van kötve, hisz a hormon-háztartásba való beavatkozásnak következményei is lehetnek.

A pszicho-szexuális nevelés fontossága

A következmények miatt a fiatal korban létesített szexuális magatartás a rizikómagatartások közé tartozik. A prevenciókat meg kell tervezni, ehhez azonban ismerni kell a háttértényezőket. A fiatal korban létesített szexuális kapcsolat gyakran társul egészségkárosító szokásokkal is, mint a dohányzás, az alkoholfogyasztás, az iskolai élethez való kedvezőtlenebb viszonyulás.

A szexuális magatartás tanult viselkedésforma is, a mintakövetésben fontos a család szerepe, de nem mellékes a kortársak hatása sem.

E nevelési területen fontos az iskola helyi tanterve, de legalább ilyen fontosak a metakommunikatív üzenetek is, amik nagyon befolyásolják a gyermekek más neműekkel kapcsolatos magatartását. Az egészségügyi szolgálat (isk. orvos, védőnő) felvilágosító segítségét igénybe vesszük, ami nagy segítség a szexuális és párkapcsolati problémák megbeszéléséhez.

A szexuális nevelés egyik célja, hogy késleltesse az első nemi közösülést. Másik célja, a megfelelő érzelmi és viselkedési kultúra kialakítása. További célja, a felelősséggel folytatott biztonságos szexre való nevelés. Az ismeretek időpontjának meghatározása vitatott. A mi iskolánkban a tanulók életkori heterogenitása miatt már 5. osztályban el kellene kezdeni. Nehézséget jelent a családok különbözősége is. Az egyik családban sok minden természetes, ami a másik családban elképzelhetetlen.

A szexuális nevelés alapszabályának kell tekinteni, hogy differenciált módszert kell alkalmazni, amely figyelembe veszi és tiszteletben tartja a családok különböző felfogását és erkölcsi kultúráját. A nemek szerinti oktatás igényét az határozza meg, hogy a lányok inkább a verbális ismeretközlést igénylik, míg a fiúk ismereteinek forrása elsősorban a média. A felnőttek által kialakított ismeretátadó szokásai is fontosak. A két nem eltérő ütemű nemi fejlődése is indokolja a differenciált szexuális nevelést.

12.13 Kapcsolattartás az iskolaorvossal és a védőnővel

Intézményünkbe kivétel nélkül minden gyermek sajátos nevelési igénnyel kerül. Legtöbbjük többféle egészségügyi problémával küzd. Egészségi állapotuk jellemzői, és azok mérése, értékelése, a szűrővizsgálatok elvégzése fontos feladat. Életmódjuk befolyásolása a szülők bevonása nélkül lehetetlen. Az iskolaorvos és a védőnő rendszeres jelenléte segít feldolgozni a jelentkező egészségügyi problémákat.

Egészségügyi témákkal foglalkozó osztályfőnöki vagy természetismereti órákat szívesen tartanak, ezzel segítve munkánkat. Tanítványainkat mindkét egészségügyi szakember szereti, érdeklődésük, szeretetük, mosolyuk bizalmat ébreszt a gyerekekben.

Határozott, segítő intézkedésük megnyugtatja, segíti az osztályban gyakran nehezen nevelhető gyerekekkel foglalkozó tanárokat. A szülőkkel, nevelőkkel való konfliktust is felvállalják, ha a gyermekek érdekeiről van szó. A tanárok kapcsolattartása is jó. A betanító szaktanárok minden esetben tudomásul veszik és betartják a tanulók jelzett problémáinak egészségügyi figyelmeztetését. Valamennyi dolgozónk célja: az egészség értékének tudatosítása, az ismeretek növelése, az önbizalom fejlesztése, a helytelen, rosszul kialakult magatartásformák befolyásolása.

12.14 A digitális technológia, a digitális eszközök hatása gyerekekre

A mobiltelefon, számítógép, televízió vizuális és auditív ingereivel több érzékszervre hatva tartja fogva a figyelmet. Olyan intenzív és koncentrált megjelenítés, amely kezelhetetlen feldolgozhatatlan a néző számára. Az internethasználat egyre szélesebb körű elterjedésével olyan új veszélyek is megjelentek, amelyek korábban nem léteztek. Használatukkal kapcsolatban nincsenek olyan kialakult szabályrendszerek és normák, mint például a közösségi együttélés szabályai, amelyek évezredek át vésődtek az emberek viselkedésébe. Különösen érvényes ez a gyerekekre, hisz tapasztalattáruk még nem olyan gazdag, hogy az új ismereteket lenne hova kötniük.

A feldolgozatlan inger mennyiség hatására megnő az ingerelhetőség és a készenléti állapot, ezért előfordul, hogy a gyerek a kevésbé ingerlő hatásokra is túlzó válaszokkal reagál.

A gyakori, túlzó médiahasználat különösen az izgalmas, sokszor agresszív jelenetek fokozottan izgalmi állapotot eredményezhet, ami a műsor utáni élethelyzetekben is tovább érezteti hatását. Ez főként kicsi gyermekeknél és a mi értelmileg sérült gyerekeinknél alakulhat ki, hisz önkontrolljuk nincs.

A felfokozott izgalmi állapot szélsőséges megnyilvánulásokhoz vezethet.

A sokat, folyamatosan telefonozó, tévéző gyerekeknél csökken az olvasási kedv, gyengül a koncentrációs képesség, gyakran túlmozgások jelentkeznek, figyelmük könnyebben terelhető el.

A világról való érzékelést is átalakíthatja. Kisebb gyermekek és a mi tanítványaink a filmekben és a reklámokban látott idealizált élethelyzeteket valóságként élik meg. A magatartásproblémákkal,

figyelemzavarral küzdő, vagy a szorongó, gátolt, emocionális megbetegedésre hajlamos gyermekek különösen veszélyeztetettek. A valóságtól menekülhetnek, konfliktusaikat elfeledik. Az alapfeszültségi szintjüket azonban a tv-nézés tovább növeli. Irreális cselekedetekre készítheti őket, nappali álmodozás is gyakran előfordul, ami beilleszkedési nehézségeiket csak növeli. A mi tanítványainkra nézve igen veszélyes, mivel az összefüggések megértésére kevésbé képesek, a feszültségfokozódás hatására azonban magatartási problémák jelentkeznek.

Az agresszió ábrázolása fokozódó agresszivitást, ill. félelmet vált ki a nézőből. Ez a hatás még fokozottabb, ha az alaptörténet életközeli. Sajnos, ez modell, követendő példa lehet a gyermekek számára. Másik következmény viszont az, hogy közömbössé válik az életben előforduló agresszivitás iránt. A horror- és pornófilmek nézését a mi gyerekeink is gyakorolják. Ezek hatására szorongó, depresszív tünetek alakulnak ki. Az érzelmileg kiegyensúlyozatlan, egyedül fantáziáló, képi élményeket egyedül feldolgozni nem tudó gyermek élményanyaga torz. A pszicho-szexuális fejlődést is károsan befolyásolja. A szeretetet az agresszióval kapcsolja össze, a nemi aktust technikai kérdéssé degradálja, vagy félelemkeltő borzalommá válik. Az egészséges, élettani mozgásigényt is kialsztatja, a tv-előtt nassolás elhízáshoz vezethet.

A hosszantartó telefonhasználat, tévénézés, videózás, számítógépezés igénybe veszi a szem akkomodációs képességét is, így ezen fontos szerv romlásához vezet. A túlzott médiahasználat rossz szokásait a pedagógusoknak kötelessége jó irányban befolyásolni a családi hatások ellenére is.

12.15 A különleges gondoskodást, gondozást igénylő gyerekeink

Feladatok az óvodában:

A szobatisztaság még sok gyereknél nem alakult ki, így pelenkázni kell őket, és leszoktatni a pépes ételek evéséről. Az előírt gyógyszerek pontos adagolását is el kell látni. Általában a beszédük, a mozgáskoordinációjuk is sérült, így ezeken a területeken jelentkező feladatokat is orvosolni szükséges. Fontos a szülőkkel való napi kapcsolattartás.

A kisebb gyermekekkel sok egészségügyi jellegű gondozási feladat van. Fontos fejlesztési terület a mozgásfejlesztés. Konduktív mozgásterápiára is sok gyermeknek van szüksége. Az értelmileg akadályozott gyermekek közül, aki rászorul, konduktív pedagógiai ellátásban is részesül. Az értelmileg akadályozott tanulók csak a kultúrtechnikák elemeinek elsajátítására képesek. A beszéd szerveinek és funkcióinak károsodása, a kognitív funkciókat megalapozó agyi károsodások olyan állapotot eredményeznek, hogy ezeknek a tanulóinknak az ellátását kizárólag individuálisan, egyéni bánásmóddal lehetséges végezni.

A gyermekek fogazatának rendben tartása, az egészséges, korszerű táplálkozás, a mozgásra való nevelés a viselkedési rendellenességek javítása a személyi higiéné kialakítása, önkiszolgálás csak szülői együttműködéssel, állandó védőnői, iskolaorvosi ellenőrzés segítségével történhet. Minden olyan felnőtt munkájára, együttműködésére szükség van, aki tud segíteni.

Gondoskodnunk kell tehetséges gyermekeinkről is, akiket tanulmányi versenyekre, sportversenyekre iskolánk alapítványának, illetve Diáksport Egyesületének segítségével juttatunk el.

12.16 A gyermekbántalmazás

Ide tartozik minden olyan ártalom vagy veszélyeztetés, ami a gyermek fizikai, intellektuális, érzelmi, szocializációs, viselkedési fejlődését károsítja.

A bántalmazások leggyakoribb formái:

- fizikai, érzelmi és a szexuális bántalmazás,
- fizikai, érzelmi és értelmi elhanyagolás.
- bullying

Mi számít bullyingnak?

Fizikai: súlyos vagy enyhébb testi bántalmazás, személyes tárgyak tönkretétele, elvétele.

Fiúk körében a fizikai bántalmazás a gyakoribb. A kor előrehaladtával azonban csak elvétve jelenik meg.

Verbális: megalázó beszólások, sértegetés, gúnynev adása. A verbális bántalmazás nemtől függetlenül a legelterjedtebb forma (70%). Veszélyes, mert könnyen észrevétlen marad...

Kapcsolati: kiközösítés, elutasítás, pletyka terjesztése, barát elcsábítása.

Lányok körében a kapcsolati agresszió a jellemzőbb.

Internetes (cyberbullying): fenyegető üzenetek küldése, megalázó tartalmak közzététele, hamis profil létrehozása.

Mi nem bullying?

Játékos verekedés,
egyszeri támadás,
barátok közötti civódás
önvédelem,
két egyenlő hatalommal és erővel
rendelkező diák konfliktusa,
reaktív agresszió (amikor a támadásnak
van valamilyen nyilvánvaló kiváltó
oka).

A bántalmazás során megsebesíthetik, akár meg is ölhetik a gyermeket. Lehet: ütés, rázás, szorítás, csavarás, égetés, harapás, a gyermek bezárása, éheztetése, mérgező anyag, gyógyszer, alkohol

adása, fojtogatási kísérletek. Kisebb, vagy súlyosabban sérült gyermekek esetében a gondozási műveletek során is sérülhetnek.

Általában közvetetten derül ki, mivel a gyermek általában nem panaszkodik. A pedagógus jelzését az iskolaorvos vagy a védőnő regisztrálja.

A legfontosabb az, hogy a gyermeket a további bántalmazástól megóvjuk. Védeni kell a gyermek és a család további helyzetét. Amennyiben bántalmazás nyomát észleljük, kötelesek vagyunk az iskolaorvost, védőnőt, Gyermekjóléti Szolgálatot értesíteni.

12.17 Személyi higiénére nevelés az iskolában

Lényeges elem a személyes tisztaságra, az egészségtudatos magatartásra kialakítása, gyakoroltatása és a szokások rögzítése.

Fontos, hogy az iskolai napirend tartalmazza az egészségmagatartás kialakítását.

A fontos feltételek iskolánkban adottak:

- kézmosó a WC-ben,
- kéztörlési lehetőség (egyszer használatos papírtörülközők)
- vízivási lehetőség
- a gyerekeket megtanítjuk kezet mosni (és ezt ellenőrizzük)
- a tornaruhákat a testnevelés óra után, vagy a sportkörök után hazaviszik kimosni
- vigyáznak a közös helyiségek, folyosók tisztaságára (rendszeresített a váltócipő használata).

A tárgyi feltételek jónak mondhatók, a karbantartás folyamatos. Tantermeink 12-13 fő befogadására alkalmasak, világosak, jól szellőztethetők. A fűtést központi fűtéssel biztosítjuk az épületben.

Tisztaság: a külső és belső tisztaságot a takarító-személyzettel és a gyerekekkel közösen valósítjuk meg. A portalanítást porszívókkal, a megfelelő tisztaságot környezetbarát, higított fertőtlenítő – szerekkel biztosítjuk.

Az életkorhoz kötött kötelező oltási rendet az iskolaorvos és a védőnő biztosítja.

A 2019-2020. tanév óta (a munkát jelentősen befolyásolta a Covid – 19 megjelenése) a fertőtlenítésre, a kézmosás technikájának elsajátítására, az egészség védelmére sokkal nagyobb hangsúlyt helyezünk.

Külső környezetünk tiszta, udvarunkat lehetőség szerint virágosítjuk.

Tanulóink mentális szintjét, befolyásolhatóságát sok esetben nagyon terheli az értékirányultság hiánya, a deprivált szociokulturális háttér. Az értékrendet a pedagógusok pozitív értelemben igyekeznek befolyásolni. A problémamegoldási képességek, a konfliktushelyzetek megoldása, az interperszonális kapcsolatok fejlesztése, a jó kommunikációs képességekkel rendelkező gyógypedagógusok példát adó magatartása, az egészség, mint érték kialakításában döntő szerepet játszik. A tanulók kultúrája, egyéni

szokásai, viselkedési módjai gyakran eltérnek, így az értékrendszerek nem mindig találkoznak. Problémaként jelentkezik a kortárs-csoportok hatása is. Osztályfőnöki (közösségi nevelés) órákon személyiségfejlesztő terápiás jellegű foglalkozásokat tartunk. Így a viselkedésmódot, alkalmazkodási képességeket pozitívan tudjuk befolyásolni.

Az epilepszia

Iskolánkban sok tanuló él epilepsziás kórképpel. A folyamatosan fejlődő agyra gyakorolt hatása a görcskészség, legijesztőbb tünete a tonusos-clonusos roham. Gyermekeink valamennyien kezelt, gyógyszeresen beállított betegek. Epileptológus szakorvosok diagnosztizálják és állítják be gyógyszeres terápiára a gyermekeket. Az iskolaorvos kapcsolatban áll gyermekeinkkel és a tanárok jelzése alapján segít rajtuk. Az órákon érzékelt elrévedéseket, teljesítményromlásokat folyamatosan kontrolláltatjuk. Serdülőkorban gyakran találkozunk magatartási, személyiségzavarokkal is. A szülő ezekben az esetekben áttételesen találkozik gyermeke problémáival.

Mit tegyünk a jelentkező rohamok esetében?

- Nagyon kell vigyázni arra, hogy a hadonászó gyerek ne sérüljön, pl. ne essen le a lépcsőn.
- Biztonságos testhelyzetbe kell hozni, a fejet vagy az egész testet óvatosan oldalra kell fordítani.
- A fogak közé kemény tárgyat nem szabad tenni.
- A végtagokat soha nem szabad leszorítani.
- Nem szabad felébreszteni a kimerült beteget.
- Ha a görcs nem szűnik, nem rendeződik a beteg állapota, mentővel kórházba kell szállítani.
- Az iskolában dolgozó felnőttek nyugodtan, higgadtan cselekedjenek, a helyzet urai legyenek, hiszen nyugodt, célirányos viselkedés a gyermekektől is csak ekkor várható el.
- Mindenképpen epilepszia-szakrendelésre kell irányítani a gyermeket, ha még nem járt ott.
- Roham esetén az epileptológus szakorvost értesíteni kell, aki eldönti a további vizsgálatok, gyógyszerváltoztatás szükségességét.
- Önkényesen soha nem szabad változtatni a gyógyszeradagon.
- A roham látványos, ijesztő. Meg kell beszélni a gyermekekkel, meg kell magyarázni, hogy ilyen rohama bárkinek kialakulhat.
- A beteg életminőségét befolyásolja a család viszonyulása is.
- Előítéletet sem szabad megfogalmazni.
- Bár a gyermek állapota, teljesítménye, magatartása változhat, a közösségből kizárni nem szabad,

- A vizuális percepció, a verbális képesség, a koncentráció, a probléma-megoldás, a komplex figyelni képesség részfunkciókat külön-külön kell értékelni és a fejlesztésnek speciális irányúnak kell lenni. A sport és a testnevelés nem rohamprovokáló. A rendszeres, de nem túlhajszolt testedzés javítja az erőnlétet, növeli az önbizalmat, segíti a harmonikus személyiség kialakítását. Talajtornát kivétel nélkül minden epilepsziás gyermek végezhet. A villogó fény rohamot provokálhat. Fontos a megfelelő sportág megválasztása. Azt, hogy melyek a veszélyhelyzetek, az epileptológus szakorvos dönti el.
- Óvakodjunk a szélsőséges viszonyulásoktól. A figyelmetlenség, a közöny éppolyan káros, mint a túlzott féltés, aggodalmaskodás. El kell kerülni a személyiségtorzuláshoz vezető következményeket. A morbus sacer diagnózisa pályaválasztás idején igen fontos. A továbbtanulás előtt mérlegelni kell a prognózist. (pl.: befejezhető-e a rendszeres gyógyszeresedés, ha megszűnik a rohammentesség). Az életkorfüggő epilepszia éppen a pályaválasztás idejére abbamarad-e, vagy jelentkezőkor a gyerek rendszeresen gyógyszert szedjen továbbra is. Az epilepsziás gyermeket gondos, a szakorvos véleményén alapuló egyéni elbírálás segítheti a sikeresebb pályaválasztásnál.

12.18 Egészségfejlesztés az integráltan foglalkoztatott értelmileg akadályozott illetve értelmi fogyatékos autista tanulók esetében

A csoportjainkba járó gyerekek speciális képességei miatt egészségfejlesztésük, nevelésük is sajátos feladatokat igényel. Ezek megvalósításának nagy része folyamatosan történik, a többi alkalomtól, szituációtól függően.

Az eddigi, és a tervezett feladataink mind a testi, mind a lelki egészségnevelésre kiterjednek.

A kitűzött célok elérését nagymértékben a szülői attitűdök, az otthoni körülmények is befolyásolják. Éppen ezért fontos a szülők bevonása, együttműködésének elérése.

Az egészségneveléssel összefüggő feladatok:

Önkiszolgálásra nevelés:

- szobatisztaság kialakítása
- étkezés (kulturáltság, evőeszközök megfelelő használata)
- öltözködés (évszaknak megfelelően)
- tisztálkodás (a helyes kézmosás technikájának elsajátíttatása, felületek fertőtlenítése, a test és a ruházat tisztán tartása és ápolása otthon és az iskolában)

- környezet rendben tartása (terítés, viráglocsolás, rendrakás, portörlés, iskolaudvar gyomlálása)

Egészséges életmódra nevelés:

- táplálkozás (az egészséges és az egészségtelen ételek között tudjanak különbséget tenni; az egészséges, vitaminokban gazdag élelmiszerek előtérbe helyezése)
- mozgás (a mindennapi testedzés igényének kialakítása; a feltételek biztosítása)

Szexuális felvilágosítás és az esetleges szexuális zaklatás megelőzése

- Illetlan: az elemi illemszabályok elsajátítása (köszönési formák, megfelelő viselkedésmódok)
- Káros szenvedélyek megelőzése (beszélgetés keretében dohányzás-, alkohol-, drogprevenció)

Már meglévő feltételek az egészségneveléshez:

- személyi feltételek:
- csoportpedagógusok
- gyermekfelügyelők, asszisztensek
- iskolaorvos, védőnő, rendőrség által nyújtott támogatás.

Tárgyi feltételek:

- folyékony-szappan tartók elhelyezése minden mosdóban
- a két mozgásfejlesztő terem biztosítása,
- megfelelő tornaeszközök biztosítása.

Megvalósulásra váró feltételek:

Személyi feltételek:

- a foglalkoztató tagozat gyermekei számára hetente több –konduktor vagy gyógytornász által tartott – mozgásfejlesztésre, testnevelésre lenne szükség
- a Kézenfogva Alapítvány speciális szexuális felvilágosító programját elvégzett pedagógusok

Tárgyi feltételek:

- udvari játékeszközök felújítása és kiegészítése
- szexuális felvilágosító program segédanyagait tartalmazó egységcsomag (táska) beszerzése

- testnevelőterem törött balesetveszélyes parkettáinak kicserélése
- a hiányos, törött kopolitüveg cseréje a tornateremben
- tankonyha kialakítása.

Az egészségfejlesztés feldolgozásának módjai:

- folyamatosan a napirendhez és alkalomhoz kapcsolódóan
- tananyagba építve
- egyéni és csoportfoglalkozások keretében (beszélgetés, szituációs játékok)
- szülőklubon való részvétel, amely segít a szülőknek gyermekeikkel kapcsolatos problémáik megoldásában, és ezzel hozzájárul a gyermek egészségneveléséhez.

Összefoglalás

Iskolánkban a családok, a gyermekek a pedagógusok, az iskolaorvos, a védőnő a gyermekvédelmi szakemberek csapatmunkájával szeretnék az iskola egészségügy feladatait megoldani. Napi munkánkat nehezíti a szülők nagy részének érdektelensége, másrészt tanítványaink értelmi és értékiszervi károsodása, ami az értékrendek kialakítását nehezíti. A deprivált környezet károsító hatását igen nehéz ellensúlyozni, befolyásolni. Tanulóink egy részének szocio-kulturális helyzete igen rossznak mondható, ennek megfelelően az egészséges életmódra nevelés gyakran ütközik akadályba. Minden tanévben sor kerül olyan programok összeállítására, amelyek kifejezetten az egészséges életmód megismertetését tűzik ki célul.

12.19 A mindennapos testedzés formái

Iskolánkban a mindennapos testedzést a tanórai, a tanórán kívüli foglalkozások és az iskolai sportköri foglalkozások keretében biztosítjuk. A tornaszoba minden nap a tanulók rendelkezésére áll. A délutáni foglalkozásokat is szakképzett pedagógusok végzik. Ezek formái:

Testnevelési órák:

- alsó tagozaton heti 5 óra
- felső tagozaton: heti 5 óra

A délutáni foglalkozások és az iskolai sportkör is a tanulók mozgásigényének kielégítését, a sport megszerettetését szolgálják. Az iskola keretében sportcsoportok működnek, amelyek működését az éves munkaterv szabályozza.

Sportcsoportok:

- tömegsport foglalkozások
- asztalitenisz foglalkozások.

Napközi foglalkozások keretében egy foglalkozást – naponta legalább 30-45 perc – sportolással, mozgással kell eltölteni.

Óvodás gyermekeink az év folyamán – mindennap – mozgásfejlesztő foglalkozáson vesznek részt. Ezek a foglalkozások is elérik a napi 30-45 perc közötti időtartamot.

12.20 Értékelés

Az iskola egészségügyi feladatait meghatároztuk. A feltételeket elemeztük. A programok végrehajtását a tanévek elején jelöljük ki. Figyelembe vettük a tanulók szociokulturális hátterét. Figyelembe vettük a tanulók mentális állapotát és az ebből adódó akadályozottságot, veszélyeket, az iskolai tanuláshoz szükséges képességek fejletlenségét, a lassúbb ütemű és alacsonyabb szintű fejleszthetőséget. A gyermekekkel foglalkozó felnőttek személyi feltételei biztosítják az egészséges felnőtté nevelést, a reális önkép és pályaválasztás kialakítását.

Programunk megvalósításának érdekében külső szakértőket is bevonunk. (Drog, AIDS-veszély elhárítása, egészséges táplálkozás, szexuális-felvilágosítás).

Időpontokat nem tudunk kijelölni, mert tanulásban akadályozott, értelmileg akadályozott és halmozottan fogyatékos tanítványaink teljesítményét nem tudjuk időben meghatározni.

Sajátos fejlesztő, korrekciós és rehabilitációs és terápiás pedagógiai eljárások alkalmazása szükséges, a gyermek egyéni szükségleteinek, és a javasolt korrekciós eljárásoknak megfelelően. Mindezeket a napi gyakorlatban valósítjuk meg.

A sajátos nevelési igényű tanuló esetében nemcsak a tudásszerzést, a tanulást, az ismeretek elsajátítását akadályozza a fogyatékoság, hanem a magatartási, beilleszkedési zavar is nehezíti a személyiség fejlődését. Gyermekeinknek más bánásmódra van szüksége. A gyermek sikertelenségei szorongást, feszültséget, pszichoszomatikus betegségeket idézhetnek elő. Legsúlyosabb következményként pedig deviáns magatartásformák is megjelenhetnek.

A sajátos nevelési szükségletet tudomásul véve, gyermekeinknek is fontos a prevenció, az immunizáció, a betegségek és fejlődésbeli hibák felismerését szolgáló szűrővizsgálatok, valamint a krónikus beteg sajátos szükségleteinek az iskola napi életével, környezeti feltételeivel való egyeztetése, harmonizálása. Az egészséges életmódra való nevelés még fontosabb, mint az ép családokból érkező ép gyermekek esetében. Iskolánkban az egészséges életmódra nevelés folyamatos, anyaga szervesen illeszkedik az osztályfőnöki (közösségi nevelés) órák és a természettudomány, környezetismereti órák tananyagába.

13. Környezeti nevelési program

13.1 Bevezetés, alapelveink

„A környezeti nevelés célja a környezettudatos magatartás, a környezetért felelős életvitel elősegítése...Célja a természet, az épített és társadalmi környezet, az embert tisztelő szokásrendszer érzelmi, értelmi, esztétikai és erkölcsi megalapozása.

A nevelés célja az ember általános adottságainak együttes fejlesztése.”

(Nemzeti Környezeti Nevelési Stratégia 13.p.)

A környezeti nevelés komplex nevelés. Komplex, mert minden érzékszervre, érzelmi és értelmi szintre, az egész emberre hat. Nem különülhet el egy-egy tantárgyra, tantárgycsoportra, hanem az iskola működésének egészét, minden tantrágyát és tevékenységét kell áthatnia. Így kell lennie, ha valós eredményt akarunk elérni, hiszen minden tudásunk, tudományunk, mítoszunk, hiedelmünk és legendánk ugyanarról szól; nevezetesen a ránk pozitív vagy negatív hatást kifejtő környezetünkről, annak történéseiről, változásairól, életünkre gyakorolt benyomásairól.

A gyermeki rácsodálkozás, a felfedezés öröme, a kirándulásokon tanulóinkhoz közel kerülő természet varázslatos világa nem más, mint az érzékeny lelkekben megszülető varázslat. Ha ezt a titkot sokszor alig érthető, tudományos magyarázatokkal zsúfoltan próbáljuk megfejteni, mindenképpen tanulóink fejébe, lelkébe vésni – elvész e varázs. Addig, amíg különböző módszerekkel, tevékenységformákkal, érdekes helyzetekben a gyerekek titkokat lelnek fel, átérzik a titokzatosság bódító érzetét, játékosan tapasztalják meg a természet, környezet által nyújtott helyi csodákat, amíg ezekre a szépségekre, élményekre rá tudnak csodálkozni, addig joggal várhatunk el részvételt tanulóinktól az oktatási – felfedezési – folyamat során.

Alapelvünk tehát, hogy a környezeti nevelés során a módszerek megválasztása, saját attitűdünk a gyerekekhez és a környezethez, alapvetően meghatározza tevékenységünk eredményét vagy eredménytelenségét. A pedagógus mindig középpontban van, viselkedése mintát jelent szűkebb környezete, elsősorban a rábízott tanulók számára.

Mindaddig azonban, amíg meg tudjuk őrizni a környezet értékeire való gyermeki rácsodálkozás képességét, s ezzel a kisugárzással tudjuk tanulóink számára közvetíteni az ismereteket, attitűdöket, addig sokkal mélyebb, az értelmi rögzítésnél tartósabb tudást, viszonyulást adhatunk a gyerekeknek. Az iskolánkba járó tanulók többsége rossz szociális körülmények között többszörösen hátrányos környezetben él. Ezért különösen fontos számunkra az egészséges tiszta környezet bemutatása, az erre való igény felébresztése és fenntartása. Ebben segíti munkánkat a megtervezett, tevékenységünk minden részletére kiterjedő környezeti nevelési program.

13.2 Iskolánk környezeti nevelési tevékenysége

A környezeti nevelés kerettantervi jellege

A környezeti nevelés, jellegéből adódóan nem köthető szorosan egyik tantárgyhoz, vagy műveltségi területhez sem. Ez olyan közös követelmény tehát, amelynek szemléletével át kell hatnia az oktatási intézmény valamennyi – tanórai és tanórán kívüli – tevékenységét. Ezt jelenti a kerettantervi jelleg.

Attól függően pedig, hogy az iskola vezetősége és annak nevelőtestület milyen mértékben tartja fontosnak – a nevelés szempontjából meghatározónak e tevékenységet – jelenhet meg különböző hangsúllyal az adott intézmény pedagógiai programjában. Iskolánk – részben az „Intézményünk adottságai” fejezetben említett szociális hátrányok, részben a kollégáink attitűdje miatt – kiemelten fontosnak tartja a környezeti nevelést a tudatformáláson túl, mint prevenció – korrekció – rehabilitációs tevékenységet is. Ez a tevékenység különösen akkor válik érthetővé, ha a minden érzékszerven keresztüli tapasztalatszerzést, az egészséges, tiszta környezet megteremtésére és fenntartására tett törekvéseinket, a rendszeresség, helyes napirend kialakításának elősegítését vizsgáljuk. Kollégáinktól folyamatosan pedagógiai többletet kapnak a tanulók e téren. Tanulóinkat mindez arra sarkallja, hogy egészségesebben éljenek, önmagukkal és környezetükkel szemben igényesebbek legyenek, vigyázzanak annak tisztaságára, szóljanak rá a szemetelőkre vagy figyelemmel kísérik a televízió, rádió és más médiák által nyújtott, környezetről szóló információkat, megannyi apró csatornán – tanórai és tanórán kívüli tevékenységeken, foglalkozásokon – keresztül.

Ilyen tekintetben tehát célunk az, hogy iskolánk padjait elhagyó diákok minél nagyobb része; személyes sorsát vállalni, illetve – értelmi képességei és megszerzett tudása, kompetenciái függvényében – bizonyos mértékben alakítani képes, közvetlen környezetéért felelősséget vállaló állampolgárrá váljon.

Környezeti nevelésünk sikere a természeti és társadalmi környezetünkkel kapcsolatos cselekvések szemléletétől, stílusától, rendszerszerűségétől és színtereitől függ. Ezek tervezése, megszervezése és az ismeretátadás-elsajátítás életkornak és értelmi képességnek megfelelően differenciált tevékenységbe ágyazása nagyon összetett pedagógiai feladat iskolánk minden tagozatán, munkaközösségében.

Tevékenység színterei

- A környezeti nevelés permanens folyamat, mely – ideális esetben – jóval az iskoláskor előtt kezdődik és a felnőtt korban is tart. Az iskolai környezeti nevelés tehát ennek a folyamatnak egy jelentős része. Ezért is szükséges az iskola minden tevékenységét áthatnia a nevelésnek.
- A környezeti nevelés jellegéből fakad, hogy nehezen képzelhető el a hatásos nevelés a természeti környezet megtapasztalása nélkül. Ezt a különböző vetélkedők, akadályversenyek, sportvetélkedők (erdei iskola) programok biztosíthatják leginkább.
- A környezeti problémák nem kezelhetőek elszigetelten, ezért kapcsolódni akarunk önkormányzat környezetvédelmi programjaiba, megismerjük környezetvédelmi tervüket.
- Mivel a környezeti attitűdöt és munkánk eredményét nagymértékben befolyásolja tanítványaink családi miliője, életvitele, értékrendje, igyekszünk azt minél alaposabban megismerni, és a rendelkezésünkre álló törvényes eszközök segítségével a társadalom által elfogadott normák, értékrend betartására sarkallni őket.
- Ha a gyermekeket is érintő, vagy általuk megoldható, esetleg javítható konkrét problémákat mutatunk be elérhetjük, hogy hajlandóak legyenek az aktív részvételre, legyen tenni akarásuk a problémák megoldására.

A környezeti nevelés módszerei stílusai két nagy csoportba oszthatók. Az első a hagyományosan alkalmazott analitikus-szintetikus (részekre, elemekre bontó és azok viszonyát vizsgáló) módszer. A másik lehetőség az egészleges vizsgálat; az osztatlan egész teljességéről szerzett benyomásokat, impressziókat megragadó holisztikus megismerés. A környezeti nevelési programok során a két módszert együttesen célszerű alkalmazni.

- A környezeti problémák helyi, lokális gondként mutatkoznak meg azok számára, akik azt elszenvedik, de a bioszféra egységes volta miatt összefüggéseiben nem választhatók el az egész Földet érintő, globális problémáktól. Így nem választható mereven szét a lokalitás-globalitás egymást kiegészítő (komplementer) rendszere. Nem oldhatunk meg semmit akkor, ha közvetlen környezetünk problémájának kezelése során máshol, távolabb újabbakat hozunk létre (pl. szemét összegyűjtése az iskola, osztály környékén, de lerakása, elszórása máshol).
- A természethez, környezethez fűződő viszonyunk személyes jellegéből adódik, hogy a környezeti nevelés csak intuitív pedagógia lehet elsősorban. Sajátos kommunikációt kíván meg az együttműködő társak; az ember és a természet között. Igényli a nyitottságot, motiváltságot tanítványtól és tanártól egyaránt. Az ismeretek pusztá átadása nem elég, hiszen a pusztán ismeretközlés nem elégséges a helyes viszonyrendszer kialakításához. A pozitív jövőkép, a

helyes értékrend és környezeti etika csíráinak kialakításához nélkülözhetetlen az érzelmeken át ható, megélhető helyzetek biztosítása, melyek ugyan kiscsoportban történnek, mégis az élmény maga mindig személyes.

A környezeti nevelés tehát egy komplex rendszer, amelynek át kell hatni minden részét az iskolai életnek – a tanóráktól a napközis foglalkozásokon, szakkörökön és környezetvédelmi vetélkedőkön keresztül a salgóbányai táborozásig, beleértve a kollégák módszertani- és környezetkultúrájának fejlesztését is.

13.3 Környezeti nevelés a tanórákon

Tanulóink legnagyobb része idejének jelentős hányadát tölti el az iskola tanítási óráin, hiszen erre törvény kötelezi őket. A tanítási- és napközis foglalkozások lehetőségei között – gyermeklétszám tekintetében – így nagy különbségek adódnak. Ezért különösen fontos a tanórákon megvalósuló környezeti nevelés, a helyes környezeti attitűd sugárzása.

Természetismeret:

A természet-közelség élményét jellegükből adódóan elsősorban a természettudomány/környezet- és természetismeret, a földrajz és a technika és tervezés órák tudják biztosítani. A környezet megismerésével sok hasznos információ adható át a tanulóknak, ám az információk közlésén túl fontos a szenzitivitás, a minél több érzékszervre ható „benyomásközlés”, a megélhető, élményszerű helyzetekbe hozás, az empirikus tapasztalatok összeszedése, a dicséret alkalmazásával végzett pozitív motiváció élménye is. A természettudomány tantárgyainak így igen nagy a felelőssége, hiszen a természetre vonatkozó kultúra a környezeti nevelés egyik pillére.

Technika és tervezés:

ezekon a foglalkozásokon a természetes anyagok és az újra papír használata szintén lényeges szemléletformáló erő, különösen akkor, ha ezt megfelelően bevezetve, mondandónkat szemléletesen alátámasztva tesszük. A tantárgy nagy lehetősége, hogy gyakorlati szempontból elemezzék a környezetbarát létformát, helyes példákat mutassanak be.

Matematika:

A matematika órákon az aktuális feladatokhoz kapcsolni lehet a környezeti problémákat, ki lehet számolni egy szennyeződés hatását vagy egy cinke család „feladványa” is, mint például ha autóval megyünk bevásárolni egy üzletközpontba, a zsúfolt belvárosban keresztül, milyen környezeti- és

egészségterhelést végzünk (stressz, körülményes parkolás, torlódás, álló autó járó motorral, levegőszennyezés, fokozott benzinfogyasztás, több kiadás stb.)

Történelem:

A történelem órák felelőssége is nagy, hiszen a kisiskolások történelmi időszemlélete fokozatosan alakul ki, ezért csak fokozatosan várható el, hogy cselekedeteiket a pillanatnyi érdekek helyett a felelősségvállalás motiválja.

A múltbéli cselekvések, döntések következményeivel most kell szembenéznünk, ugyanakkor az aktuális problémákra adott válasz hatásai a jövőben lesznek lemérhetők.

A társadalomtudományok feladata a társadalomszerveződés, valamint az emberi viselkedés és kultúra irányából megközelíteni a kérdést. A környezeti válság megoldása nem képzelhető el a jelenlegi társadalmi viszonyok meghaladása nélkül. A korábbi döntések elemzése segíti a jelenben való eligazodást, növeli a jövő iránti felelősséget. Az emberismereti, humán tárgyak feladatai közé tartozik az is, hogy bemutassák a fogyasztói modell helyett javasolt utakat, a környezeti válság megoldásához.

Magyar nyelv és irodalom:

A magyar órák segítségével a szép és helyes beszéd elsajátítása, az értő olvasás felfedezése, s ezeken keresztül a magyar és világirodalom legszebb alkotásainak a megismerési lehetősége nyílik meg a tanulók előtt. Tanórákon, illetve a tanórákhoz kapcsolt foglalkozásokon a nagy költők és írók természetet bemutató és áhítattal dicsérő műveit, a természet szeretetéből fakadó szép nyelvi kifejezéseket használja fel szókincsfejlesztésre. Ugyanakkor az értő olvasás birtoklása megnyitja az utat az önálló tanulás, az ismeretterjesztő könyvek, CD-ROM-ok tanulmányozására is.

Ének-zene és művészeti tantárgyak:

A művészeti tárgyak megkülönböztetetten alkalmasak a kérdéskör érzelmi megközelítésére, keretet adnak a természet és az ember alkotta környezet szépségének átéléséhez. E tárgyak hatásosa fel tudják hívni a figyelmet az értékvesztésre, uniformizálódásra, kulturális örökségünk megőrzésének fontosságára.

Testnevelés:

A test- és egészségnevelési tárgyak a környezet és az egészség szoros kapcsolatának megismertetésével, az igények kialakításával tesznek a legtöbbet.

13.4 Környezeti nevelés a tanórákon kívül

A környezeti nevelés – annak kerettantervi jellege miatt – nem valósulhat meg pusztán a tanórákon. A tanórákon kívüli nevelés lehetőségei között a szakkörökön megvalósuló környezeti nevelés foglal el jelentős helyet.

Kézműves szakkör:

A kézműves szakkörön a természetes anyagokkal végzett munka, a természetes – újrafelhasználható vagy újragyártott (pl. papír) anyagok felhasználása – előnyben részesítése a műanyagokkal szemben (melyek nem bomlanak le a természetes körforgás során). Az elvégzett munka utáni takarítás, rendrakás is fontos része a környezeti nevelésnek, a rendszerességre szoktatásnak.

Tömegsport, futball, asztalitenisz:

a mindennapos testnevelést a közoktatásról szóló törvény is előírja. A testmozgás az egészséges életmód, a jó közérzet, a megfelelő erőnlét biztosítása szempontjából is fontos, de a szabad levegőn végzett sporttevékenység az állóképességet, edzettséget is növeli. A játék, a kirándulás a természet szépségeire is segít ráirányítani a figyelmet.

Napközis/tanulószobai és szabadidős foglalkozások:

A környezet károsodását jobb megelőzni, mint a bajt orvosolni. Ezért cselekvéseinket a preventív szemléletnek kell áthatnia. Törekednünk kell arra, hogy minél kevesebb felesleges energiafelhasználással, anyagpazarlással járjon a munkánk. A takarékoság és mértékletesség egyaránt gazdasági, környezetvédelmi és etikai szempont is. Ennek az elvnek az érvényesítésére kiváló lehetőség nyílik a délutáni és szabadidős foglalkozások, programok során.

A rendszerességre nevelésnek, a délutáni munka megfontolt és didaktikailag átgondolt megszervezésének, vezetésének fontos szerepe van a környezettudatos magatartás kialakításában. A takarékos energiafelhasználás (villany, víz), a szemét, hulladék eltakarítása, környezetünk rendbetétele, mielőtt elhagyjuk az osztálytermet, vagy az újra papírból készült termékek (pl. papírzsebkendő, rajzlap, füzet) használatának előnyben részesítése, mind a környezeti nevelés szerves részét képezi, csakúgy, mint a könyvtár, a múzeumok, állatkertek meglátogatása, vagy kirándulás a természetbe.

Módszerek

- megbeszélés, beszélgetés, bemutatás, gyakoroltatás
- játékok (szituációs, memóriafejlesztő, érzékelést fejlesztő, kapcsolatteremtést segítő)

- rend- és tisztasági verseny
- egyszerű, célzott megfigyelések.

Iskolánk óvodai csoportja is bekapcsolódik a környezeti nevelési feladatok elvégzésébe. A gyerekek életkorához meglévő ismereteikhez a fogyatékoság jellegéhez, az esetleges másodlagos sérülésekhez alkalmazkodva célul tűzzük ki, hogy:

- gyermekeink ismerjék meg szűkebb környezetüket,
- vegyék észre környezetükben a szépet, az értéket, ismerjék fel a problémákat,
- óvják környezetük tisztaságát,
- alakuljon ki bennük az egészséges életmód igénye, sajátítsák el az ehhez vezető módszereket,
- takarékoskodjanak az energiával, vízzel.

Ezen célok eléréséhez elvégzendő feladatok:

- közlekedésbiztonsági ismeretek nyújtása (a közlekedési ismeretekkel kapcsolatos tananyagrészt oktatása, a tanulók értékelése, minősítése során a miniszter által jóváhagyott elektronikus tanulmányi rendszerben e célra kifejlesztett program is használható.)
- zöldítés az óvodában és környékén,
- gyomtalanítás az óvodában,
- hulladékgyűjtés,
- élősarok az óvodai csoportszobában,
- madáretetők kihelyezése az óvodában,
- állatkert, múzeumok, nemzeti parkok látogatása.

13.5 Módszerek

- játékok (szituációs, memóiafejlesztő, érzékelést fejlesztő, kombinációs)
- egyszerű megfigyelések,
- beszélgetés, bemutatás,
- Komplex Alapprogram módszerei
- mesék, versek olvasása a közvetlen természetes és mesterséges környezet értékeiről
- terepgyakorlatok
- vizuális művészet.

Ezen programokat általános aktivitás, a kollégák és a gyerekek lelkes munkája jellemzi. Közben változik a tanulók környezethez való viszonyulása (környezeti magatartása) a környezetre való odafigyelés képessége.

13.6 Előélet, hagyományok

Iskolánk rendelkezik bizonyos hagyományokkal a környezeti nevelés terén. Részt veszünk a város által szervezett takarítási akciókon, szelektív hulladékgyűjtésen. Ha az anyagi források lehetővé teszik, minden évben 3 napos salgóbányai táborozást szervezünk. Itt változatosan, életkorhoz, meglévő ismeretekhez igazított programok segítségével, természet közeli környezetben tanulják meg diákjaink a természettel való harmóniában élés mikéntjét.

Ezeken kívül szinte minden tantárgy számtalan lehetőséget kínál a környezeti nevelés megvalósítására.

Adottságaink

Az iskola udvara zárt, lebetonozott, sportolásra, játékokra nem alkalmas. A tantermek mérete csak részben megfelelő, az iskola épülete barátságosnak nem nevezhető, a környezeti nevelést kevésbé segítő. A rideg környezetet próbáljuk oldani a tantermek dekorálásával, felhasználva a gyerekek munkáit is.

14. A fogyasztóvédelemmel összefüggő iskolai feladatok

14.1 Jogi háttér

Az egyesült Nemzetek Szervezete 1985-ös Fogyasztóvédelmi Irányelveiben leszögezte, hogy minden állampolgár fogyasztóként a következő alapvető jogokkal rendelkezik:

- az alapvető szükségleteik kielégítéséhez való jog
- a veszélyes termékek és eljárások ellen való tiltakozás joga
- a különböző termékek és szolgáltatások közötti választás joga
- a megfontolt választáshoz szükséges tények ismeretének joga
- a jogos panaszok tisztességes rendezéséhez való jog
- az egészséges és elviselhető környezetben való élethez való jog
- a kormány irányelveinek meghatározásába és végrehajtásába való beleszólás joga

- a tájékozott és tudatos fogyasztóvá váláshoz szükséges ismeretek és tudás elsajátításához való jog.
- a veszélyes termékek és eljárások ellen való tiltakozás joga
- a különböző termékek és szolgáltatások közötti választás joga
- a megfontolt választáshoz szükséges tények ismeretének joga
- a jogos panaszok tisztességes rendezéséhez való jog
- az egészséges és elviselhető környezetben való élethez való jog
- a kormány irányelveinek meghatározásába és végrehajtásába való beleszólás joga
- a tájékozott és tudatos fogyasztóvá váláshoz szükséges ismeretek és tudás elsajátításához való jog.

14.2 A fogyasztóvédelmi oktatás célja

„A fogyasztóvédelem célja a fogyasztói kultúra fejlesztése, és a tudatos kritikus fogyasztói magatartás kialakítása és fejlesztése a tanulóknban. (NAT)

14.3 A fogyasztóvédelmi oktatás tartalmi elemei

A tanulók hatékony társadalmi beilleszkedéséhez, az együttműködéshez és a részvételhez elengedhetetlenül szükséges a szociális és társadalmi kompetenciák tudatos, pedagógiailag megtervezett fejlesztése. Olyan szociális motívumrendszerek kialakításáról és erősítéséről van szó, amelyek gazdasági és társadalmi előnyöket egyaránt hordoznak magukban.

Szükséges a társadalmi és állampolgári kompetenciák kialakításának elősegítése, a jogukat érvényesíteni tudó, a közéletben részt vevő és közreműködő fiatalok képzése. A szociális és társadalmi kompetenciák fejlesztése. (NAT)

Fogyasztói magatartásunk sokféle hatás mentén, a szociális tanulás útján alakul, fejlődik. A tudatos fogyasztóvá válás és az ennek megfelelő magatartás kialakítása hosszú, sokoldalú folyamat. Ennek során az egyén megismeri a fogyasztási javakat és szolgáltatásokat, megtanulja, hogyan viselkedjen a piaci viszonyok között, hogyan legyen képes fogyasztói érdekeinek érvényesítésére a természeti erőforrások védelme mellett.

A fogyasztói mintáknak a fenntarthatóság irányába történő fejlődése szempontjából a nevelés-oktatás különösen nagy jelentőségű. Mivel ismereteket kell elsajátíttatni, készségeket, hozzáállást, értékrendet kell formálni.

A fogyasztás elemi meghatározója a család. A fogyasztói szokások tekintetében az otthonról hozott hatások a legélénkebbek, ezért is fontos a szülők, a családok bevonása a nevelési folyamatba.

A napi gazdasági tapasztalatok, a gazdasági élet mind alaposabb és tudatosabb megismerése és megértése segít a fenntarthatóság eszméjének elfogadtatásában. Az emberek sokszor az olcsó, akciós termékeket részesítik előnyben, általában keveset költenek kultúrára, utazásra, erősen differenciálódnak abból a szempontból is, hogy mennyire akarnak, vagy tudnak megtakarítani. E gyakorlattal szemben a fenntarthatóság irányába ható fogyasztói minták kialakítását segítheti a korrekt sokoldalú tájékoztatás és információ áramlás.

Az iskolai programokban a pszichológiai mozgatókra, és a helyes értékrend alakítására kell a hangsúlyt fektetni. A fenntartható fogyasztás nem annyira tudományos vagy technikai kérdés, hanem inkább az értékek választásával, a tudatos beállítódással kapcsolatos viszony.

Az értékek formálásában lényeges

- a kívánság és a szükséglet fogalmának tisztázása és elkülönítése
- az egyéni és társadalmi jogok tiszteletben tartása
- a természeti értékek védelme.

Fontos továbbá a fogyasztás során

- a tájékozódás képessége
- a döntési helyzet felismerése
- a döntésre való felkészülés.

Meg kell ismertetni a tanulókkal a piac, a marketing és a reklám szerepét, alkalmassá téve őket e területen való eligazodásra. Hangsúlyozni kell a minőség és a biztonság szerepét a fogyasztás során, valamint a gazdaságosság és a takarékossgot. A fogyasztóvédelmi oktatás céljaként megfogalmazott fogyasztói kultúra, valamint a kritikus fogyasztói magatartás kialakítása és fejlesztése érdekében különösen fontos, hogy az iskola befejezésekor a diákok értsék, valamint a saját életükre alkalmazzni tudják az alábbi fogalmakat:

- Tudatos, kritikus fogyasztói magatartás: Olyan viselkedés, melyet a szuggesztív marketinghatásoktól való távolságtartás képessége, a fogyasztói szükségletek folyamatos

mérlegelése, továbbá a felmerülő fogyasztói problémák megértésének, kommunikálásának és megoldásának képessége és készsége jellemez.

- Ökológiai fogyasztóvédelem: Az elmúlt években sokan felismerték, hogy a környezeti problémáink túlnyomó többségének gyökere a mai fogyasztói társadalmunkban keresendő. Mind a javak pazarló előállítási technológiája, mind pedig fogyasztásunk gyakran ön- vagy csupán vállalati profítcélú volta, mennyisége, valamint annak összetétele hozzájárul erőforrásaink feléléséhez és természeti környezetünk elszennyezéséhez. E szemlélet a környezet szempontjait is figyelembe veszi, ökológiailag tudatos fogyasztókat nevel, akik vásárlási válaszaikkal egyben ökológiai környezetük megtartására törekednek.
- Környezettudatos fogyasztás: kiegyensúlyozottan dinamikus középút az öncélú, bolygónk erőforrásait gyorsulva felélő fogyasztás és a környezeti erőforrásokat nem kizsákmányoló fogyasztás között.

14.4 A fogyasztóvédelmi oktatás szinterei

Az egyes tantárgyak tanórai foglalkozásaiba jól beépíthetők a fogyasztóvédelemmel kapcsolatos tartalmak.

Például: technika és tervezés - a gyártás és a termékminőség összefüggései.

Matematika: banki, biztosítási vagy üzemanyag-fogyasztási számítások.

Természettudomány/természetismeret: mérés, mértékegységek, mérőeszközök (villany, gáz, víz mérőórák). A génmódosított élelmiszerek (GMO), amíg egy élelmiszer a boltba kerül, táplálkozás kiegészítők és divatjaik, egészséges táplálkozás. Az élelmiszerbiztonság, élelmiszeradalékok (E-számok), vegyszermaradványok, háztartási vegyszerek, kozmetikumok célszerű és tudatos használatuk.

Természettudomány /földrajz: eltérő fogyasztási struktúrák és szokások.

Magyar nyelv és irodalom: reklámyelv, feliratok; a reklám kommunikációs csapdái.

Digitális kultúra – elektronikus kereskedelem (e-kereskedelem), internetes fogyasztói veszélyforrások.

Történelem – EU fogyasztói jogok, fogyasztástörténet és fogyasztóvédelem, a reklám története stb.

- Tantárgyközi projektek (pl. Hogyan készül a reklám? A zsebpénz)
- Tanórán kívüli helyszínek (piaci sétákkal, állami és civil szervezetekkel, cégekkel)
- Iskolán kívüli helyszínek (piaci séták, üzletek, bankok látogatása)

- Hazai és nemzetközi együttműködések (más iskolákkal, állami és civil szervezetekkel, cégekkel)
- Az iskola fogyasztóvédelmi működése (az iskola, mint fogyasztó és mint piac), az ezzel kapcsolatos foglalkozások.
- A Belügyminisztérium által meghirdetett meg köznevelési témahetek:
 - a pénzügyi és vállalkozói témahét,
 - a Digitális Témahét,
 - valamint a Fenntarthatósági Témahét.
- A nevelési-oktatási intézmény a munkatervében meghatározott módon részt vehet a témahetekhez kapcsolódó programokon, illetve megszervezheti a tantervben előírt, az adott témával összefüggő tanítási órákat, foglalkozásokat.
- A témahetek általános célja a XXI. századi, mindennapokban használható gyakorlati ismeretek játékos, élményszerű átadása, illetve a tanárok új pedagógiai módszerek kipróbálására való ösztönzése. A nevelési-oktatási intézmények a programok megtartásához önkéntesek (pénzügyi, természet- és környezetvédelmi, infokommunikációs, valamint vállalkozások működtetésében jártas szakemberek) közreműködését is kérhetik, nyitottabbá téve ezzel az iskolák világát. A programok teljesen ingyenesek, kizárólag szakmai célú projektek. A Belügyminisztérium projektgazdaként kapcsolódik be a témahetek programjaiba.

Módszertani elemek:

- Interjúk, felmérések készítése az emberek vásárlási szokásairól.
- Riportkészítés az eladókkal.
- Médiafigyelés, médiaelemzés, reklámkritika.
- Egyéni és csoportos döntéshozatal.
- Helyi, országos- és EU-s szabályozások tanulmányozása.
- Adatgyűjtés, adatfeldolgozás, információörögzítés csoportmunkában.
- Problémamegoldó gyakorlat ötletbörzével, értékeléssel.
- Szituációs játék, esettanulmány.
- Viták, szituációs játékok (eladói és vásárlói érdekek összehangolása, jellemző piaci magatartások felismerése és elsajátítása, fogyasztói kosár készítése).

ÓVODAI NEVELÉSI PROGRAM

TANÍTS ENGEM!

(középsúlyos értelmi fogyatékos óvodások nevelési programja)

Mottó:

„Ártani nem nehéz dolog,
S minden ember képes rá:
ellenben használni és segíteni,
erre már nem mindenki képes.”

(Platón)

„Add a kezed” című Minősített Gyógypedagógiai Program adaptációja.

Ajánlás

Segíteni és használni akarunk.

Szeretnénk, ha elfogadnák őket. Igaz kicsit törékenyebbek, talán mások is, de bennük is van valami, amit, ha megtapasztal, megváltoztatja gondolatvilágát, megváltoztathatja sorsukat is.

Óhajunk, hogy gazdagabb, teljesebb életet éljenek.

Életük legyen szeretet, váltsa fel a bánatot öröm, betegséget egészség, harmónia áradjon beléjük. Segíteni akarunk, miképp nézzék a világot és másokat is, hogy ne csak nézzék, de lássák, érezzék gyermekeinket.

Mi felfedeztük a másságban, másokban a jót, próbáljuk magunkból is kihozni a legjobbat.

1. Bevezető

Az intézmény neve:

Abonyi Montágh Imre Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény, Óvoda és Általános Iskola

2740 Abony, Bicskei u. 2.

Telefon.:

titkárság: 06-30/3973-116

igazgató: 06-30/3200-196

e-mail: montaghimre.abony@cegleditk.hu

Az intézmény fenntartója:

Ceglédi Tankerületi Központ

Az intézmény működési területe:

Abony Város közigazgatási területe

Az óvoda dolgozói:

2 fő óvónő

1 gyógypedagógiai asszisztens

1 fő dajka

Az óvoda vezetője:

Az Abonyi Montágh Imre Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény, Óvoda és Általános Iskola igazgatója

A gyermekek a Pest Megyei Pedagógiai Szakszolgálat Székhely Intézményének Szakértői javaslata alapján nyernek felvételt.

2. Gyógypedagógiai nevelés indokoltsága

Azokra a családtagokra, melyben fogyatékos gyermek születik éppúgy vonatkoznak általános megállapítások, mint minden más családra. Ugyanakkor az új családtag nemcsak külső megjelenése szokásos kis eltéréseivel más, hanem állapota lényegével idéz fel riasztó gondolatokat, hoz létre új helyzetet, ingatja meg a róla alkotott, elképzelt képet, s ezáltal a család különlegesen nehéz helyzetbe kerül. A kívülálló és a nem érintett számára ezt a helyzetet megérteni is nehéz.

Ezeknek a gyermekeknek a szüleik különös gondolatvilágban élnek, vigasztaló gondolatokba kapaszkodnak, mert valamilyen megrendítő csalódást éltek át valamennyien. A fogyatékos gyermek egész lényével állapota következményeinek tudatával hat a családra, a szülőkre. A fogyatékosággal járó viszonylagos tehetetlenség, másság elzárja a gyermeket a környezet hatásaitól, a felnőttek és gyerekek világától. Az ő közössége nagyon sokáig a gyermekszoba. E közösségben pedig az anyáé a döntő szó. Megváltozik a család életvitele. Nehezíti a szülők gondját, hogy nem tudnak a gyermeküknek gondtalanul örülni a félelmek – szorongások miatt. Amilyen mértékben állítják, hogy gyermeküknek bizonyos fokig más gondozásra van szüksége, olyan mértékben tudják elfogadni a szakemberek megállapításait.

Az elmúlt évtizedekben megindult egy folyamat, melynek legfontosabb jellemzője, hogy a sérült gyermeket is elsősorban gyermeknek tekinteni, aki valamilyen „mássággal” bír. Ennek a gyermeknek is joga van a szeretetre, az emberi kapcsolatokra, a védettségre, a biztonságra, a megértésre, az ember méltóságának tiszteletben tartására. Joga van az önkifejezésre, a megértésre.

Ha mindezek nem biztosíthatók számukra a szocializációs folyamatban, akkor a „sérülten is emberi létforma kibontakozásának esélyétől fosztjuk meg őket”.

A gyógypedagógiai óvoda a szocializációt segítő folyamat egyik állomása lehet.

Vannak gyermekek, akik nevelésében kihagyhatatlan állomás, vannak, akiknél átmenet – integrációra felkészítő – vagy sikertelen integráció utáni fejlesztő intézmény, és vannak értelmi fejlődésükben súlyos fokban akadályozott gyermekek, akiknél nem indokolt ennek az intézménynek igénybevétele.

Bizonyos jól szocializált, jól fejleszthető gyerekek – ha a személyi, tárgyi feltételek adottak, eredményesen nevelhetők az integrált óvodai csoportokban. A teljes integrációra nincs lehetőség, de részlegesre a mi csoportunkban is van példa.

A fejlesztő foglalkozásokon és a nap nagy részében nálunk az ének és mozgásnevelés foglalkozásokat pedig a többségi közösségben végzi. Bárhol is nevelkedjen azonban a 3-7 éves értelmi fogyatékos óvodáskorú gyermek, fontos, hogy speciális nevelési szükségleteinek megfelelően szolgálják képességeinek fejlesztését, szocializációját.

A köznevelési törvény biztosítja, hogy minden sérült, akadályozott fejlődésű gyermek születése pillanatától, ill. a szülők igényeihez alkalmazkodva, támogató segítséget kapjon. Olyan segítséget, amely hatékonyan mozdítja elő a szervezet érését, integratív funkcióinak, belső energiatartalékainak kibontakoztatását.

Ahhoz, hogy a speciális nevelési szükségletű gyermek eredményesen illeszkedjen be a többségi közösségbe, hogy saját képességeinek megfelelően fejlődjön, orvosi - gyógypedagógiai - pszichológiai segítségre van szüksége.

Abony városban 1993. október 1-jén kezdte meg működését a Tószegi úti Óvoda keretein belül a gyógypedagógiai óvodai csoport. 1995. január 1-jétől a Montágh Imre Általános Iskolához tartozik. Az így kialakított környezet maximum 15 sérült gyermek ellátását teszi lehetővé.

3. Általános elvek a NAT alapján

Az Óvodai nevelés országos alapprogramja a sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésében

Az alapdokumentumban meghatározott nevelési, fejlesztési tartalmak minden gyermek számára szükségesek. Az óvodai nevelés a sajátos nevelési igényű gyermekeknél is a nevelés általános célkitűzéseinek megvalósítására törekszik. A nevelés hatására a sajátos nevelési igényű kisgyermeknél is fejlődik az alkalmazkodó készség, az akaraterő, az önállóságra törekvés, az érzelmi élet, az együttműködés. A sajátos nevelési igény szerinti környezet kialakítása, a szükséges tárgyi feltételek, és segédeszközök megléte akkor biztosítja a nevelési célok megvalósíthatóságát, ha a napirend során a gyermek mindig csak annyi segítséget kap, ami a további önálló cselekvéséhez szükséges.

Az Irányelv célja

Az Irányelv célja, hogy a nevelési programban foglaltak és a sajátos nevelési igény összhangba kerüljenek. Annak biztosítását szolgálja, hogy

- az elvárások igazodjanak a gyermekek fejlődésének üteméhez,

- fejlesztésük a számukra megfelelő területeken valósuljon meg,
- a sajátos nevelési igényű gyermekeket a nevelés, a fejlesztés ne terhelje túl,
- az egészségügyi és pedagógiai célú rehabilitációs, rehabilitációs célú foglalkozások programjai váljanak az óvodák nevelési programjainak tartalmi elemeivé.

A fejlesztés szervezeti keretének megválasztását, az alkalmazott speciális módszer- és eszközrendszert minden esetben a gyermekek állapotából fakadó egyéni szükségletek határozzák meg. A többségi óvodában történő együttnevelés – az illetékes szakértői bizottság szakértői véleményének figyelembevételével – minden esetben egyéni döntést igényel a gyerek szükségletei szerint.

4. Nevelési, fejlesztési célok és azok sajátosságai

Speciális fejlesztő programunkat a gyermekek mindenkori értelmi szintjét figyelembe véve dolgozzuk ki, mely differenciál diagnosztikára épül, s a csoportos foglalkozás mellett az egyéni terápiát, egyéni fejlesztést helyezi előtérbe.

A nevelés módszerei: az eszközök értelmezése tekintetében nem lehet teljesen egybehangzó és kidolgozott rendszert létrehozni. A nevelési módszerek és az oktatási irányelvek az értelmileg akadályozottak pedagógiájában mindig sajátos, korrekciós irányultságot is kapnak, melyeknek alkalmazását nevelési helyzet, a gyermek személyiségfejlődésének sérülésének különbözősége követeli meg.

A középsúlyos értelmi fogyatékos óvodáskorú gyermekek az óvodába lépéskor igen heterogén képet mutatnak. Az eltérések az életkorban, fejlettségi szintben, a fogyatékoság súlyosságában, típusában, a gyermek előzetes életében, családi vagy előző intézményes nevelésében gyökereznek.

Közös vonásuk azonban, hogy fejlődésük lelassult, s a mennyiségi eltérésen túl minőségi eltérés tapasztalható. Az alacsony pszichés aktivációs szint miatt minden területen nehezebben induló, lassúbb fejlődést mutatnak. Gyakran motivációszegények.

Míg a problémamentesen fejlődő gyermek egyenletes tempóban nagyobb lépcsőfokokon jut el a célig, addig az értelmi fogyatékos gyermek sok kisebb, alacsonyabb lépcsőfok megmászásával, kis lépésekkel, sok-sok gyakorlás után közelíti meg a célt, saját lehetőségeinek csúcsát.

Szorosan együttműködve a családdal célzottan igyekszik a pedagógus kihasználni azokat az időpontokat, amikor bizonyos funkciók érése „szenzibilis fázisban” van.

Optimális fejlesztés a transzfer hatás következtében az egész személyiségre hat, a gyermek pszichomotoros fejlesztését szolgálja. Így nem egymástól elkülönült funkció tréning zajlik, hanem egyidejűleg több funkció fejlődését segíti a komplex környezet.

A szociális érés támogatás közben figyelembe veszi a program a különböző funkciók egymásra épülését, hogy sikerélményt biztosítson a gyermekeknek, s hogy a tanítási technikák könnyen érthetőek, elsajátíthatóak legyenek. A „tanulás” akkor hatékony, ha a gyermek érzi a biztonságot, ha tudja, hogy környezete elfogadja, megérti.

Három alapelvnek kell érvényesülni:

„Ölelj át!”, „Tegyél le!”, „Hagyjál békén!”

Ez jelenti egyrészt az életkor specifikus, illetve fejlettség szerinti önállósulási folyamatok állomásait, másrészt azt, hogy a sérült gyermek is elsősorban gyermek, akinek szüksége van a bizalomteljes szeretetre, elfogadásra, de túlzott óvó-védő szeretet gátja lehet az önállósulásnak.

Így meg kell tanulni elengedni, „letenni” a gyereket, örülni az első önálló kísérleteknek, s ezt elő kell segíteni, illetve szükségleteit oly módon figyelembe venni, hogy napi rendben legyenek a pihenés, a nyugalmat biztosító idők, fázisok, ahol azt csinál, amit akar – természetesen a felnőtt felügyelete mellett.

Miután a spontán tanulás is sérült, gyakran hiányzik a természetes kíváncsiság belőlük, tudatosan kell kiépíteni a tanulási helyzeteket.

Változatos körülmények között meg kell tapasztalniuk az összes érzékszerv bevonásával a helyes érzékelést, észlelést, mint a magasabb mentális folyamatok kialakulásának első lépcsőfokát.

Az észlelés igen szoros kapcsolatban van a megismerés folyamatában az emlékezet és figyelem, hisz csak azt tudják felidézni, amire emlékeznek, az emlékezet pedig függ a figyelemtől.

A nagy mozgásigényre, a tevékenység érzelem vezéreltségére, a viszonylag jó utánzókézségre, a felnőttközpontúságra támaszkodva lehet eredményt elérni.

A gyermeki személyiség fejlődése szempontjából a legfontosabb tevékenységformára a tájékozódásra épülhet a pedagógiai munka, bármilyen képességfejlesztés legyen az mozgás, pszichomotoros vagy nyelvi kommunikációs fejlesztés.

A játék nincs ellentétben a tanulással. Játék közben a gyermek tanul: tanul szociális szerepet, érzelmeket, motívumokat, beállítódást, tanulja a környezet személyi és tárgyi világának elsajátítását.

Az óvoda gyermekvédelemmel kapcsolatos feladatai

A családgondozás, az elesettek segítése, az egyéni sorsokkal való törődés – gyermekintézmény lévén – kiemelt feladatként jelenik meg programunkban. Az a társadalmi közeg, amelyben az idejárom gyermekeink élnek szükségessé teszi ennek a munkának a folyamatos elvégzését.

Célunk, hogy feltárjuk mindazon körülményeket, amelyek a gyermekek fejlődését hátrányosan befolyásolják.

Feladatunk: az óvodai kereteknek megfelelően megadjunk minden segítséget a hátrányok csökkentéséhez, és kompenzáljuk lehetőségeink szerint azokat, a családgondozás és az egyéni bánásmód keretei között.

Elveink: a családi nevelés erősítése – a család tiszteletben tartása mellett – és ezzel együttesen a gyermek iránti felelősség ébrentartása. Személyes kapcsolat kialakítása azon családokkal, akik láthatóan segítségre szorulnak.

Tapintatos, diszkrét kapcsolattartás érvényesülése a családokat érintő kérdésekben. Óvodánk az iskolához tartozó tagintézmény, így gyermekvédelmi munka koordinálását a gyermekvédelmi felelős látja el.

A gondozás feladatain belül a gyermek családi körülményeinek figyelemmel kísérését, a lehetséges segítségnyújtás feltérképezését és a megfelelő kommunikatív viszony kialakulását látják el.

A Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálat felé működtetik a jelzőrendszert, valamint havonta részt vesznek esetmegbeszélésen.

A gyermek fejlődését az óvodán belül kiemelt személyes törődéssel és fejlesztéssel biztosítjuk – szülői együttműködés megléte esetén kiegészül a családi vagy külső nevelési tanácsadó segítséggel.

A gyermekvédelmi munka fő feladatát a prevenció jelenti, amely során lehetőségeinkhez mérten szeretnénk megakadályozni a veszélyeztetett status kialakulását.

Az óvodai élet tudatos szervezésével, a mindennapos szakszerű csoportos és egyéni képességfejlesztő munkával, az érzelmi biztonság megteremtésével, a gyermekek tevékenység-szükségletének kielégítésének, a sokoldalú tapasztalatszerzést, a szociális tanulás feltételeit biztosítva kell elérni, hogy az óvodások:

- érezzék magukat biztonságban a szeretetteljes légkörű közösségben;
- testi, szociális, értelmi képességeik egyaránt fejlődjenek;
- tudjanak utánozni;
- tudjanak egymás mellett és egymással tevékenykedni, a felnőtt irányítását elfogadni;
- használják adekvátan a játékeszközöket, játékban legyenek kitartóak, vigyázzanak játékuikra, ismerjék azok helyét;

- értsék az egyszerű - alkalmanként gesztussal kísért – verbális utasításokat, azokat hajtsák végre;
- fejlettségi szintjüket, szükségleteiket tudják közölni, használják nonverbális jelzéseiket is;
- sokrétű tapasztalatokat szerezzenek közvetlen környezetükről, tudjanak abban tájékozódni. Ismerjék meg környezetük tárgyait, azokat tulajdonságait;
- tudjanak rövid ideig feladathelyzetben maradni, figyelmüket egy adott tevékenységre irányítani;
- alakuljon ki önállóságuk az elemi tisztálkodás, öltözés – vetkőzés, étkezés, WC használat terén. Ha kell, fogadjanak és kérjenek segítséget;
- mozgásuk legyen viszonylag összerendezett, harmonikus, igényeljék a rendszeres mozgást, tevékenyen vegyenek részt a mozgásos tájékokban;
- tudjanak különböző anyagokkal ügyesen manipulálni, alakuljon ki az ábrázolás igénye bennük;
- szívesen hallgassanak rövid mesét, verset. Tudjanak életkoruknak, fejlettségi szintjüknek megfelelő dalokat, verseket, mondókákat;
- ismerjék az alapvető viselkedési szokásokat, tudjanak köszönni, kérni, kívánni stb. Tudjanak elemi szabályokhoz alkalmazkodni, elemi munkát végezni.

5. Érvényességi rendelkezés

1. A program a legitimációt követően, határozatlan ideig, visszavonásig érvényes.
2. A program módosítására a szülők írásban tehetnek javaslatot. A javaslatot az óvoda vezetőjéhez, írásban kell benyújtani és legalább a szülők 10%-ának aláírásával.
3. Módosítást kezdeményezhetnek az óvoda dolgozói is, írásban, a vezetőhöz benyújtva. A módosítási kérelmet legalább a dolgozók 25%-ának alá kell írnia.
4. A programban történt módosításokat a nevelőtestület elfogadása után, véleményeztetni kell a Szülői Szervezettel.
5. A módosítást a fenntartónak minden esetben jóvá kell hagyni.

6. Az óvodai nevelés területei

A tanulás folyamatában elméleti, gyakorlati ismeretek, jártasságok, készségek, képességek kialakulását, viszonyulások, érzelmi akarati tulajdonságok fejlődését, magatartás tanulását segíti a

pedagógus. A verbális, mozgásos és szociális tanulás eredményeként alakulnak a gyermek érzelmei, a cselekvés módja, a szociális magatartása, különböző tulajdonságok és képességek.

6.1 Foglalkozási formák a gyógypedagógiai óvodában

- Önkiszolgálásra nevelés: feladatai a tisztálkodás, öltözés-vetkőzés, étkezés, egyszerű munkavégzés, szobatisztaságra nevelés terén minél nagyobb önállóságra nevelni az óvodás gyermekeket.
- Mozgásfejlesztés: az alapmozgások kialakítása, korrigálása, a koordinációs zavarok, a mozgásos ügyetlenség csökkentése, a testi-lelki harmónia, a jó pszichomotoros állapot elősegítése.
- Anyanyelvi nevelés: kettős feladat a beszédmegértés fejlesztése, az aktív beszéd indítása, fejlesztése, illetve speciális megközelítési móddal, kis lépésekkel, minden érzékszerv egyidejű bevonásával a szűkebb környezet megismertetése. Egyszerű mesék, versek, mondókák megtanítása.
- A vizuomotoros készség fejlesztése: a vizuális és taktilis észlelés, a testséma fejlesztése a szem-kéz koordináció, alakállandóság, alak-háttér felismerő képesség fejlesztése, a téri tájékozódás fejlesztése, a helyes ceruzafogás megtanítása, az ábrázoló kedv felkeltése, technikák, eszközök megismertetése.
- Játékra nevelés: az adekvát játékhasználat elsajátíttatása, a gyakorló, konstruáló és elemi szerepjátékok megismertetése. Az egymás melletti és együttes játék megvalósítása énekes-verses népi játékok játszása.
- Egyéni fejlesztés: az adott gyermek fejlettségi szintjének megfelelő képességfejlesztés. A lassabban haladó és a csoport átlagánál jobb képességű gyermek egyénre szabott terápiáját is jelenti.
- Zenei nevelés alapjai: egyszerű ritmusú versek, mondókák, dalok segítségével a ritmus, a zenei hallás fejlesztése ritmus hangszerek használatával.

6.2 Kiegészítő terápiák

- Logopédiai kezelés: megkésett és akadályozott beszédfejlődés terápiája.
- Speciális úszásoktatás elemei: vízhez szoktatás a vízben való biztos mozgás, a helyes levegővétel elsajátítása, az úszás előkészítése.
- Gyógytorna: konduktor szakirányú megsegítésével.
- Ayres terápia: egyensúlyérzék és biztonságos mozgás fejlesztése térben.
- Alapozó terápia: terapeuta által irányított csoportos mozgásfejlesztés.
- Korai egyéni és kiscsoportos fejlesztés a TSMT módszer alkalmazásával.

- Állatasszisztált terápia

6.3 A foglalkozások heti rendszeressége

A foglalkozás neve	Heti előfordulása	A foglalkozás formája
anyanyelv	5	csoportos, egyéni
mozgásfejlesztés	5	csoportos
önkiszolgálás	2 (év elején 3)	egyéni, mikrocsoportos
vizuomotoros fejlesztés	3	mikrocsoportos vagy egyéni
játékra nevelés	2-3	csoportos, mikrocsoportos vagy egyéni
egyéni fejlesztés	5	egyéni
zenei nevelés alapjai	2	mikrocsoportos

6.4 Szokások kialakítása

Minden ember életében jelen vannak a rítusok, szokások jelen. Lényegesen befolyásolják a személyiségfejlődést. Gazdaságossá teszik a cselekvést, tudatmentesítő szereppel is bírnak.

A szokásos cselekményeknél nincs szükség akarati erő kifejtésére, erős figyelemkoncentrációra. Jól begyakorolt sztereotípiákat kell kialakítani úgy, hogy a már kialakult jó szokásokat megerősítik – illetve a helyes szokásokat alakítják ki – egyben kiküszöbölik a rossz beidegződéseket kioltással. A szokás valamilyen művelet többszöri ismétlésének eredménye egy adott helyzetben. Ennek kialakításához meghatározott számú gyakorlásra, ismétlésre van szükség, hogy a cselekvés vagy viselkedésforma szokássá váljon.

A gyermek sérülésének, életkorának megfelelő élethelyzeteket kell teremteni, a kialakult feltételes reflexeket meg kell erősíteni.

Szükséges, hogy a már kialakult szokásokat mindig, minden körülmények között azonos módon várják el a gyermektől. A szokások keletkezésekor a tudatosságnak, a szükségesség belátásának a cselekvés akarásának is lényeges szerepe van, megkönnyíti s meggyorsítja a szokásfejlődés folyamatát.

Az értelmi fogyatékos óvodás még nem látja be helyes vagy helytelen viselkedésének következményeit, itt az utánzásnak, modellkövetésben van nagy jelentősége. A cselekvés hasznosságát

kell hangsúlyozni elsősorban. A helyes viselkedést kell megerősíteni. A következetes elvárás mellett szükséges az állandó ellenőrzés. Figyelni kell a fokozatosságra, egymásutániságra, fontossági sorrendre.

Igyekeznek kiküszöbölni azokat a cselekvési alkalmakat, amelyből a rossz szokások származhatnak.

A szokások kialakításának alapvető feltétele tehát a pozitív példa.

A preferált személy viselkedése utánzásra készíti a gyermeket. Ezért csak olyan szabályokat állítson fel a pedagógus – gyermek számára érthetően – amely betartása nem jelent túl nagy feladatot.

A meggyőződés a gyermek szenzoros problémái értelmi állapota miatt csak óvatosan alkalmazható.

A jól megválasztott napirend, a határozott, de szeretetteljes követelés, az értelmes rend segíti a szokások kialakítását. A nevelés során egyre nagyobb szerepet kap az önállóságra nevelés, amely azonban soha nem nélkülözheti az ellenőrzést, az ehhez kapcsolódó jutalmazást, büntetést.

A gyermek a pedagógusban, illetve a velük kapcsolatban lévő felnőttekben érzelmi támaszt keresnek. Szavaikat, azok tartalmát, egész magatartásukat, annak minden összetevőjét úgy kell szabályozni, hogy érzelmeken alapuló, bensőséges személyes kapcsolat alakulhasson ki.

Az óvodások családban élnek. Többségük meleg, szeretetteljes milióból érkezik, de a családok nevelési attitűdjét gyakran meghatározza a túlzott féltés. Többségüket teljesen kiszolgálják, etetik, pelenkazzák, ölben cipelik. Azután utaznak, néhány lépés után elfáradnak, rövid ideig tudnak csak sétálni. Egyedül nem tudják elfoglalni magukat. Már a 3-4 éves értelmi fogyatékos gyermek is képes „manipulálni” környezetét, ha a család ezt hagyja.

Mindezek figyelembevételével kell a gyermek helyes szokásrendjét kiépíteni, hatva a családra, azonos követelményeket állítva.

A szoktatási idő (8 hét) arra szolgál, hogy fokozatos legyen az átmenet, de feltétlenül örömszerző a gyermek számára. A családban addig csak felnőttek között élő a vele való permanens anyai foglalkozást igénylő gyermek fokozatosan szokja meg az új környezetet.

Fontos, hogy ne változtassanak meg radikálisan mindent a gyermek életében. Türelmes, de határozott követeléssel, speciális tréninggel (pl. játék elrakása, csap kinyitása, stb.) érik el, hogy szívesen alkalmazkodjon az elvárásokhoz minden gyermek.

A szokások kialakításának területei

Az egészséges életmódra nevelés

Az óvodai élet során törekedni kell arra, hogy a gyermekek egészsége, későbbi igényei megalapozása érdekében kapja meg szükségleteinek megfelelő gondozását, s egyre inkább legyen számára természetes igény az egészséges életmód.

Ezek megvalósulási területei:

Testápolás – célja, a tisztaság igényének felkeltése, a fokozatos önállóság: tudják a csapot kinyitni, elzárni, saját törölközőt felismerni, kis segítséggel kezet törölni. WC használat után, étkezés előtt kezet mosni, segítséggel fogat mosni, túrni a fésülést, kérjenek zsebkendőt, tudjanak orrot fújni, üljenek helyes testtartással.

Étkezés – esztétikus környezetben fokozatosan alakulnak az étkezési szokások az etetésből az önálló kanalazáson át megtanulják a villa használatát, a szalvéta használatát, a pohárból ivást, a rágást.

Öltözés, vetkőzés – a célszerű, könnyen le-felvehető kényelmes ruhadarabok segítik az önállóságra nevelést. Fontos, hogy igényelje a gyermek a tiszta ápoltságot, a rendet. A fokozatosság elvét betartva tanulja meg az egyes ruhadarabok levételét, majd kis segítséggel az öltözködést fázisait, a saját ruhadarabok felismerését.

WC használat, szobatisztaságra nevelés – a pelenka nélkül rendszeres ültetés mellett nappal „száraz maradjon” állapottól el kell jutni az utánjelzés, majd a szükséglet jelzéséig. A bilitől a WC használatáig, a WC papír használatban segítséget igényelnek többnyire az óvodások.

Testedzés – a teremben vagy szabad levegőn való tornázás, kirándulás, sok-sok mozgás legyen igénye minden gyermeknek.

6.5 A közösségi élet szokásainak megalapozása

A bölcsődéből érkező gyermek óvodai beilleszkedése viszonylag könnyebb, mint a családból érkező gyermeké, ők először kerülnek olyan helyzetbe, a vágy, a cselekvés, szándék és végrehajtás közé akadályok ékelődnek. Nehezíti a helyzetet, hogy a kommunikáció hiányában nem tudják kívánságaikat, szükségleteiket jelezni. Módjai nem egyértelműek az új környezet számára. A szülő és pedagógus türelmes kivárása, egyszerű gesztussal megerősített beszéde segíthet az első időben. Ha a gyermek tapasztalja, hogy nem örökre szakították ki a megszokott környezetből, és számára élményhordó az első óvodai nap, könnyebben beilleszkedik. Megtanul alkalmazkodni, vágyait késleltetni, a szituáció ismétlődésével lassan tájékozódni az új helyzetben, megtanulja „elviselni” társait, majd fokozatosan közelít a számára szimpatikusabbak felé, mindig érezve, hogy a szeretet, biztonságot adó felnőtt közelében van.

A napirend, a foglalkozások változatos ismétlődése, a pihenés, szabad játék számtalan lehetőséget ad az egymásra figyelésre, az együttes örömszerzésre, a másság elfogadásainak segítségére.

Megtanulják az elemi illemszabályokat, pl. köszönés, lábtörítés, kopogás, a csendes- és hangos helyzetek változását. Az óvodai élet alkalmat nyújt az egyre nagyobb séták megtevésére, a közlekedés gyakorlására, közös vásárlásra, kirándulásra, stb. Mindezek számtalan lehetőséget nyújtanak a szociális tanulásra, a derűs légkör, a jó munkaszervezés, sok-sok együttes élmény alapján.

6.6 Munka jellegű tevékenységek

A középsúlyos értelmi fogyatékos óvodások szívesen tevékenykednek, „segítenek”. Sajnos a túlféltő környezet gyakran letöri a kezdeti próbálkozásokat.

Ha a gyermek érzi munkája fontosságát – bármilyen kicsi is az – szívesen hajt végre egyszerű feladatokat önmag ellátására, társai javára.

Az egyszerű „add ide”, „hozd ide”, „rakjuk el” jellegű feladatokból fokozatosan jutnak el a gyermekek az elemi „naposi” feladatokig.

A felnőttet utánozva egymásnak is szívesen segítenek – gyakran elvégezve egymás helyett a feladatot, - segítenek az eszközök kikészítésében, elrakásában, terem átrendezésében.

Fontos, hogy a szülők is igényeljék az otthoni feladatvégzést, s a későbbi önálló életvezetés érdekében bízzák meg őket egyszerű feladatokkal.

6.7 Hagyományok kialakítása

A hagyományok minden közösség életében nagy jelentőségűek. A készülődés, az ünnepi hangulat, majd a rá való emlékezés, fényképek nézése sok közös élmény forrása lehet. Erősíti az összetartozást, segíti az egymás figyelését, az egymásnak segítségét. Fokozza önmaguk megismerését, önbizalmukat.

A hagyományok egy-egy közösség sajátjai, csak rájuk jellemző apró mozzanatokkal, intimitásokkal bírnak. Hagyomány lehet pl. az alvás előtti rövid mese, a közösen megünnepelt születésnapok, névnapok, családi napok, kirándulások.

Az ünnepek is hagyományépítést szolgálnak. A legjelentősebbek: Mikulás, Karácsony, Farsang, Anyák napja, Gyermeknap, ballagás az oviból, évváró.

Ezek egy része csoportban zajlik, más része a szülők számára is nyilvános. Alkalmat nyújtanak arra, hogy számot adjanak arról, hogy mit tanultak a gyermekek, hogy mennyit változott figyelmük, emlékezetük, beszédállapotuk, mennyire váltak magabiztossá, mennyit ügyesedtek.

Az óvoda és a család kapcsolata, az együttműködés formái:

- egyéni beszélgetés
- családlátogatások
- beszoktatás
- szülői értekezlet
- nyílt óvodai napok
- SZMK megbeszélés
- ünnepélyek, rendezvények, kirándulások

A szülők által igényelt egyéb szolgáltatások:

- ingyenes szolgáltatás
 - gyermeknap
 - bábszínház
 - játszóház
 - természetjárás havonta egy alkalommal az Állat- és Szabadidőparkban
- szülők által finanszírozott, nem kötelező jellegű szolgáltatások
 - színházlátogatás
 - kirándulások
 - erdei táborozás

Fontos, hogy az ünnepekre való készülődéskor a külsőségek és a tartalom arányban legyen.

6.8 Képességfejlesztés a célzott foglalkoztatásokban

Útban az önállóság felé

Önkiszolgálásra nevelés

Mindennapos tevékenységi forma, nem külön órarendszerű foglalkozás. Fontos, hogy időt adjunk a gyakorlásra, fokozatosan, kis lépések elvét alkalmazva végezzük a különböző részfeladatokat.

Formája: egyéni, mikrocsoportos.

Ideje: értelemszerűen a WC használat, tisztálkodás, étkezés, öltözés, teremrendezéssel kapcsolatban naponta.

Célja:

- a gyermek szükségleteinek megfelelő komfortérzés biztosítása, gondozás, gondoskodás;
- nagyon apró lépésekkel az önállóság elérésének segítése;
- verbális utasítások a beszédmegértés, a figyelem, az emlékezet, a gondolkodás fejlesztése;
- a testséma fejlesztése, tájékozódás a saját testen, testrészek, ruhadarabok viszonyának felismerése;
- alapvető higiénés szokások kialakítása;
- az ápoltság, tisztaság igényének felkeltése;
- helyes viselkedési formák elsajátítása;
- a rászorultság, kiszolgáltatottság helyett az „én is tudom” függetlenség érzésének segítése;
- a téri tájékozódás elősegítése.

A gyermekek az önállóság terén is különböző fejlettséget mutatnak. Önállóságuknak gátja lehet az esetleges társuló fogyatékoság (pl. mozgáskoordinációs zavar). Ahhoz, hogy e téren eredmények szülessenek, alkalmat és időt kell adni a gyermeknek, s amit már önmaga el tud végezni, azt nem szabad helyette megtenni még akkor sem, ha sürget az idő, s a felnőtt gyorsabban komfortosabban végezné el a feladatot.

Az a gyermek vagy fiatal felnőtt lesz a társadalom számára elfogadható - azzal lehet elmenni nyaralni, barátokhoz, színházba stb., - aki birtokában van a társadalom által elvárt viselkedési formáknak. Ez az önállóság, helyes viselkedés az elfogadás szempontjából talán fontosabb, mint hogy ismerje a színeket vagy tud-e számolni.

Az a gyermek, aki korai életszakasztól kellő alkalmat és segítséget kap, hagyják és elismerik próbálkozásait, felnőttként és természetesen azért, hogy önmaga és környezete élete jobb legyen.

Az óvodának alapozó szerepe van e téren. Az önállóság bizonyos területei nemcsak a gyermek életkorától függenek, hanem fiziológiai érettségétől (pl. szobatisztaság) mozgásos ügyességétől (pl. öltözés) s nem utolsósorban értelmi állapotától.

A túl bonyolult, a gyermek pillanatnyi képességet meghaladó feladat sikertelenséghez, elbizonytalanodáshoz vezet. Elbátortalanítja a gyermeket. Ezért fontos, hogy a gyermek apró lépésekben, rövid gesztussal kísért utasítások, illetve utánpótlás alapján tanuljanak.

Étkezési szokásoknál feladat

- kanalazás megtanítása (merítés, szájhoz vitel, az étel megrágása, nyelés)
- poharazás: a pohár felemelése, kortyolás, nyelés, a pohár letétele
- a szalvéta használata

- a villával való megismerkedés (felszívás vagy merítés)
- kérés, megköszönés
- ügyesebb gyermekeknél a kenyér kenése, az ételből való szedés
- a rágás megtanítása
- a helyes tempó elsajátítása
- a kenyér vagy kifli fogása, leharapás, a kenyér és a rajta lévő együttes elfogyasztása
- a terítés folyamatának megismerése (pl. szék, tányér, kanál, pohár, szalvéta egymáshoz rendelése). Az étel és a hozzávaló eszközök felismerése.
- étkezés utáni teremrendezésben közreműködés.

Tisztálkodás terén

- vízcsap kinyitása, elzárása
- szappan használat, utána kézöblítés
- a saját törölköző felismerése
- a kéz, arc szárazra törlése segítséggel
- önálló kéz és arcmosás
- fogmosásnál együttműködés (száraz, majd nedves fogkefe, fogkrémes fogkefe elfogadása, szájöblítés megtanítása – önálló fogmosás)
- „baleset” vagy kirándulás esetén a zuhanyzaskor együttműködés (kéz, láb felemelése stb.)
- a fésülés tűrése, önálló próbálkozás
- igény a tiszta, ápolts külsőre
- étkezés előtti, utáni bizonyos munkafolyamatok (pl. festés) utáni kézmosás igényének felkeltése
- orrfúvás megtanítása, zsebkendő használatának igénye, a piszkos zsebkendő szemétkébe dobása.

Szobatisztaságra nevelés

- rendszeres ültetés mellett a szükséglet megfigyelése
- a jelzés megtanítása (utánjelzés majd mutató, hangadás stb.)
- WC, vagy bili és a szükséglet elvégzése közti kapcsolat felismerése
- kérdésre jelezze szükségletét
- önmagától jelzi szükségletét, képes visszatartani addig, amíg a WC-hez ér
- a biliről a gyermek WC-re szoktatása
- fiúk állva pisiltetésének megtanítása
- WC papír használata segítséggel
- „baleset” jelzése

- WC használatához szükséges ruhadarabok le-felhúzása
- WC használat utáni kézmosás megtanítása
- ajtó nyitás-csukás megtanítása.

Öltözés, vetkőzés

- együttműködés az öltözésnél, vetkőzésnél
- sapka, sál levétele
- zipzár lehúzása
- egyszerű ruhadarabok levétele (cipő, zokni, nadrág stb.)
- vetkőzésnél kis segítségnyújtás (kigombolás, kikötés, cipőfűző meglazítása stb.)
- egyszerű ruhadarabok felvétele (pl. bugyi, sapka, stb.)
- kis segítséggel öltözés (ruha elejének megmutatása, jobb-bal oldalnál segítség, befűzés, gombolás, stb.)
- bizonyos ruhadarabok teljesen önálló felvétele.

Önálló munkafeladatok

- saját hely felismerése (öltözőben, alvásnál, stb.)
- székek helyre rakása
- játékok közös elrakása
- szőnyeg feltekerése (pl. mozgásfoglalkozásokhoz)
- közös teremrendezés
- eszközök pakolása, kiosztása
- egyszerű tárgyak kivitele
- egyszerű üzenet átadása
- társak segítése
- asztal letörlése
- szemét összeszedése
- székek felrakása
- saját ruhadarabok, eszközök felismerése, elrakása
- közös ágyazás, ágynemű, ágyak elrakása
- mosdó feltörlése

Már szó volt róla, hogy kis lépések elvének e tevékenység során igen nagy szerepe van. Mindig az adott viselkedésformát, annak minden szakaszát kell magunk elé képzelve felbontani annak összetevőire, pl. zokni felhúzása:

- megfogni a zoknit
- sarkát alulra fordítani
- a zokni „összeszedni”
- a lábat felemelni
- belebújtatni a zokniba
- felhúzni a lábfejre, a sarokra, majd a bokára
- megigazítani, hogy a boka fölötti részt is takarja

Kezdetben a gyermekkel együtt végezzük a cselekvést, majd a könyökével irányítjuk, aztán csak szükség esetén segítünk, míg önálló lesz.

Ezzel a példával a felnőtt számára automatikusan végzett mindennapi tevékenységek összetett voltára hívjuk fel a figyelmet. Értelemszerűen minden fejlesztést az adott gyermek fejlettségi szintjéhez mérnek, s arra építenek, amit már tud.

Fontos, hogy az ügyetlen próbálkozást is értékeljük, jutalmazzuk. Szociális megerősítés, de gyakran maga a feladat elvégzése is jutalomértékű a gyermek számára.

6.9 Mozgásfejlesztés

Ez a foglalkozás a nagymozgások kialakítását, begyakorlását, korrigálását szolgáló foglalkozási forma.

formája: csoportos vagy egyéni

ideje: naponta

időtartama: 20-30 perc

Célja:

- motoros tanulás elősegítése;
- alapmozgások kialakítása, korrigálása, az értelmes, célirányos mozgás kialakítása;
- biztos egyensúly kialakítása;
- ügyesség, állóképesség, erő fejlesztése;
- teljesítőképeség növelése;

- mozgásos gátlás oldása;
- utánzóképeség fejlesztése;
- testséma fejlesztése;
- légzéstechnika fejlesztése, javítása;
- ritmusérzék fejlesztése;
- a szervezet sokoldalú, harmonikus, arányos fejlődésének biztosítása, az egészség megőrzése;
- a figyelem, emlékezet, beszéd, mozgás összekapcsolódása;
- szenzomotoros ismeretszerzés lehetőségeinek javítása;
- mozgáskoordináció fejlesztése;
- a téri tájékozódás fejlesztése.

A mozgás fejlődése az érés és tanulás egységében valósul meg. Mozgásmintákból épülnek fel a motoros készségek, a sok-sok gyakorlással, ismétléssel lesznek pontosak, célszerűek.

A mozgás a gyermek természetes reakciója, természetes aktivitása. Benne komoly motivációs erő rejlik, mely könnyebbé teszi az ismeretek átélését. A saját testből, illetve a külvilágból származó ingerek felvétele direkt kontaktus útján (tapintás, szaglás, ízlelés, egyensúlyérzékelés, proprioceptív ingerfelvétel), illetve indirekt módon (látás, hallás) történik. A mozgás szervezi meg a szenzomotoros impulzus mintákat, egyben örömforrás, amely a test működését kíséri, biztosítja a gyermek motiváltságát. A gyermek számára nyújtott ingerekre egyre magasabban szervezett viselkedésre válaszol, a taktikus, vesztibuláris rendszere normalizálódik, mozgása koordinált lesz.

Fontos, hogy a környezet készítse a gyereket a motoros válaszadásra, miközben biztonságot is hordoz. A gyermek saját aktivitásán át jusson újabb és újabb tapasztalatokhoz, amelyek az érzékszervi és mozgásos tanulás további fejlődését szolgálják.

A mozgásfejlesztés hatalmas nyelvi anyagot is mozgásba hoz. Az átélt mozgás és annak megfogalmazása erős késztetést jelent a történések kifejezésére.

Az értelmi fogyatékos gyermek mozgásának jellemzői

Az értelmi fejlődésükben akadályozott gyermekek mozgásukban is eltérnek ép társaiktól. A pszichoszomatikus fejlődésüket befolyásolja – az életkor mellett – a fejlődési tempó nagyfokú lassúbbodása, a fejlődés szabálytalansága, egyenetlensége, az egyes területek egymáshoz való

viszonyában bekövetkező változás. Ehhez járul a fejlődés során jelentkező minőségi változásokat jelentő mozzanatok elmosódása, jellegtelensége.

Tanítványainknál a mozgásfejlődés során bizonyos fázisok kimaradnak, kevésbé gyakorlódnak be, illetve hibásan rögzülnek.

Ez a mennyiségi és minőségi eltérés megmutatkozik a mozgáskoordináció és egyensúlyérzék zavarában, a mozgás folyamatainak kivitelezésének pontatlanságában, a testséma, a téri időorientáció fejlődésének elmaradásában, ügyetlen, lassú mozgásban vagy hipermotilitásban.

A figyelem zavara miatt gyakran egyszerű feladatok utánzására képtelenek. Számolnunk kell az esetleges társuló fogyatékoságként jelentkező mozgássérüléssel, esetleges mozgásos félelemmel. Ugyanakkor bizonyos kórformájú gyerekek jó utánzókézsége jó kiinduló alapot ad a fejlesztéshez.

Az óvodába kerülő gyermek mozgásának jellemzői

Az értelmi fogyatékos gyermek szembetűnő vonása a bizonytalan, ügyetlen, kevésbé harmonikus mozgás. Járása általában széles alapú, a kezek együttmozgása hiányzik, testi fejlettségük eltér ép társaiktól. A vékony csontozatú, kissúlyú gyermekek mellett sok az elhízott óvodás is.

Mozgáskészségüket infantilizmus jellemzi, az érési egyenetlenség, a fejletlen testséma, a taktikus háritás, a zavart kinesztetikus észlelés, a nagy és finommotorika koordinátlansága tetten érhető. A szenzomotoros információk rendezése nehézségekbe ütközik. Az ingerre való reagálás pontatlan. Nincs készletük a közelítő mozgásokra, megfigyelésük bizonytalan.

Mozgásuk ritmusa diszharmonikus, statisztikai hibák, tartási rendellenességek, az izomtónus zavara jelentkezik. Mozdás kivitelezésük erőtlén.

A téri orientációs zavar következtében a mozgások megtervezése, kivitelezése nehézséget okoz. Nem tudatosul a gyermekben vizuálisan, kinesztetikusán az, hogy miként tölti be a teret saját testével, nem érzi saját teste határait, nem ismeri fel a tárgyak, személyek, önmagához, illetve egymáshoz való viszonyát.

A rosszul beidegződött mozgások nehezen korrigálhatók, gyakran figyelhetők meg mozgásos sztereotípiák. A mozgásos gátlásosság mellett jellemző lehet a hiperaktivitás.

A mozgásfejlesztés feladata

Az óvodáskorú gyermekre a cselekvésbe ágyazott gondolkodás jellemző, tehát a mozgásos tanuláshoz – melyhez az érés is természetesen hozzájárul – óriási a jelentősége.

Mivel gyermekeink fogékonyak a szenzoros – motoros közlésre, tanulásuk alapja a szemléletes, cselekvéses tanulás, ehhez állandó vezetésre, megerősítésre van szükség a sok-sok gyakorláson túl.

Az óvodai mozgásnevelés feladata, hogy fejlessze az erőt, ügyességet, gyorsaságot, állóképességet, a biztos egyensúly kialakítását, növelje teljesítőképességet, továbbá javítsa a hibás összerendezetlen mozgásokat. Meg kell tanítani a gyermekeket, a különböző helyzetekben való értelmes, célirányos mozgásra. Az utánzókézség fejlesztését a nagymozgások utánzásával lehet a legjobban fejleszteni.

Első lépés passzív mozgásindítás (passzív tornáztatás). Eleinte sok ringató, gurító játékot játszanak, amely a feszültség oldását segíti, és az érzelmi nevelés szempontjából is nagy jelentőségű. Ezután a gyermekek mozgásfejlődés állomásainak megfelelő alapmozgások kialakítására, gyakorlására térnek át, majd az alapmozgásokból állítanak össze mozgássorokat. Ezek párhuzamosan sok gesztussal kísért mondókát tanulnak.

A mozgásfejlesztés területei

- játékos utánzó gyakorlatok
- alapmozgások kialakítása, korrigálása, gyakorlása
- mozgásos játékok.

Játékos utánzó gyakorlatok

Feladatai: a pontos mozgás-kivitelezés segítése, a hibás, összerendezetlen mozgások javítása, a mozgásos gátlások oldása, a mozgásigény kiélésének segítése, az erő, ügyesség, állóképesség, gyorsaság, teljesítőképesség növelése, az érzékelés, észlelés, emlékezet, figyelem, gondolkodás, beszéd fejlesztése.

A foglalkozások fő részét ezek a gyakorlatok töltik ki. A csoportos együttlét alatt megtanulnak a gyermekek egymásra figyelni, egymást megvárni, segíteni egymáson. Megtanulnak egyszerű verbális utasításokat végrehajtani. Viselkedésük fegyelmezett lesz.

A foglalkozás e része alatt hely és helyváltoztató mozgásokat végeznek. A különböző minőségű talajon, szőnyegen, szabadban végzett, sokoldalúan begyakorolt mozgások hatására gazdagodnak ismereteik önmagukról. A páros gyakorlatok a kapcsolatteremtést is segítik. A hibás mozgás korrekcióját az új dinamikus sztereotípiák kialakítása szolgálja

A foglalkozások e részének tervezésekor különös figyelmet kell fordítani a gyermek biológiai állapotára az esetleges társuló fogyatékosokra.

Gyakorlatok

Rendgyakorlatok

kartartások	nyújtott hajlított vegyes
karkörzések	
állások	alapállás lábujjon sarkon talpélen guggoló állás terpeszállás
ülés	nyújtott terpesz török
fekvés	hanyatt hason oldalt
függés	függőállás függeszkedés
járás	kis és nagy lépéssel előre, oldalt gyors, lassú különböző minőségű talajon vonal között vonalon tárgyak kikerülésével tárgyak átlépésével hullámvonalon irányváltatással különböző eszközökkel lépcsőn járás
futás	gyors, lassú tempóban tempóváltással különböző irányba

	irányváltatással
	különböző szélességű vonalak között
	futás közben akadály átlépése
	futás közben akadály megkerülése
	futkározás
	célbafutás
	futás eszközzel a kézben
ugrás	szökdelés
	átugrás
	leugrás
	ki-, beugrás
dobás-fogás	elkapás
	célba dobás
	eldobás
támaszgyakorlatok	csúszás
	kúszás
	mászás
	gurulás
egyensúlyérzékelt fejlesztő gyakorlatok	
	lábujjhegyen állás nyitott, majd csukott szemmel
	féllábon megállás, forgások, hintázás
	statikai egyensúlyhelyzetből való kibillenés
	egyensúlyozás gerendán, vonalon
	járás közben tárgy egyensúlyozása
	átmozgások utánzása
	egyensúlyozás Bobath labdán
	hengeren, Ayres eszközön, stb.

Mozgásos játékok

Feladata a tanult mozgásformák játékos gyakorlása, egyszerű szabályok megismerése, a versenyszellem előhívása, a foglalkozás játékos lezárása.

Ezek a játékok azokból az elemekből épülnek fel, amelyek a foglalkozásokon megjelentek. Játék formájában szolgálják a rögzítést, gyakorlást. Alkalmat kínálnak versenyzésre, páros gyakorlatra, együttes játéokra. Siker, kudarc élményét reprezentálják. Megtanulják a gyerekek ezek elfogadását, ezzel alkalmazkodóképességük is fejlődik az ügyességük, erőnlétük mellett.

A foglalkozások része a légzőgyakorlat is.

Célja: a hasi légzés kialakítása, a helytelen ritmusú légzés korrigálása és túlnyomóan szájon át történő ki-belégzés helyett az orron át történő belégzés megtanítása.

6.10 Elvárások az óvodáskor végén

- alakuljon ki a természetes mozgásigény
- örömmel, szívesen mozogjanak
- tudjanak mozgást utánozni
- alkalmazkodjanak a foglalkozás rendjéhez
- értsék a verbális utasítást
- alapmozgásokban szerezzenek jártasságot
- lépcsőn kapaszkodva, váltott lábbal járjanak
- biztosan mozogjanak tornaszeren, játszótéri játékokban
- tudjanak rövid ideig figyelni a felnőttre és egymásra
- elemi szabályokat ismerjenek, tartsanak be.

Anyanyelv

A kommunikációs készség fejlesztését, a közvetlen környezet megismerését segítő foglalkozási forma.

Formája: csoportos, egyéni, esetleg mikrocsoportos

Ideje: 5-30 perc

Célja:

- a gyermek beszéd iránti érdeklődésének felkeltése, utánzóképeség fejlesztése, igény felébresztése, ösztönzése
- a verbális kommunikáció gazdagítása a jelzések differenciálása
- a beszédszervek ügyesítése
- a beszéd indítása, a passzív illetve aktív szókincs bővítése
- a hallási figyelem, hallási diszkriminációs képesség fejlesztése
- a grammatikai rendszer kiépítése
- a közvetlen környezet tárgyai, élővilágai, cselekvései, történéseiről tapasztalatok, ismeretek szerzése
- a kognitív funkciók, a figyelem, az emlékezet fejlesztése

Az értelmi fejlődésükben közép súlyos fokban sérült gyermekek speciális beszédfejlesztését az teszi szükségessé, hogy beszédük minőségileg is eltér ép társaikétól. Később indul, lassabb ütemben fejlődik és a szókincs, a mondatalkotás, illetve az artikuláció területén egyaránt sajátosságokkal bír. Nevelésüknek és oktatásuknak általánosan elérjett komplex módszere, amely a fejlesztésnek, gyakorlásnak és a beillesztésnek többféle lehetőségével dolgozik, számol azzal, hogy az egyes funkciók terén sajátos és fokozott elmaradások vannak.

Számol mindenképp az érzékszervi – mozgásos koordinációs sajátos és fokozott zavarával, az érzelmi éretlenséggel és az indítékszegénységgel.

A beszédrendellenesség együttjárója az értelmi sérülésnek és egyben súlyosbítja is azt. A gyermek nehezen sajátítja el a beszédet és éppen a sérülésből adódóan nehezebben tudja „asszimilálni a beszéd differenciált rendszerét”.

Speck meghatározását szem előtt tartva – miszerint a kommunikáció az interperszonális kapcsolatteremtés rendszere és folyamata, amelynek során információkat cserélünk, jelentéseket, elvárásokat, szándékokat és normákat közlünk: a kommunikáció elindítja és befolyásolja a szociális interakciót, az emberek egymásra vonatkoztatott viselkedését – az értelmi fejlődésükben közép súlyos fokban sérült gyermekeknél kommunikációs igényű beszédnevelésről kell beszélni. Ez annak a törekvésnek a kihangsúlyozása, miszerint csak a kommunikációba való tudatos beillesztéssel és a kommunikációs képességre való ráneveléssel érhetőek el a célok. A kommunikáció fejlesztésénél figyelembe kell venni mindazokat a nonverbális ismerethordozókat, amelyek az emberi kapcsolatrendszerben szerepet játszanak. Ilyen vizuális elemek pl. a mimika, tekintetváltás, gesztusok, taktilis elemek pl. érintés, simogatás, auditív elemek pl. a hang intenzitása, ritmusa, hanglejtés.

Rá kell venni őket a környezetből jövő jelzések iránti érzékenységre, azok felismerésére, és a megfelelő válaszadásra.

- Az értelmi fejlődésükben közép súlyos fokban sérült gyermekek, nem csak azért maradnak el a fejlődésben, mert a központi idegrendszer sérült, hanem azért is, mert a beszéd útján lényegesen kevesebb tanulási, fejlődési impulzushoz jutnak, mint ép társaik.
- Minél kevésbé beszél a gyermek, annál kevesebb impulzus éri az emberek és dolgok felől. Nem tudja feldolgozni a környezet jelzéseit, elsivárosodik, nincs, ami motiválja kommunikáció fejlődését.
- A beszédfejlődés szoros összefüggésben van a mozgásfejlődéssel. A kezdetben mozgásfejlődésre fordított energiák a motorika megszilárdulása után felszabadulnak és a beszédfejlődés irányába hatnak.

6.11 Értelmi fejlődésükben közepsúlyos fokban sérült gyermekek nevelése

Az értelmi fejlődési zavar egyik fő társuló tünete a különböző mértékű beszédfejlődésbeli elmaradás. A tünetek formái, jellemző jegyei összefüggnek a sérülés súlyosságával. Befolyásolhatja az idegrendszert ért károsodások formája, specifikus idegrendszeri sérülés is. Nemcsak a beszédfejlődés egyes fokozatai késnek, hanem *nyelvi* differenciáltság is tökéletlen marad. A legtöbb esetben jelen van a beszédnek, mint kifejező tevékenységnek, az artikulációnak, a folyamatosságnak és a zöngének a zavara is. Az élmények diffúz és pontatlan átélése már önmagában is csökkent nyelvi adottságokat és képességeket eredményez, mert a nyelv megnevező és ábrázoló funkciójának minden teljesítményében hozzá tartozik az események differenciált feldolgozása.

Gyakran évekig megrekedhetnek a preverbális kommunikáció szintjén súlyos esetben nem, vagy alig lépik ezt túl. Jellemző, hogy a beszéd felfogásához és létrehozásához szükséges érzékszervi apparátus működik, külső ingereket érzékelnek, de a tudati tartalom szűk korlátok között fejlődik, gondolkodási képességük, fogalomalkotás, absztrakció, elvonatkoztatás sérülése olyan fokú, hogy szavaik nélkülözik az általánosított jelentéstartalmat. Beszédszervi működésük helytelen innervációja következtében nő az artikulációs hibák száma, ami részben működési eredetű, részben a beszédszervek fejlődési rendellenességeivel függ össze. Többségüknél nagyon megkésik a beszédfejlődés, legtöbbjüknel makacs pöszeség található.

Nyelvük tartalmilag szegényes, tényleges szókincsük lassan bővül, az utánzott szavakat nem képesek adekvátnan használni.

Az óvodába kerülő gyermekek beszédfejlődési sajátosságai

Az óvodába kerülő gyermekek heterogén képet mutatnak a beszédállapot területén. Ahány kórisme, annyi fejlődésbeni sajátossággal lehet találkozni, illetve az egyes típusokon belül az egyes gyerekek is különböző képet mutatnak.

Például a Down – szindrómás gyermekekre jellemző:

- A beszédmegértés alacsony szintje, a beszéd és a gesztusok használatának beszűkülése, amely a közvetlen környezet konkrét körére korlátozódik.
- Többnyire csak szótöredékeket, esetleg egy-egy szót használnak. A beszédhangok, hangcsoportok önálló kiejtésének és után mondásának képessége zavart, mivel auditív figyelem bizonytalan és a beszédszervek finom mozgásának képessége is sérült.
- Hangjuk mély, érdekes, rekedtes.
- Viszonylag jó a beszédkészletük, és verbális figyelmük.

Az agyi sérült gyermekekre jellemző:

- Indítékszegények, gyakran a beszédre való odafigyelés képessége is hiányzik náluk, közömbösek az akusztikus ingerekre.
- Az aktív beszéd területén is nagyobb mérvű elmaradás mutatkozik.
- A figyelem és a koncentráció zavara is hátráltató tényezőként jelenik meg.
- Auditív figyelmük bizonytalan, beszédszervük finom mozgása is sérült.
- Nagymotoros ügyetlenségük miatt nehezen utánozzák az artikulációs mozgásokat.

Az autizmussal élő gyermekek közül is egyre többen kerülnek óvodába.

Jellemző rájuk, hogy:

- Elzárkóznak a világtól, nem keresik a kapcsolatot a benne lévő dolgokkal, személyekkel. Kontaktus csak nagyon nehezen alakítható ki velük.
- Érdeklődésük beszűkült.
- Hiányzik belőlük a közlési vágy szinte szándékosan kerülnek a kommunikációt.
- Beszédfejlődésükre a belső tartalom kifejezésének zavara jellemző, benne a nyelv jelrendszere és a közlési vágy sérült.

Az anyanyelv (a beszéd és környezetismeret) foglalkozás feladata

A beszédfejlesztés jelen van a gyermek egésznapos tevékenységében, tehát nem tekinthető egyetlen foglalkozás megvalósítandó feladatának. A beszéd fejlesztése szorosan kapcsolódik a mentális képességek, a szocializáció, a mozgás és a játék fejlesztéséhez, mintegy összefonódik ezekkel.

A megkésett mozgásfejlődés hátráltatja a beszéd fejlődését. Megzavarja azt a folyamatot, amelyben a gyermek közvetlen közlőre ismerkedik meg a környezettel, gátolja a képzetek kialakulását és érezteti hatását az artikulációban, amely a beszédszervi mozgások magasabb fokú koordináltságát igényli.

A verbális fejlesztés nemcsak célként, hanem eszközként is megjelenik a megismerési folyamatban.

Ezért az értelmi fejlődésükben középsúlyosan fokban sérült gyermekeket nevelő óvodánkban szorosan összekapcsolódva, egymást kiegészítve, egy foglalkozáson belül szerepel a beszédfejlesztés és környezetismeret, vagyis az anyanyelvi fejlesztés.

A környezet megismerésének feladata, hogy a gyermekek képességeihez mérten minél több tapasztalatot szerezzenek (bekapcsolva a mozgást és a különböző érzékszerveket) az őket körülölelő természeti és társadalmi környezetből. Ehhez inspiráló, segítő, megértő, befogadó környezet kell. A gyermekek tapasztalataira, élményeire, a már meglévő ismereteire kell támaszkodni ahhoz, hogy új

ismereteket tudjanak elsajátítani, illetve a meglévőket bővítsék. Ehhez egy sokat beszélő, megértő környezet megteremtése szükséges, amely a gyermek minden rezdülésére, közölni akarására azonnal reagál és megfogalmazza azt.

Fontos a pedagógus – mint modellértékű személy – érdeklődése, empátiás készsége, színes egyénisége, hiszen ez biztosítja a gyermekkel való jó érzelmi kapcsolat kialakulását, a családdal való együttnevelés olyan pozitív élményeket nyújt, ami biztosítja a környezetében való biztos eligazodást is. A környezetismeret témakörei szoros kapcsolatban vannak a többi nevelési területtel, pl. a „testünk” témakör kiemelten szerepel a mozgásfoglalkozáson és minden nap jelen van az önkiszolgálásban is.

A környezet megismerésére szolgáló témakörök lehetőséget nyújtanak a pedagógusnak arra, hogy a gyermekcsoport fejlettségi szintjének, életkori sajátosságainak megfelelő tartalommal töltsen meg.

Speciális feladatok

- érdeklődés felkeltése,
- kérdés, kijelentés, rövid, egyszerű megfogalmazása,
- nonverbális elemek támogató alkalmazása,
- beszédmegértés fejlesztése,
- az otthonról hozott közlési formákra támaszkodás,
- az ismeretek tevékenységbe ágyazott nyújtása,
- a környezet megismerése érdekében a kognitív funkciók célzott fejlesztése az észlelés (látás, tapintás, szaglás, hallás, ízlelés) a figyelem, a megfigyelőképesség, az emlékezet, a gondolkodás fejlesztés,
- a figyelem tartósságának, terjedelmének, akaratlagosságának növelése,
- a gondolkodás és a nyelv fejlesztésének összekapcsolása.

Témakörök a környezet megismerésére

- óvodások lettünk:
 - nevek, jelek, felnőttek neve
 - tájékozódás az óvoda helységeiben
- testünk:
 - saját név, jel tudatosítása,
 - saját test részei
 - testrészek másokon

- a család:
 - a család tagjainak felismerése, megnevezése,
 - a szülők, testvérek munkája,
 - a család otthoni tevékenysége
- az ősz:
 - az őszi természet megfigyelése (gyűjtés)
 - őszi időjárás
 - őszi gyümölcsök
 - őszi zöldségek
 - őszi öltözködés, testséma fejlesztés
- a tél:
 - a téli természet megfigyelése, téli örömök
 - a téli időjárás
 - a téli öltözködés, testséma fejlesztés
 - a téli ünnepek (Mikulás, Karácsony, Farsang)
 - sütés – mézeskalács, sütőtök
- a tavasz:
 - a tavaszi természet megfigyelése (növényültetés)
 - tavaszi időjárás
 - tavaszi virágok, gyümölcsök, zöldségek (cseresznye szedés)
 - a tavaszi öltözködés, testséma fejlesztése
 - a tavaszi ünnep: Húsvét, Anyák napja
- a nyár:
 - jellegzetességei
 - öltözködés
 - a természeti környezet változásai
 - nyaralás
- az óvoda:
 - csoportszoba
 - öltöző
 - fürdőszoba
 - logopédiai terem
 - konyha
 - udvar

- otthoni tevékenységek:
 - mosás
 - takarítás
 - főzés
 - terítés
 - mosogatás
 - ágyazás
- a közlekedés:
 - a járművek felismerése
 - helyes viselkedés a járműveken
 - elemi közlekedési szabályok elsajátítása
- az állatok:
 - a ház körül élő állatok
 - állatkertben élő állatok
- az utca:
 - üzletek
 - vásárlás
- foglalkozások:
 - fodrász
 - orvos
 - boltos
 - szakács
 - sofőr
- játékok:
 - szobai játékok
 - játszótéri játékok

A beszédfunkciók fejlesztése és korrekciója

A beszédfejlesztés egyéni és csoportos formája zajlik. Természetesen egy-egy gyermek sérülésének súlyossága, milyensége nagymértékben meghatározhatja a vele való foglalkozás formáját. A beszédfejlesztés bizonyos elemeit csak egyéni foglalkozás keretében lehet jól begyakorolni. Ebben a munkában elengedhetetlen a logopédus aktív közreműködése.

Fontos tudni, hogy az aktív beszéd elsajátításának alapja a nonverbális és verbális kommunikáció elemeinek egymásra épülése, ezek tudatos fejlesztése, a kommunikációs igény felkeltése. Vannak olyan gyerekek, akik egyáltalán nem figyelnek a beszédre, nehezen értelmezik a közléseket, nemegyszer saját nevükre sem figyelnek fel.

Mindezerért a beszédfejlesztő munka igen fontos lépése a kommunikációs igény felkeltése, a hallásfigyelem fejlesztése, amit a következők segítenek:

- a gyermek aktivizálása, motiválása ritmus, dal segítségével,
- állathangok, állatmozgások utánzása,
- az akusztikus figyelem felkeltése, hosszú-rövid, gyors-lassú, magas-mély hangok megkülönböztetése,
- felszólítások, felkiáltások élénk gesztussal, mimikával való kísérése,
- a beszédszervek ügyesítése tornáztatással, játékos gyakorlatok (beszédszervek passzív tornáztatása, ajak-, nyelv-, fúvó-, légző gyakorlatok),
- a beszéd indítása, a passzív és aktív szókincs bővítése, játékos formában ismerkedés a tárgyakkal, ezek beépítése a szókincsbe,
- a tárgyak mellett a képek megnevezése, mondataalkotás segítése.

A foglalkozások időtartama az év folyamán változik, hiszen ahogy növekszik a gyermekek figyelme, koncentrációs készsége, egyre hosszabb ideig lehet velük dolgozni. (Kezdetben 5-10 perc, később 20-30 perces foglalkozások.)

A foglalkozások felépítése

Minden anyanyelv foglalkozás azonos felépítés szerint zajlik. A bevezető részben a gyermekek gyakorolják nevüket, jelüket, egymás nevét. Beszélgetés keretében számba veszik a hiányzókat. Az időjárás megfigyelése és a mindennapi beszélgetés része. A megfigyelteket minden alkalommal képekkel rögzítik. A fő részben az adott témakör feldolgozása történik, amelyek hetente változnak. A témakörök mélységének feldolgozását az adott csoport fejlettségi szintje határozza meg. A befejező részben az értékelés zajlik, de a gyermekeknek a foglalkozás egész ideje alatt folyamatos visszajelzést kell kapniuk.

Az értelmi fogyatékos gyermekek beszéde az óvodáskor végén

Általános követelményeket nem lehet meghatározni, hiszen a gyermekek fejlődésbeli sajátosságai, jellemzői nagymértékben meghatározzák a fejlesztés menetét, eredményeit.

- Egy részük az óvodai évek elejére megtanítható szavakban, egyszerű mondatokban beszélni. Közlésük azonban artikulációs hibák miatt nehezen érthető.
- Vannak, akiknél később indul a beszédfejlődés, szavakban, szótöredékekben beszélnek.
- Egy kis részük pedig ugyan eljut a beszédmegértés bizonyos szintjére, szituációhoz kötötten viszonylag jól érti a közléseket, kérdéseket, utasításokat, de szavakat még nem mond, csak hangokat hangoztat.

Játékra nevelés

Adekvát játékhasználatot megtanító, a fantáziát, az elemi kreativitást fejlesztő foglalkozás.

Formája: mikrocsoportos, csoportos, egyéni

Ideje: heti 2-3 alkalommal

Időtartama: 10-15 perc

- Célja:
- a játékkedv felkeltése
 - az adekvát játékhasználat megtanítása
 - az egymás melletti tevékenység támogatása
 - az együttes játék örömeinek felfedeztetése
 - az elemi szerepjátékok, a konstruálás megtanítása
 - a mozgás, a megfigyelő-képesség, a figyelem, az emlékezet, a beszéd, a képzelet fejlesztése
 - a különböző minőségű, színű, formájú, nagyságú anyagok segítségével ismeretnyújtás a környezet tárgyaiból,
 - népi játékok, mondókák, énekes játékok segítségével elemi szabályok megtanítása, a zenei hallás, a ritmusérzék fejlesztése,
 - a játéktevékenység örömforrásának biztosítása,
 - az önálló, elmélyült, kitartó játék segítése,
 - a mintakövetés, modellkövetés, az interakció támogatása.

A személyiség fejlődésében meghatározó szerepe van a játéknak, amely a gyermeki fejlődés velejárója.

Játéktevékenységében tükrözi a gyermeket körülvevő környezet, cselekedeteiben ismert situációkat utánoz. Kellemes élményei újra és újra megjelennek a játékban, de sérelmei is feloldást nyerhetnek.

A viselkedési szabályok a társakkal, felnőttekkel való kapcsolat csiszolására is tág teret nyújt a játék.

Az óvoda a percepció és a gondolkodás összeszerveződésének szenzitív időszaka.

A játék alkalmas arra, hogy egyé szervezze az értelmi, érzelmi és társas folyamatokat. Elválaszthatatlan a fejlődés egészétől az érzelmi, értelmi, szociális fejlődéstől tehát.

A játék nem csupán szabadidős tevékenységet jelent, hanem jelen van minden célzott foglalkozáson is, a játék ismeretszerző funkcióval bír, nélkülözhetetlen a beszédfejlesztésnél, a mozgásnevelésnél, a finommotorika fejlesztésénél.

A játékra nevelés együttjátszást, együttes cselekedtetést jelent, ahol a gyógypedagógus szerepe fokozatosan csökken, helyét a játékkezdeményezés, majd az egyre önállóbb játék veszi át.

A foglalkozás akkor tölti be szerepét, ha a gyermek játéktevékenységében egyre több lesz az olyan elem, amely önálló elgondolásból, a tanult formák alkalmazásából születik.

Játék közben lehetőség nyílik a gyermek mozgásigényének kiélésére éppúgy, mint a különböző eszközök, anyagok megismerésére. Észrevétlenül szerez tapasztalatot a gyermek a távolságról, közelségről, magasságról, mélységről, megismeri, hogy a tárgyaknak van kiterjedése, nagysága, formája, súlya, puhasága-keményisége, esetleg hangja.

Alkalmat ad arra is, hogy a veszélyérzettel nem mindig rendelkező gyermek megtanulja, hogy vannak balesetveszélyes helyek, megismerje lehetősége korlátait, ugyanakkor saját magából is ismeretek birtokába jut.

Az értelmi fogyatékos gyermek játékának jellemzői

Az értelmi fogyatékos gyermek játékát nem az életkora, hanem fejlettségi szintje határozza meg. Tükrözi az adott gyermek sérülés okozta elmaradását, értelmi állapotát.

Játéka nem csupán alacsonyabb szintű, mint a többségi óvodába járó gyermekeké, hanem minőségileg is más. Sokszor hiányzik belőle a természetes kíváncsiság, a kreativitás, az alkotás vágya, a fantázia. Gyakran sztereotip módon válogat, rakosgat, a játékot szájába veszi, dobálja. A már megtanult játékot önmagától nem fejleszti tovább, megreked egy adott tevékenységnél. Ugyanakkor a játéktárgyakat választja mindig a szabadon választhatók közül. Gyakran a társánál lévő játék megszerzése szolgál örömforrásul.

Előfordulhat, hogy a játék számára nem bír felhívó jelleggel. „Nem játszik. Tevékenységéhez nem mindig társul öröm.” Nem a játék okozta kellemes tapasztalat motiválja, hanem tevékenysége többnyire betanult, begyakorolt helyzetekre épül. Egy-egy játékfolyamatot képes kitartóan, monoton módon ismételni. Gyakran hiányzik a kezdeményezés, igényli a felnőtt irányítását, jelenlétét. Meghatározza a játékszintjét játékkedvét a fejlettségi szintjén túl a gyermek előélete a családban szokások viselkedési módok, az, hogy van-e testvére, egyedül játszik-e vagy felnőttel, testvérrel, milyen játékszere van, mennyi hely áll rendelkezésére stb.

Az óvodáskorú gyermekre jellemző, hogy elsősorban a mozgásos játékokat (futkározás, ugrálás, mászás stb.) preferálja. Uralkodó játékforma a magányos játék. A fejlesztés hatására megjelenik a párhuzamos játék, amikor a pedagógus irányítása mellett utánozza a felnőttet (pl. együtt konstruálnak). Majd önállóan is próbál játszani, végül az egymás mellett tevékenykedő gyermekek rövid ideig megpróbálnak együtt játszani.

A játék helye az értelmi fogyatékos óvodások nevelésében

Az értelmi fogyatékos gyermek egész napos tevékenységének legfontosabb eleme a játék, az értelmes, örömszerző játékos tevékenység. Erre alkalom nyílik a reggeli gyülekezés idején, a játékra nevelés foglalkozáson, a szabadban történő játék, illetve a délutáni irányított vagy szabad játék idején.

Szervesen kapcsolódik az óvodai foglalkozásokhoz, amikor a tanult játékos tevékenységet, játéksituációkat felhasználva segíti az egyéb foglalkozások eredményességét. Miközben játszik, megismeri a környező világot és az emberi viszonylatokat. Egyben az ismeretek rögzítésének eszköze. Játék közben ismétli a látott, hallott dolgokat.

Az értelmi fogyatékos gyermek játéka is fejlődésen megy át az óvodába járás ideje alatt, egy lassúbb alacsonyabb szintű változáson.

Kezdetben kizárólag a mozgásos játékok jellemzőek. Mozgássorozatokot próbálgat, ismételget a gyermek. Ez segít saját teste, a téri viszonyok megismerésében, segíti az alapmozgások összerendezését.

A tárgyakkal való ismerkedés során a játékokat igyekszik egymással kapcsolatba hozni (ki-be pakol, egymásra rak, épít stb.) Az adott mozgásformák begyakorlását végzi kezdetben cél nélkül, csak a játék örömeiért, amelyet a cselekvés vált ki. Később ehhez társul az alkotás öröme is, mint motiváló tényező. A siker újabb próbálkozása, ismétlésre serkenti, megjelenik a szándékosság, pl. házat, kerítést épít.

Már nem csupán a tárgy határozza meg a cselekvést, hanem a cselekvéshez keres játékot. Az utánzás, pontosabb megfigyelés tökéletesedése, a szerzett személy mintája lassan előhívja az elemi szerepjátékot, ahol a látott, hallott dolgokat próbálja megismételni.

Tevékenységet hangadással, majd beszéddel – gyakran érthetetlen beszéddel kíséri. Lassan játékában a különböző tárgyak alkalmanként más-más szerepet kapnak, pl. a karika hol kormánykerék, hol tányér.

A körjáték, népi játékok segítik a beszédfejlesztésben, a ritmusnevelésen túl az elemi szabályok elsajátítását. E folyamat kezdete figyelhető meg csupán az óvodai életben. Pl. megtanulják azt, hogy mikor kell a másik kezét megfogni, elengedni, körbe menni, kifordulni, de azt, hogy a fogónak meg kell fogni a menekülőt, vagy a versenyhelyzetet még nem értik.

Megtanulandó játékok

Finommotorikát fejlelő játékok

- ki-be pakolás,
- válogatás, csoportosítás,
- építés vízszintesen,
- építés függőlegesen,
- építés különböző formájú, anyagú, nagyságú elemekből,
- építés minta után,
- illesztés,
- fűzés,
- ujjak ügyesítése mondókákkal, mesékkel.

A megismerő tevékenységet fejlesztő játékok

- képes lottó,
- szétvágott képek összeillesztése,
- hasonlóság, különbség észrevételét segítő játékok,
- memória,
- széptörténet kirakása,
- sorozatok,
- hallási differenciálást fejlesztő játékok,
- tájékozódás a hang alapján,
- tárgyak felismerése tapintás útján.

Mozgásos játékok

- köralakítás,
- körbejárás,
- párválasztás,
- körjátékok,
- páros játékok,
- menetelés, vonatozás, sétálás,
- egyensúlyozó játékok,
- célbafutás,
- egyszerű tánclemek.

Játék a szabadban

- homokozás,
- hintázás, csúszdázás, mászókézés,
- pancsolás,
- labdagurítás, eldobás, elkapás,
- futkározás, ugrálás,
- körjáték a szabadban,
- hógolyózás, szánkózás, csúszkálás,
- húzás, tolás,
- kerékpározás, rollerezés,
- építés.

Szerepjáték elemei

- baba simogatása, etetés, altatás, sétáltatás, öltöztetés,
- autó tologatása, szállítása, garázsépítés, közlekedési szőnyegen közlekedés,
- utazás,
- orvos, beteg,
- fodrász,
- főzés,
- takarítás,
- boltos,
- mese dramatizálása.

Barkácsolás

- felnőttekkel közösen,
- ismerkedés a bábokkal.

A játékra nevelés foglalkozáson a gyermek adott tevékenységéből kiindulva folyik az indirekt tanítása, illetve a pedagógus indirekt kezdeményezésével igyekszik bevonni a gyermeket. Az e foglalkozásokon megtanult játékokat hasznosítjuk a többi foglalkozáson is.

A játékeszközök kiválasztásának szempontjai

- a gyermek fejlettségi szintje
- az adott feladat
- az esztétikum
- tartósság, könnyen tisztíthatóság
- ne veszélyeztesse a gyermek testi épségét
- legyen válaszadási lehetőség
- legyen a játék a gyermek számára könnyen elérhető
- legyen a játéknak állandó helye
- lehetőség fejlesztő jellegű legyen
- megfelelő számban álljon a csoport rendelkezésére.

Elvárások az óvoda végén

- ismerjék az alapvető játékokat
- legyenek képesek rövid ideig adekváтан játszani
- válasszanak maguknak eszközt, használat után tegyék helyre
- tanulják meg elkérni a játékot, tudjanak várni
- tudjanak egyszerű építményt konstruálni
- a szerepjátékok elemei jelenjenek meg a játékokban
- ismerjenek dalos játékokat, kapcsolódjanak be a körjátékba
- legyenek képesek rövid ideig együtt játszani
- ismerjék a játszótéri játékokat, használják azokat rendeltetésszerűen
- ha kell, játékokat kísérjék beszéddel
- a tanult játékokat próbálják továbbfejleszteni.

Vizuomotoros fejlesztés

A finommotorika fejlesztését, a kéz ügyesítését, a gyermekek ábrázoló készségét fejlesztő foglalkozás.

Formája: mikrocsoportos, egyéni

Ideje: heti 3 foglalkozás

Időtartama: 15-20 perc

Célja:

- kéz és ujjak ügyesítése, mozgékonyáguk fokozása

- a kéz izomerejének szabályozása
- a célirányos kézmozgások kialakítása
- a szem és kéz közötti koordináció kialakítása
- az ujjak tapintásérzetének fokozása
- a csukló, az ujjak laza mozgatása
- a látás, tapintás, mozgásérzet együttes szabályozása
- a dominancia kialakításának segítése
- a testséma fejlesztése
- az ábrázolókedv felkeltése
- az ábrázolás eszközeinek, a különböző technikáknak megismertetése
- a helyes ceruzafogás kialakítása
- a figyelem, az emlékezet, az ügyesség fejlesztése
- a téri tájékozódás fejlesztése
- az analízis, szintetizáló készség fejlesztése
- egyszerű ok-okozat összefüggések felismertetése
- a beszéd-készség fejlesztése
- alapszínek és egyszerű formák megismertetése

A nagymozgások és finommotorika fejlődése egymással szoros kapcsolatban van. A mozgásos tanulás közben vizuális, akusztikus, kinesztetikus, taktilis ingerek fejlesztik a percepciót, hatnak a kognitív funkciókra és a beszédre, segítik a manipulációt.

A vizuális percepció által alakul a látás, tapintás és mozgásérzet együttes szabályozása. Tehát amikor a gyermek kezét kívánjuk alkalmassá tenni az egyszerű feladatok elvégzésére, vagy ábrázolásra elsősorban az érzékelés-észlelés fejlesztését kell végezni. Ugyanakkor az ujjak, a kéz ügyesedésével kialakult szem-kéz koordinációval fejlődik a forma, szín, nagyság megkülönböztető készség, a taktilis érzékelés, a soralkotás, osztályozás, elrendezés képessége is.

A különböző minőségű, anyagú, súlyú, nagyságú tárgyak megfogása, elengedése, használata más-más mozdulatot igényel. Másként kell fogni a ceruzát, fésűt, másként csengetni, ajtót nyitni.

A célirányos mozgás-kivitelezés érdekében számtalan tanulási helyzetet kell létrehozni. Tág lehetőséget biztosít az önkiszolgálás e terület fejlesztésére.

A próba – szerencse alapon szerzett ismeretek abban, hogy észrevegye az egyszerű összefüggéseket a tárgyak tulajdonságai között, az ok-okozat közvetlen egymásutánisága alapján. A globális felhívó jellegű tárgyakkal, személyekkel kapcsolatba kerülve, azokról sokoldalú

tapasztalatokat szerevezve fokozatosan képes lesz a részletekre is figyelni, az egészből egy-egy lényeges részt kiemelni. Alak-háttér differenciáló képessége is finomul.

A testséma fejlődése szoros kapcsolatban van a mozgás, azon belül a finommotorika fejlődésével is.

A szem-kéz koordináció fejlesztésének elengedhetetlen feltétele a szem fixáló mozgásának kialakítása, az alakkonstancia, az alak-háttér felfogó képesség, a téri irányok, térbeli viszonylatok fejlesztése.

Mindehhez meg kell erősíteni az érzékelő apparátust, fejleszteni kell a motoros folyamatokat és a nyelvi képességeket.

A különböző fejlesztő játékokkal végzett manipuláció ügyesíti a gyermek finommotorikáját, de igazi alkotókedvüket a festéssel, nyomdázással, gyurmázással, tépéssel, rajzolással élhetik ki. E tevékenység során sikerélményekhez jutnak, produktumok keletkeznek, ha a gyermek látja alkotásának eredményét.

Fontos, hogy megtanulja az egyes eszközök használatát és szívesen ábrázolja.

Az értelmi fogyatékos óvodás vizuomotoros készségének jellemzői

A motoros készségek és percepció fejlettsége alapvető szerepet játszanak a kognitív képességek kialakulásában. Az értelmi fogyatékos gyermekeknél a mozgásszerveződés különböző zavarai gyakran társulnak az észlelés különböző tartományainak zavarával.

A vizuális észlelés képessége erősen befolyásolja a gyermek érzelmi stabilitását.

Az értelmi fogyatékos gyermek mozgásos ügyetlensége a manualitásban is megjelenik. A kézfejlődés üteme lassabb, óvodáskorban is többnyire másokra fogja a tárgyakat. Lassan alakul ki háromujjas és csak hosszas gyakorlás után a kétujjas fogás (csippentés).

A két kéz együttes mozgatása, a test középvonalának átlépése nehézséget jelent.

A kognitív funkciók sérülése, a pontatlan megfigyelés, a célirányos mozgások kivitelezésének nehézségei, a hibás vizuális emlékezet, a kialakulatlan dominancia, a tartós figyelem, a feladattartás gyengesége, szétszórtságuk, nyugtalan magatartásuk nehezíti az ismeretszerzést. A finommozgást igénylő feladatokat erőtlen, pontatlan mozgáskoordinációval oldják meg.

A vizuomotoros készség fejlesztésének feladatai

E foglalkozás kettős feladatot lát el: alkalmassá teszi a gyermeket egyre pontosabb célzott manipulálásra – az érzékelés – észlelés – tapintás az ujjak ügyesítésével: másrészt az ábrázoló kedvet igyekszik felkelteni, támogatja a gyermek önkifejezését.

Feladatok: olyan tanulási helyzetet kell létrehozni, ahol az ingerek sokoldalú felvétele, szelekciója biztosított. Fejlesztő játékok, eszközök kiválasztásával törekednie kell a pontos megfigyelésre, megtanítani a tárgyak fixálását.

Megismerik a különböző eszközök fogását, elengedését, osztályozását színeik, formáik, mozgásuk, súlyuk alapján. Megtanulják a tárgyakat megkülönböztetni tapintással. Ismerkednek a pontos illesztéssel. Azonos tárgyakat csoportosítanak, különbségeket vesznek észre. Párosítanak, ritmikus sort alkotnak. Megismerik a soralkotást, felismerik a hiányt, megtanulnak pontosan célozni. Az alakállandóság fejlesztését segítik a tapintásos gyakorlatok, az azonos tárgyak válogatása, illetve az egyszerű mértani formák osztályozása, puzzle, mozaik elemeinek összeillesztése. Fejleszti a vizuális megfigyelőképességet, a lényeges jegyek felismerésének képességét. Ujjtornával ügyesítik a kéz ujjait és az önkiszolgálási feladatok végrehajtása, az egyszerű munkatevékenységek, játékok, a játékra nevelés foglalkozáson az egyéni fejlesztésnél, természetesen más formában megjelennek.

A szem-kéz koordináció, az alak-háttér differenciáló képesség, az alakkonstancia, a testséma fejlesztés, az ujjak és a kéz ügyesítése mellett a gyermek ábrázoló képességét is fejlesztik. Különböző anyagok, technikák megismertetésével, együttes tevékenységgel teszik őket alkalmassá arra, hogy örömeiket, élményeiket rajzzal, festéssel, mintázással is ki tudják fejezni.

Az ábrázolás, alakítás fejlesztésének lehetőségei

Mintázás

homok	formázás építés formakiöntés
víz	töltögetés pancsolás
gyurma	lapítás sodrás gömbölyítés formálás
agyag	formálás
festés	tenyérrel öt ujjal ököllel egy ujjal
eszközökkel	szivacsos flakonnal

	szivacs-ecsettel
	vastag ecsettel
nyomdázás	szivaccsal
	dugóval
	terményekkel
	játéknyomdával
papírmunkák	gyűrés
	tépés
	sodrás
	ragasztás
	nyírás
rajzolás	vastag zsírkrétával
	vastag színessel
	grafit ceruzával
vegyes technikák	

A felsorolt technikákkal és eszközökkel dolgozhatnak különböző nagyságú, minőségű, térbeli elhelyezkedésű anyagokon (papír, üveg, tükör, fólia, paraván, tábla, fa, textil stb.). A munka során fontos, hogy ügyeljenek a helyes irányra és a gyermekekkel is igyekezzenek megtanítani a balról-jobbra és a fentről-lefelé haladást.

Elvárások óvodáskor végén

- tudjon rövid ideig helyhez kötötten tevékenykedni
- alakuljon ki kétujjas fogása
- tudjon pontosan illeszteni
- alakuljon ki a megközelítőleg helyes ceruzafogás
- tartsa be a papírhatárt
- szívesen ábrázoljon
- rajzában jelenjen meg a kezdeti emberalak ábrázolás
- használja az ábrázolási foglalkozáson megismert eszközöket
- rajzában alakuljon ki a helyes nyomaték
- tudjon egyszerű ábrát, ritmikus sort kialakítani
- munkájában balról-jobbra haladjon
- alakuljon ki kezessége, testsémája

6.12 Egyéni fejlesztés

A habilitációs, rehabilitációs ellátás közös elvei

A sajátos nevelési igény kifejezi

a) a gyermek életkori sajátosságainak a fogyatékoság, az autizmus spektrum zavar vagy egyéb pszichés fejlődési zavar által okozott részleges vagy teljes körű módosulását,

b) a képességek részleges vagy teljes kiesését, fejletlenségét, eltérő ütemű fejleszthetőségét.

Az egészségügyi és pedagógiai célú habilitációs, rehabilitációs tevékenység (a továbbiakban: habilitációs, rehabilitációs tevékenység) olyan teammunkában kialakított és szervezett nevelési folyamatban valósul meg, mely az egyes gyermekek vagy gyermekcsoport igényeitől függő eljárások (időkeret, eszközök, módszerek, terápiák) alkalmazását teszi szükségessé.

A sajátos nevelési igény a szokásos tartalmi és eljárásbeli differenciálástól eltérő, nagyobb mértékű differenciálást, speciális eljárások alkalmazását, illetve kiegészítő fejlesztő, korrekciós, habilitációs, rehabilitációs, valamint terápiás célú pedagógiai eljárások alkalmazását teszi szükségessé.

A nevelés, a fejlesztés feltételeit a köznevelési törvény és az ahhoz kapcsolódó jogszabályok határozzák meg. Az általánosan kötelező feltételeket a jogszabályok több területen módosítják, illetve kiegészítik olyan többlétszolgáltatásokkal, amelyeket ki kell alakítani, és hozzáférhetővé kell tenni.

A gyermekek habilitációs, rehabilitációs célú fejlesztésének az alapja a szakértői bizottság szakértői véleménye. Az óvodai nevelőmunka során figyelemmel kell lenni arra, hogy:

- a sérült kisgyermek harmonikus személyiségfejlődését az elfogadó, az eredményeket értékelő környezet segíti;
- a gyermek iránti elvárás fogyatékoságának, autizmus spektrum zavarának vagy egyéb pszichés fejlődési zavarának jellege, súlyosságának mértéke határozza meg;
- terhelhetőségét biológiai állapota, esetleges társuló fogyatékosága, személyiségjegyei befolyásolják.

A rehabilitációs, rehabilitációs egyéni és/vagy csoportos fejlesztés elsősorban gyógypedagógiai kompetencia, amely kiegészül a társszakmák – pszichológiai, orvosi – terápiás együttműködésével. Az egyéni fejlesztési terv elkészítéséhez a gyermek sajátos nevelési igényének megfelelő szakképzettséggel rendelkező gyógypedagógus, konduktorpszichológus, orvos együttműködése szükséges.

A rehabilitációs, rehabilitációs tevékenység közös céljai és feladatai

A fejlesztés céljait minden esetben a fejleszhetőséget megfogalmazó pedagógiai-gyógypedagógiai-orvosi-pszichológiai komplex vizsgálat diagnózisára, javaslataira kell építeni.

a) A mozgásszervi, érzékszervi (látási, hallási), értelmi vagy beszéd fogyatékból, több fogyatékból együttes előfordulása esetén halmozottan fogyatékból, autizmus spektrum zavarból illetve egyéb pszichés fejlődési zavarból fakadó hiányzó vagy sérült funkciók kompenzálása vagy helyreállítása, a meglévő ép funkciók bevonásával,

b) Törekvés a különféle funkciók egyensúlyának kialakítására.

c) A szükséges speciális eszközök elfogadtatása és használatuk megtanítása.

d) Az egyéni sikereket segítő tulajdonságok, funkciók fejlesztése.

e) Az egyes területeken kimagasló képességeket mutató gyermek támogatása.

A rehabilitációs, rehabilitációs tevékenységet meghatározó tényezők:

a) A sajátos nevelési igény típusa, súlyossága.

b) A sajátos nevelési igény kialakulásának, diagnosztizálásának és a speciális ellátás megkezdésének ideje.

c) korai fejlesztésben és gondozásban részesült gyermek esetében a korai időszak fejlődésmenete.

d) A gyermek

- életkora, pszichés és egészségi állapota, rehabilitációs műtétei,
- képességei, kialakult készségei,
- kognitív funkciói, meglévő ismeretei,
- családi háttere.

Mindezek alapján a fejlesztés magába foglalja a vizuális, akusztikus, taktilis, mozgásos észlelés folyamatait, a motoros képességek, a beszéd- és nyelvi készségek és az értelmi képességek fejlesztését. Az egyes sajátos nevelési igény típusok függvényében más-más terület kap nagyobb hangsúlyt.

Halmozottan fogyatékos gyermek, gyermekcsoport esetén a megállapított fogyatékoságok mindegyikére tekintettel kell lenni.

A nevelési programot egyéni fejlesztési terv is kiegészíti.

A szükséges gyógypedagógiai feltételek biztosítása a sajátos nevelési igényű gyermek számára

- a) A sérülésspecifikus módszerek, terápiák, technikák szakszerű megválasztása és alkalmazása;
- b) az egyéni szükségletekhez igazodó környezet, speciális bútorok biztosítása;
- c) az egyéni szükségletekhez igazodóan speciális segédeszközök használata; a segédeszközök elfogadtatása, azok következetes használatára és megóvására nevelés;
- d) a kompenzációs lehetőségek körének bővítése a nem vagy kevésbé sérült funkciók differenciáltabb működésének tudatos fejlesztésével;
- e) annak felismerése, hogy a sajátos nevelési igényű kisgyermek egyes területeken kiemelkedő teljesítményre is képes;
- f) rugalmas szervezeti keretek kialakítása a sajátos nevelési igényű gyermekek egyéni foglalkoztatásának megvalósulásához;
- g) az óvoda pedagógusai, pedagógiai munkát segítő alkalmazottai és a szülők megfelelő tájékoztatása a sajátos nevelési igényű gyermek befogadására, együttműködés a sajátos nevelési igényű gyermek családjával.

A gyermek speciális nevelési szükségletéhez, a képesség – struktúra egyenetlenségéhez igazodó, sérülés specifikus fejlesztés.

Formája: individuális képességfejlesztés

Ideje: naponta

Időtartama: 5-15 perc a gyermek állapotától, az adott tevékenységtől függően

Célja:

- hatásfokozó, erősítő, támogató, kiegyenlítő – esetleg tehetséggondozó tevékenység a tanulási munkatevékenység, illetve a közösségi élet nehézségeinek leküzdése érdekében
- esetleges társuló sérülésekből adódó problémák kiküszöbölése
- taktikus, kinesztetikus, vizuális, auditív ingerléssel, a játékok, eszközök felhívó jellegét kihasználva növeli az együttműködő készséget, a kitartást, feladattartást, fejleszteni a modális, intermodális, szeriális észlelést
- a figyelem, az emlékezet fejlesztése a nyelvi zavarok kiküszöbölése, a beszédszervek ügyesítése, a beszédindítás
- a formaészlelés, alak-háttér differenciáló képesség, a látási-hallási-diszkriminációs készség fejlesztése
- a finommotoros készség, a formakivitelező készség fejlesztése
- a megfigyelő-képesség fokozása
- a kognitív funkciók közül a válogatás, csoportosítás, rendezés (nagyság, szín, forma szerint) analógiák, a rész-egész viszony észrevétele. Az analizáló-szintetizáló készség, a szerialitás fejlesztése.

„... Ahhoz a szinthez kapcsolódva kell a fejlesztést elkezdni, illetve ott kell fejleszteni, ahol a gyermek még biztonságosan mozog, s a tudás már készségszintű, mert csak így válik lehetőséggé számára az eredményes feladatvégzés” – írja Vigotszkij, s ezzel maximálisan egyet kell érteni.

Az együttműködéshez nélkülözhetetlen a szándékos figyelem. Ez olyan szenzoros organizációt kíván, amely minden cselekvésben a lényeges érzékletet különbözteti meg a lényegtelenről. A vizuális figyelmet a kívánt tárgyra kell irányítani.

Olyan játéksituációt kell biztosítani, amelyben a gyermek velünk szembeni interakciója számára érdekes lesz. A gyermek csak óvatos előrehaladással tapasztalhatja meg egy feladat struktúráját és variánsait, s próbálja az újat a jelenlevő rendszerbe besorolni. Ezért fontos, hogy a feladatok egy adott foglalkozáson belül is bár legyenek változatosan, de ne legyen túl nagy különbség a régi és újabb feladat között.

A szűk játéktér, a konkrétság, a generalizáció, az átadóképesség csekélyebb volta miatt mindig konkrét, közvetlen, a valóságra irányuló tevékenységeket kell végezni. Meg kell tanulniuk hasonlóságot képezni, majd általánosítani.

Az egyéni fejlesztésnél éppen a gyermekek sokfélesége miatt témaköröket megjelölni „recepteket” adni nem lehet.

De fontos, hogy sor kerüljön a fixálás, a tárgyra irányultság, a tárgy szemmel való követése, a változás, illetve állandóság megfigyelésére.

Szerep jut a foglalkozásokon az adott feladathoz illő rövid mondókák, versek, énekek mondogatására, mutatására.

Pl. ha a testséma fejlesztése a cél, akkor

- „itt a szemem, itt a szám...”
- „sűrű erdő, kopasz mező...”
- „orrom, orrom, kedves orrom...” stb. mondókákat mondhatjuk.

Ez az emlékezet fejlesztését is szolgálja.

De a feladat lehet a tárgyállandóság kialakítása a különböző szempont szerinti válogatás, osztályozás, csoportosítás, a sorrendiség kialakítása.

A tárgyakkal történő manipuláció mellett a foglalkozásokon a képek is jelentőséget kapnak. A tárgyat képpel, a képet képpel egyeztetik, észrevesztik a hiányt, azonosságot, különbséget, változást, rész-egész viszonyt. A színek megtanítását, nagyság szerinti csoportosítását, fő fogalom alá rendelést végeznek. Mindezeknél a nyilvánvaló nagy különbségtől haladnak az alig észrevehető felé.

A tárgyon végzett játékos gyakorlatokat igyekeznek síkra lefordítani, képeken, feladatlapon is felismerni, megmutatni, kiválasztani ugyanazt.

A csoportos foglalkozásokon tanultak elmélyítésére, integrálására is lehetőség nyílik.

Az önkiszolgálás részfeladatai pl. „toalett tréning” egyes ruhadarabok felvétele stb., lépcsőn járás váltott lábbal, stb., megtanítása is egyéni fejlesztés során történik.

A helyes ceruzatartás, a helyes nyomaték, az egyszerű ábrák színezése, a bekarikázás, összekötés technikájának megtanítása, illetve iskolába induló jobb képességű gyermekek grafomotoros fejlesztése is e foglalkozásokon történik.

Itt tanulhatják meg az időrendi sorrendet, az egyszerű történetek képek segítségével történő, felidézését, éppúgy, mint a bal-jobb differenciálásait, esetleg névutókat – ha erre alkalmasak.

Bővül aktív szókincsük, kezd kiépülni grammatikai rendszerük, megtanulnak kérdezni.

Fontos, hogy a csoportos és egyéni fejlesztés összhangban – az utóbbi egyénre szabott – legyen, hogy kellő időt biztosítson a gyakorlásra, s ne nélkülözze a pedagógiai tudatosságot.

A következőkben rendszerezzük az egyes részterületek fejlesztését szolgáló gyakorlatokat, annak hangsúlyozásával, hogy ezen nem öncélú funkció tréningek, hanem az egész személyiséget fejlesztő tevékenységek. Hisz minden képességfejlesztés hat az észlelés, emlékezet, figyelem, beszéd, gondolkodás fejlesztésére egyaránt.

A mozgásfejlesztésre irányuló gyakorlatok

- testkép, testfogalom, testséma fejlesztése
- a vesztibuláris rendszer fejlesztése: ototikus, dinamikus egyensúlyt fejlesztő gyakorlatok (kitámasztás erősítése)
- a két testfél mozgásának összerendezése, posztura utánpótlás, téri tájékozódás, fejlesztése.
- a mozgás- és beszéd (ritmus) összekapcsolása
- bizalomerősítés

A beszédindítást segítő gyakorlatok

- a beszédre való figyelés fejlesztése
- a beszédszervek ügyesítése
- aktív szóincs bővítése
- a verbális és nonverbális jelzések megtanítása
- a grammatikai rendszer kiépítése
- a szerialitás gyakorlása, analógiák alkalmazása
- beszédmegérzés segítése
- színek egyeztetése, megnevezése, osztályozás, válogatás, csoportosítás, fő fogalom alá rendezés, jelzők megismertetése
- ritmikus sorok kialakítása

A megismerő tevékenység fejlesztését szolgáló gyakorlatok

- az érzékelést, észlelést fejlesztő gyakorlatok (modális, intermodális, szeriális észlelés fejlesztése)
- a figyelem, megfigyelőképesség fejlesztése, a figyelem tartósságának fokozása, a lényeges – lényegtelen dolgok megkülönböztetése, késleltetett figyelem kialakítása
- az emlékezet fejlesztése, a felidézés segítése az azonosság – különbség felismerése, összehasonlítás
- a rész-egész viszony érzékeltetése
- fő fogalom alárendelés
- analógiás gondolkodás fejlesztése

- a szerialitás fejlesztése

A vizuomotoros koordináció fejlesztését szolgáló gyakorlatok

- ujjak ügyesítése
- kézügyességet fejlesztő gyakorlatok
- fixációs gyakorlatok
- a szem-kéz koordináció fejlesztése
- az ábrázoló készség fejlesztése, helyes ceruzafogás, kellő nyomaték kialakítása, a rajzkészség fejlesztése
- a téri orientáció, alak-háttér differenciáló készség fejlesztése.

6.13 Zenei nevelés alapjai

Ez a foglalkozás lehetőséget nyújt a zene, a ritmus személyiségformáló szerepének megalapozására.

Formája: csoportos, mikrocsoportos, egyéni

Ideje: alkalomszerűen, ill. heti 2 alkalommal

Időtartama: a gyermek igényének megfelelően 5-10 perc

Célja:

- a zenei érdeklődés felkeltése
- a környezet hangjainak felismerése, differenciálása
- utánzásra késztetés
- a ritmusérzék fejlesztése
- a gyermek érzelmi életének alakítása, a gátlások oldása
- a zenei hallás fejlesztése
- hangulatkeltés, motiválás
- a beszéd, mozgás, zene, játék összekapcsolása, egymás hatásának erősítése
- a zenehallgatás megszerettetése
- a csend, a zörejek, a zene szerepének értékelése.

Az értelmi fogyatékos gyermek életét végig kíséri a zene. A zene megnyugtató, elringató, figyelemfelkeltő, motiváló szereppel bír.

Az a gyermek, aki a születési pillanatótól élvezzi az édesanyja megnyugtató beszédét, halk énekét, aki megtapasztalja a csend jelentőségét – és nem állandóan mobiltelefon, TV háttérzaja mellett él – igényli a zenét, illetve később maga is szívesen énekel. Ezért fontos, hogy tudatosan építse ki a felnőtt közösség azt a légkört, ahol a zenének is szerep van.

Már a zörejek fontos szerepet játszanak a gyermek ismeretszerző folyamatában. A többször ismétlődő zörejangokból mozgásokra, eseményekre tud következtetni (megérkezett valaki, ebédünk stb.). Maguk is keltene zörejeket játékok során. A felnőtt felhívja a figyelmet a környezetben keletkezett váratlan zörejekre (mentő, autó, fűrés, telefoncsörgés stb.).

A beszéd és a zene szoros kapcsolatban van. A beszéd tempója, a ritmus, a hanglejtés, a hanghordozás, a hangmagasság más-más jelzéssel bír a gyermek számára. Érzelmű hatása különös jelentőséggel bír.

A kisgyermeket zenei hangok tömege veszi körül, ebből az értelmi fogyatékos óvodás életében az ének játszik óriási szerepet.

A hangszer is szerepet kaphat, mert élményt jelent a gyermeknek a felnőtt furulyázása, gitározása, sőt maga is megismerkedik a különböző hangszerekkel, azonban az énekhang közvetlen személyes kapcsolatot teremtő játékot, mozgást kísérő szere nagyobb. Az egyszerű mondókák, dalok a magyar beszéd hanglejtését, ritmusát pontosan követik. A dalokat elsősorban a magyar népdalkincsből válogatják.

A dalok szolgáltathatják a hangulatkeltést zenehallgatásként énekelhetnek. Ilyenkor a szöveg is érdekes lehet, míg máskor a szöveg jelentéktelen. Az óvodában alkalmazott mondókák, énekek hangsúlya, lüktetése, ritmusa, szövege, hanglejtése, dallama, mozgásossága egyaránt jelentőséggel bír.

A dalokat először a felnőtt éneklő, a gyerek figyelő, vele örül, újra és újra kéri. Tehát egy-egy mondóka vagy dal önmagában is öröm, de igazi örömet a sokszori ismétlés ad. Fokozza a gyermek érdeklődését, a szép, tiszta felnőtt éneklés, a tempóváltoztatás, a halkabb, hangosabb előadásmód. A pedagógus mimikája, gesztusai esetleg bábok alkalmazása fokozhatja a hatást.

A zenei nevelés helye a gyógypedagógiai óvodában

A felnőtt minden olyan alkalommal énekelhet, amikor a gyermekek jó közérzettel tevékenykednek, szabadon játszanak. Tehát nem csupán a kötött foglalkozásokon. Használhatja motiválásként, a gyermekek közötti személyes kapcsolatot elmélyíti, közös örömszerzés forrása.

Az értelmi fogyatékos óvodások életében a hőcölő, lovagoltató énekek, mondókák fordulnak elő gyakran. Ezeknél a dal, a mondóka lüktetését mindig mozgás kíséri. A gyermekek nem értik a dalok

mondanivalóját, de érzik ritmusát, élvezik dallamát, tempóját a keletkezett feszültséget. A gyakorlások, ismétlések során várják a „csattanót”. Ezeknél a játékos együttléteknél a testi kapcsolat is fontos.

A gyermek képzelete fejlődésével ő is utánozza a felnőttet, eljátssza babával, társaival az ismert dalt.

A mindennapok során számtalan mód nyílik az éneklésre. A motiváción túl meséskönyv nézegetésekor körjáték játszásánál, altatásnál énekelhet a pedagógus. Ilyenkor csak egy-két ismétlést alkalmaz, addig énekel, míg a gyermekek figyelik az énekszót.

Az élő zenén és az énekhangokon túl hangszerek is szerepelnek az óvodában. A felnőtt hangszeres játékanak hallgatásán túl maguk is megszólaltatnak hangszereket, a közös éneklést egyenletes lüktetéssel kísérik, taposnak, dobolnak, körbe járnak a dalra.

Bár hangsúlyoztuk, hogy a Kodály-módszernek megfelelő egyszerű, kis hangterjedelmű dalokat alkalmazzák elsősorban, azonban a speciális nevelési szükségletű gyermekeknél, ha az utánzásra készítés a cél, alkalmazhatók a jól mutogatható, bonyolultabb dalok is. Itt a cél nem a pontos információ, hanem a mozgás utánzása.

A sérült gyermekek beszédfejlesztésénél is fontosak a mondókák, énekek. Sokszor ezek kulcsszavai jelentik a gyermekek első önálló szavait is.

A ritmusfejlesztés során az egyenletes lüktetésen túl érzékeltetik a gyors és lassú ritmust, a magas és mély hangokat.

Az óvodások szívesen énekelnek, sok mondókát ismernek, képesek a dallam alapján felismerni kedvenc dalaikat, szívesen vesznek részt mozgásos, énekes játékokban.

Feltétlenül indokolt a zenei nevelésre nagyobb hangsúlyt fektetni harmonikus személyiségfejlődésük, életük teljesebbé tétele érdekében.

Elvárások:

- ismerjék fel a tanult énekeket
- szíven vegyenek részt dalos játékokban
- szívesen énekeljenek
- tudjanak egyenletes lüktetéssel kíséni egyszerű dobbal
- ismerjék a hangszereket

6.14 Kiegészítő speciális terápiák

Ezek a terápiák speciális képzettséget igényelnek, és az adott közösség igénye, lehetősége szabja meg az alkalmazást.

E terápiák közül feltétlenül szükséges a logopédiai foglalkozás, illetve a gyógytorna.

Speciális úszás, vízhez szoktatás

E foglalkozás során nem feltétlenül a különböző úszásnemek elsajátítása történik, hanem elsősorban vízhez szoktatás, vízben történő mozgás, játék, az úszás előkészítése. A vízben való tartózkodás megnyugtató hatású, örömteli helyzet, melyben könnyebben elsajátítják a különböző mozgásformákat, az elért eredmények sikerélményekhez juttatják őket. Megtanulnak a vízben félelem nélkül mozogni, a víz alá merülni, siklani, az ügyesebbek úszni.

Autizmus specifikus fejlesztés

Célja:

- orientációs rámozdulás
- elemi szintű kontaktusképesség, kooperabilitás kialakítása
- utánzási lehetőség teremtése
- a figyelem elemi szintű irányíthatósága, megtarthatósága

Feladata:

- a taníthatóság feltételeinek kialakítása
- a céltalan, illetve öncélú kényszermechanizmusokból hasznos kényszereket alakítani
- önszórakoztató tendenciák átváltása – a feladathelyzet elfogadására – a feladathelyzetben való adekvát tevékenységre – a feladattudat kialakítása
- a tevékenység véghezvitelére való késztetés, a befejezettség tudatának kialakítása
- a spontán tevékenységet feladatmegoldássá szervezni, ezzel a manipulatív gondolkodást kialakítani.

Az autizmussal élő gyermek számára a közösségnek nincs sodró ereje, a nem kizárólag neki szóló feladat felhívására nem reagál ezért őt egyéni foglalkoztatás keretén belül lehet jól fejleszteni. A fejlesztő munka meg kell feleljen a betegségnek, az állapotnak, a súlyosságnak, a meglévő ismereteknek, a regresszió mértékének. Ezért kell minden egyes gyermekhez megkeresni a neki megfelelő utat és módot.

AYRES terápia

Célja: a vesztibuláris rendszer sokoldalú ingerlése, mely során a gyermekeknek módjuk nyílik arra, hogy hibás mintázatú neurofiziológiás rendszereiket kijavíthassák.

A terápia lépései, a fejlesztési területei:

- a vesztibuláris és taktilis rendszer normalizálása
- a primitív posztuláris reflexek integrációja
- az egyensúlyi reakciók fejlesztése
- a szemmozgások normalizálása
- a test két oldala közötti integráció kialakítása
- a vizuális forma- és térérzék fejlesztése

A foglalkozásokon a gyermekek játékos légkörben ismerik meg a fejlesztő eszközöket és azok használatát. Fontos, hogy először az ontogenetikusan ősbibb mozgásos helyzeteket, azok biztonságát és kivitelezését sajátítják el, majd a bonyolultabb mozgásfolyamatokat. A tér és időbeli összefüggéseket úgy élhetik meg, ahogy ez számukra a legfelelőbb.

Az Alapozó Terápia a gyermekek idegrendszerének érését elősegítő, az idegrendszer jobb működését megalapozó terápia.

A fejlesztés gerincét képező mozgás beérleli az idegrendszert, az érzelmi és értelmi igényt a fejlődésre. Ezt az igényt kell kiszolgálni és irányítani.

Fejleszt 5-6 éves korú és óvodásokat – beszédfejlődési problémák, mozgásfejlődési elmaradás (nagy- és finommozgás) területén, dominancia megválasztás késése miatt.

TSMT módszer

A megkésett, eltérő fejlődésmentet mutató, hiperaktív, figyelemzavaros, tanulási, megértési, beilleszkedési zavarokkal küzdő, a sikeres iskolai bevéálásában rizikós, ill. a hátrányos szociokulturális helyzetben élő gyermekek szenzomotoros hiánypótlása. A megkésett pszichomotoros fejlődésű, súlyosan megkésett beszédfejlődést mutató gyermek vizsgálata, majd az idegrendszeri érést beindító egyéni és csoportos szenzomotoros fejlesztés.

7. Szervezeti és időkeretek

A speciális óvodába a gyermekek a szülő kérésére és a Pest Megyei Pedagógiai Szakszolgálat Székhely Intézményének szakértői javaslata alapján kerülnek.

Felvétel az óvodába

Az a gyermek kerülhet a gyógypedagógiai óvodába, aki rendelkezik a Pest Megyei Pedagógiai Szakszolgálat Székhely Intézményének szakértői javaslatával és megfelel a következő minimum követelményeknek a 8 hét próbaidő végére:

- mozgás terén: helyzet és helyváltoztató alapmozgásokra képes, sima talajon önállóan jár
- gondozás terén: öltözésnél együttműködő, étkezésnél kanállal képes enni, pohárból kevés folyadékot inni
- szobatisztaság terén: rendszeres ültetés mellett pelenka nélkül nappal száraz marad
- kommunikáció terén: figyel a beszélőre, minimális kontaktus kialakítható vele
- szociális fejlettség terén: csoportban nevelhető, önmagára és társaira nem jelent veszélyt.

Az év eleji szoktatási idő alatt végzett pedagógiai vizsgálat alapján történik a felvétel a csoportba. Az ideális létszám 6-8 fő, a csoport befogadó képessége 15 fő.

Körülményeinkhez igazodva vegyes életkorú és kórformájú a csoport összetétele.

A pedagógiai program legfőbb jellemzője a rugalmasság. Ez jelenthet az év folyamán aránybeli eltolódást éppúgy, mint a napirenden belüli rugalmas kereteket.

Mivel az értelmi fogyatékos óvodások spontán tanulása is sérült, indokolt, hogy a többségi óvodáktól eltérően kötött, tehát az egész csoport számára kötelező foglalkozások, illetve mikrocsoportos, egyéni fejlesztő foglalkozások váltják egymást.

Mindezek mellett a játék, az elmélyült játéktevékenység lehetőségeit is biztosítani kell.

Az egész napos tevékenység során megteremtjük a megfelelő kereteket a mozgásigény kielégítésére csoportos foglalkozások, szabadban végzett játék, tornázás, kirándulás segítségével, azzal céllal, hogy a gyermek természetes igényévé váljon, beépüljön szokásrendszerébe.

A mozgásos tanulás a tanulás többi területével is szoros kölcsönhatásban van.

A fejlesztő munkánkban kiemelt szerepe van az önállóságra nevelésnek. Az óvodába kerüléskor a terület fejlesztése nagyobb időkeretet kap, mint az értelmi nevelés, a későbbiekben az arány megfordul. Megfelelő időt, teret, sok-sok próbálkozást kell biztosítani a fokozatosság elvét szem előtt tartva a gyermekeknél.

A higiénias szokások kialakítása, a helyes táplálkozás, a szabad levegőn való tartózkodás, a helyes öltözködés szolgálja az egészséges életmódra nevelést, t, hogy az óvodások teherbíró képessége, edzettsége, a betegségekkel szembeni ellenállása, fizikai erőnléte fokozódjon. Gondoskodnak vízhez szoktatásnál – az úszás elemeinek oktatásánál, rendszeres kirándulással az egészséges életmódra nevelésről.

A többségi óvodásokkal, egészségesek közösségével szervezett közös programok, kirándulások számtalan lehetőséget rejtenek. A mozgás, a célzott foglalkozások, a környezet kínálta spontán tanulási helyzetek hozzájárulnak az érzelmi nevelésben.

E terület az óvodánkban kiemelt jelentőségű.

A szokásrend, a mindennapok ritmikus ismétlődései tagolják a csoport életét. Az óvodáskorú gyermek igényli az ismert és áttekinthető, ismétlődésekkel tagolt napirendet, a biztos támpontokat. Ezekben természetesen lehetnek kivételes alkalmak, mint az ünnepi készülődés ideje, vagy az ünnepek.

Az értelmi fogyatékos kisgyermeknek a napi ritmuson túl a megszokott kereteknek is nagy jelentősége van.

Az óvoda napirendje

7 ⁰⁰ -8 ³⁰	gyülekező, szabad játék
8 ³⁰ - 8 ⁴⁰	tisztálkodás
8 ⁴⁰ -9 ⁰⁰	tízórai
9 ⁰⁰ -11 ³⁰	kötelező foglalkozások (egyéni, mikrocsoportos vagy csoportos formában, játék)
11 ³⁰ -12 ⁰⁰	levegőzés (önkiszolgálás fejlesztése)
12 ⁰⁰ -12 ¹⁵	WC, kézmosás
12 ¹⁵ -12 ⁴⁵	ebéd
12 ⁴⁵ -13 ⁰⁰	WC, kézmosás, fogmosás, ágyazás
13 ⁰⁰ -14 ³⁰	mese, alvás, pihenés
14 ³⁰ -15 ⁰⁰	öltözés, WC, teremrendezés
15 ⁰⁰ -15 ¹⁵	terítés
15 ¹⁵ -15 ³⁰	uzsonna
15 ³⁰ -16 ⁰⁰	szabad vagy irányított játék

Ez a napirend csupán egy keret. Rugalmasan változik a csoport igényeinek megfelelően. A kifüggesztett Házirend tudomásul vételét, valamint a javaslatot a Napirendre és a Heti rendre a szülők aláírásukkal igazolják.

Két óvónő együtt van jelen a csoportban, illetve a délelőtti folyamán az egyik csoportos foglalkozást vezet, még társa egyéni fejlesztést végez.

Az óvónők fejlesztő munkáját segíti a gyermekfelügyelő, aki a gyermekek szabad játékát is képes irányítani, segíteni.

A kötött foglalkozások, az önkiszolgálásra nevelés célzott foglalkozásai, a levegőztetés délelőtti zajlanak. A délutáni alvás után a gyakorlásra, szabad játékokra van lehetőség.

Az egyes foglalkozások időtartama függ az adott gyermekcsoport fejlettségétől, a témától, illetve az egyes gyermekek aznapi állapotától. Így 5-10-20 perces foglalkozások megtartására kerül sor.

A foglalkozások azonos módon indulnak – teremrendezés, névsorolvasás, hiányzók felismerése, időjárás megfigyelése.

Az óvónő törekszik a játékoságra, a gyermek életkori, fejlődésbeli különbségeinek figyelembevételére már a tervezés idején is.

A fejlesztés során folyamatos ellenőrzéssel győződik meg az eredményességről.

Lehetőséget biztosít az elmélyült tevékenységre, biztosítja az értő figyelmet, differenciált feladatátadással, sokoldalú megközelítéssel, sok gyakorlással segít az ismeret elsajátítását.

A csoportos és egyéni foglalkozások, a pihenésre, nyugodt étkezésre, tisztálkodásra, az önállóságra fordított idő megfelelő aránya biztosítja a gyermek optimális fejlődésének, s a túlterhelés, illetve üresjárat kiküszöbölésének. A tevékenységi formák ritmikusan ismétlődnek, a gyakorlásra, az ismétlésre kellő időt biztosítva, a gyermek spontán megnyilvánulásait is figyelembe véve.

A tematikus feldolgozásnak megfelelően az egyes témák feldolgozási ideje egy hét vagy ennél hosszabb ideig is eltarthat.

Figyelembe veszi a pedagógus azt a tényt, hogy a tanulás az óvodások számára kapcsolatfelvétel, és a világgal való együttműködés kiegészítését jelenti. Ez a világ számukra mérték és tükör, mely személyiségük épülése szempontjából és mint tananyag az életben való eligazodáshoz feltétlen és egyaránt szükséges.

A szorgalmi idő szeptember 1-jétől június közepéig tart. Nyáron az óvoda ügyelet biztosít.

8. Ellenőrzés, értékelés

A gyermek fejlődési ütemének ellenőrzése

A pedagógus a tanév elején pedagógiai megfigyeléseit a fejlődési lapon rögzíti. Mindezeket a gyermek megfigyelése és vizsgálati leletei alapján készíti el. Ezek alapján készül el a gyermek egyéni terápiás terve.

Munkánkra jellemző a folyamatellenőrzés, szintfelmérés félévkor, év végén. Munkánkat rendszeres esetmegbeszélések egészítik ki, ahol a lehető legjobb megoldást keressük egy-egy gyermek esetében. Esetenként segítséget kérve szakorvostól, gyógytornásztól, pszichológustól.

A gyermekek a Pest Megyei Pedagógiai Szakszolgálat Székhely Intézményének vizsgálatán vesznek részt, ahol az óvónők javaslatát figyelembe véve készítik el a szakvéleményt. A bizottság véleménye, a gyermekkel foglalkozó pedagógus és a szülő véleménye alapján kezdi meg a gyermek tanulmányait az számára kijelölt általános iskolában.

A szülők a napi beszélgetések, a szülői értekezletek, a gyermek kiállított munkái, illetve a nyílt nap során – és az azt követő konzultáción – győződhetnek meg gyermekük fejlődéséről.

A programellenőrzés és értékelés

Az ellenőrzési formák: folyamatos megfigyelés, a gyermekek cselekedeteinek, viselkedésének elemzése, felmérések, munka megbeszélések, az iskolai bevalás felmérése.

Az ellenőrzésben résztvevők: igazgató, igazgatóhelyettes, munkaközösség vezető.

Az ellenőrzés részben folyamatos, részben ciklusonkénti, célzott ellenőrzés: szokások elsajátítása, erőfeszítés, munkában való részvétel, vagy egyes fejlesztési terület eredményeinek ellenőrzése.

Másrészt évenkénti: a magatartás, a viselkedés változása, a képességek fejlődése, a továbbhaladás lehetőségei.

A szülők véleményezik és legitimálják a Nevelési Programot (melléklet).

9. Személyi ellátottság

Az értelmileg akadályozott (középfokban értelmi fogyatékos) gyermekeket nevelő óvodai feltételek:

két fő gyógypedagógus,
egy fő gyógypedagógiai asszisztens,
egy fő dajka.

10. Tárgyi feltételek

Csoportszoba, egyéni fejlesztést biztosító helyiség, gyermekmosdó zuhanyzóval, gyermek és felnőtt öltöző, tállalásra alkalmas kialakított rész, az eszközök, játékok tárolására alkalmas helyiség, jól felszerelt tágas udvar (füves, árnyékos, napos, vizes résszel, mosókonyha, raktár).

A csoportszobában a szokásos óvodai berendezésen túl szükséges: nagyméretű tükör, az egyéni fejlesztéshez logopédiai tükör, vizual tábla, fejlesztő játékok, speciális audiovizuális eszközök, mozgásfejlesztést segítő eszközök (pl. Bobath labdák, hengerek, AYRES, WESCO eszközök), finommotorika fejlesztését segítő játékok, eszközök, anyag – lehetőleg természetes anyagok, eszközök – logopédiai eszközök.

A nevelési programban kitűzött nevelési céljaink eléréséhez szükséges lenne:

- az udvari játékeszközök kiegészítése mozgás- és érzékelés fejlesztő eszközökkel
- az egyéniesített terápiákhoz tornaterem kialakítása és a speciális eszközjegyzék beszerzése
- mese- és szakkönyvtár bővítése

11. Kapcsolatok

A gyógypedagógiai óvodai csoport szakmailag és szervezetenként az Abonyi Montágh EGYMI-hez tartozik, melynek élén igazgató áll.

Az iskola életét, szervezeti felépítését, belső rendjét, működését a nevelőtestület határozza meg.

Az intézmény működésének leírását a Szervezeti és Működési Szabályzat tartalmazza.

A követelményeket, a zökkenőmentes működést a további szabályzatok, illetve a Munka és Balesetmegelőzési Szabályzat, az óvodai házirend, az éves Munkaterv segíti.

Külső kapcsolatok

Ceglédi Tankerületi Központ

fenntartói, működtetői feladatok megvalósítása

Szakmai kapcsolatok

ELTE Bárczi Gusztáv GYTF

szakmai útmutatás, továbbképzés

MAGYE

kiadványok eljuttatása az intézményhez

Közoktatási intézmények

Losontzi István Ált. Isk., Óvoda,
Spec. Diákotthon, Kollégium

szakmai koordináció, továbbtanulók
beiskolázása

PM Pedagógiai Szakszolgálat

tanulók át-, ill. visszahelyezése, szakvélemények készítése

Pingvines Óvoda Abony

szakmai együttműködés, integráció

Szivárvány Óvoda Abony

lehetőségének biztosítása

Gyöngyszemek Óvoda Abony

PM TEGYESZI Lakásotthonok

a lakásotthonokban lakó és nálunk foglalkoztatott
gyermekek együttnevelése

Nem köznevelési intézmények

Szociális Szolgáltató Központ

együttműködési kötelezettség megoldásában, esetenként
pszichológus biztosítása

Mozgáskorlátozottak Országos

szakanyag és előadásokon való részvétel

Szervezete Abony

biztosítása, anyagi támogatás

Down Alapítvány Budapest

szakmai és szülői segítségnyújtás

Autizmus Kutatócsoport Budapest

szakmai segítségnyújtás, szakértői véleményezés

Autisták Érdekvédelmi Egyesülete
Budapest

szülői tanfolyamok, sérülésspecifikus
segítségnyújtás

ÉFOÉSZ Budapest

tájékoztatás az értelmi sérültek lehetőségeiről

12. Záró gondolatok

A Montágh Imre EGYMI gyógypedagógiai óvodai csoportjának nevelési programja a speciális óvodába járó értelmi fogyatékos óvodások számára íródott.

Bár gyermekeink elsősorban gyermekek, óvodások, akik speciális nevelési szükségletekkel bírnak, óvodai programunk jelentősen eltér a többségi óvodás programtól.

Ez az eltérés elsősorban azzal magyarázható, hogy a gyermekek spontán tanulása nem ép, idegrendszeri sérülésük miatt kell tanítani őket mindenre – sokszor direkt módon – amelyeket a gyermekek a többségi óvodákban az egész napos játék, illetve a foglalkozásokon indirekt módon sajátítanak el.

Természetes kíváncsiságuk alacsonyabb szintje, illetve hiánya miatt nem várható, hogy önként kapcsolódjanak be a foglalkozásba, ezért a részvételük egy-egy foglalkozáson kötelező. Ugyanakkor a program legfontosabb tulajdonsága a rugalmasság. A pedagógus dönti el a gyermekcsoport, illetve az adott gyermek alapos ismerete birtokában, hogy melyik foglalkozásformát választja, hogy egy-egy foglalkozás mennyi ideje tart, az ismeretnyújtásban – szerzésben milyen mélységig jutnak el.

Mindehhez jól képzett szakemberre, a gyermek feltétlen elfogadására, illetve az őt körülvevő szűkebb és tágabb környezet megértésére, elfogadó hozzáállására, olykor szemléletváltásra van szükség.

Gyermekeink szocializációja érdekében a szülőkkel következetes kapcsolatot tartva el kell érünk, hogy a fenntartónk (a törvény biztosította lehetőségeken belül), messzemenően biztosítsa a speciális fejlesztő munka optimális feltételeit.

A foglalkozások egymással igen szoros kapcsolatban állnak. A foglalkozásokon szereplő témakörök elkülönítve is feldolgozhatók, de komplex módon is, amikor egy adott témához rendeljük a képességfejlesztést, és a foglalkozások nem különülnek el. Az a fontos, hogy bármilyen feldolgozási módot választunk, a gyermek és a speciális nevelési szükséglete a meghatározó.

A kognitív funkciók fejlesztésén túl és mindamelllett, hogy fejlesztjük bennük az összetartozást, a problémamegoldó készséget, az önértékelést és a humort is – az alapvető gyermeki tevékenység, a játék szerepe kell, hogy maradjon. Fontos a szülőnek és a környezetnek elfogadni, hogy fejlesztésük időben sokszorosa az egészségesekének, és fejlődésüket mindig önmagukhoz kell mérni.

Gyógypedagógiai óvodások értékelése

Születési ideje:

Megfigyelés ideje:

Megjelenése

Testileg korához képest fejlettebb/ megfelelően fejlett/ fejletlenebb.

MAGATARTÁS

Beilleszkedés

- a csoportba jól beilleszkedett
- nehezen illeszkedett be
- nem tudott beilleszkedni

Kapcsolata társaival

- A csoportban irányító szerepet tölt be
- Társaival kapcsolatot kezdeményez
- A kialakult játékban részt vesz
- Egy gyerekhez kötődik: (gyermek neve)
- Társaival kapcsolatot nem kezdeményez
- Szinte nincs kapcsolat a gyerekekkel
- Félrehúzódo, társaival egyáltalán nincs kapcsolata
- Társaival agresszív nyíltan / titokban

Kapcsolata felnőttekkel

- Minden felnőttet szívesen, szeretettel fogad
- Számára ismerős felnőtteket szereti, idegenekkel tartózkodó
- Egyes felnőttekhez nagyon erősen kötődik
- Mindenkiel tartózkodó, de lassan feloldható
- Minden kapcsolatot elutasít
- Felnőttekkel agresszív

Csoportos foglalkozásokon

- jó és állandó kapcsolat tartható vele, aktív, együttműködő
- folyamatos kapcsolat tartható vele, de gyakran noszogatni kell

- a tevékenységben hangulatától függően részt vesz
- szuggesztív irányítás mellett vonható be a foglalkozásokba
- nem együttműködő, nem kapcsolódik be
- figyelme kiterjed az egész foglalkozásra (20-30 perc)
- figyelme néha ellankad, ilyenkor személyesen kell hozzá fordulni

MEGISMERŐ TEVÉKENYSÉG

- Színismerete
- négy alapszint felismeri, megnevezi
- bizonytalanul ismeri fel, megnevezésben néha téveszt
- szint színnel egyeztet
- egy-egy színt ismer:
- színeket nem ismer

Három alapformát (kör, négyzet, háromszög) jól / bizonytalanul / nem differenciál.

Egyeztetés

- képet képpel egyeztet
- képet tárggyal egyeztet
- tárgyat tárggyal egyeztet
- nem egyeztet

Testséma ismeret

- főbb testrészeket magán / másón / babán / képen megmutat
- főbb testrészeket megnevez
- egy-egy testrészt felismer:.....
- testrészeket nem ismer fel

ÖNKISZOLGÁLÁS

Szobatisztaság

- toaletthasználathoz semmilyen segítséget nem igényel
- szükségletét szóban / gesztussal jelzi
- rendszeres ültetés mellett száraz marad
- rendszeres ültetés mellett is előfordulnak „balesetek”
- pelenkás nappalra is / csak alváshoz

Étkezés

- villával önállóan eszik
- kanállal önállóan eszik
- kanállal segítséggel eszik
- etetni kell
- pohárból önállóan iszik
- pohárból csak segítséggel iszik
- itatni kell
- darabos ételt jól rág
- nem rág, pépeset eszik

A játékos utánzógyakorlatokat

- néhány elemét utánozza
- nem utánozza
- beszéddel kíséri
- beszéddel olykor kíséri
- beszéddel nem kíséri

FINOMMOTORIKA

Eszközhasználat

- rendeltetésüknek megfelelően használja, segítség nélkül
- kevés segítséggel használja
- sok segítséggel használja
- helytelenül használja, de segítséget nem tűr
- nem használja, nem keltik fel érdeklődését
- lesöpri az asztalról

Spontán rajza

- lengővonalas firka
- körkörös firka
- az ábrázolás szándékával „rajzol” (megnevezi), de még nem felismerhető
- felismerhető figurális

Nyomatéka túl erős/ megfelelő/ gyenge

Emberábrázolás

- kezdetleges fej – láb ember
- rajzán minden főbb testrész megtalálható
- rajzán apróbb részletek is megtalálhatók (pl. arc részei, ujjak)
- rajza korának teljesen megfelelő
- diktálásra ábrázol
- minta után ábrázol (másol)
- nem ábrázol

Papírhátart betartja/ nem tartja be.

Ceruzafogása

- megfelelő
- 3 ujjas
- marokfogás
- nem fog rá ceruzára

Kezessége

- kialakult: bal / jobb kezes
- még nem alakult ki
- figyelme rövid időre köthető le, hamar kifárad
- figyelme állandóan elkalandozik

Egyéni foglalkozásokon

- aktív, érdeklődő, jól foglalkoztatható
- aktív, de kevésbé érdeklődő
- a csoportos foglalkozásokhoz képest kevésbé aktív
- a kétszemélyes kapcsolatot nehezen fogadja el

Jutalmazásra

- örömmel reagál
- változóan, hangulatától függően reagál
- közömbös marad
- elutasítja

Büntetésre

- dacosan reagál
- megbánással reagál
- közömbös marad
- valószínűleg nem érti a szituációt
- mindennek, ami vele történik, örül

BESZÉD

Beszédértés

- alacsony szintű társalgás kialakítható vele
- összetett utasításokat megért
- egyszerű utasításokat megért
- erősen tagolt szóbeli közlést megért
- gesztusokkal kísért közlést ért meg
- a sokat használt, általa ismert felszólításokat érti meg
- csak a nevére reagál
- nevére nem reagál

Beszédutánzó készség

- a tanult szavakat, fogalmakat ügyesen utána mondja
- csak nehezen tanulja meg a szavakat, sok hibával mondja a felnőtt után
- hibásan utánoz, spontán nem javít
- irányításra sem javítja a szavakat
- utánmondás helyett csak a száját mozgatja
- nem mondja a felnőtt után az elhangzottakat

Beszédkészítetés

- szívesen kommunikál, van közölnivalója
- magától ritkán beszél, kérdésekre válaszol
- csendes, halkán, bizonytalanul beszél, főleg kérdésekre ad rövid választ
- van közölnivalója, de nem tudja kifejezni magát
- nincs vagy alig van mondanivalója

Beszédprodukción, önkifejezés (tartalmi elemzés)

- kerek, egész mondatokban beszél (magáról egyes szám első vagy harmadik személyben beszél)
- töredékes mondatokban beszél
- agrammatikus mondatokban beszél
- főleg szavakban, néha mondat értékű szavakban beszél
- csak néhány szót ejt, inkább gesztusokkal, jelekkel fejezi ki magát
- csak hangokat ad ki és mutogat
- semmilyen hangot nem hallat
- sírással, nyugtalansággal fejezi ki magát

Beszédérthetőség (alaki elemzés)

- beszéde viszonylag tiszta, érthető
- elmosódottan, de érthetően beszél
- beszéde nehezen érthető
- beszéde nem érthető, csak hangokat hallat

JÁTÉK

- új játékokat kezdeményez
- a játékban irányító szerepet tölt be
- egy-egy társával szeret játszani, leginkább-val
- többnyire egyedül játszik, de mások közeledését, elfogadja
- többnyire egyedül játszik, mások közeledését nem fogadja el

Kedvenc játéktevékenysége spontán helyzetben:

Játéktárgy-használat

- a játékokat rendeltetésszerűen használja
- nem rendeltetésszerűen használja (pl. dobál vagy rág)

Kitartás

- hosszú ideig játszik egy játékkal elmélyülten (20-25 perc)
- hosszabb ideig játszik, de több játékkal
- játékát hamar elunja (5-10 perc) és másikat keres
- játéka kapkodó, szétszórt (1-2 perc)

- semmilyen játéktárgy nem köti le figyelmét

Irányított játékban

- szívesen vesz részt
- bevonható
- nem szívesen vesz részt, gyakran kiáll
- nem vonható be

MOZGÁS

Spontán tartások

- biztosan áll
- kapaszkodva áll
- támasz nélkül ül talajon / széken
- támasztékkal ül
- spontán helyzetben hanyatt fekszik

Járás, futás

- biztosan jár, nehezített (egyenetlen) talajon is
- járása harmonikus
- széles alapon, „mackósan” jár, de biztosan
- teli talpra lép
- járása ingatag, bizonytalan
- kapaszkodva / vezetve jár (egy kézzel - két kézzel)
- biztosan, ütemesen fut
- nem tud futni

Ugrálás, ugrás

- páros lábbal egyhelyben ugrál
- páros lábbal előre haladva ugrál
- nem tud ugrálni
- földre lefektetett zsinórt vagy karikát átugrik
- zsámolyról leugrik
- utánlépéssel próbál ugrani
- nem tud ugrani

Járás lépcsőn

- felfelé: kapaszkodással / kapaszkodás nélkül/ váltott lábbal / mellélépéssel
- lefelé: kapaszkodással / kapaszkodás nélkül/ váltott lábbal / mellélépéssel
- nem tud lépcsőn járni

Öltözködés

- önállóan öltözik, vetkőzik
- segítséggel öltözik, de önállóan vetkőzik
- segítséggel öltözik, vetkőzik
- teljes kiszolgálást igényel, de együttműködő
- nem együttműködő

ÁLTALÁNOS TÁJÉKOZOTTSÁGA

- szülei nevét megmondja
- társai nevét megmondja / társait névről felismeri
- társai jelét megmondja / társai jelét tudja
- nevét megmondja
- jelét megmondja / felismeri
- nevére reagál

.....
igazgató

.....
gyógypedagógus

AZ UTAZÓ GYÓGYPEDAGÓGUSI SZOLGÁLAT NEVELÉSI PROGRAMJA

1. Utazó gyógypedagógusi szolgálat

A sajátos nevelési igényű gyermeknek, tanulónak joga, hogy különleges gondozás keretében állapotának megfelelő pedagógiai, gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai ellátásban részesüljön attól kezdődően, hogy igényjogosultságát megállapították.

A különleges gondozást a szakértői és rehabilitációs bizottságok szakértői véleményében foglaltak szerint kell biztosítani. (2011. évi 190. tv. 47. § (1))

Az ellátás helyszíne

- Az integrációban részt vevő városi többségi óvodák, általános iskolák

Az ellátás célcsoportja

Sajátos nevelési igényű gyermekek óvodás kortól a tankötelezettség végéig, kiknek ellátási jogosultságát a szakértői és rehabilitációs bizottságok határozzák meg.

Az ellátottak köre

- beszéd fogyatékos gyermek
- értelmi fogyatékos gyermek (tanulásban akadályozott, értelmileg akadályozott)
- autizmussal élő gyermek
- halmozottan fogyatékos gyermek
- a pszichés fejlődés zavara miatt a nevelési, tanulási folyamatban tartósan és súlyosan akadályozott tanulók (diszlexiás, diszgráfiás, diszkalkuliás)
- diszlexia veszélyeztetett gyermek
- mutista gyermek
- kóros aktivitás zavaros gyermek
- kóros hiperkinetikus gyermek
- a befogadó intézménybe visszahelyezett SNI tanuló

Az utazó gyógypedagógusi szolgálat személyi feltételei

A fogyatékoság típusának megfelelő végzettségű gyógypedagógus

Tárgyi feltételek

- fejlesztőszoba, melyet a többségi intézmények biztosítanak
- fejlesztő eszközök, melyek egy részét a többségi intézmények biztosítanak
- fejlesztő eszközök, „utazó csomagok” melyeket az anyaintézmény eszköztára biztosít

Az ellátás formája

- egyéni foglalkozás
- mikrocsoportos foglalkozás (2-3 fő)

Az ellátás időkerete

Heti rendszerességgel a sérülés specifikumától és az ellátás komplexitásától függően meghatározott óraszám. Az utazó gyógypedagógus órarendjének összeállításánál figyelembe vesszük a gyermekek

- életkorát
- napirendjét
- órarendjét
- sérüléséből adódóan a terhelhetőségét
- a komplex fejlesztésben résztvevő más szakemberek időbeosztását
- a többségi intézmények helyi adottságait.

Minden tanév elején a gyermekkel foglalkozó szakemberek team megbeszélés keretében tájékoztatják a többségi intézmény vezetőjét a fejlesztésekről és egyeztetik órarendjüket.

Az ellátás tervezése

A PMPSZ által összeállított egységes szakmai protokoll alapján. (Házirend, 16. fejezet)

Az egyéni fejlesztési terv a jogosultságot meghatározó Pest Megyei Pedagógiai Szakszolgálat Székhely Intézményének Szakértői javaslatára és a folyamatos gyógypedagógiai diagnosztikára épül.

2. Az utazó gyógypedagógus feladata

A szülővel való kapcsolattartás

- a gyermek megfigyelése a szülő kérésére
- javaslat további vizsgálatokra
- tanácsadás
- segítségnyújtás a szakvélemény, diagnózis értelmezésében
- tájékoztatás a fejlesztés lehetőségeiről
- rendszeres konzultáció a gyermek fejlődésével kapcsolatosan
- javaslattétel az együttműködési módokra
- javaslattétel a gyermek/ tanuló egyéni igényeihez szükséges környezet kialakítására
- megbeszélés az otthon végzendő gyakorlatokkal kapcsolatosan
- segítségnyújtás a speciális eszközök kiválasztásában
- tájékoztatás a speciális eszközök beszerzési lehetőségeiről
- szülői értekezleteken, fogadóórákon való részvétel
- a szülők felkészítése a sajátos nevelési igényű gyermekek fogadására

A gyermekkel való foglalkozás

- a gyermek megfigyelése
- speciális fejlesztő tevékenység a gyermekkel való közvetlen foglalkozásokon
- a gyermek képességeinek megfelelő módszerek, terápiák, technikák alkalmazása
- a gyermek terhelhetőségének figyelembevétele
- a fejletlen vagy sérült funkciók korrigálása
- az ép vagy kevésbé sérült funkciók fejlesztése
- speciális segédeszközök elfogadtatása és használatuk megtanítása
- az egyéni sikereket elősegítő tulajdonságok, funkciók fejlesztése
- a gyermek/tanuló haladásának figyelemmel kísérése
- többségi általános iskolába visszahelyezett, ill. többségi szakképző gyermekek utógondozása

Többségi intézmények pedagógusaival való kapcsolattartás

- a gyermek megfigyelése az intézmény kérésére
- javaslat további vizsgálatokra
- a pedagógusok felkészítése a sajátos nevelési igényű gyerek fogadására
- segítségnyújtás a szakvélemény, diagnózis értelmezésében

- javaslatétel a gyermek/ tanuló egyéni igényeihez szükséges környezet kialakítására
- segítségnyújtás a tanuláshoz szükséges speciális eszközök kiválasztásában
- tájékoztatás a speciális eszközök beszerzési lehetőségeiről
- részvétel vesz a gyermek/tanuló részeredményeinek értékelésében
- módszertani segítségnyújtás
- sikertelenségek, kudarcok és eredmények okainak feltárása
- tanulási nehézségek kialakulását, tanulási zavarokat, magatartászavarokat megelőző pedagógiai eljárások megismertetése
- szakmai előadások megtartása a többségi intézmények által kiválasztott témában
- eszközbemutatók, könyvajánlások

Adminisztrációs feladatok

- egyéni fejlesztési terv készítése
- óvodai fejlesztés esetén munkanapló vezetése
- iskolai ellátás esetén munkanapló és a törvény által előírt Egészségügyi és pedagógiai célú rehabilitáció, rehabilitáció, egyéni fejlődési lap betétlapjainak vezetése
- pedagógiai vélemény készítése a rehabilitációs bizottság vizsgálatához
- félévi beszámoló és statisztika készítése
- év végi beszámoló és statisztika készítése
- minden év végén az általa ellátott gyermekek fejlesztéséről, fejlődéséről részletes tájékoztatás írása, melyet az integráló intézmények vezetői is megkapnak

Szakmai felkészültség, kapcsolattartás

- folyamatos önképzés
- tankerületi szinten gyógypedagógusok szakmai összejövetelein való részvétel
- tanfolyamokon való részvétel
- szakmai konferenciákon való részvétel
- partnerlista összeállítása, ismerete
- folyamatos kapcsolattartás, rendszeres team megbeszélések a gyermekkel foglalkozó más szakemberekkel (logopédus, pszichológus, terapeuta...)
- kapcsolattartás a PMPSZ-szel
- kapcsolattartás egészségügyi intézményekkel

A többségi intézmények feladata

A jogalkotó döntése alapján nevelnek fogyatékos tanulókat a befogadó, többségi általános iskolák. A gyógypedagógiai fejlesztést, tanácsadást intézményünk utazó gyógypedagógusi szolgálata biztosítja. A sajátos nevelési igényű gyermekek nevelése, oktatása az integráló pedagógustól szokatlan szempontegyüttest magába foglaló, speciális szakterülettel való ismerkedést és nagyfokú empátiát igényel.

Az integrált nevelés-oktatás eredményes megvalósulásához nélkülözhetetlen az attitűdváltás, a vezetői és a nevelőtestületi elkötelezettség. A befogadó iskola tantestülete mellett a diákok és a szülők, valamint a helyi közösség megnyerése is szükséges.

Az együttnevelést végző pedagógusnak tudnia kell:

- a tanulói diagnózist pedagógiai szempontból értelmezni, annak ismeretében fejlesztési eljárásokat találni,
- a neveléshez-oktatáshoz szükséges motivációs bázist (egyéni, közösségi) megteremteni, aktivizálni,
- a sajátos nevelési igényű tanulók fejlesztéséhez, differenciált nevelés-oktatásához alkalmas individuális módszereket, technikákat megtalálni,
- együttműködni a szülőkkel, társadalmi partnerekkel.

HELYI TANTERV

2023.

Az Abonyi Montágh Imre EGYMI, Óvoda és Általános Iskola Helyi Tanterve

Készült:

A 2020-as Nemzeti Alaptantervhez illeszkedő tartalmi szabályozók alapján, a sajátos nevelési igényű tanulók oktatásához készült kerettantervek felhasználásával.

- https://www.oktatas.hu/koznevelés/kerettantervek/2020_nat/kerettantervek_sni_tanulok
- a Nemzeti Alaptanterv kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról szóló 110/2012. (VI.4.) Kormányrendelet és a módosításaként bevezetett 5/2020. (I.31.) Korm. rendelet,
- a Sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelvei,
- Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók iskolai fejlesztésének irányelvei,
- A középsúlyos értelmi fogyatékos tanulók iskolai nevelésének irányelvei,
- Az autizmus spektrumzavarral küzdő tanulók iskolai nevelésének irányelvei.

Adaptált tantervek:

- Autizmus Alapítvány Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény helyi tanterve (értelmi fogyatékos, autizmussal élő tanulók számára)
- Add a kezéd! - középsúlyos értelmi fogyatékos óvodások nevelési programja
- Utazó gyógypedagógus szolgálatunk saját pedagógiai programja

Általános iskola helyi tanterve

1. Az iskola egyes évfolyamain tanított tantárgyak

1.1 Tantárgyi rendszer és óraszámok (az enyhe értelmi fogyatékos) tanulásban akadályozott tanulók iskolái számára

1.1.1 Kötelező és választható tanórai foglalkozások, óraszámok összefoglaló táblázata

Tantárgyi rendszer és óraszámok (az enyhe értelmi fogyatékos) tanulásban akadályozott tanulók iskolái számára

1-8. ÉVFOLYAM

Tantárgyak	Az évfolyamok óraszámja							
	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
Magyar nyelv és irodalom	7	7	6	7	4	4	4	4
Történelem	-	-	-	-	2	2	2	1+1
Matematika	4	4	3	4	4	4	4	4
Idegen nyelv	-	-	-	-	-	-	2	2
Digitális kultúra	-	-	1	1	1	1	1	1
Környezetismeret	-	-	1	1	-	-	-	-
Természettudomány/Természeti ismeret	-	-	-	-	2	2	4	4
Természettudomány/Földrajz	-	-	-	-	-	1	1	1
Ének-zene	2	2	2	2	2	2	1	1
Vizuális kultúra	2	2	2	1	2	2	1	1
Technika és tervezés	1	1	1	1	1	1	1	1
Testnevelés	5	5	5	5	5	5	5	5

Osztályfőnöki (közösségi nevelés)	-	-	-	-	1	1	1	1
Etika/Hit-és erkölcsstan	1	1	1	1	1	1	1	1
Tantervi modulok								
Tánc és dráma								
Ismerkedés az informatikával	-	-	-	-	-	-	-	-
Hon-és népismeret								
Médiaismeret	-	-	-	-	1	-	-	-
	-	-	-	-	-	-	-	-
	-	-	-	-	-	-	-	-
Kötött óraszám	22	22	22	23	26	26	28	28
Szabadon tervezhető	2	2	2	2	2	2	2	2
Szabadon tervezhető óraszám	24	24	24	25	28	28	30	30
52.§ 6.bek. Hab. Rehab.	3	3	3	3	3	3	3	3
Összes	27	27	27	28	31	31	33	33

A részletes tananyagot, az óraterveket és a követelményeket a Pedagógiai Program 2. sz. melléklete tartalmazza.

HELYI TANTERVI ÓRATERV

Tantárgy	ÉVFOLYAMOK			
	1. OSZTÁLY		2. OSZTÁLY	
	Heti óra	Éves óra	Heti óra	Éves óra
Magyar nyelv és irodalom	7	252	7	252
Matematika	4	144	4	144
Környezetismeret	-	-	-	-
Ének-zene	2	72	2	72
Vizuális kultúra	2	72	2	72
Testnevelés	5	180	5	180
Etika/Hit-és erkölcsstan/	1	36	1	36
Digitális kultúra/	-	-	-	-
Technika és tervezés	1	36	1	36
Szabadon tervezhető	2	-	2	-
Rendelkezésre álló órakeret	24	-	24	-
52. § 6. Habitáció, rehabilitáció	3	-	3	-
Összes óra	27	-	27	-

HELYI TANTERVI ÓRATERV

Tantárgy	ÉVFOLYAMOK			
	3. OSZTÁLY		4. OSZTÁLY	
	Heti óra	Éves óra	Heti óra	Éves óra
Magyar nyelv és irodalom	6	216	7	252
Matematika	3	108	4	144
Környezetismeret	1	36	1	36
Ének-zene	2	72	2	72
Vizuális kultúra	2	72	1	36
Technika és tervezés	1	36	1	36
Testnevelés	5	180	5	180
Digitális kultúra	1	36	1	36
Etika/Hit- és erkölcstan	1	36	1	36
Szabadon tervezhető	2	-	2	-
Kötelező óra	24	-	25	-
52. § 6. Habilitáció, rehabilitáció	3	-	3	-
Összes óra	27	-	28	-

HELYI TANTERVI ÓRATERV

Tantárgy	ÉVFOLYAMOK			
	5. OSZTÁLY		6. OSZTÁLY	
	Heti óra	Éves óra	Heti óra	Éves óra
Magyar nyelv és irodalom	4	144	4	144
Matematika	4	144	4	144
Történelem	2	72	2	72
Természettudomány/Természetismeret	2	72	2	72
Természettudomány/Földrajz	-	-	1	36
Ének-zene	2	72	2	72
Vizuális kultúra	2	72	2	72
Technika és tervezés	1	36	1	36
Testnevelés	5	180	5	180
Osztályfőnöki (közösségi nevelés)	1	36	1	36
Etika/Hit-és erkölcsstan	1	36	1	36
Digitális kultúra	1	36	1	36
Hon-és népismeret	1	36	-	-
Szabadon tervezhető	2		2	
Kötelező óra	28		28	
Habilitáció, rehabilitáció	3		3	
Összes óra	31		31	

HELYI TANTERVI ÓRATERV

Tantárgy	ÉVFOLYAMOK			
	7. OSZTÁLY		8. OSZTÁLY	
	Heti óra	Éves óra	Heti óra	Éves óra
Magyar nyelv és irodalom	4	144	4	144
Matematika	4	144	4	144
Történelem	2	72	1+1	72
Digitális kultúra	1	36	1	36
Természettudomány/Természetismeret	4	144	4	144
Természettudomány/Földrajz	1	36	1	36
Ének-zene	1	36	1	36
Vizuális kultúra	1	36	1	36
Technika és tervezés	1	36	1	36
Testnevelés	5	180	5	180
Osztályfőnöki (közösségi nevelés)	1	36	1	36
Etika/Hit- és erkölcstan	1	36	1	36
Idegen nyelv	2	72	2	72
Szabadon tervezhető	2	-	2	-
Kötelező óra	30	-	30	-
Habilitáció, rehabilitáció	3	-	3	-
Összes óra	33		33	

1.2 Értelmileg akadályozott tanulók tantárgyi rendszere struktúrája és a hozzájuk tartozó óraszámok

Műveltségi terület	Tantárgy	1. évf.	2. évf.	3. évf.	4. évf.	5. évf.	6. évf.	7. évf.	8. évf.
Anyanyelv és kommunikáció /Magyar nyelv és irodalom	Kommunikáció	4	4	4	4	4	4	5	5
	Olvasás-írás	2	2	3	3	4	4	2	2
Társadalmi környezet /Matematika	Számolás-mérés	2	2	2	2	3	3	3	3
Történelem és állampolgári ismeretek	Állampolgári ismeretek	-	-	-	-	1	1	1	1
	Hon- és népismeret	-	-	-	-	-	-	1	-
	Etika	-	-	-	-	-	-	-	1
Természeti környezet /Természettudomány és földrajz	Környezetismeret	-	-	-	-	1	1	2	2
Művészetek	Ének-zene	2	2	2	2	2	2	2	2
	Ábrázolás-alkítás	3	3	2	2	2	2	2	2
Informatika/ Technológia	Digitális kultúra	-	-	-	-	-	-	1	1
Testi nevelés /Testnevelés és egészségfejlesztés	Mozgásnevelés	5	5	5	5	5	5	-	-
	Testnevelés	-	-	-	-	-	-	5	5
	Osztályfőnöki (közösségi nevelés)	-	-	-	-	1	1	1	1
Életvitel és gyakorlat /Egyéb	Önkiszolgálás	2	2	-	-	-	-	-	-
	Életvitel és gyakorlat	-	-	2	2	2	2	3	3
	Játékra nevelés	2	2	2	2	-	-	-	-
	Szabadon tervezhető óraszám	2	2	2	2	2	2	2	2
	Habilitáció/rehab.	3	3	3	3	3	3	3	3
	Összes óraszám	27	27	27	27	30	30	30	30

A részletes tananyagot, az óraterveket és a követelményeket a Pedagógiai Program 3. sz. melléklete tartalmazza.

1.3 Pervazív fejlődési zavarban szenvedő tanulók tantárgyi rendszere

1.3.1 A tantárgyak rendszere és óraszámok a tanulásban akadályozott tanulók kerettantervi adaptációjához igazodva

Kötelező tantárgyak

Tantárgyak	Az egyes évfolyamok óraszámjai							
	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
Évfolyamok	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
Magyar nyelv és irodalom	7	7	6	7	4	4	4	4
Történelem	-	-	-	-	2	2	2	1+1
Matematika	4	4	3	4	4	4	4	4
Digitális kultúra	-	-	1	1	1	1	1	1
Környezetismeret	-	-	1	1	-	-	-	-
Természettudomány/ Természetismeret	-	-	-	-	2	2	4	4
Természettudomány/ Földrajz	-	-	-	-	-	-	2	2
Ének-zene	2	2	2	2	2	2	1	1
vizuális kultúra	2	2	2	1	2	2	1	1
Technika és tervezés	1	1	1	1	1	1	1	1
Testnevelés és sport	5	5	5	5	5	5	5	5
Osztályfőnöki (közösségi nevelés)	-	-	-	-	1	1	1	1
Etika/ Hit-és erkölcsstan	1	1	1	1	1	1	1	1
Hon-és népismeret	-	-	-	-	1	-	-	-
Szabadon tervezhető óraszám	2	2	2	2	2	2	2	2
Habilitáció/rehab.	3	3	3	3	3	3	3	3
Összes óraszám	27	27	27	28	31	31	33	33

1.3.2 A tantárgyak rendszere és óraszámok a középsúlyos értelmi fogyatékos tanulók kerettanterv adaptációjához igazodva

Kötelező tantárgyak

Tantárgyak	Az egyes évfolyamok óraszámjai							
	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
Kommunikáció	4	4	4	4	4	4	5	5
Olvasás-írás	2	2	3	3	4	4	2	2
Számolás-mérés	2	2	2	2	3	3	3	3
Állampolgári ismeretek	-	-	-	-	1	1	1	1
Hon-és népismeret	-	-	-	-	-	-	1	-
Etika	-	-	-	-	-	-	-	1
Környezetismeret	-	-	-	-	1	1	2	2
Ének-zene	2	2	2	2	2	2	2	2
Ábrázolás-alkatás	3	3	2	2	2	2	2	2
Digitális kultúra	-	-	-	-	-	-	1	1
Mozgásnevelés	5	5	5	5	5	5	-	-
Testnevelés	-	-	-	-	-	-	5	5
iOsztályfőnöki (közösségi nevelés)	-	-	-	-	1	1	1	1
Önkiszolgálás	2	2	-	-	-	-	-	-
Életvitel és gyakorlat	-	-	2	2	2	2	3	3
Játékra nevelés	2	2	2	2	-	-	-	-
Szabadon tervezhető óraszám	2	2	2	2	2	2	2	2
Habilitáció/rehab	3	3	3	3	3	3	3	3
Összes óraszám	27	27	27	27	30	30	30	30

2. Az alapképzést kiegészítő foglalkozások szerepe képzési rendszerünkben

A Köznevelési törvény rögzíti, hogy az iskola – a tanórai foglalkozások mellett – a tanulók érdeklődése, igényei szerint tanórán kívüli foglalkozásokat szervez.

Tanórán kívüli foglalkozásaink:

- tanulószobai foglalkozás
- szakkörök (kézműves, „Ügyeskedjünk”, asztalitenisz, tömegsport)
- iskolai sportkör (Montágh Diáksport Egyesület)
- tanulmányi, kulturális, sport verseny, sportnap, egészségnap, madarak és fák napja
- az iskola pedagógiai programjában rögzített, a tanítási órák keretében meg nem valósítható osztály- vagy csoportfoglalkozás, így különösen a tanulmányi kirándulás, salgóbányai táborozás.

A Köznevelési törvényben meghatározott

- egészségügyi és pedagógiai célú rehabilitációs, rehabilitációs tanórai foglalkozások,
- nem kötelező, - a tanulók érdeklődése, igénye szerinti tanórai foglalkozások, illetve,
- egyéni – egy három tanuló részére szervezett foglalkozások kiemelt fontossággal bírnak az értelmi fogyatékos gyermekek képzésében.

2.1 Tanulásban akadályozott gyermekek tagozata

A tanulásban akadályozott gyermekek tagozatán az alsó határesetű (50-60 IQ) tanulók külön korrekciós felzárkóztató, képességfejlesztő foglalkozásokon vesznek részt. A tehetséges gyermekek tehetséggondozásban vehetnek részt.

A tagozaton a rehabilitációs foglalkozások szerepe a következőkben nyilvánul meg:

- az anyanyelvi – kommunikációs készségek fejlesztése a rászoruló tanulók esetében (beszédjavítás, a beszédértés, a szóbeli – írásbeli kifejezőkészség fejlesztése, a helyesírás javítása, az olvasási készség, az olvasottak megértésének elősegítése a megfelelő részképességek fejlesztésével),
- a különböző gyógypedagógiai terápia alkalmazása a viselkedéskorrekció és a gondolkodási műveletek korrekciója érdekében,
- a harmonikus személyiség kialakításában fontos szerepet szánunk a művészeti – kézműves foglalkozásoknak; úgymint: ének-zenei fejlesztés, színjátszás, bábozás, ábrázolási technikák,
- a matematikai készségek, a mérés, tér- és formaismeret, az időbeni tájékozódás fejlesztése,
- igen fontos egészségügyi és pedagógiai célú rehabilitációs foglalkozás a mozgáskorrekció és a gyógytestnevelés.

A tehetséggondozás a szakköri foglalkozások keretében történik: ábrázolás, mozgás (tánc, sport), kézműves tevékenységek.

Egyéni foglalkozások során készítjük fel tanulóinkat versenyekre, vetélkedőkre, esetenként a pályaválasztás speciális követelményeinek teljesítésére.

Felzárkóztató foglalkozásokat tartunk a rászoruló tanulóknak – különös tekintettel a veszélyeztetettekre. Az előzőekben felsorolt foglalkozásokon kívül olyan tevékenységeket szervezünk, amelyek a lemaradást segítik behozni; függetlenül a lemaradás okától.

A szakkörök a rehabilitáció, tehetséggondozás, felzárkóztatás területein kívül a tanulók érdeklődési körét elégítik ki, felkészítenek a pályaválasztásra, a mindennapi életre.

A sportfoglalkozások elsődleges célja az egészséges életre nevelés, valamint a fizikai állóképesség növelése. Segítenek a szabálytudat kialakításában, és nem utolsó sorban örömforrás a tanulók számára. Sportversenyekre való felkészülések, sikerélményekhez való juttatás.

A könnyített és gyógytestnevelésre kötelezett tanulók olyan mozgásanyagot gyakorolnak, amely számukra nem ellenjavallt. A szűrést minden évben orvos és gyógytornász végzi.

A tantestület úgy döntött, hogy a mindennapos testedzést megerősítjük azzal, hogy minden napközis csoport naponta szervez sportfoglalkozást.

Célunk: a megfelelő, rendszeres terhelés segítse elő fizikai fejlődésüket, mozgásállapotuk javulását, oldja gátlásaikat, alapozza meg munkába állásukat.

2.2 Az értelmileg akadályozott tanulók esetében

Az értelmileg akadályozott tanulók esetében a következő tanórán kívüli foglalkozások keretében kívánják a gyógypedagógusok a tanórai anyagot elmélyíteni, a gyengébb képességű gyermekeket az egyéni képességeknek és fejlettségi szintnek megfelelően felzárkóztatni, a jobb képességűeket továbbfejleszteni; egyéni és kiscsoportos formában:

- kommunikáció, beszédfejlesztés (logopédia szakkör)
- mozgásfejlesztés (gyógytestnevelés, TSMT terápia),
- kézműves technikák.

2.3 Pervazív fejlődési zavarban szenvedő értelmi fogyatékos tanulók esetében

Az értelmi fogyatékos, autizmussal élő tanulókat – egyéni képességeikhez és fejlettségi szintjeikhez alkalmazkodva – egyéni és kiscsoportos formában foglalkoztatjuk az alapképzést kiegészítő órakeretben.

A fejlesztés területei a következők:

- az önkiszolgálás fejlesztése
- a társas kapcsolatok kialakítása (játék)
- a kommunikációs készség fejlesztése (játék)
- a viselkedéskultúra kialakítása (játék, séta, színházlátogatás, stb.)

3. A tanulók értékelésének rendje

3.1 Az értékelés célja, feladata, alapelvei, funkciói, formái

3.1.1 Az értékelés célja a NAT szerint

A tanulói teljesítmény értékelésének egyik célja, hogy segítse a tanuló és a szülő objektív tájékoztatását, továbbá hozzájáruljon ahhoz, hogy a pedagógus folyamatosan meggyőződjön a tanulási folyamat hatékonyságáról, lehetőséget biztosítson a pedagógiai munka nyomon követésére, és az újratervezésére, a célok újra definiálására és továbbiak meghatározására, amennyiben ezt a tanulók fejlődése megkívánja. A tanulást és annak eredményességét befolyásoló pedagógiai tevékenység során végzett értékelésnek adatokra és tényekre kell támaszkodnia. Az erre alapozott értékelés segíti a tanulót további tanulási módszereinek, technikáinak meghatározásában.

Az értékelési folyamatokat megalapozó tervező munka figyelembe veszi a tanuló előzetes tudását, aktuális fejlettségi szintjét, egyéni fejlődési lehetőségeit, életkori sajátosságait, az értékelés személyiségfejlődésére gyakorolt hatását és a pedagógiai célokat. Ennek érdekében a kiinduló állapot értékelése (diagnosztikus mérés) egy tanítási óra, tanulási egység, téma vagy program megkezdése előtt végzett adatgyűjtés. A diagnosztikus értékelés kiterjedhet a tanulók meglévő tartalmi tudására, aktuális készség- és képességfejlődési szintjére, hozzáállására, viszonyulására. Az értékelés során figyelembe kell venni a tanuló életkori sajátosságait és a tanulás korábbi és aktuális környezeti tényezőiről rendelkezésre álló információkat, továbbá a pedagógiai célokat. Az eredmények visszajelzésével a pedagógus útmutatást tud adni a tanulónak a tanulást várhatóan leghatékonyabban segítő tanulási módokról.

A tanulás folyamatában több alkalommal, tájékoztató jelleggel végzett információgyűjtés, a fejlesztő, tanulást segítő értékelés és ennek visszajelzése akkor éri el a kívánt hatást, ha az a tanuló számára az értékelést követően rövid időn belül megismerhető. A tanulási folyamat rendszeres értékelése és visszajelzése teszi lehetővé a tanuló fejlődésének folyamatos nyomon követését.

Mindkét értékelési típus (a kiinduló állapot értékelése és a fejlesztő, segítő támogató értékelés) önfejlesztésre és kitartásra ösztönzi a tanulót fejlődésének, valamint tudásának gyakori, interaktív módon történő visszajelzésével. Célja a tanuló erősségeinek és hiányosságainak felmérése, valamint az éppen kihívást jelentő célok meghatározása, és ezzel a nevelési-oktatási gyakorlatnak a célok

eléréséhez történő igazítása. Az összegző értékelés célja annak megállapítása, hogy a tanulók tudásának, ezen belül a stabil ismeretek kialakításának és a készségek elsajátításának szintje milyen mértékben felel meg a célként kitűzött tanulási eredményeknek. Az összegző értékelés minősítő jellegű, de lehet részletes szöveges értékelés is, amely rendelkezik a fejlesztő, tanulástámogató értékelés jellemzőivel. Az első évfolyam végén a tanuló összegző értékelése szöveges formában történik.

Az első nevelési-oktatási szakasz fő feladatainak megvalósítását leghatékonyabban a fejlesztő, tanulást támogató értékelés szolgálja, összekapcsolva a diagnosztikus mérésekkel, amelyek segítik a tanulók hatékony fejlesztését, az aktuális pedagógiai tevékenység meghatározását, szükség esetén felülvizsgálatát. Az iskolakezdést követő első félévet minden szempontból bevezető, fejlesztő szakasznak szükséges tekinteni, ezért a pedagógus ebben az időszakban a szöveges formában megfogalmazott fejlesztő, tanulást segítő értékeléseket elsősorban szakmailag megalapozott megfigyeléseire építheti. A szöveges értékelés lehetőséget biztosít arra, hogy a tanuló és a szülő részére a tantárgyi előrehaladásról és a kompetenciák fejlődéséről a pedagógus a tapasztalatain és a követő méréseken alapuló, részletes tájékoztatást nyújtson.

Az értékelés az 1. évfolyamot követően az iskola pedagógiai programjában rögzített módon, a jogszabályoknak megfelelően történik.

Az iskola pedagógiai programjában egyértelműen meg kell határozni és nyilvánossá kell tenni az értékelés minden formájának – beleértve az osztályozást is – szempontjait, az ehhez kapcsolódó eljárásokat. A nyilvánosságra hozatal időpontját úgy kell megválasztani, hogy a tanulók és a szülők, gondviselők előzetesen, már az iskolaválasztáskor megismerhessék azokat. A mérésekkel és az értékeléssel kapcsolatos feladatokat, adminisztratív tevékenységeket, továbbá a tanulók és a szülők, gondviselők értesítésével kapcsolatos szabályokat is meg kell jeleníteni az intézmény pedagógiai programjában.

Az értékelésnek a legátfogóbb, az iskoláztatás egész időtartamára kiterjedő célja a személyiség fejlesztése; az önértékelési képesség kialakítása; amely többek között nélkülözhetetlen az önálló tanulásra való képesség és igény kialakításához. Ennek értelmében az értékelésnek a személyiség egészére hatnia kell.

Ezért egyaránt irányul a tevékenységből lemérhető viselkedésre, az együttműködési képességre, az együttélési sajátosságokra, az érdeklődésre, a rendezettség, eszközhasználatra, szabálytiszteletre, a felelősség vállalására – viselkedésre, a kreativitásra, feladatvégző képességre, a kognitív teljesítményekre, a pontos munkavégzésre.

3.1.2 Az értékelés feladatai

Az értékelés feladatköre rendkívül sokrétű, differenciált. Az alábbiakban felsoroljuk azokat a feladatokat, amelyeket a saját értékelési rendünk kialakításánál figyelembe vettünk:

- a folyamatos munka visszajelzése
- a tanulásban, vagy más tevékenységben való érdekltség megteremtése
- a motiváció
- az elvárt, követelményekben megfogalmazott ismeretekhez való viszony, illetve mérték
- a hasonló tevékenységet végzőkhöz képest kialakult relatív helyzet meghatározása
- az előrehaladás mértékének megállapítása
- a tanuló önmagához mért fejlődésének visszajelzője
- önismeret.

3.1.3 Az értékelés alapelvei

- legyen differenciált, személyre szóló,
- az eltérő gyerekek eltérő sikereket biztosítson,
- legyen kiszámítható, azonos feltételeket teremtő,
- legyen objektív, de biztosítsa a szubjektív értékelés jogát is,
- jelezze a sikert és a kudarcot, de „skatulyázás” nélkül,
- igazságos, érvényes és megbízható legyen,
- sokoldalú, változatos problémák megoldására szolgáljon,
- feleljen meg az életkornak és a tantárgyi jellegnek,
- preferálja a szorgalmat és a tehetséget,
- jelezze a tanuló számára helyzetét éppúgy, mint szülei, környezete számára,
- fejezze ki a tanuló szociális képességeinek, magatartásának, viselkedésének fejlődését,
- az írásbeli és szóbeli értékelés aránya vegye figyelembe az adott tanuló írásbeli, illetve szóbeli kommunikációs képességének fejlettségét/hiányát,
- optimális kombinációban juttassa kifejezésre az adott teljesítmény objektív értékét, illetve a tanulónak az adott tárgyban való fejlődését,
- értékelje a tanuló iskolán kívülről hozott, az iskolai követelményeken túli tudását, más területen megmutatkozó képességeit, arculatát.

3.1.4 Az értékelés funkciói

- Diagnosztizáló értékelés: tájékozódás a tanítás-tanulás valamely nagyobb egységének megkezdése előtt – előzetes tudás mérése.
- Formatív (formáló-segítő) értékelés: a tanulási hibák és nehézségek differenciált feltárása. Kölcsönös információcsere a tanár és diák között az oktatás folyamán.
- Szummatív (lezáró-összegző) értékelés: a tanulói tudásszint értékelése tanév végén, pedagógiai szakaszonként, illetve a szakképzés zárásaként a minősítő vizsga alkalmával.

3.1.5 Az értékelés formái

Személyes, verbális értékelés

A motivációs rendszerben kiemelkedő szerepe van a tanári, személyre szóló értékelésnek. Ennek jellege korrigáló, segítő, tanácsadó, orientáló. Többféle módon jelenhet meg:

- A pedagógus személyiségéből, értékrendjéből, tudásából eredő, - szinte minden pillanatban megjelenő – igen-nem, helyes-helytelen típusú szabályozó megnyilvánulások.
- A közösen végzett tevékenységekben megjelenő tudatos, rendszeres, szóbeli értékelés.
- A pedagógus hosszabb beszélgetése, helyzetfeltárása gyerekekkel, szülőkkel.

Írásbeli szöveges értékelés

- A tanulók írásbeli munkáihoz fűzött részletes megjegyzések, kiegészítések.
- A pedagógusok félévente szövegesen értékelik a tanulók tevékenységét, eredményességét alsó tagozaton a 2. osztály félévéig.
- Az iskola hagyományai között bevált a kritikus teljesítményt nyújtó tanulók szüleinek értékelő levélben megfogalmazott, elsősorban figyelmeztető célú tájékoztatása.

A tanulók értékelésének és minősítésének formái:

- szöveges értékelés
- osztályozás.

Szöveges értékelés

1. osztályban félévkor és tanév végén, 2. osztályban félévkor a következő tantárgyakból adunk szöveges értékelést:

- magyar nyelv és –irodalom (olvasás, írás)
- matematika
- környezetismeret
- ének-zene
- rajz és vizuális kultúra
- technika, életvitel és gyakorlat
- testnevelés

Formatív, fejlesztő értékelést adunk félévkor és év végén az előbbieken felsorolt tantárgyakból. Az értékelés információt ad a gyerekeknek, szülőnek, pedagógusnak az előrehaladásról, és lehetővé teszi a fejlődés mértékéhez szükséges egyéni korrekciókat.

Az értékelés az e-naplóban történik, amelyben a tantárgyi követelmények alapján értékeljük a tanulókat.

A tantárgyi értékelés „általános minősítéssel” zárul.

A tantárgyi általános minősítés:

Kiválóan megfelelt (5)

Jól megfelelt (4)

Megfelelt (3)

Felzárkóztatásra szorul (2-1)

Ezen minősítési kategóriák az osztályfőnök, a szaktanárok és a munkaközösség-vezető közös megegyezése alapján válthatók át a minősítés után javasolt érdemjegyre.

A tantárgyi értékelések végén a „felzárkóztatásra szorul” rovatba minden pedagógus beírja a tanuló számára szükséges fejlesztő foglalkozásokat.

Ha tanuló „felzárkóztatásra szorul” minősítést kap, az osztályfőnöknek, illetve a szaktanárnak a szülő bevonásával értékelni kell a tanuló teljesítményét, fel kell tárni a tanuló fejlődését, haladását akadályozó tényezőket, és a javaslatokat kell tenni az azok megszüntetéséhez szükséges intézkedésekre.

A második osztály végétől a tanulók érdemjegyes értékelést kapnak.

3.2 Az iskola magasabb évfolyamára lépés, továbbhaladás feltételei

A tanuló az első évfolyamon csak abban az esetben utasítható évfolyamismétlésre, ha a tanulmányi követelményeket az iskolából való igazolt és igazolatlan mulasztás miatt nem tudta teljesíteni. A nevelőtestület élhet azzal a jogával, hogy a tanuló részére ebben az esetben is osztályozóvizsgát engedélyez.

Ha a tanuló nem teljesítette az évfolyamra előírt tanulmányi követelményeket, tanulmányait az évfolyam megismétlésével folytathatja.

A tanuló az iskola igazgatójának engedélyével az iskola két vagy több évfolyamára megállapított tanulmányi követelményeket egy tanévben, illetve az előírtnál rövidebb idő alatt is teljesítheti.

Ha az első - negyedik évfolyamra járó tanuló eredményes felkészülése azt szükségessé teszi, lehetővé kell tenni, hogy legalább heti két alkalommal egyéni foglalkozásokon vegyen részt.

Ha a tanuló tanulmányi kötelezettségének a szülő kérése és az Oktatási Hivatal határozata alapján egyéni munkarendben tesz eleget, felkészítéséről az intézmény segítségével a szülő gondoskodik. Az iskola állapítja meg a tanuló érdemjegyeit és osztályzatait, továbbá dönt - minden esetben - a tanuló magasabb évfolyamra lépésével kapcsolatos kérdésekben. Az iskola igazgatója köteles tájékoztatni a tanulót, illetve a szülőt az egyéni munkarenddel járó jogokról és köteleességekről.

Ha a tantárgy oktatása félévkor fejeződik be, a tanuló osztályzatát az év végi bizonyítványban fel kell tüntetni.

3.3 Évfolyamismétlés rendje

Abban az esetben, ha a tanuló a tantárgyak helyi tantervében előírt minimális követelményeket nem tudta teljesíteni, és a nevelőtestület döntése alapján nem léphet az iskola magasabb évfolyamára, a tanulmányok folytatása az adott évfolyam megismétlésével történhet. Az évfolyam megismétlésére sor

kerülhet akkor is, ha a tanuló sikeresen befejezte az adott évfolyamot, azonban engedélyezték részére, hogy a már befejezett évfolyamot újra kezdje.

Szülői kérésre az első évfolyam megismételhető, illetve a tanuló igazolt és igazolatlan hiányzásai miatt kerülhet erre sor.

Nem utasítható a tanuló évisméltésre az idegen nyelv elsajátítása tekintetében abban az évben, amelyben megkezdte az adott idegen nyelv követelményeinek az elsajátítását.

Az iskola igazgatója a szülő kérésére legfeljebb egy alkalommal engedélyezheti az iskola első évfolyamának megisméltését, akkor is, ha a tanuló az előírt tanulmányi követelményeket sikeresen teljesítette. Ebben az esetben a megisméltésre kerülő évfolyamról nem kap bizonyítványt a tanuló. Az iskola magasabb évfolyamán megszűnt a szülői kérésre történő évfolyamisméltés lehetősége.

- A tanuló az iskola magasabb évfolyamába akkor léphet, ha az előírt tanulmányi követelményeket legalább elégséges (2) szinten teljesítette. A tanuló érdemjegye a tanórai foglalkozásokon nyújtott szó- és írásbeli munkája, gyakorlati tevékenysége alapján kerül meghatározásra. Értékelésnél minden döntés során a gyermekek mindenek fölötti érdekét vesszük figyelembe.
- A szülőket – a szülői értekezleteken – tájékoztatni kell azokról a lehetőségekről, amelyekkel az iskola segítséget tud nyújtani a gyermek eredményes felkészüléséhez. Ha az összes lehetőség kihasználása sem vezet eredményre, és a szülőt tájékoztatták az évközi sikertelenségről, a tanulót az év végén elégtelenre lehet minősíteni. A tanév végén elégtelen osztályzatot kapott tanuló, javítóvizsgát tehet. Javítóvizsgát augusztus hónap utolsó hetében kell tartani. amiről a szülőt írásban kell tájékoztatni. Ha az elégtelen osztályzatok száma meghaladja a kettőt, a tanuló a nevelőtestület engedélyével tehet javítóvizsgát.
- Ha a tanuló igazolt és igazolatlan hiányzása meghaladja a 250 órát, a tanév végén nem osztályozható. Számára a tantestület osztályozó vizsgát engedélyezhet. A sikertelen osztályozó vizsga, vagy a vizsgaengedély meg nem adása évfolyamisméltést von maga után.

3.4 Az iskolai írásbeli beszámoltatások rendje, formái, korlátai, a tanulók tudásának értékelésben betöltött szerepe, súlya

Tanulóink különböző fokban és területeken sajátos nevelési szükségletűek, ezért rendkívül fontos, hogy fejlődésüket folyamatában kövessük nyomon. Az értékelés során a követelményeknek való megfelelésen túl önmagukhoz mért fejlődésüket, előrelépésüket kell tekintetbe vennünk.

A haladást folyamatosan ellenőrizzük. A tanulók valamennyi tantárgyból kapnak értékelést minden hónapban, az osztályfoknak megfelelően jeggyel vagy szöveges formában. A szülőt erről az e-naplóban tájékoztatjuk. A tanulók beszámoltatása írásban vagy szóban történik.

Az írásbeli számonkérés formái

- röpdolgozat (10 percnél nem hosszabb, hetente lehetséges),
- témazáró (egy-egy témakör, tananyag lezárásakor, napi kettőnél több nem lehetséges)
- félévi és év végi dolgozat (a félév illetve a tanév tananyagát felölelő anyagból, napi egynél nem lehet több)
- diagnosztikus vizsga.

A felmérések anyagát a munkatankönyvekben közölt tudáspróbák nyújtják, illetve pedagógusaink állítanak össze a követelményszintet és az adott csoportban tanuló gyermekek fejlettségét figyelembe véve feladatsorokat. Az utasításokat írásban és/vagy szóban közöljük. A felmérések eredményét százalékban is kifejezzük.

A leírt értékelési formák mellett más módok, eszközök is alkalmazhatók adott időegység – naponta, hetente – alkalmával. Ezt történhet piros ponttal, csillaggal, jelek, szimbólumok használatával. A teljesítményhez kötött különböző alternatív megoldások bármely területen, szintéren, szinten alkalmazhatók. Érdemjeggyé, szöveges minősítéssé történő átszámításuk mindenkor a nevelőtestület egyetértésével, elsődlegesen az adott szakmai munkaközösség döntésével valósul meg. Nem korlátozza a testület a nevelők módszertani szabadságát abban, hogy – a tantárgy sajátosságainak megfelelően – maga döntse el, mely, a tantárggyal összefüggő tanulói teljesítményt érdemesít osztályozásra valónak.

3.5 A tanuló magatartása, szorgalma értékelésének és minősítésének követelményei, formái

Magatartás, szorgalom

Iskolánk megőrzi a hagyományos értékelési kategóriákat.

Mind a magatartás, mind a szorgalom minősítésére négy fokozatot kell használnunk:

Magatartás esetében:

példás / 5 /

jó / 4 /

változó / 3 /

rossz / 2 / minősítést.

Szorgalom esetében:

példás / 5 /

jó / 4 /

változó / 3 /

hanyag / 2 / minősítést.

A magatartás és a szorgalom elbírálásának helyi minősítési rendszerét a tantestület határozza meg az alábbiak szerint:

Magatartás:

A magatartás osztályzat az életkorhoz és képességekhez mérten a tanuló iskolai és iskolán kívüli rendezvényeken tanúsított fegyelmezetttségét, viselkedését, társaihoz, a felnőttekhez, saját és mások iránt érzett felelősség érzetét értékeli. Az iskola által támasztott erkölcsi követelmények jelenítik a viszonyítási alapot, amely a gyerek jogai és kötelességeinek törvényi szabályozását veszi alapul (1997. évi XXXI. törvény 6-11. §-a).

Magatartás	Jó	Változó	Rossz	
...../..... tanév félév 20.... évhónap Példás Fegyelmezetttsége :	Nagyfokú, állandó, másokra pozitívan ható	Megfelelő, még nem teljesen sajátja	Másokat zavaró, kifogásolható, gyenge, ingadozó, de igyekszik javulni Udvariatlan, nyegle	Erősen kifogásolható, másokat erősen zavaró, negatív Durva, romboló, közönséges, goromba, hangoskodó Lélektelen, megfélemlítő
Viselkedése, kultúrája, hangneme:	Kifogástalan, példaértékű, udvarias, tisztelettudó	Kevés kivétnivalót hagy maga után		
Hatása a közösségre, társas emberi kapcsolatai:	Pozitív, aktív, segítőképz, jóindulatú	Nem árt, ingadozó, bekapcsolható a közösségi tevékenységbe	Negatív, goromba, ártó	
Házirend betartása:	Betartja, arra ösztönöz	Néha hibázik	Részben tartja be	Sokat vét ellene
Felelősségérzete:	Nagyfokú felelősségtudat	Időnként feledékeny	Ingadozó	Felelőtlen, megbízhatatlan

Szorgalom:

A szorgalom jegy a tanuló egyéni képességeihez mérten a tanulmányi munkához való viszonyát, munkavégzését és kötelességtudását értékeli.

Szorgalom értékelése:

Szorgalom	Jó	Változó	Hanyag	
...../..... tanév félév 20.... évhónap				
Példás				
Tanulmányi munkája:	Céltudatosan törekvő, odaadó, igényes	Figyelmes, törekvő	Ingadozó	Hanyag, lassító
Munkavégzése	Kitartó, pontos, megbízható, önálló, lankadatlan	Rendszeres, többnyire önálló	Rendszertelen, hullámzó, önállótlan	Megbízhatatlan, gondatlan
Kötelességtudat a	Kifogástalan, precíz	Megfelelő, néha ösztökélni kell	Felszerelése gyakran hiányos	Felszerelése hiányos, szinte nincs is
Tanórán kívüli információk felhasználása, többletmunkája	Rendszeresen érdeklődő	Előfordul, ösztönzésre dolgozik	Ritkán	Egyáltalán nincs

Az osztályfőnök folyamatosan ellenőrzi a tanulók magatartásában és szorgalmában mutatkozó változást, a tapasztalatokról tájékoztatja a szülőt.

A tanulók magatartását és szorgalmát félévkor és tanév végén osztályozó értekezleten értékeli az őt tanító pedagógusok. Eltérő vélemények számának azonossága esetén az osztályfőnök javaslata duplán számít.

A magatartási és szorgalmi minősítéseket félévkor az e-naplóba, tanév végén a törzslap és a bizonyítvány megfelelő rovatába csak betűvel kell bejegyezni.

Aki bizonyítványát osztályozó/javító vizsgával szerezte, magatartásból és szorgalomból nem kap minősítést.

3.6 Jutalmazások, büntetések

Jutalmazások formái:

- Osztályfőnöki/szaktanári szóbeli dicséret
- Osztályfőnöki/szaktanári írásbeli dicséret
- Igazgatói szóbeli elismerés

Igazgatói írásbeli dicséret *

Nevelőtestületi dicséret*

/* tanulókkal ismertetni kell/

Büntetések formái:

Iskolánk tanulóinak kötelessége, hogy

- rendszeres munkával és fegyelmezett magatartással, képességeinek megfelelően eleget tegyen tanulmányi kötelezettségének,
- megtartsa az iskolai házirendben foglaltakat,
- az iskola vezetői, tanárai, dolgozói, tanuló társai emberi méltóságát és jogait tiszteletben tartsa.

Ha ezeket valamelyik tanulónk megszegi, elmarasztalásban részesül. Az elmarasztalás lehet:

- osztályfőnöki/szaktanári szóbeli figyelmeztetés
- osztályfőnöki/szaktanári írásbeli figyelmeztetés
- osztályfőnöki/szaktanári intés
- osztályfőnöki/szaktanári megrovás
- igazgatói szóbeli vagy írásbeli figyelmeztetés
- igazgatói intés*
- igazgatói megrovás*
- nevelőtestületi megrovás

/* tanulókkal ismertetni kell/

Ha a tanuló **kötelességeit vétkesen és súlyosan megszegi**, fegyelmi eljárás alapján, írásbeli határozattal fegyelmi büntetésben részesül.

3.7 Tanulásban akadályozott tanulók értékelési rendje

A tanulmányi munka értékelése

Tantárgyi értékelés:

Amennyiben a tanuló évközben iskolát kíván változtatni, a szöveges értékelést az alábbiak szerint kell átalakítani.

1-4. évfolyamon:

kiváló = 5

jó = 4

megfelelő = 3

gyenge = 2

elégtelen = nincs, helyette egyéni fejlesztésre szorul

5-8. évfolyamon

A tantervi követelményeknek:: jeles / 5 /

jó / 4 /

közepes / 3 /

elégséges / 2 /

elégtelen / 1 / szinten felelt meg.

Jeles / 5 /: a tantervi követelményeknek kifogástalanul eleget tesz.

Jó / 4 /: a tantervi követelményeknek megbízhatóan, csak kevés és jelentéktelen hibával tesz eleget.

Közepes / 3 /: a tantervi követelményeknek pontatlanul, néhány hibával tesz eleget.

Elégséges / 2 /: a tantervi követelményeknek súlyos hiányosságokkal tesz csak eleget, de a tovább haladáshoz szükséges minimális ismeretekkel, jártassággal rendelkezik.

Elégtelen / 1 /: a tantervi követelményeknek a nevelő útbaigazításával sem tud eleget tenni. A minimumot sem ismeri.

Magyar nyelv és irodalom 1. évfolyam Minősítés Értékelt tevékenység	kiváló	jó	megfelelő	gyenge	Fejlesztendő terület
kommunikáció	A tanult társas érintkezési formákat jól használja, pontosan ejti a hangokat	Ki tudja fejezni magát, 2-3 össze-függő mondatban beszéde jól érthető	Beszéde jól érthető, új szavakat jól rögzít, kiejtése megfelelő	Beszéde jól érthető, új szavakat jól rögzít, kiejtése megfelelő	Beszéde nehezen érthető, több hangot hibásan ejt
olvasás	Pontosan, ütemesen, szótagolva	Olvasása szöveghű	Olvasása akadozó, de szöveghű	Olvasása akadozó, de szöveghű	Betűismerettel rendelkezik a tanult betűk körében, összeolvasása akadozó, sok hibát ejt
Szövegértés	Az elolvasott szavak, rövid mondatok megértése	Szövegértése jó	Szövegértése megfelelő	Szövegértése megfelelő	Az elolvasott szavak, mondatok megértése

	biztos, ezt jelöléssel, rajzzal bizonyítja			bizonytalan
írás Betűalakítás	Szabályos, írásképe tetszetős	Szabályos	Néhány betűje szabálytalan	Szabálytalan
Betűkapcsolás	Szabályos, írásképe tetszetős	Szabályos	Néhány betűkapcsolása szabálytalan	szabálytalan
Másolás Tollbamondás	Hibátlan Szavakat, rövid mondatokat leír	Néhány hibával Szavakat hibátlanul leír	Kevés hibával Rövid szavakat, kevés hibával leír	Sok hibával Sok hibával ír
Írásbeli munkája	Rendezett, tiszta, tetszetős példás	rendezett	Rendezetlen, átír	rendetlen
ÖNÁLLÓ MUNKAVÉGZÉSE		jó	változó	gyenge

Matematika 1. évfolyam Minősítés Értékelt tevékenység	kiváló	jó	megfelelő	gyenge	Fejlesztendő terület
Számfogalom (10-es körben)	Biztosan kialakult	Kialakult	Bizonytalan	Kialakulatlan	Kialakulatlan
Számok nagyság szerinti összehasonlítás	Biztosan tudja	Tudja	Téveszti	Nem tudja	
a Számjegyek írása	Biztosan és szépen írja	Szabályosan tudja írni	Megfelelő szabályossággal írja	Elfogadható szabályossággal írja	
Számjegyek olvasása	Biztosan tudja	Tudja	Téveszti	Nem tudja	
Térbeli helyzetek felismerése	Kiváló	Biztos	Bizonytalan	Rávezetéssel felismer	
Relációk felismerése	Tetszetős, szép	Jó	Megfelelő	Gyenge	
Írásbeli munkája	Kiváló	Rendezett	Elfogadható	Hanyag	
Pénz ismerete	Kiváló	Jó	Megfelelő	Gyenge	
Művelet fogalom	Kiváló	Jó	Megfelelő	Gyenge	
Mérőeszközök ismerete, társítása a mérendő anyaggal	Kiváló	Jó	Megfelelő	Gyenge	

Rajz és kézművesség 1. évfolyam Minősítés Értékelt tevékenység	kiváló	jó	megfelelő	gyenge	Fejlesztendő terület
Munkavégzés	Önálló, gondos, kitartó	Többnyire önálló	Ösztönzésre dolgozik		Gyakran ösztönzésre sem végzi a munkáját
Formák jellegzetességeinek ábrázolása	Fejlett, biztos	Kifejező formák, méretek	Felismerhető		Nehezen felismerhető
Színismeret	Biztos	Jó	Felismeri a színeket		Nehezen ismeri fel
Eszközök használata	Kiváló	Jó	Megfelelő		Segítségre szorul
Munkája	Rendezett, tiszta, tetszetős	Rendezett	Elfogadható, kissé maszatos		Rendetlen, maszatos
Emberábrázolások	Pontosan ábrázol	Lényegre törő	Felismerhető, pontatlan		Fejletlen
Tanult fogalmak ismerete	Pontos	jó	bizonytalan		gyenge
Feladatok kivitelezése	Gondos, pontos	jó	megfelelő		hanyag
Művészetek, műalkotások ismerete	biztos	megbízható	Többé-kevésbé megbízható		pontatlan
Manuális készségeinek fejlődése	Sokat fejlődött	fejlődött	Lassú ütemű		Fejlesztésre szorul
Önállósága	Önálló, megbízható	Többnyire önálló	Megfelelő, néha ösztökélni kell		Szinte nincs, segítségre szorul
Életvitel és gyakorlati ismeretek 1. évfolyam Minősítés Értékelt tevékenység	kiváló	jó	megfelelő	gyenge	Fejlesztendő terület
Munkavégzés	Önálló, gondos, kitartó	Többnyire önálló	Ösztönzésre dolgozik		Gyakran ösztönzésre sem végzi a

Eszközök, szerszámok használata	Jól használja	Használja	Kevésbé használja	munkáját Segítségre szorul, nem tudja használni
Fogalmak megtanulása	Pontos	Jó	Bizonytalan	Gyenge
Fogalmak használata	Biztos	Jó	Bizonytalan	Gyenge
Munkája	Rendezett, tetszetős	Rendezett	Elfogadható	Rendetlen
Önállósága	Önálló, megbízható	Többnyire önálló	Megfelelő, néha segíteni kell	Szinte nincs, segítségre szorul
Modellezés	Kiváló	Jó	Megfelelő	Gyenge
Anyagok ismerete	Jól ismeri a tanult anyagok tulajdonságait	Ismeri a tanult anyagok tulajdonságait	Ismeri a tanult anyagok alapvető tulajdonságait	A tanult anyagok néhány tulajdonságát ismeri
Anyagok alakítása	Jól ismeri a tanult anyagok alakításának módját	Ismeri	Megfelelő	Gyenge
Közlekedési szabályok ismerete és alkalmazása	Ismeri, és helyesen alkalmazza	Ismeri	Bizonytalan	Segítséget igényel
Egészségtan	Kiváló	Jó	Megfelelő	Gyenge

Környezeti ismeret 1. évfolyam	kiváló	jó	megfelelő	gyenge	Fejlesztendő terület
Minősítés Értékelt tevékenység					
Fogalmak megtanulása	Pontos	Jó	Bizonytalan	Gyenge	
Fogalmak alkalmazása	Biztos	Jó	Bizonytalan	Gyenge	
Beszámolás az ismeretekről	Önállóan	Kevés segítséggel	Sok segítséggel	Nem tud	
Összefüggések meglátása	Biztos	Jó	Bizonytalan	Gyenge	
Gyűjtőmunka	Rendszeres	Rendszertelen	Néha	Nem végez	
Munkavégzés	Példás	Jó	Bíztni kell	Nem megfelelő	
Érdeklődés	Sokrétű	Részterületek érdeklík	Változó	Érdektelen	

Ének-zene 1. évfolyam	kiváló	jó	megfelelő	gyenge	Fejlesztendő terület
Minősítés					
Értékelt tevékenység					
Dal éneklése	Kiváló	Jó	Megfelelő	Gyenge	
Ritmus felismerése	Kiváló	Jó	Megfelelő	Gyenge	
Ritmus megszólaltatása	Biztos	Néha téveszt	Bizonytalan	Nem tudja	
Dallam-felismerése	Kiváló	Jó	Megfelelő	Gyenge	
Szolmizálás	Kiváló	Jó	Megfelelő	Gyenge	
Gyermekjátékok szabályainak betartása	Szabályokat betartja, másokat is ösztönöz	Szabályokat betartja	Megfelelő, még nem teljesen sajátja, de igyekszik	Kifogásolható, gyenge, másokat zavaró	

Testnevelés és sport 1. évfolyam	kiváló	jó	megfelelő	gyenge	Fejlesztendő terület
Minősítés					
Értékelt tevékenység					
Tanítási órán	Aktív, öntevékeny	Tevékeny	Bíztatásra tevékeny	Nem tevékeny	
Rendgyakorlatok megértése, végrehajtása	Gyors, pontos	Jó	Megfelelő	Segítségre szorul	
Ugrás	Kiváló	Jó	Megfelelő	Gyenge	
Futás	Kiváló	Jó	Megfelelő	Gyenge	
Dobás	Kiváló	Jó	Megfelelő	Gyenge	
Gyakorlatok végrehajtása	Folyamatos, pontos	Folyamatos	Kissé akadozó	Segítségre szorul	
Játékok, versenyek szabályainak betartása	Önállóan betartja, másokat is ösztönöz	Betartja	Bizonytalan, segítségre szorul	Nem tartja be	
Társaihoz való viszonya	Együttműködő, pozitív mintát nyújt	Együttműködő	Felnőtt irányításával megfelelő	Elutasító	

Amennyiben a tanuló évközben iskolát kíván változtatni, a szöveges értékelést az alábbiak szerint kell átalakítani.

1-4. évfolyamon:

kiváló = 5

jó = 4

megfelelő = 3

gyenge = 2

elégtelen = nincs, helyette egyéni fejlesztésre szorul

5-8. évfolyamon

A tantervi követelményeknek:: jeles / 5 /

jó / 4 /

közepes / 3 /

elégséges / 2 /

elégtelen / 1 / szinten felelt meg.

Jeles / 5 /: a tantervi követelményeknek kifogástalanul eleget tesz.

Jó / 4 /: a tantervi követelményeknek megbízhatóan, csak kevés és jelentéktelen hibával tesz eleget.

Közepes / 3 /: a tantervi követelményeknek pontatlanul, néhány hibával tesz eleget.

Elégséges / 2 /: a tantervi követelményeknek súlyos hiányosságokkal tesz csak eleget, de a tovább haladáshoz szükséges minimális ismeretekkel, jártassággal rendelkezik.

Elégtelen / 1 /: a tantervi követelményeknek a nevelő útbaigazításával sem tud eleget tenni. A minimumot sem ismeri.

3.8 Értelmileg akadályozott tanulók értékelési rendje

Az értelmileg akadályozott tanulók tagozatának értékelése speciálisan, több formában történik.

Az értékelés alapelve az, hogy a tárgyi követelmények elsajátítása, valamint a gyermek önmagához mért teljesítménye milyen, fejlődésének üteme hogyan alakul.

Az értékelés

Időbenisége:

2 alkalommal történik a szülők tájékoztatása a gyermek előmeneteléről. A pedagógusok a törvényben előírt év végi bizonyítványon kívül év közben - félévkor is - az e-naplón keresztül jeleznek a szülőknek az addig elért eredményekről.

Módja:

Tanév közben a szülőket szóban tájékoztatjuk a gyermek munkájáról. Félévkor és év végén pedig írásban rögzítjük az eredményeket.

Formája:

Az értékelés 2 módozatban történik az **az e-naplóban illetve a bizonyítványban/anyakönyvben:**

1. **Szöveges értékelés:** 1. csoportban és a 2. csoport I. félévében

2. **Érdemjegyes értékelés:** 2. csoport év végétől-8. csoportos tanulók részére

Év végi bizonyítványban a tanulók dicséretet is kaphatnak.

1.sz. melléklet: Év végi bizonyítvány 1. csoportos tanuló részére

A **félévi bizonyítvány** – félévi értesítő néven – egy külön, erre a célra összeállított szempontsort követ és így nyújt tájékoztatást.

2.sz. melléklet: Félévi értesítő

Tantárgyi értékelés

Tanév végi bizonyítvány **1. sz. melléklet**

...../..... tanév

.....

..... csoportos tanuló haladásáról

Magatartása: Irányíthatósága:

- jól irányítható
- irányítható
- nehezen irányítható

Viszonyulása tárgyakhoz:

- adequan
- romboló módon

Viszonyulása társaihoz:

- jól kapcsolódik
- nehezen kapcsolódik
- nem kapcsolódik
- agresszív

Viszonyulása nevelőihez:

- jól kapcsolódik
- nehezen kapcsolódik
- nem kapcsolódik
- agresszív

Íráskészség megalapozása (1-2.évf.): hibátlanul kevés hibával sok hibával segítséggel még nem írja

Íráshasználat (3-6.évf.): hibátlanul kevés hibával sok hibával segítséggel még nem írja

Írástempója: lendületes megfelelő lassú nagyon lassú

Környezetismeret:

Szorgalma: kimagasló folyamatosan jó igyekvő ingadozó hanyatló hanyag

Előmenetele: sokat fejlődött – fejlődött – részterületen fejlődött – változatlan – hanyatlott

Az ember és környezete: ismeri – hibázik – segítséggel – még nem tudja

Az élő természet

alapismeretei: ismeri – hibázik – segítséggel – még nem tudja

Testünk, életműködéseink,

egészségünk: ismeri – hibázik – segítséggel – még nem tudja

Számolás-mérés előkészítése/elemei:

Szorgalma: kimagasló folyamatosan jó igyekvő ingadozó hanyatló hanyag

Előmenetele: sokat fejlődött – fejlődött – részterületen fejlődött – változatlan - hanyatlott

Számfogalma számkörben: biztos megfelelő még bizonytalan

Gondolkodás: pontosan kevés hibával sok hibával még nem tudja

Algebra: pontosan kevés hibával sok hibával még nem tudja

Mérés: pontosan kevés hibával sok hibával még nem tudja

Sorozatok: pontosan kevés hibával sok hibával még nem tudja

Geometria: pontosan kevés hibával sok hibával még nem tudja

Számjegyek írása: pontosan kevés hibával sok hibával még nem tudja

Ábrázolás-alakítás:

Szorgalma: kimagasló folyamatosan jó igyekvő ingadozó hanyatló hanyag

Előmenetele: sokat fejlődött – fejlődött – részterületen fejlődött – változatlan – hanyatlott

Vizuális ábrázolás: önálló kis segítséget igényel sok segítséget igényel

Építés (3-4.évf.): önálló kis segítséget igényel sok segítséget igényel

Papír- és textilmunkák (3-4.évf.): önálló kis segítséget igényel sok segítséget igényel

Formázás: (3-4.évf.) önálló kis segítséget igényel sok segítséget igényel

Komplex alakító tevékenység (5-6.évf.): önálló kis segítséget igényel sok segítséget igényel

Kézügyessége: fejlett jó fejlesztésre szorul

Munkája: esztétikus megfelelő kis segítséget igényel

Eszközök használata: önálló kis segítséget igényel sok segítséget igényel

Informatika:

Szorgalma: kimagasló folyamatosan jó igyekvő ingadozó hanyatló hanyag

Előmenetele: sokat fejlődött fejlődött részterületen fejlődött változatlan hanyatlott

Informatika: önálló kis segítséget igényel sok segítséget igényel

Gépírás: önálló kis segítséget igényel sok segítséget igényel

Ének-zene:

Szorgalma: kimagasló folyamatosan jó igyekvő ingadozó hanyatló hanyag

Előmenetele: sokat fejlődött fejlődött részterületen fejlődött változatlan hanyatlott

Éneklés: önállóan tudja segítséggel tudja szereti nem szereti

Ritmizálás: önállóan tudja segítséggel tudja nem követi utánozva visszaad

Mozgásnevelés:

Szorgalma: kimagasló folyamatosan jó igyekvő ingadozó hanyatló hanyag

Előmenetele: sokat fejlődött fejlődött részterületen fejlődött változatlan hanyatlott

Alapmozgások: szabályos pontatlan segítséggel

Dobások, labdás gyakorlatok: szabályos pontatlan segítséggel

Torna eszközök használata: szabályos pontatlan segítséggel bátortalan

Veszélyérzete: megfelelő túlzott gyenge

Önkiszolgálása (1-3.évf.):

Szorgalma: kimagasló folyamatosan jó igyekvő ingadozó hanyatló hanyag

Előmenetele: sokat fejlődött fejlődött részterületen fejlődött változatlan hanyatlott

Étkezés: önálló részben önálló csak segítséggel tudja

Öltözködés: önálló részben önálló csak segítséggel tudja

Személyi higiénia, testápolás: önálló részben önálló csak segítséggel tudja

Életvitel és gondozási ismeretek (4-6.évf.):

Szorgalma: kimagasló folyamatosan jó igyekvő ingadozó hanyatló hanyag

Előmenetele: sokat fejlődött fejlődött részterületen fejlődött változatlan hanyatlott

Önkiszolgálás: önálló részben önálló csak segítséggel tudja

Háztartási ismeretek: önálló részben önálló csak segítséggel tudja

Szolgáltatások igénybevétele (5-6.évf.): önálló részben önálló csak segítséggel tudja

Játékra nevelés:

Játékban részvétele: aktív passzív

Játék szintje: gyakorló játék konstrukciós játék szabályjáték

Játék szokása: egyedül társaival sztereotip változatos változat

Tér-idő szervezés: **önállóan - segítséggel**

„Babzsák”: aktív segítséggel passzív

Társas viselkedés: elfogadó közömbös elutasító

Feladattartása: megfelelő változó gyenge

Munkatempója: jó megfelelő lassú

Figyelme: kitartó hullámzó szétszórt pontatlan

Kudarctűrése: megfelelő változó gyenge

Együtműködési készség: megfelelő változó gyenge

Szabálytudata: megfelelő változó gyenge

Dicséret:

.....
.....
.....

Megjegyzés:

.....
.....
.....

Abony, 20.... hó nap

.....
gyógypedagógus

.....
gyógypedagógus

3.9 Tanulásban és értelmileg akadályozott, autista tanulók értékelésének rendje

Pervazív fejlődési zavarban szenvedő (autista, autisztikus) értelmileg akadályozott tanulók értékelése a tanulásban, illetve az értelmileg akadályozott tanulók értékelési rendjéhez igazodik, de jelentős hangsúlyt kap az értékelés során a tanuló önmagához mért előrehaladása.

Az értékelés formái, a magasabb évfolyamba lépés feltételei:

Az értékelés és minősítés a tananyagban való előrehaladásról szolgál tájékoztatásul, elsősorban a szülők számára.

Az értékelés és minősítés alapfunkciója az autizmussal élő tanulóknál eltér attól, amely az oktatásban megszokott.

Az értékelés elvont szociális elvárásokat tartalmazó formája számukra nem motiváló és információ értékű. A konkrét, azonnali és folyamatos visszajelzés viszont jól érthető, informatív, ezért az egyéni képességeknek megfelelő szintű értékelési rendszer hatékony az önértékelés, önkontroll kialakításában. A visszajelzés lehetőleg pozitív tartalmú legyen, fogalmazódjon meg a tanuló számára, hogy miként lehetne sikeresebb. Az értékelésnél az a legfontosabb szempont, hogy a gyermek önállóbbá vált-e és hogy milyen mértékben képes ismereteit alkalmazni.

Az értékelés alapelve az, hogy a tárgyi követelmények elsajátítása, valamint a gyermek önmagához mért teljesítménye milyen, fejlődésének üteme hogyan alakul.

Az értékelés:

Időbenisége:

2 alkalommal történik a szülők tájékoztatása a gyermek előmeneteléről.

Módja:

Folyamatosan, évközi időben a szülőket szóban tájékoztatjuk a gyermek munkájáról. Félévkor és év végén pedig az e-naplóban rögzítjük az eredményeket.

Formája:

Az 1-2. évfolyamon szöveges értékelést kell csatolni az állami bizonyítványhoz, utóbbiban csak a név, a nevelőtestületi határozat és a záradék rész kerül kitöltésre. A záradék szövege: „Jelen bizonyítvány a mellékelt szöveges értékeléssel együtt érvényes.”

2-8. évfolyamon az értékelés a törvény által előírt érdemjeggyel történik a hivatalos bizonyítványban.

A tanuló az iskola magasabb évfolyamába akkor léphet, ha az adott évfolyamra előírt minimális teljesítményeket elérte. Önállóan tekintendő a gyermek teljesítménye akkor is, ha valamely vizuális segédeszköz alkalmazásával éri azt el.

A magatartás és szorgalom értékelésének formája, minimális teljesítményei

A magatartás és szorgalom év végi minősítése a tanulásban, illetve értelmileg akadályozott tanulók értékeléséhez igazodik. Magatartás alatt értjük a gyermek adaptív viselkedésének, környezetéhez való alkalmazkodó képességének szintjét, önkontrolljának mértékét.

A magatartás értékelésénél a következő szempontokat vesszük figyelembe:

1-6. évfolyamon:

e) Irányíthatósága:

- jól irányítható
- irányítható
- nehezen irányítható

f) Viszonyulása tárgyakkhoz:

- adekvátan
- romboló módon

g) Viszonyulása társaihoz:

- jól kapcsolódik
- nehezen kapcsolódik
- nem kapcsolódik
- agresszív

h) Viszonyulása nevelőihez:

- jól kapcsolódik
- nehezen kapcsolódik
- nem kapcsolódik
- agresszív

7-8. évfolyamon:

Kiváló az, aki: a megadott, tanult viselkedési szabályokat betartja.

Jó az, aki: a megadott viselkedési szabályokat felnőtt segítségével képes betartani.

Változó az, aki: alkalmanként segítséggel sem tartja be a tanult viselkedési szabályokat, ilyenkor inadaptív viselkedést mutat (pl. hipermotilitás, passzivitás, sztereotip viselkedés, esetleg agresszió, autoagresszió).

Gyenge az, aki: gyakran autoagresszív, agresszív, vagy egyéb súlyos viselkedésproblémát mutat (pl. szökés). Önmagát, környezetét súlyosan veszélyezteti.

A gyermek szorgalmának értékelése az önmagához mért fejlődésben tükröződik.

Szorgalom fogalmával jellemezzük, minősítjük a gyermek motiválhatóságát, aktivitásának, aktivizálhatóságának mértékét.

Fokozatai

1-6. évfolyamon:

- kimagasló
- folyamatosan jó
- igyekvő
- ingadozó
- hanyatló
- hanyag

7-8. évfolyamon:

Kiváló az, aki: bizonyos tanult aktivitásokat önként, külső motiváció nélkül is elvégez, teljesítménye egyenletes.

Jó az, aki: biztos motivációs bázissal rendelkezik, teljesítménye egyenletes.

Változó az, aki: csak bizonyos körülmények között aktivizálható.

Hanyag az, aki: nem aktív, nem motivált, csak teljes irányítással képes elvégezni aktivitásait

Név:

Csoport:

Évfolyam:

Tanév:

F é l é v i é r t e s í t ő Magatartás irányítható nehezen irányítható	jól irányítható
Viszonyulása társaihoz nehezen kapcsolódik nem kapcsolódik	jól kapcsolódik
Viszonyulása felnőttekhez nehezen kapcsolódik nem kapcsolódik	jól kapcsolódik
Önkiszolgálása (1-3.évf.) kis segítségre szorul sok segítséget igényel	teljesen önálló
Mozgásnevelés (1-6.évf.) / testnevelés (7-8.évf.) megfelelt gyenge	jól megfelelt
Környezetismeret (1-6.évf.) / környezet- és egészségvédelem (7-8.évf.) gyenge nem beszélő	jól megfelelt megfelelt
Ábrázolás-alakítás megfelelő gyenge	jó
Életvitel és gondozási ismeretek (4-8.évf.) jól megfelelt megfelelt gyenge Olvasás-írás előkészítése /elemei jól megfelelt megfelelt gyenge	kiválóan megfelelt
Számolás-mérés előkészítése/ jól megfelelt elemei megfelelt gyenge	
Informatika jól megfelelt megfelelt gyenge	
Játékra nevelés (1-3.évf.) egyedül társaival sztereotip változatos váltogat	
Ének-zene jól megfelelt megfelelt gyenge	
Összegezve: fejlődése lassú, de egyenletes fejlődése felgyorsult	fejlődése jó ütemű

fejlődése lelassult
fejlődése szakaszos /egyenetlen/
fejlődésében megállt
fejlődésében visszaesett

Abony, 20.....

.....
gyógypedagógus

.....
gyógypedagógus

4. Az otthoni (napközis és tanulószobai) felkészüléshez előírt szóbeli és írásbeli feladatok meghatározásának elvei és korlátai

Iskolánk speciális jellegéből adódóan a tanulószobás és napközis foglalkozások váltják ki tanulóink otthoni felkészülését. Mivel a rendelkezésre álló időtartam egy óra, a hatékonyság eléréséhez a délelőtt és délután tanító pedagógusok együttműködése elengedhetetlen.

Konkrét célok

- A beszámoltatások rendszerének megismertetése a tanulókkal, tanárokkal.
- Differenciált képességfejlesztés megvalósítása, amely során személyre szóló fejlesztésnek támaszkodnia kell a tanulók kreativitására.
- Életkori sajátosságok figyelembevétele.
- Önállóság, önfegyelem, gazdálkodás az idővel.
- Házi feladatok ellenőrzése, rendszeres értékelése.
- A házi feladatokra fordított időmennyiség szabályozása.
- A tudásvágy felkeltése, helyes értékrend, önismeret kialakítása, véleményalkotásra nevelés.
- Minden évfolyamon biztosítanunk kell a nyugodt fegyelmezett tanulást.

A tanulóknak csak annyi segítséget szabad nyújtani, amennyit a fejlődés igényel, de annyit mindenképpen!

A házi feladatok elvesztik jelentőségüket és szerepüket, ha folyamatosan nem ellenőrizzük, nem kérjük számon azokat. Ezek hiányában a gyerekek nem fogják látni az értelmét, és ahhoz vezet, hogy nem készítik el a feladatokat. Hosszú távon pedig nem alakul ki a tanulók feladattudata, mely egyik tényezője lehet a társadalomba való sikertelen beilleszkedésnek.

A tanulószobai felkészüléshez feladott szóbeli és írásbeli feladatok meghatározásának elvei és korlátai

- Írásbeli feladat szinte minden tanórához kapcsolódóan legyen.
- Mindig az órarend figyelembe vételével kell megszabni a feladott tananyag mennyiségét – fontos, hogy a tanulószobai foglalkozás keretei között a kapott feladatok önállóan megoldhatók legyenek.
- Témazáró dolgozat után nem adunk fel délutáni feladatot. A közös javítás után az első házi feladat mindig a javított, újra rögzített feladattípus legyen.
- Tanulószobán az írásbeli feladatok előre kerüljenek.

- A tanulószobás nevelő feladata, hogy jelezze az esetleges elmaradásokat, ill. igényeit – a feladatok mennyiségét és minőségét illetően – a délelőtt tanító pedagógusok felé.
- Közös értékelési rendszer kialakítása – a délutáni munkáért járó értékelés beszámít a tantárgyi átlagba.

Alsó tagozat

A házi feladatokkal szemben támasztott követelmények:

- a játékosság jellemezze,
- a motiváltságot alakítsa ki,
- elsősorban a kommunikációs készséget, szókinccset fejlessze,
- szokásokat építsen ki,
- a gondolkodási képességet fejlessze.

Az írásbeli házi feladat és a szóbeli tanulnivaló 70%-30%-os aránya fokozatosan a 4. osztály végére érje el az 50-50%-ot.

Felső tagozat

50%-50%-os arány fokozatosan tolódjon el a szóbeli tanulnivalók felé 70%-30%-ra.

Nagy gondot kell fordítani arra, hogy az egy-egy szaktantárgyat tanító pedagógus is egységes eszkézként lássa a gyermekek leterheltségét, hiszen nemcsak arra az egy szaktárgyra kell a tanulónak összpontosítania a délutáni tanulás során.

A készségek, képességek fejlesztése, az új ismeretek biztosabb elsajátítása, begyakorlása érdekében fontosnak tartjuk, hogy tanulóink a nap során több alkalommal is foglalkozzanak a tananyaggal. Ezért a megfelelő mennyiségű és minőségű játéktevékenység, fejlesztő foglalkozás, tehetséggondozás mellett lényeges, hogy a napközis nevelő irányításával délután szóbeli és írásbeli feladatokat oldjanak meg a gyermekek. Mivel a tanulószobán rendelkezésre álló időtartam egy óra, a hatékonyság eléréséhez a tanulószobás és a délelőtt tanító pedagógusok együttműködése elengedhetetlen.

A tanulók felügyeletét igény szerint 17⁰⁰ óráig látjuk el.

5. Diagnosztizáló vizsga

Az iskolánkban folyó oktatás minőségi belső ellenőrzésének érdekében diagnosztikus vizsgáztatást végzünk a 6. évfolyam tanév végi teljesítményének felmérésével. Célunk, hogy tanulóink eljussanak a kívánt követelményszintre, tapasztalatot szerezzenek a vizsgáztatás rendszeréről.

Felelős szervező: munkaközösség vezető

Szakos tanárok

Vizsgabizottság

Vizsga időpontja: 8 – 12 óráig

Tárgy	Helyszín	Lebonyolítás módja
Irodalom	tanterem	szóbeli
Anyanyelv	tanterem	írásbeli
Matematika	tanterem	írásbeli
Természettudomány	tanterem	szóbeli
Technika és tervezés	tanterem	munkadarab elkészítése

Javítási lehetőségek: Ha a szóbeli kifejezőképesség erősen sérült, akkor lehetőség nyílik írásbeli vizsgára; dysgrafia esetén pedig szóbeli számonkérésre.

Bizottság: A kérdező mindig az adott tantárgyat adott osztályban tanító tanár, a felügyelő más osztályban adott tantárgyat tanító tanár, az elnök vezető beosztású pedagógus (igazgató, igazgató helyettes, munkaközösség vezető).

Ha a vizsgán a tanuló nem jelenik meg, illetőleg ha nem felel meg, új időpontot (javításra kijelölt időpontot) kap.

A vizsga eredménye nem befolyásolja döntően a tanév végi osztályzatokat. Ennek megfelelően az értékelés a tanórai értékelésnek megfelelően érdemjegyekkel történik, a teljesített vizsgáról „tanúsítványt” adunk.

A pedagógus saját számá statisztikát készíthet a vizsgáról, amely alapján a tantestület következtetéseket von le a pedagógiai munka eredményességéről, kijelöli a további teendőket.

Vizsgarend:	kedd	- anyanyelv és irodalom
	szerda	- matematika, természettudomány
	csütörtök	- technika és tervezés.

6. Az alkalmazható tankönyvek, tanulmányi segédletek és taneszközök kiválasztásának elvei

A pedagógust munkakörével összefüggésben megilleti az a jog, hogy a nevelési illetve a pedagógiai program alapján az ismereteket, a tananyagot, a nevelés és tanítás módszereit megválassza.

A helyi tanterv alapján, a szakmai munkaközösség véleményének kikérésével megválasztja az alkalmazott tankönyveket, tanulmányi segédleteket, ruházati és más felszereléseket.

A pedagógus nem választhat olyan tankönyveket, amelyek igénybevétele az iskolai tankönyvrendelés és tankönyvellátás jogszabályban meghatározott rendje szerint nem biztosítható valamennyi tanulónak.

A pedagógus – a minőség, típus és ár megjelölése nélkül – olyan felszerelés beszerzését kérheti a tanulótól, amely nélkülözhetetlen az általa tartott tanórai foglalkozáson való részvételhez, illetve a tananyag elsajátításához, és amelyet a tanórai foglalkozáson egyidejűleg minden tanulónak rendszeresen alkalmaznia kell. Az e körbe nem tartozó felszerelések biztosítása az iskola feladata.

Tanítási év közben a meglévő tankönyvek, tanulmányi segédletek, taneszközök, ruházati és más felszerelések beszerzésére vonatkozó döntés nem változtatható meg, ha abból a szülőre fizetési kötelezettség hárul.

Az iskolaszék – annak hiányában az iskolai szülői szervezet és az iskolai diákönkormányzat – ruházati és más felszerelések megvételével kapcsolatosan a szülőkre háruló kiadások tekintetében korlátozásokat állapíthat meg.

A törvény mellett különböző szakmódszertani, lélektani és külső megjelenési szempontokat is figyelembe kell venni.

A tankönyv legyen

- vonzó, figyelemfelhívó, szép kivitelű, jó minőségű, könnyű
- világos, követhető, egyszerű

- játékos, több érzékterületet megmozgató.

Az egyes tantárgyak könyvei egymásra épüljenek, a könyvhöz munkafüzet, feladatlap, vagy munkalap is tartozzon. Egyformán fejlesszék a logikus gondolkodást az érzelmeket, az auditív-vizuális területet. Ugyanakkor fontos, hogy ne legyenek túlsúlyosak, és a beszélt nyelvre építsenek.

A tankönyv tartalmában, információiban, tipográfiájában, a feldolgozás mélységében igazodjon a sajátos nevelési igényű tanuló szükségleteihez, adjon módot a differenciált oktatásra.

A helyi tankönyvcsomagok részét képezik azok a könyvek, amelyek egy-egy helyi sajátosságot tükröző egységhez készülnek.

Pedagógiai koncepcióknak leginkább a NAT által javasolt alaptankönyv felel meg.

A fentiekhez szervesen kapcsolódnak az iskolánkban is működő foglalkoztató tagozat további sajátos igényei. Ezekre tekintettel nagy jelentőséget kell tulajdonítani a játékosnak, a mintegy „szórakoztató” tanításnak.

A különböző szituációs játékokhoz a fantáziát megmozgató sokféle játékra van szükség.

Az ábrázoló-alakító tevékenységnél az eszközök, különböző anyagok (papír- félék, építőjátékok, gyöngyök, stb.) nélkülözhetetlenek a manuális készség, a finommotorika fejlesztésénél.

Kiemelt fontosságú a mozgásnevelés. Ehhez sportszerek, izomfejlesztőgépek, labdák kellenek.

Az önkiszolgálás megalapozásához álljanak rendelkezésre konyhai eszközök, berendezések, tisztasági szerek.

A beszédfejlesztés-környezetismeret, olvasás-írás, számolás-mérés tantárgyaknál értelemszerűen érvényesülnek az általános elvek, mindazonáltal további specialitások megfogalmazása indokolt: a taneszközöknek még plasztikusabbnak, élethűbbnek, színesebbnek, figyelemfelhívóbbnak, differenciálásra alkalmasabbnak kell lennie.

Fontos a ritmusfejlesztés, amelyhez alapvető zenei hangszerek szükségesek.

A tankönyvválasztásnál mérlegelni kell az árat, mert a családok csak nagy nehézségekkel képesek kifizetni a taneszközöket.

Az évfolyamok könyvét a könyvtárban kell megőrizni, amennyiben a tanuló nem ragaszkodik a tankönyvéhez.

A tankönyvválasztást a nevelőtestület tanévenként felülvizsgálja és a tankönyvrendelést megelőzően döntést hoz.

A nevelési program e részét összegezve meggyőződésünk – feladatainkat megfelelően szolgáló törvényi keretek között – pedagógiai munkánk színvonalas elvégzéséhez és annak hatékonyságnöveléséhez a javaslatok megvalósítása a gyakorlatban feltétlenül indokolt.

7.Csoportbontások és más foglalkozások szervezésének elvei

- A besorolás legfontosabb szempontja a Pest Megyei Pedagógiai Szakszolgálat Székhely intézményének szakértői javaslata a gyermek, tanuló beiskolázásához.
- Figyelembe véve az osztálylétszámokat, illetve a személyi-tárgyi feltételeket szükség esetén lehetőséget biztosítunk az osztályok képesség szerinti bontására, vagy az adott osztály differenciált oktatására.
- Amennyiben a gyermek túlkoros, és/vagy egyéni fejlődése lehetővé teszi, egy tanév alatt több évfolyamot is elvégezhet törvényben meghatározottak szerint.
- Idegen nyelv tanulása esetén is biztosítjuk a képesség szerinti besorolást.

Csoportbontásra iskolánkban a pedagógiai célú rehabilitációs és fejlesztési foglalkozások, a tanórán kívüli- tanulószobai, napközis, az alapképzést kiegészítő- foglalkozások keretében van lehetőség, amit a kötelező és a nem kötelező órakeret biztosít. Ezen foglalkozások célja a felzárkóztatás, a szintre hozás, ezen belül a képesség- és készségfejlesztés (emlékezet, figyelem, gondolkodás, kifejező készség, logikai készség, olvasás és íráskészség). A felsorolt készségek és képességek hiánya, illetve a lemaradás mértéke alapján történik a gyermekek kiválasztása, ezért a csoportok összetétele változó. A tanulószobai és napközis csoport foglalkozásainak szervezésénél az iskola szükségleteit kell figyelembe venni, és ennek megfelelően kell működtetni a tanulószobai és napközis csoportokat. Az évfolyamok tanulólétszáma meghatározza az összevonás lehetőségeit. A csoport létszámok kialakításánál figyelembe vesszük a gyermekek fogyatékosságának mértékét Alapképzést kiegészítő (nem tanórai) választható foglalkozások besorolási szempontjai:

- a gyermek érdeklődési köre
- a gyermek életkora
- a gyermek képességei

8. Tanulók fizikai állapotának mérése

A tanulóink fizikai állapotának mérésére irányuló próbarendszert egyben nevelési eszközöknek is tekintjük, amely lehetővé teszi a tanulók fejlődése során az alapvető fizikai tulajdonságok mérését.

A teljesítménnyel méréseket az átlagtól eltérően nagy szórás mutatható ki, ugyanis a tanulási nehézséget okozó tényező mellett gyakran megfigyelhető a motorikus és a keringési rendszer sérülése. Egy-egy osztályon belül igen heterogén a motoros és fizikai teljesítmények összessége.

A követelmények teljesítésekor ezért differenciált elbírálás szükséges. Az értékelés az egyéni képességek és fogyatékoságok figyelembe vételével történik.

A vizsgálatokat a testnevelő tanár végzi az osztályokban, évente kétszer, a tanév elején és végén.

A felmérések a következő területeken történnek:

1. Cooper-teszt

Az erő, és erő-állóképesség mérése:

- **helyből távolugrás** (a láb dinamikus erejének mérése)
- **hanyattfekvésből felülés** (a hasizmok erő-állóképességének mérése)
- **hasonfekvésből törzsemelés** (a hátizmok erő-állóképességének mérése)
- **fekvőtámaszban karhajlítása és nyújtás** (a vállövi és karizmok dinamikus erő-állóképességének mérése)
- **tömött labda dobás** (vetés) hátra, két kézzel, a fej fölött (a váll- és a törzsizmok dinamikus erejének mérése)
- **lökés előre, az ügyesebb kézzel, tömött labdával** (a kar-, a törzs-, a lábizmok együttes dinamikus erejének a mérése)

A méréseket cm szalaggal és stopperóra felhasználásával végezzük.

2. Antropometriai adatok mérése

Magasság mérés

Testsúly mérés

A méréseket magasugró mércével és szobamérleggel végezzük.

A teljesítmények mérését a Fitzoft 2000 CD-n található táblázatok segítségével végezzük.

A mindennapos testmozgást szolgáló program

A megvalósítás menete

A program koordinátora: Vigh Zoltán testnevelő

Feladata:

- a programterv részletes kidolgozása
- az egyes foglalkoztatási tervek elkészítése
- a helyszínek biztosítása:
 - Városi Sportcsarnok

- Városi Sportpálya
 - Strand
 - Szabadidőpark
 - Az iskola tornaszobája, udvara
- az eszközök biztosítása
 - folyamatos konzultáció a programot lebonyolító kollegákkal
 - együttműködés az iskolaorvossal

A koordinátor által kidolgozott program megvalósítói:

- napközis nevelők
- pedagógiai asszisztensek
- koordinátor

A program célja, hogy megvalósuljon iskolánkban a mindennapos testnevelés.

Ez által a gyerekek jobban érezzék magukat mind testileg, mind szellemileg. A sport, a mozgás sikerélményt, örömet nyújtson a számukra.

A program időtartama: szeptembertől júniusig a tanév ideje alatt.

Naponta 30 perc, az ebéd és a délutáni tanulószobai foglalkozás között.

Program:

- felmérések
- udvari foglalkozás
- tornaszobai foglalkozás
- népi játékok
- labdajátékok
- erőfejlesztő gyakorlatok
- állóképesség fejlesztő gyakorlatok
- ügyességfejlesztő gyakorlatok
- tartásjavító gyakorlatok
- fogó- és futójátékok
- sor- ill. váltóversenyek
- zenés torna
- lovaglás
- téli játékok

NETFIT rendszer: A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény 80. § (9) bekezdése szerint az iskola az oktatásért felelős miniszternek a tanév rendjéről szóló rendeletében meghatározott mérési időszakban, tanévenként megszervezi - a felnőttoktatásban és az 1-4. évfolyamon tanulók kivételével - a tanulók fizikai állapotának és edzettségének mérését, vizsgálatát azokon az évfolyamokon, ahol a testnevelés tantárgy tanítása folyik.

A fizikai fittségi méréshez kapcsolódó iskolai adminisztrációs feladatok elvégzéséhez, a mérési eredmények rögzítéséhez az intézményeknek az alábbi programokat kell használniuk:

1. Mérési azonosító generátor
2. Nemzeti Egységes Tanulói Fitsségi Teszt rendszer (a továbbiakban: NETFIT® rendszer)

ZÁRÓ RENDELKEZÉSEK

A Pedagógiai Programmal kapcsolatos egyéb intézkedések

I. A Pedagógiai Program érvényességi ideje

- Hatályba lépés időpontja: a fenntartó jóváhagyását követően.
- Érvényességi ideje minimum 4 év, illetve a törvényi, rendeleti jogszabályok iránymutatása szerint.

II. A Pedagógiai Program értékelése, felülvizsgálata

- A dokumentumot, mivel arra épül a tanévi pedagógiai-tanügyi dokumentáció, munkaterv, tanév végén értékeli az iskolavezetés, tantestület.
- Felülvizsgálatát két évente végzi el a szakmai testület. A fenntartót mindkét esetben informálni, bevonni kell.

III. A Pedagógiai Program módosítása

- A módosítást törvényi, rendeleti, jogszabályok változásai, azok hatályba lépése esetén szükségszerűen elvégezzük.
- A fenntartó határozata, jogszabályilag megindokolt utasítása esetén szintén sor kerülhet a dokumentum átdolgozása.
- A módosítást kezdeményezheti a többcélú intézmény igazgatója, a SZMSZ-ben meghatározott iskolavezetés, a szakmai munkaközösségek, az óvoda, iskola, EGYMI szakmai pedagógiai alkalmazottai, testülete.

IV. A Pedagógiai Program nyilvánosságra hozatalának rendje

A dokumentumot és mellékleteit:

- 1 példányban kézhez kapja a fenntartó,
- 1 példányban az intézmény nevelőtestülete,
- 1 példányban az iskolavezetés őrzi.
- A komplex pedagógiai dokumentumot intézményünk honlapján megjelenítjük.

V. A Pedagógiai Program legitimációja

Legitimáció

A Pedagógiai Program és Helyi Tanterv nyilvános, a titkárságon bárki számára hozzáférhető. A Pedagógiai Program és Helyi Tanterv minden évben felülvizsgálatra, igény szerint módosításra kerül.

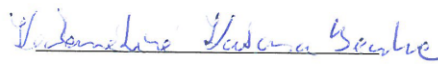
Jóváhagyási, egyetértési, véleményezési záradék

A Pedagógiai Programot és Helyi Tantervet a nevelőtestület 2023. augusztus 29-én elfogadta.

A Pedagógiai Program és Helyi Tanterv hatályba lépésének időpontja: 2023. szeptember 1.

A Pedagógiai Programot és Helyi Tantervet az Intézményi Szülői Szervezet képviselője 2023. augusztus 29-én annak ismertetése után elfogadta. A szervezet véleményezési jogával élve a Pedagógiai Programban és Helyi Tantervben foglaltakkal egyetértett.

ISZSZ képviselője

2023. augusztus 29-én a Diákönkormányzat képviselőivel tartott megbeszélésen a Pedagógiai Program és Helyi Tanterv ismertetésre került. Az érintettek véleményezési jogukkal élve a dokumentumban foglaltakkal egyetértettek.

DÖK képviselője

A Pedagógiai Programot és Helyi Tantervet az Intézményi Tanács képviselője 2023. augusztus 29-én, annak ismertetése után elfogadta. Véleményezési jogával élve a dokumentumban foglaltakkal egyetértett.

Intézményi Tanács képviselője

Az Abonyi Montágh Imre EGYMI, Óvoda és Általános Iskola 2023-2024. tanévében a Helyi Tanterv módosítását a nevelőtestület megismerte, és a 10-5/2023. (VIII.29.) sz. határozatával elfogadta

1. NAGY ANDREA	Nagy Andrea
2. BERTA MAGDOLNA	Berta Magdolna
3. BOROS ANIKÓ	Boros Anikó
4. CSÖRÖGI-MOLNÁR ERIKA	Csörögi-Molnár Erika
5. DÓRA ANIKÓ	Dóra Anikó
6. KEREKESNÉ BORSÁNYI TÜNDE	Kerekesné Borsányi Tünde
7. KIRÁLY RITA	Király Rita
8. KOVÁCS EDINA	Kovács Edina
9. SINDA-NAGY NIKOLETTA	GYED
10. VARGÁNÉ BÍRÓ MARIANNA	Vargáné Bíró Marianna
11. BALÁZS ZSOLTNÉ	Balázs Zsolt
12. BUBELKA ATTILÁNÉ	Bubelka Attiláné
13. GÖNCZÖL KLÁRA	Gönczöl Klára
14. JANDÁCSIK NIKOLETTA	Jandácsik Nikolett
15. LENDVAINÉ KOLOZSVÁRI RENÁTA	Lendvainé Kolozsvári Renáta
16. MATUSINKA-MÉSZÁROS MARIANNA	Matusinka-Mészáros Marianna
17. RAFFAI MIRANDA MARGARÉTA	Raffai Miranda
18. RÉCSI ISTVÁNNÉ	Récsi István

1. számú függelék – Kiegészítés a Komplex Alapprogrammal

Abonyi Montágh Imre Egységes Gyógypedagógiai
Módszertani Intézmény, Óvoda és Általános Iskola

OM azonosító: 038547
Cím: 2740 Abony, Bicskei u. 2.
E-mail: montaghimre.abony@cegleditk.hu
Tel: 06-30/320-0196 (igazgató)
06-30/397-3116 (titkárság)
06-30/397-3304 (óvodai csoport)

Pedagógiai Program kiegészítése a Komplex Alapprogrammal

Bevezetés:

Az elmúlt években sokat hallottunk a Komplex Alapprogramról, melynek megismerését, elsajátítását és bevezetését a Ceglédi Tankerületi Központ a kezdetektől támogatja. A Komplex Alapprogram egy, az egész általános iskolai képzést megújító nevelési-oktatási program.

Pedagógusaink az iskolai bevezetés előtt, az elmúlt tanévben továbbképzéseken vettek részt. Itt megismerték a program részleteit, tanítási módszereit, eljárásait, felkészültek az új feladatra.

Ezek után a 2021/2022. tanévben, iskolánk alsó tagozatán bevezetésre került, a következő tanévekben pedig felmenő rendszerben folytatódik bevezetése a felsőbb évfolyamokon is.

A Komplex Alapprogram jelszava „Tanulni élmény”, célja az „Élménysuli” megvalósítása.

Az elvárások szerint ez a program biztosítja:

- a tanulási esélyek növelését,
- tanulmányi eredmények javulását,
- a magatartási problémák számának csökkenését,
- a gyerekek közötti kapcsolatok javulását,
- orvosolja a végzettség nélküli iskolaelhagyás problémáját.

A változások elsősorban az iskolai élet szakmai részét érintik: a tanítási módszerek bővítését, a délutáni foglalkozások, a napközi munkájának megújítását. További célunk, hogy tanulóink leterheltségén javítsunk, hogy az iskolai foglalkozások után már ne egy újabb tanulás következzen, hanem a játék, a pihenés, a kikapcsolódás. Ezzel a pedagógusok munkáját is segíti a program. A tartalmi változás egyik lényeges része, hogy a napközis foglalkozások tematikussá válnak. Tanulóinknak a délutáni foglalkozások keretében lehetőségük lesz részt venni sport, művészet, logikai, digitális, életgyakorlat és művészetalapú foglalkozásokon.

Tanulóinknak reggel 8 órától délután 16 óráig tartjuk a foglalkozásokat. A délelőtti időszakban tanítási órákat, délután pedig a szakköröket, fejlesztést, felzárkóztatást, valamint a napközis foglalkozásokat tartjuk ugyanúgy, ahogyan eddig is tettük. Természetesen a délutáni elfoglaltságok választhatók. Ezért, szülői kérésre, igazgatói engedéllyel, nem lesz kötelező a 16 óráig tartó benntartózkodás.

1. ALAPELVEK, CÉLOK, FELADATOK

1.1. Célok:

- A végzettség nélküli iskolaelhagyásra vonatkozó országos és intézményi stratégia prevenciók célú beavatkozásainak megalapozása;
- A lemorzsolódás megelőzése, tanulást támogató pedagógiai módszerek alkalmazása.
- Az iskolai nevelés-oktatás az esélyegyenlőség szempontjait figyelembe véve hozzájáruljon a tanulók személyiségének, képességeinek és készségeinek kibontakoztatásához. Segítse a szellemi, testi fejlődésüket és az egészséges életmód kialakulását. Biztosítsa a továbbtanuláshoz szükséges alapvető készségeket, az önművelés képességét.
- Transzverzális készségek fejlesztése (kritikus gondolkodás, kreativitás, kezdeményező-készség, problémamegoldó gondolkodás, kockázatelemzés, döntéshozatal és az érzelmek kezelése).
- Tanulástámogató módszertan (tanítási stratégia) alkalmazása, melynek központi eleme a heterogén tanulócsoportokban folyó differenciált fejlesztés (Differenciált Fejlesztés Heterogén Tanulócsoportokban, DFHT), segítségével képessé váljanak a tanulók az önálló és a társas tanulásra, egyszerűen: az eredményes tanulásra.

1.2. Alapelvek:

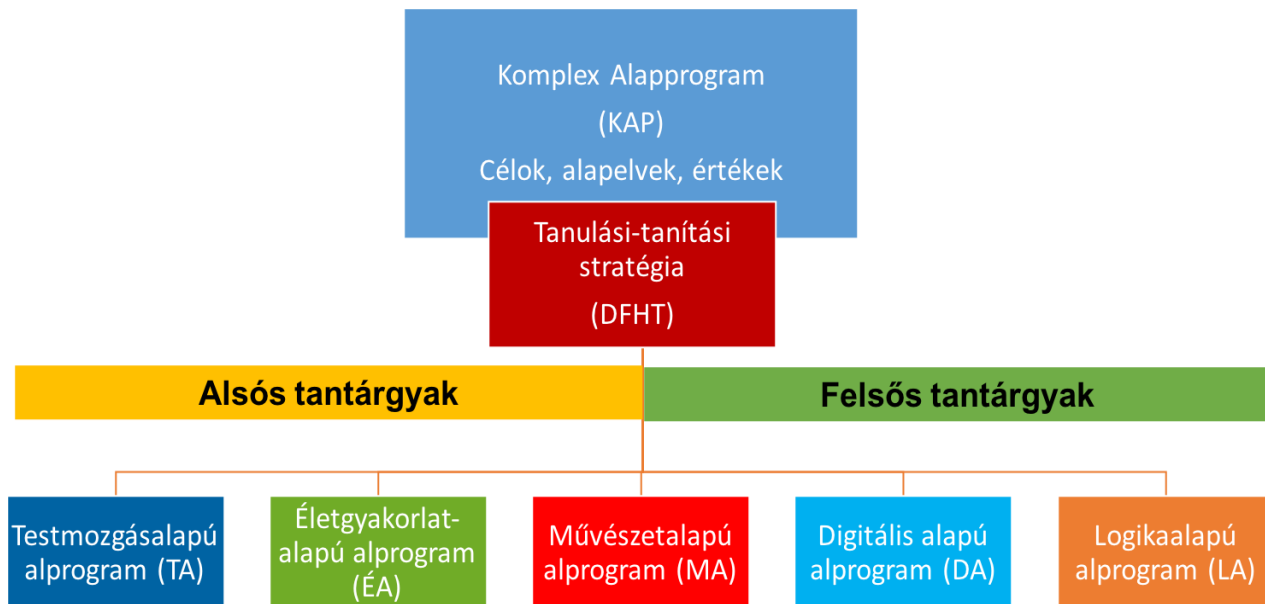
A Komplex Alapprogram megvalósítása során kiemelt jelentőségű, hogy a koherenciát biztosító, a célokkal egybehangzó alapelvekre épüljön, ezzel megalapozva az alprogramok egységes rendszerét.

A program legfontosabb alapelvei:

1) adaptivitás; 2) komplexitás; 3) közösségiség; 4) tanulástámogatás; 5) méltányosság

Komplex Alapprogram

- egységes rendszerbe ötvözi a pedagógiai gyakorlatban eddig használt differenciált fejlesztést támogató módszereket;
- alkalmazza a tanulók iskolai helyzetét, státuszát megváltoztató és ezzel a tanulási motivációt növelő Komplex Instrukciós Programot;
- különös hangsúlyt fordít a tanulók alapvető képességeinek, készségeinek kialakítására az alprogramok segítségével.

A Komplex Alapprogram jelszava: Tanulni élmény!, amely magával hozza az élményalapú tanulást, ami nem valósulhat meg máshol, mint az Élménysuliban. Programunk eleme a tanulók aktív tanórai részvételének támogatása, mely a pozitív élményeken keresztül valósul meg. Ennek mozgatórugója az interaktív, a tanulók bevonásán alapuló kreatív feladatmegoldás, az együtt tanulás élménye.

2. FELADATOK, ELJÁRÁSOK, ESZKÖZÖK, MÓDSZEREK

2.1 Fejlesztési feladatok:

Fejlesztjük az egész életen át tartó tanuláshoz szükséges motívumokat (önfejlesztő elképzelések) és tanulási képességeket (stratégiákat és módszereket).

- A tanulási stratégiák, módszerek és technikák megtanítása minden tanulónak a saját képességeihez mérten.
- A mérés, mint a képességfejlesztés alapeleme. Nem az elsajátított ismeretanyag mennyiségének, hanem a kompetenciák szintjének meghatározását szolgálják.
- Differenciált nehézségű feladatokkal, testre szabott egyéni és csoportos foglalkoztatással lehetőséget adunk a képességekhez mért, egyéni haladási ütem kialakítására.
- A tehetséges gyermekeket valós szükségleteik szerint segítjük a saját önfejlesztő stratégiájának kialakításában és megvalósításában.
- Demokratikus alapokon álló, integratív tanár – diák viszonyt alakítunk ki. A tanítási órák légköre, hangulata oldott, a tanulók sikerorientált beállítódással dolgoznak, a pedagógus csak facilitáló szorongásszintet tart fenn.
- Növeljük tanulóink önbizalmát és önértékelését, építjük a pozitív énképét, erősítjük, a belső kontrollis beállítódását fokozzuk a felelősségvállalást, az önállóságot!
- „Én” erős, jó komfortérzésű fiatalok nevelésére törekvés.
- A szocializáció folyamatainak tudatos irányítása, elősegítése.

- Az egyéni munkakultúra kialakítása, a kötelességekhez való pozitív viszonyulás (attitűd) kiépítése.

2.2. Kiemelt fejlesztési feladataink:

- énkép, önismeret,
- hon-és népismeret,
- európai azonosságtudat,
- egyetemes kultúra,
- aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés, közösségnevelés,
- gazdasági nevelés,
- környezettudatosság, fenntarthatóság,
- művészeti nevelés,
- művészeti eszközökkel történő nevelés,
- a tanulás tanítása,
- testi és lelki egészség,
- felkészülés a felnőtt szerepekre, család szerepe,
- testmozgás fejlesztése minden színterén az oktatásnak.

2.3. További feladatok:

A modern személyközpontú, interaktív, tapasztalati tanulásra alapozó tanulásszervezési eljárások, módszerek, pedagógiai kultúra általánossá tétele.

- A tanulás tervezésében, szervezésében és irányításában a **tevékenység-központú tanítási gyakorlatot** honosítjuk meg, mely életszerű helyzetek teremtésével alkalmat nyújt konkrét élmények és tapasztalatok gyűjtésére.
- Növeljük a **tanulók aktív részvételét** igénylő ismeretszerzési módok arányát (megfigyelés, kísérlet, új információs és kommunikációs technikákat alkalmazó anyaggyűjtés, modellezés, szerepjáték, drámapedagógia stb.).
- Differenciált foglalkoztatással, az egyéni haladási ütemhez igazított fejlesztő terheléssel.
- Alkalmazzuk a DFHT módszerét.
- Alkalmazzuk a kooperatív tanulási-tanítási technikákat és módszereket.
- A különböző kommunikációs technikák és konfliktuskezelési stratégiák elsajátíttatása.
- Az alprogramokkal illetve gazdagító, dúsító feladatokkal, programokkal és valódi problémák megoldásával alkalmazkodunk a különböző tanulói képességekhez.
- A szociális, életviteli és környezeti kompetencia fejlesztése a nevelési célrendszer központi eleme; a konstruktív életvezetésre történő felkészítés feltétele.
- Önszabályozási stratégiák, autentikus, életszerű helyzetek kialakítása, amelyek során szerzett

kompetenciákat a későbbiekben alkalmazniuk kell.

- A mérési, ellenőrzési, értékelési és minőségbiztosítási rendszerben meghatározott rend szerint funkciójuknak megfelelően elvégezzük a diagnosztikus, a formatív és szummatív méréseket.
- Emberléptékű következetes követelés.
- Fejlesztő hatású visszacsatolás, mérés-értékelés.
- Érdemjegy, pontszám és százalékok nélkül, szóban és írásban is visszajelzést kap a tanuló, ami kiemeli erősségeit és annyi problémával szembesíti, amennyit a közeljövőben reálisan képes megoldani.

2.4. Komplex Alapprogramban megjelenő eszközök:

A program szakmai anyagai:

- Nevelési- oktatási program - KAK
- Tanítási stratégia - DFHT
- Alprogrami koncepciók:
 - Digitális alapú (DA)
 - Életgyakorlat-alapú (ÉA)
 - Logikaalapú (LA)
 - Művészetalapú (MA)
 - Testmozgásalapú (TA)
- Alprogrami eszköztár és feladatbank
- Tanítói- tanári kézikönyvek
- Óraillusztrációk, példák
- Foglalkozástervek
- Tankockák

2.5. További tanulást segítő eszközök:

- Az intelligencia és kreativitás - fejlesztő egyéni programok.
- A komplex személyiségépítés teljes eszközrendszere.
- Az ismeretek és összefüggések tanulói felfedezése, a szemléltetés, cselekvés, az aktivizáló módszerek alkalmazása jellemzi a tanulási – tanítási folyamatokat.
- A pozitív motivációs eszközei, a jutalmazás és büntetés módszereinek mértéktartó (nem szélsőséges) alkalmazása.
- Személyes példamutatással neveljük gyermekeinket a változatos kommunikációs technikák

alkalmazására, toleranciára, a másság elfogadására, empátiára, az emberi jogok tiszteletben tartása, a konfliktusok kezelésére.

- Önértékelés, önkontroll, önfejlesztő stratégia alkalmazása. Pozitív tartalmú szociális kapcsolatok építése.
- A kulturált és egészséges életvitel kialakítása.
- A hagyományos és digitális ismerethordozók sokaságából kiválasztva az adott életkorban célszerű módszerek és eszközök; egyéni és csoportos aktivitásra serkentő munkaformák alkalmazása.

2.6. Tanulásszervezés, alkalmazott módszerek

2.6.1. Tanulásszervezés folyamatában az alábbi elvek érvényesülnek:

- a rend és fegyelem fenntartása
- tanuló szabadságának biztosítása
- tanulói viselkedés szabályozása
- pozitív tanulási légkör biztosítása
- csoportfolyamatok elősegítése

2.6.2. Alkalmazott módszerek:

2.6.2.1. A DFHT

A tanítás – tanulási folyamatban a **DFHT tanítási-tanulási stratégiát alkalmazzuk**, mint a Komplex Alaprogram hangsúlyos elemét.

A kötelező tanítási órák 20%-ban a DFHT-t (differenciált fejlesztés heterogén tanulócsoportban) szükséges alkalmazni.

A DFHT célja:

- A tudásban és szocializáltságban heterogén tanulói csoportok fejlesztése.
- A tanulói viselkedés pozitív befolyásolása.
- Az alulmotiváltság mérséklése.
- A kognitív, affektív, szociális képességek fejlesztése.
- A tanulók közötti együttműködés elősegítése.

DFHT koncepciója, módszerei:

Egyénre szabott differenciálás

- egyedül végzett munka
- rétegmunka
- teljesen egyénre szabott munka
- részben egyénre szabott munka

Párban folyó munka

- páros munka
- tanulópárok munkája

Csoportban végzett munka

- A kooperatív munka, kooperatív tanulás, kollaboratív munka
- KIP

2.6.2.2. Alapműszerek:

- tanári magyarázat (frontális tanítás): beszélgetés, kérdezve kifejtés, előadás, szemléltetés
- munkáltatás (egyéni, de nem önálló): variációs módszer, házi feladat
- individuális (egyéni és önálló tanulás): egyéni feladatok.

2.6.2.3. Motiváló módszerek:

- páros munka
- csoportmunka
- játék
- szerepjáték (drámapedagógia)
- vita
- kutató-felfedező módszer
- kooperatív módszerek
- projekt módszer
- szituációs játékok

3. A KOMPLEX ALAPPROGRAM SAJÁTOSÁGAI

3.1. A Komplex Alaprogram alprogramjai:

Az „Élménysuliban” minden alprogram megjelenik, hetenként minimum egy órában.

A testmozgásalapú alprogram (TA):

Az alprogram az iskolai testmozgásprogramok három területén kívánja bővíteni, sajátélmény-szerzést biztosító tanulási környezetben a pedagógusok módszertani repertoárját és szemléletét:

- testnevelés óra

- mozgásos tanulás osztálytermi környezetben
- szabadidős mozgástevékenységek

A TA a testmozgás iskolai környezetben előforduló minden formájára támaszkodva, tanulástámogató eszközeivel vesz részt a tanulói komplex személyiségfejlesztésben.

Az aktív, kreatív, felelősségteljes magatartást kialakító oktatási módszerek alkalmazásával teszi az alprogram a testmozgáson alapuló tevékenységeket a közösségi célok és az egyéni felelősség életgyakorlatává.

Cél még az egészségtudatos, jövőorientált életmód kialakítása.

Az alprogram tartalma:

Fejlődés- és élményközpontú oktatás megvalósítását támogató módszerek és kereshittantervi tartalmak implementációjának támogatása testnevelés órai környezetben, a differenciálásra építve.

Mozgásos tanulást támogató módszerek és tartalmak tanulási folyamatba történő integrálása osztálytermi környezetben.

Önkéntességre és befogadásra épülő informális és nonformális tanulás testmozgás-alapú támogatása iskolai környezetben.

Az életgyakorlat-alapú alprogram (ÉA):

Az Életgyakorlat-alapú alprogram egy olyan pedagógiai rendszert mutat be, amely hozzájárul az egyén és természeti, társadalmi környezete kölcsönhatásának tudatos és felelős alakításához.

Az életgyakorlat koncepció egyrészt figyelembe veszi a tanulók szükségleteit, és ennek függvényében eltérő tanulási-tanítási egységeket tartalmaz.

Minden egységen belül alternatív, a tanulók képességeihez, érdeklődéséhez, tempójához igazítható tanítási eszközöket, munkaformákat ajánl.

Az alprogram célja, hogy az életben hasznosítható ismereteket, tapasztalatokat szerezzon a gyermek, amely sikeres életvezetési kompetenciákkal vértelzi fel.

Cél továbbá, hogy megalapozza a vitakultúrát, kritikus gondolkodást és az önálló felelősségvállalást.

Célunk még az életformák sokszínűségének tisztelete, a családi közösségek megbecsülése, az egészséges énkép kialakítása.

A célrendszerben hangsúlyos, hogy az egyén és környezete között dinamikus viszony van, így az életgyakorlat témái komplexek és minden szinten - a rendszerszemléletnek megfelelően - kidolgozásra kerülnek.

Az alprogram tartalma:

- egészséges életmód, életvezetés
- környezettudatosság (fenntarthatóság)
- állampolgári felelősség (közösségi szerepek)
- életút-támogató pályaorientáció
- család, párválasztás

- érzelmi intelligencia (szociális készségfejlesztés).

A művészetalapú alprogram (MA):

Az alprogram a művészeti nevelést célzó tanórák, a művészeteket pedagógiai eszközként felhasználó osztálytermi tanulás és a szabadidős művészeti tevékenységek terén nevelő/oktató pedagógusok metodológiai fejlesztésén keresztül hat a végzettség nélküli iskolaelhagyás mérséklésének irányába.

A művészettel nevelés sok és sokféle lehetőséget teremt a tanulástámogatás megvalósítására.

Az alprogram célja művészeteket célként/eszközként használó tanórák, szabadidős foglalkozások biztosítása a tanulók számára.

Indirekt célok:

- Személyiség- és társas készségek fejlesztése a művészeti tevékenység révén
- Tanulási motiváció, tanulás iránti attitűd alakítása
- Indirekt (kognitív képességeket célzó) tanulásfejlesztés művészeti keretek között
- (Inter)diszciplináris ismeretátadás művészeteken alapuló, résztvevő központú gyakorlatokon keresztül
- Pályaorientáció: művészpályára irányítás, illetve pályaorientáció művészetek révén.

A művészeti tevékenységbe ágyazott fejlesztés keretében lehetőség van a tanuló egyéni sajátjaihoz alkalmazkodó, esélyegyenlőséget biztosító pedagógiai módszerek alkalmazására, ezáltal az adaptivitás biztosítására.

Az alprogram tartalma:

A művészeti tantárgyak és a mozgásra irányuló testnevelés tantárgy a készségtárgyak körébe sorolhatók, s ez arra is lehetőséget ad, hogy hasonló tartalmi elemek szerint épüljenek fel alprogramjaik is.

Fejlődés- és élményközpontú oktatás megvalósítását támogató módszerek és kereszttantervi tartalmak megvalósításának támogatása a művészeti nevelést szolgáló tanórai környezetben, a differenciálásra épülve.

Művészetekre épülő tanulást támogató módszerek és tartalmak tanulási folyamatba történő integrálása osztálytermi környezetben.

Önkéntességre és befogadásra épülő informális és nonformális tanulás művészet-alapú támogatása iskolai környezetben.

A logikaalapú alprogram (LA):

A Logikaalapú alprogram a tanulók gondolkodásának fejlesztését támogató módszerek és stratégiák megismertetésével szeretné növelni a pedagógusok módszertani repertoárját az iskolai élet területein.

Az alprogram feladata megismertetni a pedagógusokat olyan logikai alapú játékokkal, (legyen az sakk, táblás, papír-ceruza, szituációs és egyéb játék), melyeket a pedagógus fel tud használni mind az általános képességfejlesztéshez, mind a közismereti tantárgyi órákhoz.

Az alprogram keretén belül olyan szemléletváltás elindítását célozzuk meg, amelynek segítségével a tanítási és a tanulási folyamat egyaránt élményszerűvé, motiválóvá és egyben fejlesztő hatásúvá tehető.

Az alprogram célja:

A gyerekek egyik legfőbb tevékenységére, a játékra és a játékosságra építve, hogy a gyerekek a tanulást ne érezzék fájdalmas, fáradságos folyamatnak.

A tanulás és a tudás megszerzése legyen örömforrás – ezzel a tanulók motivációja növelhető. Az oktatásban a különböző logikai játékok és technikák alkalmazása nem öncélúan történik, hanem a tanterv és a tananyag megfelelő részébe való integrálással, szorosan kapcsolódva a megtanulandókhoz és a tanulók életkori sajátosságaihoz.

A játék lehetőséget nyújt a differenciálásra, és a gondolkodási képességeken túl a szociális képességek fejlődése is várható.

Az alprogram tartalma:

- A problémamegoldó gondolkodás fejlesztési lehetőségei a gyakorlatban – stratégiák és algoritmusok.
- A vizualitás szerepe a gondolkodás fejlesztésében.
- Játék alapú megközelítések:
 - Térszemlélet, sík- és térbeli tájékozódási képesség fejlesztése
 - Dienes játékok és a matematikai gondolkodás fejlesztése
 - Sakk játék alapjainak elsajátítása és beépítése az iskolai tanulásba
 - Táblás játékok, társasjátékok, papír-ceruza játékok alkalmazása
- Játékstrukturált megközelítések:
 - Kártyajátékok – lapot kérünk!, logiccards, set, stb.
 - Logikai játékok, logisztorik
 - Barkochba és egyéb csoportos szituációs játékok
 - Kreativitást és reflektivitást fejlesztő játékok.

A digitális alapú alprogram (DA):

A Digitális alapú alprogram az IKT-műveltség elemeit keresztntantervi, transzverzális megközelítésben értelmezi, és a digitális pedagógiai kultúra komplex, intézményi szintű fejlesztését tekinti feladatának.

Az IKT-műveltség tekintetében a technológiai, a kognitív és a szociális aspektust tekintjük irányadónak.

Az alprogram kidolgozásával a pedagógusok módszertani kultúraváltását segítjük elő, olyan korszerű digitális megoldásokkal, melyek hozzájárulnak az elektronikus tanulási környezet kialakításához, felgyorsítva az intézmények digitális átállását, mely lehetővé teszi, hogy a digitális eszközök alkalmazásával a tanulás élményszerűvé váljon.

Az alprogram célja, hogy kialakítsa a pedagógusokban az oktatásba integrált IT-eszközöket értő és kritikus módon alkalmazó „digitális állampolgár” habitust, melynek révén az összetett problémák megoldása a technológia segítségét is igénybe veszi.

Szeretnénk elérni azt is, hogy a tanulás és a tudás megszerzése legyen örömforrás a digitális alkalmazások használatával, ezzel növelve a tanulók motivációját, kognitív képességeik színvonalát, tanulás módszertani repertoárjukat, pályaaorientáció szempontjából releváns ismereteiket,

(inter)diszciplináris ismereteik körét, és mindent egybevetve: a tanulók személyiségformálásához is hozzájáruljon.

Az alprogram tartalma:

Az alprogram az alábbi tartalmi pontokból építkezik:

- Játékalapú megközelítések
- Technológiai műveltség, felelősségteljes eszközhasználat
- IKT-műveltség
- Hálózati részvétel és együttműködés, problémamegoldás, kommunikáció és eszközhasználat
- Digitális írástudás
- IKT alapú óratervezés
- Személyes tanulási környezet menedzselése

3.2. Komplex óra

Komplex órák bevezetése – a program komplexitását a kognitív, affektív, szociális képességek együttes fejlesztése jelenti. A kötelező és szabadon tervezhető tanórákat fedi le, amelyekben a tudástartalom (a tananyag keresztantervi része) kb. 30%-át hordozzák. A

„Komplex órák” tekintetében a tudástartalmak keresztantervi kapcsolatai mellett a DFHT tanítási-tanulási stratégia, valamint az alprogrami kapcsolódások jelennek meg. Ez utóbbi órák esetében a tantárgyakon átívelő transzverzális készségek fejlesztése is megvalósítható.

Tartalmi fejlesztési pontok:

- legalább 1 alprogrami (max. 3 alprogrami) kapcsolat megjelenik benne
- kapcsolódik az adott tantárgy adott évfolyamának tanmenetéhez, és a tanítói/tanári kézikönyvben megjelenített órához
- minden alprogram (törekedve arra, hogy) egyenlő aránnyal (kb. 20%) jelenik meg (össz. komplex óraszám).

3.3. Ráhangolódás

A ráhangolódás biztosítja, hogy a tanulók lelkesen, motiváltan kezdjék el a napot az iskolában, és érzelmi biztonságban érezzék magukat az osztályközösségben. Heti 1-3 alkalommal javasolja a Komplex Alaprogram 20-25 perces foglalkozás keretén belül. A tanulási környezetet célszerű átalakítani úgy, hogy a tanulók körben ülhessenek székeken vagy szőnyegen, így megkönnyítve a kommunikáció feltételeit.

A foglalkozás felépítése ajánlottan a következő:

- Üdvözlés
- Beszélgetés
- Közös tevékenység/játék
- Zárás

3.4. „Te órád”

„Te órád” - a diák érdeklődéséhez, igényéhez, saját választásához igazítható, amely órákon az osztálykeret nem feltétlenül kell, hogy érvényesüljön. Az óra kiválasztását a pedagógus segíti.

3.5. Házi feladata

Házi feladat: sem írásbeli, sem szóbeli házi feladatot nem ad a pedagógus a tanulóknak. Ez nem azt jelenti, hogy elmaradhat a szükséges gyakorlás és rögzítés, hanem azt, hogy a pedagógusnak az iskolai tanórákon kell a tanulókkal ezeket a feladatokat elvégezni. Úgy kell a mindennapokban terveznie és megvalósítania az óráit, hogy legyen elegendő idő a szükséges gyakorlásra és az új ismeretek rögzítésére az órák keretén belül. A pedagógusnak módosítania kell tervezési szokásain: legyen a tanórákon annyi gyakorlás és ismétlés, hogy ne legyen szükség otthoni tanulásra.

3.6. Értékelés

Az értékelés az iskola nevelőtestülete által elfogadott értékelési rendszer szerint folyik. Nincs ötös fokozatú skálán történő értékelés a reggeli ráhangolódáson, a délutáni alprogrami foglalkozásokon, illetve azokon az órákon, amelyeken a DFHT módszert használják a pedagógusok.

A Komplex Alapprogram értékelési rendszerében egyaránt jelen van

- a helyzetfeltáró (diagnosztikus értékelés)
- a minősítő (szummatív értékelés)
- a fejlesztő (formatív értékelés).

Fontos szerepe van a helyzetfeltáró (diagnosztikus) értékelésnek. Ennek eredménye feltárja a pedagógus előtt a tanuló előzetes tudását, amire építheti további munkáját. Ez határozza meg az oktatási tartalmat és a módszereket. A diagnosztikus értékelést nem csak a tanév elején javasoljuk, ajánlott a tanév közben is felmérni, mennyit fejlődött a tanuló tudása. A tanév közben végzett diagnosztikus értékelés eredménye alapján a pedagógus dönthet arról, hogy változtat-e tanítási stratégiáján. A tanév végi diagnosztikus értékelésnél a pedagógus arról kap visszajelzést, milyen szinten sikerült a tananyagot megtanítani, a tanuló pedig arról, hogy mennyire sajátította el a követelményeket.

A minősítő (szummatív) értékelés egy tanulási szakasz lezárásakor, például egy témazáró dolgozat írásakor jelenik meg. Azt minősíti, hogy a tanuló mennyire sajátította el a tananyagot. A minősítő értékelés igen gyakori a hazai iskolákban.

A Komplex Alapprogramban kiemelt szerepe van a személyre szabott, differenciált, fejlesztő (formatív) értékelésnek. Ennek célja nem a minősítés, hanem a tanulás támogatása. A pedagógus, miután felmérte a tanuló tudását, és segített a tanulónak a tanulási cél kitűzésében, támpontokat ad a megteendő lépésekről. Majd nyomon követi a tanuló egyéni haladását, és személyre szabottan segíti a tanulási folyamatot. A fejlesztő értékelés alkalmazásánál a pedagógus a gyermek önmagához mért fejlődését veszi figyelembe. Folyamatos visszajelzést ad a tanulónak erősségeiről és hiányosságairól, megbeszéli vele a tanulási célokat, az értékelési szempontokat, a teendőket, és a teendők határidejét. A tanuló egyéni haladásáról és erőfeszítéseiről visszajelzést ad. A pedagógus visszajelzésének mindenképpen tartalmaznia kell a tanuló részéről sikeresen megoldott problémákat, a további fejlesztést igénylő területeket és a teendőket.

Az értékelésnek fontos része legyen az önértékelés és a társak értékelése. Legyen szubjektív, kvalitatív és szöveges. Figyelembe kell venni az eltérő kiindulási nyelvi szinteket.

4. A SZÜLŐK ÉS A TANULÓK TÁJÉKOZTATÁSA

A szülőket és a tanulókat a programról, annak tartalmáról, megvalósításáról, iskola életéről, az iskola igazgatója, és az osztályfőnökök tájékoztatják szóban.

5. AZ ISKOLÁBAN FOLYÓ MUNKA IDŐKERETÉNEK MEGHATÁROZÁSA

A Komplex Alapprogram a tanulók kötelező óraszámának a meghatározása tekintetében nem tér el a törvényben szabályozottaktól.

A Komplex Alapprogram által innovált alprogrami foglalkozások a délutáni időszakra húzódnak:

A foglalkozások időpontjai			HÉTFŐ	KEDD	SZERDA	CSÜTÖRTÖK	PÉNTEK
1. ó.	8:00	8:45	RÁHANGOLÓDÁS	1. tanítási óra	1. tanítási óra	1. tanítási óra	1. tanítási óra
SZ	8:45	8:55					
2. ó.	8:55	9:40	1. tanítási óra	2. tanítási óra	2. tanítási óra	2. tanítási óra	2. tanítási óra
SZ	9:40	9:55	Tízórai	Tízórai	Tízórai	Tízórai	Tízórai
3. ó.	9:5	10:40	2. tanítási óra	3. tanítási óra	3. tanítási óra	3. tanítási óra	3. tanítási óra
SZ	10:40	10:50	Udvar	Udvar	Udvar	Udvar	Udvar
4. ó.	10:50	11:35	3. tanítási óra	4. tanítási óra	4. tanítási óra	4. tanítási óra	4. tanítási óra
SZ	11:40	12:05	Ebéd	Ebéd	Ebéd	Ebéd	Ebéd
5. ó.	11:45	12:30	4. tanítási óra	5. tanítási óra	5. tanítási óra	5. tanítási óra	-
SZ	12:05	12:35	Ebéd	Ebéd	Ebéd	Ebéd	Ebéd
6. ó.	12:35	13:20	5. tanítási óra 1-2. osztály „Te órád”	6. tanítási óra 1-2. osztály „Te órád”	6. tanítási óra 1-2. osztály „Te órád”	6. tanítási óra 1-2. osztály „Te órád”	5. tanítási óra 1-2. osztály ”Te órád”
SZ	13:20	13:30	Játék	Játék	Játék	Játék	Játék
7. ó.	13:30	14:15	6. óra Játék	7. óra	7. óra	7. óra	7. óra
8. ó.	14:25	15:10	7. óra	8. óra AP	8. óra AP	8. óra AP	8. óra

9. ó.	15:20	16:05	8. óra	9. óra	9. óra	9. óra	9. óra
Ü	16:05	17:00	Ü	Ü	Ü	Ü	Ü

A délelőtti időkeretben megvalósuló tanórák során:

- A tanítási órák 20%-ban kívánatos a Komplex Alaprogram tanítási-tanulási stratégiájának, a DFHT tanítási-tanulási stratégiának az alkalmazása (differenciált egyéni munka, a rétegmunka, a pármunka, a kooperatív módszerek, a csoportmunka, a drámajáték és a projektmunka).
- A kötelező és szabadon választható időkeret része a „Komplex órák”, a kereshattantervi tartalmak kb. 30%-nak feldolgozása történik ilyen módon.

Jelölések az osztálynaplókban:

A digitálisnaplóban az alábbi jelölések szolgálnak a program megvalósításának jelölésére:

DFHT	–	DFHT –val megvalósított tanóra
TA	–	testmozgásalapú alprogram
ÉA	–	életgyakorlat-alapú alprogram
DA	–	digitális alapú alprogram
MA	–	művészetalapú alprogram
TÓ	–	„Te órád”
RÁ	–	ráhangelódás

Abony, 2020. október 10.

Nagy Andrea
intézményvezető

MELLÉKLETEK

- 1. sz. melléklet - A pedagógiai program végrehajtásához szükséges nevelő-oktató munkát segítő eszközök és felszerelések jegyzéke**
- 2. sz. melléklet - Az enyhén értelmi fogyatékos (tanulásban akadályozott) tanulók helyi tanterve 1-8. évfolyam**
- 3. sz. melléklet – Középsúlyos fokban értelmi fogyatékos (értelmileg akadályozott) tanulók helyi tanterve 1-8. évfolyam**